

kurtulus

Şubat 2005 / Sayı: 1 Fiyatı: 5.000.000 TL / 5 YTL (KDV DAHİL)

YOLU

İşçiler, köylüler, yoksullar ve
ÖRGÜTLENME

Sosyalizmin
kızıl bayrakları
ellerimizden,
devrim sloganları
dillerimizden
hiç düşmeyecek!

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
KAVGAMIZI
ZAFERE
TAŞIYACAĞIZ

HAKLAR VE
ÖZGÜRLÜKLER
CEPHESİ

İÇİNDEKİLER

◆ Yoksulluk ve Devrim	3 - 18
◆ Sendikalar ve İşçi Sınıfı	19 - 30
◆ Tarımı yokeden emperyalist politikalar ve Örgütlenme	31 - 50
◆ Direniş ve Sol	51-64
◆ Eylem tarzı sınıflardan, ideolojilerden bağımsız değildir	65 - 74
◆ Çarpıtılan bir kavram; insan hakları	75 - 82
◆ 'İnsan hakları savunuculuğu', İHD ve Sol	83 - 94
◆ Neden okumalı, ne okumalıyız?	95 - 106
◆ Parti örgütü ve parti edebiyatı (Lenin)	107 - 110
◆ Komünist Manifesto -157 yıllık fener	111 - 114
◆ Himalaya Dağlarında yanan ateş: Nepal Devrimi	115 - 128
◆ Ölüm Orucu direnişinin talepleri üzerine görüşme tutanakları: KİM NE DEDİ?	129 - 160

kurtulus
YOLU

1

Şubat
2005

İNTERNET ADRESİ: [Http://www.kurtulus-online.com/](http://www.kurtulus-online.com/)

Sahibi ve Yazışleri müdürü: Ebru Benek

Yönetim ve yazışma adresi: İnebey Mah. Langa Bostan Sok. No: 20/ 27
Aksaray/ **Fatih-İstanbul**

Baskı: ASPAŞ Pazarlamacılık

YOKSULLUK VE DEVRİM

Yoksullar devrimin neresinde?

Devrim, yoksullara ne kadar yakın?

- ◆Yoksulluk Nedir?.. ◆Düzenin yoksulların öfkesini yatıştırma politikaları...
- ◆Sol yoksullardan neden ve nasıl koptu?.. ◆Yoksulluk ve kitle çalışması, örgütlenme, ajitasyon-propaganda...
- ◆Yoksulluk gündemi olmayan sol, hayatın dışında kalır!.. ◆Yoksulluğun karanlığını yalnız sosyalizmin ışığı aydınlatabilir...

Yoksulluk ve açlık büyüyor. AKP iktidarının veya yalaka medyanın bazı propagandif konuşmaları dışında, bunun aksini iddia eden yok. İstatistikler bunu gösteriyor, hayatın içindeki çıplak gerçekler bunu gösteriyor. Ne var ki, bu olgu, henüz halkın muhalefetine içinde kendini bariz olarak göstermemektedir. Yoksulluğa ve onun çeşitli sonuçlarına bağlı direnişler, kitle hareketleri gelişmiş değildir. 2001'de yaşanan ekonomik krizin ardından "*Türkiye Arjantin mi olacak?*" sorusuyla gündeme gelen tartışma, özü itibarıyla bunun tartışmasıydı. Türkiye, Arjantin olacaktır, olmalıdır, ancak daha fazlası da olmalıdır. Türkiye şu ana kadar Arjantin'de ve diğer bazı Latin ülkelerinde görüldüğü şekilde açların, yoksulların kitlesel hareketlerine sahne olmadıysa, bunda iki sebep belirleyicidir; bunlardan birincisi,

düzenin ve toplumsal yapının yoksulluğa karşı sağladığı sübaplardır. İkincisi ise, doğrudan halkın örgütlülük düzeyiyle ve devrimci mücadelenin düzeyiyle ilgilidir. Yoksullar, henüz devrimin saflarında değildir ve öte yandan devrimci hareket de yoksulları kucaklayabilecek düzeye gelmemiştir. Bu anlamda yoksulluk ve yoksulların örgütlenmesi üzerine devrimciler daha fazla yoğunlaşmak durumundadırlar.

Eğer bir ülkede, açlığın, yoksulluğun, işsizliğin artmasına paralel bir mücadele gelişmiyorsa, anti-demokratik uygulamalara paralel bir tepki ortaya çıkmıyorsa, kolaycı, tek bir nedenden ibaret açıklamalardan kaçınmak, sebepleri ve sonuçları mümkün olduğunca çok yönlülüğü içinde ele almak gerekir. Mesela, "*Türkiye niye Arjantin gibi olmadı?*" so-

rusuna burjuva medyada verilen "*şehir nüfusunun büyük bölümünün yiyeceğini köyünden sağlaması*" veya "*komşuluk, akrabalık ilişkilerinin güçlü olması*" gibi cevaplar, bu türden kolaycı, yüzeysel cevaplardır.

"Devrim kitlelerin eseridir"; burada sözü edilen kitlelerin esas olarak yoksullar olduğu açıktır. Dünyanın her yerinde devrim orduları, halk kurtuluş orduları, köylü veya şehirli yoksullardan oluşmuştur. Ayaklanmaların asıl kitle gücü onlardır. Dolayısıyla şurası açıktır ki; yoksulların örgütlenmesi, herhangi bir alan örgütlenmesi sorununun ötesinde, devrimin örgütlenmesidir. Eğer bugün somut olarak halkın devrimci mücadelesinin zayıflığından söz ediyorsak, burada temel sorunlardan birinin yoksulları harekete geçirememek, yoksullar içinde örgütlenememek olduğu özel bir tahlili gerektirmeyecek bir gerçektir. Bütün bunların sonucunda varacağımız nokta şudur; bugün sorunumuz, yoksulların devrimdeki yeri, rolü tartışmasından çok, yoksulluğun tüm boyutlarıyla kavranması ve yoksulların içinde devrimi bir güç haline getirme sorunudur. Bu yazımızda da, buna bağlı olarak kitle çalışması açısından yoksulluğun çeşitli karakteristik özellikleri ve yoksul halk kitlelerinin örgütlenmesi sorunu üzerinde duracağız.

Yoksulluk, sadece ekonomik bir olgu değildir. Ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel boyutları olan bir olgudur. Yoksulluğun bütün bu yanları doğru kavranmadığında, yoksulları örgütlenme çabaları eksik ve etkisiz kalacak ve dolayısıyla yoksulların mücadeledeki yeri, olması gerekenin gerisine düşecektir.

1. Yoksulluk Nedir?

Refahın ölçüsü, değişik toplumlarda ve değişik dönemlerde farklıdır. Buna bağlı olarak yoksulluğun tanımı ve algılanışı da, dönemlere göre veya toplumdaki topluma, hatta aynı toplum içinde yaşanan bölgeye göre değişmektedir.

Yoksulluğu belirleyen, sadece belli ekonomik standartlara sahip olunup olunmaması değil, içinde yaşanan toplum kesimindeki adaletsizlik düzeyi ve buna bağlı olarak oluşan ruh halidir.

Genel bir tanımlama olarak, "*ortalama gelirin yüzde 50'sinin altında gelire sahip olanlar*" yoksul kategorisinde sayılmaktadır. Dolayısıyla, yoksulluğun çeşitli ülkelerdeki tanımını, öncelikle ortalama gelir düzeyi belirlemektedir. Mesela bugün sosyal hakları kısıtlama politikalarının bir saldırıya dönüştüğü Avrupa ülkelerinde de yoksulluk hızla artmaktadır. Almanya'da 8 yıl önce "*ortalama gelirin yüzde ellisinin altında gelire sahip olanlar*", yani yoksullar, toplam hane nüfusunun yüzde 9,2'sini oluşturuyordu. Bu rakam bugün yüzde 12'ye yaklaştı. Kısacası, bugün Almanya nüfusunun yaklaşık 9 milyonu yoksul durumdadır. Almanya'nın yoksullarıyla ülkemizin yoksulları karşılaştırıldığında Alman yoksullarının lehine belli bir fark gözükebilir. Ama bu fark Almanya'daki yoksulları yoksul olmaktan çıkarmamaktadır. (Kaldı ki, aradaki fark da giderek küçülmektedir; bugün emperyalist ülkelerde de aklıktan sözedilmeye başlanmıştır ve yoksulluğun en dipteki hali "*yetersiz beslenme*" diye yumuşatılan açlığa denk düşmektedir.)

Bir başka kıyaslamayı bir şehrin içinde yapabiliriz. İstanbul'un orta halli bir semtinde oturan birisi, ekonomik standartlar bakımından gecekondularda oturanlardan daha iyi durumda olabilir. Ama yine de sahip olduğu standartlar, ortalama gelir düzeyinin ve oturduğu semtin çok gerisindeyse, onlar da pekala kendilerini yoksul olarak görür ve yoksulluğa karşı tepkileri oluşur. Dolayısıyla bu kesimler de yoksuldur ve yoksulların hareketi içinde örgütlenmesi gereken bir kesimi oluşturur.

Örneklerden ve kıyaslamalardan çıkan sonuç şudur; en yoksullar diye tanımlayabileceğimiz bir kesim vardır ve bu kesim asgari hayat düzeyini sürdürebilecek imkan ve araçlara sahip değildir.

Ancak öte yandan bugün bir ev sahibi olmakla, evinde çamaşır makinası, buzdolabı, televizyon gibi şeylere sahip olmakla yoksul olmaktan çıkılmış olmamaktadır. Yoksullar derken, tüm bunlardan yoksunluğu anlaşılırsa, toplumsal yapı doğru değerlendirilememiş olur. Ki bu türden bir çarpıtma, yoksulluğun boyutlarını daha küçük göstermek, halkın "bir lokma bir hırka" kültürünü pekiştirmek için düzen tarafından çeşitli biçimlerde teşvik edilmektedir zaten.

Yoksulluğun tanımı, yoksulluğun psikolojik, kültürel algılanışına göre de değişebiliyor. Özellikle islamin empoze ettiği "tevekkül" kültürü, "olanla yetinme" anlayışı, yoksulluğun algılanışında böyle bir farklılığı daha bariz hale getirmektedir. 2004 yılında, yani bu yıl yapılan bir araştırmadaki şu rakamlar bu açıdan oldukça öğreticidir:

Araştırmada *"Size göre bir insanın zengin sayılabilmesi için aylık gelirin yaklaşık ne kadar olması lazım"* diye sorulmaktadır. *"Bu soruya muhatap olanların binde 9'u 400-750 milyon, yüzde 15.9'u 750 milyon-1 milyar lira, yüzde 22.5'i 1-2 milyar, yüzde 29.6'sı 2-5 milyar... yanıtını vermiştir."* (Cumhuriyet 03 Şubat 2004)

Yani, belli bir kesim, ayda 400-750 milyonluk bir geliri **"zenginlik"** olarak görebilmektedir. Bunun pratik anlamı şudur: Gerçekte toplumsal anlamda yoksul kategorisi içinde yer alan kesimlerin bir bölümü kendilerini böyle görmemektedirler. Bunu herkes kendi çevresindeki gözlemlerinden de tespit edebilir; hep kendinden daha kötüye bakarak *"haline şükretme"* kültürü, kendinden daha kötüye bakarak kendini yoksul görmemeyi de getirmiştir. Bu, özellikle propaganda ve ajitasyon açısından gözönünde bulundurulması gereken bir noktadır; anketin de açıkça gösterdiği gibi, **"yoksullar"** seslenişini, yoksulların önemli bir bölümü kendilerine yönelik olarak algılamamaktadırlar. Bu kesimlere, kendi toplumsal konumlarını göstermek için adaletsizliğin derinliğini ve bu-

nun doğal olmadığını, kader olmadığını anlatmak zorunluluğu vardır.

Yoksulluk işsizliktir, evsizliktir, okuyamamaktır, sağlık hizmetlerinden yararlanamamaktır, güvencesizliktir, tatil, seyahat gibi haklardan yararlanamamaktır, yeterince beslenememektir... Yoksulluğu tüm bu yanlarıyla birlikte görmek gerekir. Bunlardan herhangi birinin olması, yoksulluktan kurtulmuş olduğu anlamına gelmiyor. Mesela, yoksulluk en fazla işsizlikle özdeşleştirilebilir. İş olmayan, mutlaka yoksuldur. Ama tersi doğru değildir. Yani işi olan yoksulluktan kurtulmuştur demek mümkün değildir. İstatistikler, ülkemizde halkın % 44'ünün çalıştığı halde yoksul konumunda bulunduğunu belirtiyor. Bunlardan bir çoğunun bir arada olması ise, yoksulluk sorununu doğrudan AÇLIK sorununa dönüştürmektedir. Bu kesimler, beslenme, barınma, ısınma gibi en yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamaz durumdadır. Sürekli olarak beslenmesinden, ısınmasından, giyinmesinden kısıntılar yapmakta ve bir noktadan sonra artık kısıntı yapılacak bir pay kalmamakta, en alt standartlarla yaşamlarını sürdürmektedirler. Onmilyonlarca aile için *"çocuklarının geleceğini güvenceye almak"*, *"kendi yaşlılıklarını güvenceye almak"* diye bir şey asla sözkonusu değildir. Hayat, günlük yaşanmaktadır.

Yoksulluğa ilişkin bu farklı yorum ve algılamaları ortaya koyduktan sonra, somut anlamda ülkemizdeki yoksulluk tablosunu da özetleyelim:

DİSK, Türk-İş, TİSK, TUSİAD, DPT ve DİE tarafından yapılan bir araştırmanın sonucu *"Türkiye tablosu Latin Amerika ülkeleri gibi"* diye özetlenmişti. (25 Mayıs 2004, Hürriyet)

Bu araştırmanın sonucuna göre, Nüfusun yüzde yirmisi, gelirin yüzde ellisini elde ediyor. Buna karşılık, nüfusun en alttaki yüzde yirmisi, gelirin sadece yüzde 5.3'ünü alıyor. Toplumu 5 dilime ayıran bu istatistikte gelir dağılımı tab-

loşu şöyledir:

En **alttaki** % 20: Gelir payı % 5.3
ikinci % 20: Gelir payı % 9.8 Üçüncü
% 20: Gelir payı % 14 Dördüncü
yüzde 20: Payı % 20.8 **En üstteki** %
20: Gelir payı % 50.1

Bu araştırma yoksulluk sınırı altında yaşayanların, yani açlık içinde olanların sayısını yaklaşık 4,5 **milyon** olarak veriyor. Yoksul nüfusun toplam nüfus içerisindeki payının kentlerde yüzde 34, kırsal kesimde ise yüzde 30 düzeyinde seyrettiği belirtiliyor. Kentlerdeki oranı bu ölçüde arttıran elbette gecekondulardır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce gecekondu semtlerinde yapılan bir başka araştırma, "en alttaki yüzde 20'lik kesim" olarak ifade edilen sosyo-ekonomik grubun "**tamamı yoksulluk sınırının, yüzde 69.1'de açlık sınırının altında** yaşıyor." (Cumhuriyet, 3 Şubat 2004)

Sosyo-ekonomik yapının bu tablosu bize, yoksulluğun giderek açlıkla özdeşleşmeye başladığını gösteriyor. Bu araştırmanın sonucu basında "**Varoştan yükselen açlık çılgılığı**" başlığıyla sunulmuştu. İşte, savaş bu çılgılık üzerine şekillenecek. Bu çılgılık, düzen için "**yıkıcı**" bir potansiyel taşıyor, dolayısıyla "**tehlike**" arzediyor. Düzen bu çılgılığı baskıyla, terörle ve **sadakalarla** bastırmak isterken, bizim görevimiz bu çılgılığa devrimci bir içerik kazandırmak, çılgılığın yıkıcı gücünü, devrime kanallı etmek.

2. Düzenin 'yoksulların öfkesini' yatıştırma politikaları

Toplumsal bir kategori olarak yoksullar, düzene karşı memnuniyetsizliğin en uç noktadaki halini de içinde barındıran bir kesimdir. Onmilyonlarca insanı işsizliğe, sefalet ve aleni açlığa mahkum eden ekonomi politikaları uygulayan egemen sınıflar, elbette ki yarattıkları "**sosyal patlamalara gebe**" bu nesnel zeminin farkındadırlar. Bu nedenle

de düzen partileri ve düzenin değişik kesimleri, yoksulluktan doğacak memnuniyetsizliği kendi kanallarına çekip eritecek, öfkeyi törpüleyecek, nötralize edecek çeşitli yöntemler geliştirmektedirler.

Düzenin, partiler, vakıflar, "Fak Fuk Fon", belediyeler, valilikler, ordu aracılığıyla oldukça yaygınlaştırdığı "yardım" faaliyetlerini, Emekli Sandığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi bir çok kurumun devlet tarafından daha aktif kullanılmasını bu kapsamda görmek gerekir. Burjuva televizyonlar, gazeteler aracılığıyla sık sık açılan yardım kampanyaları, "Doğu'ya yardım" seferberlikleri de aynı amaca yöneliktir. Yoksulluğun düzen için yarattığı tehlikenin farkında olan düzen, bu ve benzeri kurumlarla düzen için bir "sübab" oluşturmaya çalışmaktadır. AKP'nin islamcı kültürle beslenen "sadağa" anlayışıyla birlikte, "yardım" faaliyetleri daha da yoğunlaşmıştır.

Bu yardımlar ve yardım kurumları, oligarşik devletin halkın yoksullaştırılmasındaki rolünü gizleyen bir işlev görmektedir. **Devlet yardımı ile yaşayanların sayısındaki artış**, bir yarıyla yoksulluğun ulaştığı seviyeyi gösterirken, diğer yandan düzenin yoksulluğun doğuracağı tepkileri nötralize etme politikasına ne kadar ağırlık verdiğini de gösteriyor.

1994 yılında hane halkı gelirinde devlet yardımının payı **yüzde 6.9** iken, bu oran 2002'de **yüzde 14.2**'ye fırladı.

"Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu"ndan yardım alanların yıllara göre dökümü de bu artışı gösteriyor:

1997- 2 milyon 348 bin kişi yardım aldı
1998 - 2 milyon 793 bin kişi,
1999 - 4 milyon 619 bin kişi,
2000 - 5 milyon 933 bin kişi,
2001 - yardım alanların sayısı **13 milyon** kişiye ulaştı.

Artış çarpıcıdır ve devam etmektedir. Bu yıllar boyunca **aşevlerinden** yemek

alanların sayısı da aynı oranlarda artış gösterdi.

2004 rakamları ise 19 milyon **kişinin** şu veya bu biçimde "muhtaç" durumda olduğunu ortaya koyuyor. Yoksulluğun bir başka göstergesi, Yeşil **Kartlı** insanların sayısındaki artıştır. Şu an ülkemizin nüfusu 71.8 milyondur. Ve **yeşil kartlı** nüfus 13.4 milyondur.

Bu fonlar, vakıflar, resmi kurumlar aracılığıyla yapılan "yardım"ların dışında, toplumun farklı kesimleri arasında da çeşitli biçimlerde bir "yardım" akışı vardır. Hem yoksulların kendi arasında, hem de orta ve üst kesimlerden daha yoksul kesimlere doğru yiyecek, giysi yardımı akışı vardır. Bu çok çeşitli kanallardan gerçekleşebiliyor, orta ve üst kesimlerdeki "aşırı ve lüks tüketim", giysi ve diğer kullanım araçlarının fazlasını yaratıyor ve bunlar, hizmetçiler, çeşitli kurumlar aracılığıyla daha alt kesimlere aktarılıyor...

Devletin ve tekelci burjuvazinin, tefeci tüccar kesiminin çeşitli biçimlerde organize ettiği bu faaliyetler, yoksulların düzenden beklentilerini kesmemesini, *"ben de birgün bu yoksulluktan kurtulabilirim"* umudunun diri tutulmasını sağlıyor. Tabii bütün bu yöntemlerin eşliğinde, düzen partilerinin doğrudan yoksul kesimler içinde yürüttüğü siyasi çalışmayı da unutmamak gerekir. Özellikle islamcı kesim bu **tip** kurumlaştırmaları geliştirmeye özel bir gayret göstermekte, bu kurumları da daha önce Refah bugün ise AKP'nin propagandasının bir aracı olarak kullanmaktadırlar. Örneğin Arjantin'de de Peronistler'in bu türden çok sayıda örgütlenmesi vardır; resmi yardım kuruluşlarının birçoğunda kadrolaşmalardır. Ve doğal olarak da Peronistler'in ulaştığı, etkilediği yoksul kesimler, belli ölçülerde yoksulların hareketinin dışına çekilmiş olmakta, resmi, yarı-resmi yardım kuruluşları aracılığıyla **düzen** içi çözümlerin mümkün olabileceği düşüncesi diri tutulmaktadır. Ülkemizde *"düzen, yoksulları islamcı örgütlenmeler aracılığıyla denetim al-*

tında tutuyor" tesbiti boş bir tespit değildir. 1991 seçimlerinde Refah Partisi'nin, son seçimlerde AKP'nin yoksullardan oy alması bu anlamda çarpıcı bir örnektir. Mesela, AKPliler'in Ramazan aylarında iftar vesilesiyle yoksullara gitmeleri, sadece bir şov değildir, kendi cephelerinden yürüttükleri bir kitle çalışmasıdır. Özellikle 2004 Ramazanı'nda çok daha bariz biçimde gördük ki, bunu son derece iradi, planlı bir biçimde yapmaktadırlar. Solun yoksullukla ilgili boşalttığı alan, dinci partiler tarafından doldurulmuştur. Solun kendine ait olanı kitle çalışmasında, propaganda ve ajitasyonunda yeterince ve etkili biçimde kullanmadığı koşullarda islamcı örgütlenmeler, solun vaatlerini kullanarak yoksul kitleleri kendilerine çekmişlerdir.

Düzenin çeşitli biçimlerde organize ettiği bu "yardım" yöntemleri, yoksulluk sorununu çözmeyeceği için düzenin derdine derman olması, yoksulluktan doğan "tehlikeyi" bertaraf etmesi mümkün değildir ama devrimci mücadele zayıf kaldıkça, bu ve benzeri yöntemler düzeni uzun süre rahatlatılabilir.

3. Yoksulluğun kaçınılmaz sonuçları: Yozlaşma, fuhuş, hırsızlık...

İşten çıkarmalara, tarımın tasfiye edilmesine bağlı olarak şehirlerin gecekondulu semtleri durmaksızın büyüyor. Sefalet ve çaresizlik içinde hırsızlıktan fuhuşa, kapkaççılığa kadar birçok yöntem yaygınlaşıyor. Düzenin istatistiklerine göre **"suç oranları"** artıyor. Suç oranlarının neden arttığı konusunda **ise**, egemen **sınıflar** uygulanan ekonomik politikaların sorumluluğunu kabul etmiyor; tersine IMF'nin, emperyalizme bağımlılığın, işbirlikçi tekellerin rolünü gizlemeye çalışıyor. Buldukları çare de bu yüzden sadece **"polisye tedbirlerden"** ibaret oluyor.

Sorun sadece ülkemize özgü de değildir; durum IMF programlarının uy-

gulandığı tüm ülkelerde aynıdır. IMF programlarının uygulandığı tüm yeni-sömürgelerde "**güvenlik**" sorunu büyümekte, buna bağlı olarak yoksulların ve zenginlerin yaşadığı yerleşim birimleri daha kesin sınırlarla birbirinden ayrılmakta, en zenginler yüksek güvenli sitelerde toplumdan iyice yalıtılmış bir yaşama yönelmekte, her yerde polis teşkilatları olağanüstü büyütülmektedir.

Fakat hırsızlık, kapkaç gibi olayların yaygınlaşması, sadece zengin ve orta kesimleri değil, bizzat yoksul kesimleri de tehdit etmektedir. Çünkü herkesin yakından tanık olduğu gibi, kapkaççılar, hırsızlar, çoğunlukla yine kendileri gibi yoksullara, orta kesimlere yönelmektedirler. Dolayısıyla bu durumda yoksullardan orta kesimlere, onlardan tekelci burjuvaziye kadar uzanan "**ortak**" bir rahatsızlık haline geliyor. Bu durum ise, yoksullara, sokak çocuklarına karşı, yeni-sömürge ülkelerde başvurulmuş şiddetin "**sosyal temelini**" oluşturuyor. Burjuva basının "**kapkaççı terörü**" manşetleri, planlıdır. Sadece bir "güvenlik" sorununu gündeme getirmiyorlar, yoksullara karşı öfkeyi örgütleyiyorlar, yoksulların düzene karşı her türlü tepkilerinin "**acımasızca**" bastırılması için "**kamuyu yaratıyorlar**". Benzer gelişmeler Latin Amerika ülkelerinde de yaşandı:

*"Tehdit edildiğini hisseden kesim sadece bolluktan faydalananlar değil. Aynı zamanda orta sınıf ve kıtlıktan yakasını kurtarmış olanlar da var. Bunlar daha yoksul ya da daha umutsuz yoksullar tarafından saldırıya uğrayan yoksullardır. ... Birçok Latin Amerika ülkesinde **idam cezasının uygulanması için** kamuoyundan çıkan sesler gittikçe yükseliyor. Bogota'da, Rio de Janeiro'da ve Guatemala şehirlerinde, **parapolisiye ölüm mangaları** tarafından çocukların katledilmesi toplumun önemli bir kesimi tarafından açık açık veya gizli olarak alkışlanmaktadır."* (Latin Amerika'nın Kaynayan Damarları, s. 388)

Doğrudan polis veya polisin örgütlediği sivil çeteler, Kolombiya'da günde

ortalama altı çocuğu, Brezilya'da dört çocuğu katlediyorlar. Ve daha da çarpıcı olan, sokak çocuklarına yönelik bu katliam, devlet tarafından da görmezden gelinmekte, onaylanmaktadır. Hemen bu noktada, iktidar ve burjuva medya aracılığıyla sürdürülen "kapkaççılara daha ağır cezalar verilmesi", "polise daha fazla yetki tanınması" kampanyaları hatırlanmalıdır. Keza, Hürriyet Gazetesi'nin bir bankanın özel güvenlik görevlisinin bankayı soymaya çalışan birini, "*artık bir tehlike teşkil etmeyecek durumda olmasına*" rağmen infaz etmesi olayındaki infazı meşrulaştıran, infazcılarını savunan yayınları, oligarşinin de Brezilya'daki, Kolombiya'daki paramiliterlerin zihniyetinde olduğunu gösteriyor. Latin Amerika'da bu tür ölüm mangalarının çoğu tekelci burjuvalar tarafından finanse edilmektedir. Sivil-faşist çeteleri besleme tecrübesi olan oligarşinin önümüzdeki dönemlerde benzer çeteler oluşturması şaşırtıcı olmayacaktır.

Yoksulluğa karşı yanlış biçimlerde de olsa gösterilen tepkinin çocuklarda ve gençlerde daha yoğun olması rastlantı değildir. Çocuklar ve gençler, yoksulluğun en fazla vurduğu ve ruhsal olarak da **en fazla etkilediği** kesimlerin başında gelmektedir. Televizyonlardan, çevrelerinden lüks yaşama tanık olan, tüketime özendirilen ancak bunlara ulaşamayan çocuklar ve gençler, büyüklere gibi durumu "tevekkülle" karşılamadıkları için de başka "çarelere" yönelmekte; çalmakta, mafyacı olmakta, fuhuşa yönelmektedirler. Artık giderek daha yaygın ölçülerde **çocuk fahişelerden, çocuk çetelerinden, çocuk hırsızlardan** söz edilmektedir.

UNICEF'in (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) hazırladığı raporlarda **2 milyonu aşkın** çocuğun **fuhuş sektöründe** kullanıldığı belirtiliyor. Bunun 1 milyondan fazlası Asya'da, 300 binini ise ABD'dedir. Brezilya'da vücudunu satmak zorunda bırakılan kız çocuklarının sayısı yarım milyona yakındır. Çocuk fuhuşu, egemen sınıfların ulusal ve

uluslararası polisinin gözü önünde başlı başına bir sektör olmuştur.

Ve tabii bir de çocuk işçiler var. "Çocuk işçiler", aynen kapitalizmin ilk baştaki en vahşi dönemlerindeki gibi, bugün de tekellerin en gözde işçileri haline gelmiştir. Emperyalist tekeller, yeni-sömürgelere kaydardıkları üretim süreçlerinde sigortasız, düşük ücretli çocuk işçileri kullanmaktadır. Dünyadaki işgücünün yüzde 8'i çocuklardan oluşuyor. Bu rakam "çocuk işçilik" meselesinin lokal bir sorun olmayıp çok yaygın boyutlarda olduğunu yeterince gösteriyor. Ülkemizde de 6-14 yaş arasında çalışan çocuk sayısı 1 milyon oldukça üzerine çıkmıştır.

Böyle bir tabloda, çocukların düzene karşı öfkeyle dolmasında, ulaşamadıkları yaşamlara özentisi içinde çalıp-çırpmasında şaşılacak bir şey yoktur. Bu çocukların aynı zamanda yoğun bir **yoz** kültür saldırısına maruz bırakıldığı da düşünülürse, ortaya çıkan sonuç daha iyi anlaşılır.

"**Kapkaç terörü**" diye koparılan tüm fırtınaya rağmen, tekelci burjuvazinin asıl korkusu kapkaççılar değildir; onlar esas olarak yoksulluğun bu tip bireysel sonuçlarından çok, **toplumsal** sonuçlarından korkuyorlar. Bu sonuçları engellemek için de bir yandan yoksullaştırırken, bir yandan da yozlaştırıyorlar. Yozlaştırma politikaları, en genelde toplumun her kesimini etkilemekle birlikte, öncelikli hedef kitlesi yoksullardır. Bu yozlaştırma politikası, en genelde ahlaki, kültürel bir saldırı olarak yürütülürken, özellikle yoksul semtlerde polisin uyuşturucuyu, mafyacılığı bizzat teşvik ve himaye etmesi noktasına varmaktadır. Yoksulluk, geniş kitlelerde düzene karşı bir gayri-memnunluk yarattığı kadar, bu gayri-memnunluk mücadeleye dönüşmediğinde, pekala apolitikleşmeye ve yozlaşmaya da son derece açıktır. Tüm istatistikler, yoksullaşmanın ve yozlaşmanın birbirine paralel biçimde arttığını göstermektedir.

Yoksulları örgütlemeyi gündemine alan herkesin en başta gözönünde bulundurması gereken noktalardan biri de budur. Yoksullar içinde örgütlenmek, yozlaşmaya karşı mücadele etmektir aynı zamanda. Kültürel, ahlaki, ideolojik **tüm** boyutlarda ısrarlı bir çalışma gerekiyor. Bu mücadelede dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, yozlaşma batağına sürüklenmiş insanların durumudur. Bu insanlarımızı, başta da gençlerimizi dışlanması değil, örgütlenmesi gereken güçler arasında görmeliyiz. Sonuçta onlar, çoğu durumda tepkilerini, öfkelerini yanlış yöne kanaliz eden gençlerdir. Umutsuzluğun öfkesi içinde sürüklenmişlerdir bataklığa. Öfkelerini umutlu bir öfkeye dönüştürmek, doğru hedefe yönlendirmek de bizim işimiz olmalıdır.

Kimse bu işin kolay olduğunu söyleyemez elbette. Eğitimsizlik, ekonomik çaresizlikler, hayatın onlar için bir karabasana dönüşmesi, vahim ölçülerde bir apolitikleşmeyi de beslemektedir. Tarih katlara sığınma, televizyonla yaşama, dizi koliklik, futbol fanatizmi hep bu zeminde hayat buluyor.

Şu gerçekler, ülkemizin gerçekleridir:

"Zengin haber, yoksul dizi izliyor... İstanbul'da üst gelir gruplarının yüzde 95'i gazete okurken alt gelir grupları ise gazete okumuyor." (Cumhuriyet, 24 Mayıs 2004)

Araştırmanın devamında şu rakamlar var: *"Televizyonda en çok izlediğiniz 3 program türü nedir" sorusuna, üst gelir grubundakilerin yüzde 31.3'ü haber ve haber programları, yüzde 13.7'si yerli dizi, geri kalanları da belgesel, spor, müzik-eğlence, yabancı film cevabını verdiler... Aynı soruya alt gelir grubundakilerin yüzde 23.8'i yerli dizi, 15.6'sı haber, yüzde 15.4'ü Türk filmi yanıtını verdi."*

Bir başka araştırma da şunu gösteriyor: *Üst gelir gruplarının yüzde 95.3'ü gazete okurken, yoksul kesimdekilerin yüzde 71.7'si gazete okumuyor.*

Zenginin haber, yoksulun dizi izlediği elbette mutlak bir genelleme haline getirilemez. Ama yine de bu olgu, yoksul halk kitleleri içindeki apolitikleşmenin ulaştığı boyutu gösteriyor. Geçim derdi içindeki boğulma hali, hayatın gerçeklerinden kaçış duygusunu beraberinde getiriyor ve diziler, işte bu noktada geniş kitleler için bir avuntuya dönüşüyor. Ki, burjuvazi de, dizileri bu nedenle yoğunlaştırıyor. Genç kızlarımızın ve erkeklerimizin "dizilerdeki gibi yaşama" hayalleri sürekli olarak körüklenerek apolitikleşmeleri, düzeni değiştirmek için örgütlenmeleri engellenmek isteniyor. Dikkat edin, bu dizilerin hiçbirinde hayatın çıplak gerçekleri yoktur. Burjuva ve küçük-burjuva yaşamlar vardır. Sınıf çelişkilerini ve bu eksenlerdeki çatışmaları en doğal haliyle de olsa göremezsiniz.

Apolitikleşmenin veya başka bir açıdan apolitikleştirmenin bir başka boyutu: Türkiye'de 123 bin 659 kahvehane olmasına karşın 1430 kütüphane, 789 sinema ve 128 tiyatro bulunuyor. Yalnızca İstanbul'da 30 bin 325 kahvehane ve 3 bin 265 meyhane var. (Cumhuriyet 8 Şubat 2004)

Toplam 42 bin 268 ilk ve ortaöğretim kurumuna karşın 123 bini aşkın kahvehane! Bu tablodan, yozlaşmadan, apolitikleşmeden başka ne çıkabilir?

4. Sol yoksullardan neden ve nasıl koptu?

"Yoksulluk edebiyatı yapmayalım" deyişlerinin yoğunlaştığı dönem, solun yoksullardan uzaklaşmasının teorileştirildiği dönem olarak görülebilir. Tabii bu deyiş tek başına telaffuz edilmiyordu. "Dogmatik olmayalım", "birey özgürlüğü", "sol, ahlak bekçisi değildir" gibi düşünceler tamamlıyordu bu anlayışı. Bu düşüncelerin sonucunda yoksullardan sadece fiilen değil, aynı zamanda kültürel, ahlaki, siyasi olarak da bir uzaklaşma yaşandı.

"Varoş devrimciliği", sadece burjuvazinin değil; küçük-burjuva reformist çevrelerin dilinde de bir **küçümseme** ifadesi haline geldi. **Proleter** olmak, mizahi bir hale dönüştürüldü. Bu "teori"lerin sonucunda ayaklarına gecekondlu çamuru bulaşmayanların "sosyalist", "devrimci" partileri çıktı ortaya. **Gecekondlu semtlerindeki kurumlaşmalar terk edilirken merkezi yerlerle** yetinilmeye başlandı. Yoksulluktan ve yoksullardan uzaklaşma, örgütlenme ve mücadelenin her alanına yansdı. Mesela "**Yoksulluk edebiyatı yapmayalım**" diye diye, yoksulluk gerçek anlamda da edebiyatımızdan kaybolmuştur. Emekçi halkın yaşamını, sorunlarını ele alan şiirler, romanlar, öyküler yazılmaz olmuştur. Tam tersine oysa, yoksulluğun edebiyatını yapmalıyız. Halkın gerçek yaşamı budur. Düşünceleri, duyguları, aşkları, tarihi, bunun üzerinde şekilleniyor. Bunu yazmayan edebiyat, ancak fantaziler, gerçek üstü öyküler, polisiye ürünler veya küfür romanları yazabilir. Nitekim de böyle oluyor.

Mesele aslında "yoksulluğun edebiyatını" yapıp yapmama değildir. Yoksullar içinde çalışıp çalışmama, yoksulluk temelinde emperyalist ve işbirlikçi tekelci burjuvaziyle karşı karşıya gelip gelmeme meselesidir. "**Yoksulluk edebiyatı yapmayalım**" diyenler, **yoksulluk temelinde emperyalizmle ve oligarşiyle savaştan kaçanlardır**.

Yoksulların örgütlenmeleri ve mücadelesi militan bir örgütlenme ve mücadeledir. Eşyanın doğası gereği böyledir bu. Bu mücadele son derece geri, ılımlı, düzen içi biçimlerde de başlayabilir, bu önemli değildir. Ama bir kez başladıktan sonra hızla radikalleşir Yoksulların kavgasını "**sivil toplumculuğun**" içine hapsedemezsiniz. Hareket ve örgütlenme bir kez radikalleşme yoluna girdi mi, önüne geçemezsiniz. "**Yoksulluk edebiyatı yapmayalım**" sözüyle ifade edilen kaçış bundan dolayıdır. Bu söz, reformizmin ve sivil toplumculuğun sözüdür.

Devrimci mücadele ve örgütlenmelerin gecekondulu semtlerinde yer yer güçsüzleşmesinin, yeni oluşan ve milyonlarca yoksulu barındıran semtlere yeterince uzanamayışının bu yazı kapsamında ayrıntılı ele alamayacağımız birçok nedeni vardır. Oligarşinin, yoksullara gözdağı olarak Gazi katliamında sergilediği terör, sivil toplumculuğun etkileri, taban örgütlenmelerine kalıcı bir misyon kazandırılmaması gibi birçok neden sıralanabilir. Bunlar ayrı bir değerlendirme konusu olmakla birlikte, bu noktadan itibaren önemli olan, solun dilinde yoksulluğun, solun ayağında gecekonduların çamurunun yeterince olmadığına görülmesidir. Diğer önemli nokta ise, tüm bu olumsuz etkilere karşın, devrimci hareketin yoksul halk içindeki, gecekonduların tarihindeki güçlü kökleri nedeniyle oligarşinin buralardan devrimcileri silememiş olmasıdır. Tersine, devrimcilerin asıl örgütlülükleri, bugün yine yoksul semtlerde. Kitle tabanları yine yoksullardır. Ama elbette bunlar çok yetersiz düzeydedir. Varolan çıkış noktası yaparak, sivil toplumcu, küçük-burjuva etkileri faaliyetlerimizde asgariye indirerek yoksullar içinde daha büyük ve yaygın bir güç olmalı, yoksulları devrimin daha etkili bir gücü haline getirmeliyiz.

5. Yoksulluk, kitle çalışması ve örgütlenme; yoksulların çelişkileri etrafında örgütlenmeliyiz!

Yoksul halkın yaşayışını, geçinme biçimini, düşünce ve muhakeme tarzını, ruh halini ve zorunluluklarını iyi kavramalıyız. Bunu kavramadan yürütülecek bir çalışmanın başarılı olma şansı yoktur. Saflarımız yoksullarla dolu. Dolayısıyla, ilk bakışta *"yoksulların yaşayış, düşünüş tarzını kavramak"* diye bir sorun olmaması gerektiği söylenebilir. Ama böyle değildir. Sık sık, eylemin, örgütlenmenin farklı alanlardaki gibi olması beklentileriyle karşılaşılmaktadır.

"Maişet derdi" içindeki yoksul kitleleri mücadele içine çekme konusunda daha yetkin ve özgün bir tarz geliştirmek durumundayız. Mesela, kitle çalışmasında hemen çok kısa vadede sonuç beklenmekte, bu sonuç alınamayınca vazgeçilmektedir. Mesela, örgütlenmede, farklı alanlardan gelen alışkanlıklarla, *"gel dediğinde gelen"* insanlar aranmaktadır. Maişet derdi içindeki insanların bunu yapabilmesi mümkün değildir. Onlara *"çalışmayın, bugün işe gitmeyin"* diyemezsiniz; evini geçindirmek, çocuklarının nafakasını bir biçimde bulmak zorundadır. Hayatlarını sürdürmek durumundadırlar. Düşünülmeli ki, bu ailelerin büyük bölümü "borçlu"dur ve bu onların yaşamının üzerindeki ek ve ağır bir yükür. Bir eyleme gelip gelmeye karar verirken, o yükü de hesaplayacaktır. *"En alttaki yüzde 10'dan sonraki yüzde 10-35 arasındaki kesim"*, yoksulların biraz iyi hallilerini oluşturuyor. ODTÜ öğretim üyeleri tarafından yapılan bir araştırmada bu kesimler "taksit bağımlısı" olarak adlandırılıyor. Bu bağımlılıkları, onların mücadele, örgütlenme karşısındaki tavrını yönlendiren etkenlerden biridir. *"Başıma bir şey gelirse, o kadar taksidim, borcum var, kalanlar ne yapar, hacze düşerim"* kaygısı, bu kesimler önünde sınırlayıcı bir etkidir. Evet, bunlar "sıradan", "politik olmayan" sorunlardır, "aşılmalıdır" ama buna rağmen bu kesim içinde çalışma yürütürken, bunları yok sayamazsınız.

Kitle çalışması, sözkonusu kesimin tüm özelliklerini hesaba katmak zorundadır. Mesela, bir başka önemli dezavantaj; yoksul kesimde, aile içi sorunlar, "geçimsizlik" oldukça yaygın bir durum haline gelmiştir. 2000 yılında 40 bin 108 olan boşanma davası sayısı, ekonomik krizin kendini daha yakıcı biçimde hissettirdiği 2001 yılında 96 bin 78 oldu. Bunlar halkın sorunlarıdır.

Halk yaşamak zorundadır. Peki nasıl yaşıyor? Buna vakıf olmayan, çalışmasında bunları gözönünde bulundurmayan bir devrimci, çalışmasından doğru

dürüst sonuç alamaz. Çok özet biçimde yoksulların nasıl yaşadığına bakalım:

İkinci el ve ikinci sınıf ürünlere olan talep artmıştır... Orta gelir grubu, açık parfüm, açık deterjan, açık bakliyat gibi nispeten ucuz mallara yönelirken, daha alt gelir grubu ise kırık peynir, kırık yumurta ve kırık prinç gibi kalitesiz ve sağlıklı ürünler mahkum durumdadır... Ülkemizde hergün üretilen 120 milyon ekmeğin 22 milyonu çöpe gidiyor ama aynı Türkiye'de, yoksul sofralarında yarı fiyatına satılan bayat ekmekler yeniyor.... Yoksul evlerde et, süt tüketimi çok alt düzeydeyken, çoğunlukla makarna, bulgur, patates ve ekmek yeniyor... Doktora gitmek yerine aspirin, adaçayı, nane-limon gibi klasik yöntemlerle veya hacı-hocaya okutup-üfleterek veya yetkisiz, ehliyetsiz kırıkçı-çıkıkçılarla, ebe-lerle tedavi imkanı aranıyor.

Kısacası, halk yaşıyor ama binbir türlü yoldan; sosyal güvenlik kuruluşlarından maaş alabilmek için, kendi kültürel değerlerini çiğneme pahasına **"anlaşmalı" evlilik** ve boşanmalar, **yabancı-**

Devrimciler açısından esas olan; **halkın ihtiyaçlarını tespit edip, halkı talepleri etrafında birleştirmek, politize etmek ve örgütlenmektir.**

Yoksulluğa karşı mücadele haklar ve özgürlükler mücadelesidir. Bir mahalledeki, köydeki yoksulların en küçük, yerel sorunlarından tüm yoksulları ilgilendiren genel sorunlarına kadar haklar ve özgürlükler mücadelesinin bir parçası yapabilmeliyiz. Halkı talepleri doğrultusunda birleştirip mücadeleye sevketseliyiz. Politikleşme ve devrimleşme de böyle bir mücadele içinde olacaktır.

larla evlenme gibi yöntemler geliştiriliyor... Çöpleri karıştıran, geçimini **çöplerden sağlayan, pazar artıklarını toplayanların sayısı hergün artıyor...**

Yoksul halkın yaşamından başka kesitlerle devam edelim: Yine ODTÜ araştırmasından; **"Prof. Ayata'nın bulgularına göre kırmızı et, en alttaki yüzde 35, hatta yüzde 50 'den üstteki kesimde yenilebiliyor. Siyasetten ekonomiye sıçrayan son bunalım, kırmızı et yiyenlerden bir bölümünü daha inek memesine, inek memesi yiyebileni de un çorbasına mahkum etme yönünde son sürat ilerliyor"**... Türkiye'de nüfusun yarısı gecekonduarda yaşıyor... Ve toplam nüfusun yüzde 10'u halen **susuz ve tualetsiz** konutlarda yaşıyor... Örgütlenilmesi gereken en yoksullar işte bunlar.

Yoksul halk işte böyle yaşıyor. Bu sorunlarla boğuşuyor. Yaşamak için buna benzer yöntemlere başvuruyor. Karşımıza çok daha özgün durumlar da çıkabilir. Yoksulları örgütlemeyi hedefleyen bir kitle çalışması veya yoksulların içinde yer aldığı halk örgütlülükleri bunları yok sayamaz. Bunları bilerek bir yaklaşım sunulmak zorundadır. Yoksulları örgütlemeyi hedefleyen bir kitle çalışması bunları yok saydığı noktada, kendini kısır bir döngüye mahkum eder.

Devrimciler açısından esas olan; **halkın ihtiyaçlarını tespit edip, halkı talepleri etrafında birleştirmek, politize etmek ve örgütlenmektir.**

Yoksulluğa karşı mücadele haklar ve özgürlükler mücadelesidir. Bir mahalledeki, köydeki yoksulların en küçük, yerel sorunlarından tüm yoksulları ilgilendiren genel sorunlarına kadar haklar ve özgürlükler mücadelesinin bir parçası yapabilmeliyiz. Halkı talepleri doğrultusunda birleştirip mücadeleye sevketseliyiz. Politikleşme ve devrimleşme de böyle bir mücadele içinde olacaktır. Eğer bugün İstanbul'un gecekonduarında belli bir politikleşme varsa, yıkımlara karşı direnişlerin, elektrik, su, yol sorunları için sürdürülen mücadelelerin

bundaki rolü belirleyicidir. Yoksul halkı örgütlemeyi amaçlayan bir çalışma, bir mahalle veya köyde halkın sorunlarını, çelişkilerini çözebilmeyi, bu çelişkilerin çözüm sürecinde halkı bilinçlendirmeyi ve örgütlülüğün zorunluluğunu kavratmayi hedeflemelidir.

Bu çalışma, genel klasik yöntemlerin yanısıra, halkın sorun ve çelişkilerini çözmeye yönelik olarak dayanışma derneklerinden sağlık taramalarına, aşevleri açılmasından okuma kurslarına kadar çeşitli ihtiyaçlarına cevap veren bir çok yanı içermek zorundadır. Burjuvazinin "halk düşmanı" politikalarını perdelemek üzere gündeme getirdiği okuma-yazma kampanyaları, tekellerin doğaya ve insana verdiği zararlara karşı mücadele, gerici törelere karşı mücadele, uyuşturucuya karşı kampanyalar, devrimci bir kitle çalışmasının da araçları olabilir.

İkinci el eşya kullanmaktan "inek memesi" yemeye, sağlıksız sular içmeye, baskılar yasaklar altında boğulmaya kadar uzanan yoksulluk ve zulüm tablosu bu ülkede insanca yaşamı yoketmiştir. "İnsani gelişme endeksi"nde Türkiye, 175 ülke arasında 96'ncı sıraya gerilemiştir. Bu, "insanca yaşam" talebinin ülkemizde ne kadar güçlü bir zeminin olduğunu gösterir. Yoksulların mücadelesi de işte öncelikle bu zeminde gelişecektir. Bu zeminde devrimin ne kadar büyüyeceği ise, bizim yaratıcılığımıza, sabrımıza, yoksulları kucaklayabilmemize bağlıdır.

Esas olarak şu bir gerçektir ki, Türkiye solu, genel olarak yoksulları örgütleyecek örgütlenme biçimlerinden yoksundur. Hatta bunu biraz daha genelleyerek, her alanda "taban örgütlenmeleri" konusunda solun genel bir zayıflığının olduğunu söyleyebiliriz. Halk Meclisleri, Gençlik Meclisleri, İşçi Meclisleri, bu doğrultuda atılmış önemli bir adımdır. Halk Meclisleri, yoksulluğun çok daha yaygınlaştığı günümüzde, ortaya atıldığı dönemdekinden çok daha fazla uygulama alanına sahiptir. Ve bugün bu

tür örgütlenmeler daha acil bir ihtiyaç haline gelmiştir. Tüm baskı ve yasaklara rağmen, gecekondu yoksullarının yardımlaşmasını, sorunlarının ortak çözümünü için birlikte hareket etmelerini sağlayacak yasal veya meşruluk temelindeki örgütlenmeler yaratılmak durumundadır. Burada kastettiğimiz, Türkiye solunda örneğine çokça rastlanan dernekler değildir. Adı dernek de olsa, meclis de olsa, bir taban örgütlenmesi olarak şekillendirilmeli, yoksulların yakıcı sorun ve ihtiyaçlarını esas almalı ve en önemlisi de onların söz, karar ve iradesinin belirleyici olduğu bir örgütlenme olmalıdır.

Yoksulluk, kendine özgü birçok örgütlenme biçimini de beraberinde getiriyor. IMF programlarının sonuçlarının kısmen daha önce ve daha keskin biçimde ortaya çıktığı Latin Amerika ülkeleri bu açıdan üzerinde durulması gereken bir örnek durumundadır. Mesela Bolivya'daki "komşuluk örgütlenmeleri", Arjantin'in başkenti Buenos Aires'teki komşular meclisi (Vecinos), mahalle meclisleri (Barrales), bu türden örgütlenmelerdir. Yoksulların kitlesel eylemlerinin geçen yıllar içinde öne çıktığı Arjantin'de, Brezilya'da bu süreçte şekillenen bazı örgütlenmelerin adları bile, yoksulluğun belirleyicisini göstermektedir. Yoksulluğa Karşı Ulusal Cephe (Frenapo), Dayanışmacı Bir Ülke İçin Cephe (Frepaso), Konut ve Toprak Federasyonu (FTV), Emeklilerin ve İşsizlerin Bağımsız Hareketi (MIJD), Topraksız Kırsal Emekçiler Hareketi (MST). Elbette bu örgütlenmelerin nasıl bir yöne kanalleneceği, bir yanıla mücadelenin kazandığı keskinliğe, bir yanıla da sürecin içinde bulunan örgütlenmelerin politika ve anlayışlarına göre şekillenecektir.

Bolivya'daki "komşuluk örgütlenmeleri", büyük ölçüde "taban örgütlenmeleri" olarak doğmuş ve gelişmiş, evvelki yılki ayaklanmada da önemli bir rol oynamışlardır. Madencilerin başını çektiği ayaklanmaya katılarak zaten

kendilerinin yaşadığı semtlerin denetimi ele geçirerek ayaklanmanın yaygınlaşmasında belirleyici olmuşlardır. **Arjantin'deki** halk hareketinde de sözü edilen örgütlenmeler etkindir. Egemen sınıfların yoksullaştıran politikalarına karşı mücadele, hem taban örgütlenmelerini, hem de **mevcut** sendika türü örgütlenmeleri birleştirmiştir. Frenapo (Yoksulluğa Karşı Cephe) içinde, birçok sendikal, mesleki kitle örgütleri ve siyasi hareketler yer almaktadır. Ülkemizde genel olarak **"Arjantin krizi"** olarak yansıyan halk hareketi **de** esas olarak bu cephenin inisiyatifiyle gelişmiştir. Eylemlerin temel şiarı **"yoksulluk ve sefalete karşı"** olmaktadır. Ülkemizdeki televizyonların haftalarca sözünü ettikleri süpermarketlerin yağmalanması eylemleri de başta Frenapo olmak üzere çeşitli örgütlenmelerin gerçekleştirdiği genel grevin hemen ertesinde başlamıştır.

Bu tür örgütlenmeler, politikleştirilemediği, iktidar hedefine yöneltilmediği noktada belli kabarma dönemlerinin ardından yine kendiliğinden bir şekilde eriyip arenadan çekilebilirler de. Nitekim Bolivya, Arjantin gibi çeşitli ülkelerde şimdilik böyle olmuştur. Bu hareketlerin önemli bir kısmında **"devrim ve iktidar"** hedefi ya yoktur ya da oldukça zayıftır. Bu hareketlerin önemli kitle gücünü oluşturan sendikal örgütlenmeler, düzen içi çözümlere yatkındırlar. Ancak gerek sözü edilen taban örgütlenmelerinden, gerekse de yoksulluk temelinde oluşturulan birliklerden mutlaka çıkarılacak dersler, tecrübeler vardır. Tabii bu tecrübeleri değerlendirebilmek için her şeyden önce yoksullara, en yoksullara ulaşmak gerekiyor. Ülkemizde devrimcilerin geleneksel olarak örgütlü olduğu semtler, "en yoksullar"ın bulunduğu semtler değil, nisbeten daha yerleşik hale gelmiş gecekondü semtleridir. 1980-90'lı yıllar boyunca oluşan ve bugün yoksulluğun en derin boyutlarıyla ortaya çıktığı semtlerde devrimci **etki** yok veya oldukça zayıf düzeydedir. En yoksul kesime (ki istatistikler bunları en alttaki yüzde onluk kesim olarak adlan-

diriyor) ulaşan hemen hiç kimse yok. Ne düzenin "sivil toplum kurumları", ne başka kurum ve örgütler. Kısmen tarikatların varlığından söz etmek mümkün. Ama o da kısmen; ODTÜ Sosyoloji Bölümü Başkanı Prof. Sencer Ayata'nın geçen yıl yaptığı "yoksulluk araştırması", tarikatların da sözkonusu kesimlerde fazla olmadığını gösteriyordu. En yoksul yüzde onluk kesimin bir bölümü kırsal alanda, bir bölümü ise, büyük şehirlerin çevrelerinde. Ama buna rağmen, birkaç kilometre yakınlarındaki ekonomik, siyasi, sosyal yaşamın dışındalar. Devrimciler bu kopukluğa, yabancılaşmaya siyasi anlamda son vererek onları halkın mücadelesiyle bütünleştirmelidirler.

6. Yoksulluk ve ajitasyon-propaganda

Solun yoksullardan uzaklaşması, *"yoksulluk edebiyatı yapmayalım"* diyerek insan haklarına, burjuva demokrasiye endekslenmiş bir propaganda geliştirmesi, solun dilini de etkilemiştir. Yoksulların devrimci kavgasını örgütlemeyi hedefleyen devrimciler, bu anlamda ajitasyon ve propaganda dillerini de yeniden gözden geçirmek zorundadırlar. Küçük-burjuvaziye, hatta burjuvaziye özgü **"dıştan"**, **"yukarıdan"** üslup kesin olarak terkedilmelidir. Propagandamız, ajitasyonumuz, ulaştığı yoksullara, *"evet bizim sorunlarımızı anlatıyor.... evet, bunlar içimizden biri..."* dedirtmeli, yoksulluğa karşı durulabileceği güvenini vermeli, alternatif göstermelidir. Sözümüz ve eylemimiz, yoksulların düzen içi çözüm beklentilerinin boşunalığını gösterip, "sadaka", "tevekkül" kültürünü etkisizleştirmeli, egemen sınıfların insafına sığınmayı değil, direnişi ve mücadeleyi öğretmelidir.

Yoksulluğa küçük-burjuva bakış, ondaki devrimci potansiyeli ortaya çıkarmayı değil, **ekonomist bir anlayışla** düzen içinde "daha mantıklı" politikalarla yoksulluğun *hafifletilmesini* hedefler.

Bu propagandada şu tür tablolar çok sık karşımıza çıkar: Kaba bir hesaplama gösteriyor ki, dünya çapında yoksulluğu "azaltmak"(!) için yıllık 80 milyar dolar yeterlidir. Dünya çapında yıllık askeri harcamaların miktarı ise 800 milyar dolar civarındadır. Dünyanın zengin tabakasının, kedi-köpek mamasına ve kozmetiğe harcadıkları yıllık miktar, dünya çapında yoksulluğu azaltmak için gerekli paranın üçte birine (29 milyar dolar) eşittir... Buna benzer istatistik ve kıyaslamaların devamında askeri harcamalara, kozmetiğe ayrılan parayla neyin yapılabileceği anlatılır. Bunlar doğrudur. Ama tek başına ne açıklayıcı, ne de sorunu çözümleyicidir.

Milyarlarca insan neden aç bırakılmıştır, neden temiz su bulamamaktadır, neden yoksulluk durmaksızın artmaktadır, bunların müsebbibi kimdir? "*Askeri*

Yoksulluk, daha da büyüyecek, daha da gündemleşecek ve sınıflar mücadelesinde daha önemli bir etken olacaktır. Haklar ve özgürlükler mücadelesi, öncelikle bu alanı kucaklamalıdır. Yerel çelişkiler etrafında, halkın mahallelerde, semtlerdeki mücadelesi örgütlenmelidir. Yoksulluğa karşı mücadeleyi sadece büyük konfederasyonların bir araya gelip alacağı kararlara bağlayanlar, ne bir sonuç alabilir, ne de yoksulları politikleştirebilir. Yoksulları politikleştirecek, örgütlü hale getirecek bir mücadele, yoksul semtlerden geliştirilecektir. Yerel çelişkilerin çözümü etrafında gelişecek mücadele, kendi örgütlülüklerini yarattıkça, birleşmeye yönelecektir.

harcamalara ayrılan bütçeler eğitime, sağlığa ayrılmalı" talebi, teşhir için kullanılabilir, özünde de demokratik bir taleptir, ancak aynı zamanda "naif", emperyalizm gerçeğini yadsıyan bir taleptir. Askeri harcamaların azaltılması, ortadan kaldırılması, emperyalizmin ortadan kaldırılmasıyla paralel bir süreç izleyecektir. Emperyalizmi ortadan kaldırmayı istemeden, hedeflemeden, emperyalistlerin silaha ayırdıkları parayı yoksullara ayırmasını istemek, siyasi mücadelenin talebi olamaz.

Propaganda ve ajitasyonda ülkemizin dünyadaki yerini koyarken, nesnellığe uygun davranılmalıdır. "*Dünyada gelir dengesi bu kadar bozuk başka ülke kalmadı*", "*21. yüzyılda hala böyle şeyler olması şaşırtıcıdır*" gibi ifadeler, ülkemizdeki sorunu daha "kuvvetle" vurgularken, öte yandan sorunun emperyalist sistemle bağını koparan, sorunun sadece ülkemizin yönetiminden kaynaklandığı imajını veren ifadelerdir. Veya eğitime, sağlığa ayrılan payın ne kadar küçük olduğunu gösterirken kıyas olarak Avrupa ülkelerini vermek de aynı şekilde yanlış yönlendirmeyi içinde taşıyan bir yöntemdir. Burjuva basında yeralan bu tür istatistikler, esas olarak kapitalist ülkeleri kapsar. Ve kıyas için bu tür istatistiklerin kullanılması da doğal olarak emperyalist ülkelerdeki sömürüyü gizleyen, onları "cennet" gibi gösteren bir rol oynamaktadır. Gelir dağılımının bozukluğu yalnızca yeni-sömürgelerde değildir. Kapitalizmin doğası gereği böyledir ve tüm kapitalist ülkelerde geçerlidir. Sadece ABD örneği, sorunun "refahın" yaygın olduğu iddia edilen emperyalist ülkelerde de farklı olmadığını göstermeye yetmektedir. ABD'de en zengin yüzde 1, ülkenin finansal servetinin yüzde 48'ini elinde bulundurmaktadır. En yoksul yüzde 80'inin elinde ise finansal servetin sadece yüzde 6'sı bulunmaktadır... Yoksulluğun teşhiri, kapitalizmin teşhiriyle birleşmelidir. Yoksulluğun temelini kapitalizm olduğu gösterilmelidir. Özellikle AB'ye üyeliğin "refah" umudu haline dönüştürüldüğü, işsizliğin, yok-

sulluğun AB'yle son bulacağı propagandasının süreklileştirildiği bir ortamda, bu nokta özellikle önemlidir.

Yoksul halka seslenirken, somut olunmalıdır, abartılardan kaçınılmalıdır; onun yoksulluğunu ona anlatmaktan çok, sorunun kaynağını ve çözümünü göstermek esas alınmalıdır. Bu propaganda ve ajitasyon, dayanışmayı güçlendirici, halkın değerlerine sahip çıkmasını teşvik eden, yoksulluğa ve yozlaşmaya boyun eğmeyi mahkum eden, halkın çaresiz olmadığını gösteren bir muhtevada olmalıdır.

7. Yoksulluk yayılacaktır; yoksulluk gündemi olmayan sol, hayatın dışında kalır!

Ekonomik bir kategori olarak küçük-burjuva kesimler (burjuva politikacılarının daha çok kullandığı deyimle **orta direk**) erimiştir ve erime süreci devam etmektedir. Bugün burjuva politikacılar ve basın "*Orta direk mazide kaldı*" diye hayıflanıyorlar. Bu uyguladıkları ekonomi-politikanın doğal sonucudur.

Bu kesim, hem ekonomik, hem siyasi olarak egemen sınıflarla ezilenler arasındaki çelişkileri yumuşatıcı bir işlev görürler. Bu kesimin daralması, sınıfsal çelişkilerin daha da keskinleşmesinin önünü açar. Egemen sınıflar, ne tür yasalar çıkarırlarsa çıkarsınlar, ne tür ittifaklara girerlerse girsinler, ne tip hapis-haneler yaparlarsa yapsınlar, militarist güçlerini ne şekilde organize ederlerse etsinler, ne kadar silahlanırlarsa silah-lansınlar, devrimi boğamazlar. Çünkü sürdürdükleri düzen, devrim için güçlü bir zemin oluşturur ve oluşturmaya devam edecektir. Bu zeminin en karakteristik özelliği ise yoksulluktur. Fakat bunu tespit etmek, tek başına bir anlam taşımaz. Yoksulluk ne kadar büyük olursa olsun, düzen ne kadar büyük krizler yaşarsa yaşasın, yoksul kitlelerin tepkisi devrim hedefine yönelik olarak örgütlenemezse, bu zemin kendiliğinden devrimi geliştirmez.

Geniş halk kitlelerinin en acil talepleri iştir, aştır. Daha genel anlamda adalet, eşitlik, özgürlüktür. Halk hareketi, kitlelerin bu talepler etrafında örgütlenip harekete geçirilmesiyle gelişip güçlenecektir. Devrimciler, propaganda ve ajitasyonda, ekonomik-demokratik mücadelede, ideolojik mücadelede yoksul halkın taleplerinin sözcüsü olmalıdır. Yoksulların örgütlenmediği, belli taleplerle, belli hedeflere yöneltilmediği durumda, güçlü bir halk hareketinin doğmasını beklemek de boşuna bir beklentidir. Zaman zaman kendiliğinden patlamalar olabilir ama belirttiğimiz koşul -örgütlenme- yerine getirilmemişse, bu patlamalar, güçlü, istikrarlı bir halk hareketine dönüşmeden, halkın iktidarı hedefine yönelemeden söner.

Yoksulluk, daha da büyüyecek, daha da gündemleşecek ve sınıflar mücadelesinde daha önemli bir etken olacaktır. Haklar ve özgürlükler mücadelesi, öncelikle bu alanı kucaklamalıdır. Yerel çelişkiler etrafında, halkın mahallelerde, semtlerdeki mücadelesi örgütlenmelidir. Yoksulluğa karşı mücadeleyi sadece büyük konfederasyonların bir araya gelip alacağı kararlara bağlayanlar, ne bir sonuç alabilir, ne de yoksulları politik-leştirebilir. Yoksulları politik-leştirecek, örgütlü hale getirecek bir mücadele, yoksul semtlerden geliştirilecektir. Yerel çelişkilerin çözümü etrafında gelişecek mücadele, kendi örgütlülüklerini yarat-tıkça, birleşmeye yönelecektir.

Yoksulluk sadece "güncel" olarak öne çıkan ve bu çerçevede ele alınacak bir olgu değildir. Devrimci mücadelenin her zaman gündeminde, en önde yer-alması gereken bir konudur. Yoksulluk, bugün de, yarın da emperyalizme ve oligarşiye karşı mücadelede, en önemli nedenlerden biri olmaya devam edecektir. Dünya Bankası'nın bu yıl hazırladığı bir raporda şu öngöründe bulunuluyor: "*Küreselleşmenin derinleştirdiği gelir dağılımındaki uçurum, 46 yıl sonra da kapan-mayacak.*" Yani, bir zamanlar çok sözü edilen, olmadık misyonlar yüklenilen

"2000'li yıllar" yine ve artarak yoksulluk yılları olmaya devam edecektir.

Dünya Bankası'nın öngörülerine göre, halen 37 trilyon dolar olan "dünya toplam geliri" 2050 yılında dört kat artarak 135 trilyona ulaşacak; fakat yoksul ülkelerin ve halkların dünya gelirinden aldığı pay daha da küçülecek. Yoksulluk ve adaletsizlik derinleşecek. (Cumhuriyet, 6 Ekim 2004)

Bugün dünya nüfusu 6 milyardır. Ve bu nüfusun 5 milyarı, yoksul ve geri bırakılmış ülkelerde yaşıyor. 2050'ye dair öngörüler ise, toplam nüfusun 9 milyara çıkacağı, yoksul ve geri bırakılmış ülkelerde yaşayan nüfusun da 8 milyar olacağıdır.

Son olarak Dünya Bankası Başkanı James Wolfensohn'ın şu tesbitini hatırlatalım: *"Önümüzdeki 25 yılda 2 milyar kişi daha global nüfusa katılacak. Bunlardan yüzde 97'si, kalkınmakta olan ülkelerde ve çoğu yoksulluk içerisinde doğacak."*

Tablo genel olarak biliniyor olmasına rağmen, bizzat Dünya Bankası, IMF gibi emperyalist kuruluşların açıkladığı genel bazı rakamları hatırlatalım yine de:

*Dünyanın en fakir 48 ülkesinin toplam milli geliri, dünyanın en zengin 3 kişinin servetinden daha az.

*Yaklaşık 1 milyar insan okuma-yazma bilmiyor.

* Yeni-sömürge ülkeler gelişmiş ülkelerden aldığı her 1 dolarlık borç için 13 dolarlık geri ödeme yapmak zorunda.

* 1.3 milyar kişinin temiz su kullanma olanağı bulunmuyor.

* 2 milyar insan, elektrik enerjisi kullanmadan yaşıyor.

* ABD'de, 36 milyon kişi açlık sınırının da altında yaşarken 45 milyon kişinin hiçbir sosyal güvencesi yok.

Bunun işaret ettiği gerçek ise, önümüzdeki uzun dönemler boyunca da yoksulluğun dünya halklarının mücade-

leşinin en önemli etkeni olacağıdır. Buna özellikle şunun için vurgu yapıyoruz; bilim ve teknolojinin gelişimi, kapitalist dünya vitrininin medyadan daha fazla gözlerimizin içine sokulması sonucu, sanki dünyada *refah artmaktadır* gibi bir izlenim yaratılmaktadır. Bir üst başlıkta işaret ettiğimiz, tüm dünyada refah geliyormuş da bir tek ülkemiz bunun dışındaymış tarzında yürütülen propaganda da kaynağını bu izlenimden almaktadır. Özellikle bu izlenim küçük-burjuva kesimlerde çok daha belirgindir ve onların siyasal tutumlarını da belirleyen bir olgu durumundadır. Böyle bir dünya tablosuna rağmen onlar hala sınıflar mücadelesinde *"yoksulluk edebiyatı yapmayalım"* nakaratını tekrarlıyor ve belli siyasal kesimler üzerinde de kısmen etkili oluyorlar.

8. Yoksulluğun karanlığını yalnız sosyalizmin ışığı aydınlatabilir

Yazımızın en başında verdiğimiz "yoksulluk" tanımını hatırlayalım yeniden: *"Ortalama gelirin yüzde 50'sinin altında gelire sahip olanlar"...* Bu, büyük bir adaletsizlik demektir. Ve sosyalizmde böyle bir adaletsizlik yoktur. Sosyalizmde bu tanıma uyan bir yoksulluk kategorisi yoktur. Mutlak değil, ancak asgari eşitlik vardır. Burjuvazi bunu, "yoksullukta eşitlik" diye çarpıtmıştır. Böyle de değildir.

Sosyalizm, yoksulluğun kaynağı olan adaletsizliğe son vermiştir. Yoksulluğun en önemli göstergesi olan güvencesizliği ortadan kaldırmıştır. Sosyalizmde yoksulluğun en karakteristik özellikleri olan evsizlik, işsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanamama söz konusu değildir. Kuşkusuz, lüks, sefahat yoktur bu toplumda. Mülkiyet biçimi ve gelir dağılımı kimsenin böyle bir yaşam sürmesine imkan vermez. Bu adaletsizliğin, eşitsizliğin önlenmesi sayesinde ki, tüm halkın eğitim, sağlık, konut ihtiyaçları tümüyle parasız karşılanabil-

mektedir. Burjuvazi, sosyalizmin halkın refahını arttırmadaki başarısını gölgelemek için, lüks tüketim ölçülerini kullanır ve toplumun buna sahip olmasını yoksulluk olarak gösterir.

Gerçekte sosyalist ülkelerin kapitalizmin restorasyonu sonrası durumlarına bakmak, gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koymaya yetiyor. Evet, bugün eski sosyalist ülkelerde her türlü "zenginlik" vardır. Ama bu zenginlik, kapitalizmin restorasyonundan sonra oluşan burjuvazinin yararlanabildiği bir zenginliktir. Halk ise, yoksullaşmıştır. Eski güvencelerini kaybetmiştir. Artık okuyamayanlar vardır, tedavi olamayanlar vardır, açlar vardır, dilenenler vardır, açlık, işsizlik, sefalet fuhuşu patlatmıştır... Peki soralım, sosyalizmde mi zengindi halk, şimdi mi?

Yoksulluk temelindeki örgütlenme ve mücadele, anti-kapitalist bir muhtevaya sahip olmalıdır. Ve bir alternatif sunma temelinde yürütülmelidir. Bu anlamda düzen içi ekonomik haklar elde edilmesi mücadelesiyle halkın iktidarı hedefli mücadele içice olmalıdır. Bu noktada sosyalizmin halkın gündemine nasıl taşınacağı da önemlidir. Sosyalizmin soyut propagandası yerine, halkın yaşamsal ihtiyaçlarına denk düşen somut bir propaganda yürütülmelidir. Örneğin şu anket bu açıdan bir veri sunmaktadır:

"Brezilya'da yapılan bir kamuoyu araştırmasında, insanların % 55'i Brezilya'nın bir sosyalist devrime ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Anketin devamında kendilerine sosyalizmden ne anladıkları sorulduğundaysa, bazı değerleri belirterek cevaplandırmışlardır: 'dostluk', 'topluluk', 'paylaşma', 'adalet' ve 'dayanışma'." (Latin Amerika Kaynayan Damarları, s.273)

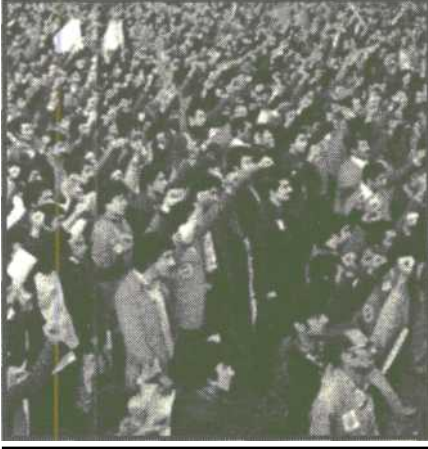
Sosyalizm bunlardır ve bunların daha ötesinde bir şeydir; adalet, dayanışma, paylaşma, ancak sosyalist bir toplumda gerçekleşebilir. Fakat kapitalizm koşulları altında oluşturulabilen dayanışma örgütlenmelerinin sosyalizmin yerine konulamayacağı da açıktır. Burada sorun, bu değerlerin gerçekleşmesinin önündeki asıl engelin kapitalizm olduğunu gösterebilmektir.

Yoksulların, yoksulluğa karşı mücadelesi ülkemizde sert bir kavga olarak gelişecektir. Haklar ve özgürlükler mücadelesinin tümü böyledir ülkemizde. Yoksulların örgütlenmeleri faşizme karşı dişe diş bir kavga içinde kurulacaktır. Sivil toplumculuk, kah Latin Amerika'daki kimi örneklerden, kah Avrupacı örneklerden esinlenerek herşeyin çok kolay oluvereceğini sanarak "dayanışma" gibi kelimelerin sihirli bir değnek gibi yoksulları örgütleyivereceğini bekliyor. Arjantin'de; Bolivya'da da sözkonusu örgütlenmeler oluşturulurken, yüzlerce halk önderi, sendika önderi katledilmiş, kaybedilmiş, hapsilere atılmıştır. Bunlara karşı mücadele içinde örgütlenebilmek, halk hareketini yaratmak ise sivil toplumculuğa sığınan yığınların, reformizmin işi değildir. Yoksulların hareketini yaratmak, kökleri, dalları yoksulların içinde olan devrimcilerin işidir. Yoksulların hareketi, yoksul gecekondu semtlerinde, açlığa karşı dayanışma ve direniş içinde, gecekondu yıkımlarına karşı barikatlarda, yoksul halkın mafyaya, mafyanın hamilerine, halkın örgütlenmesini engellemeye çalışan işkencecilere, tefeci tüccara karşı halkın şiddetini de içeren mücadeleler içinde gelişecektir. Bugün önemli ve öncelikli olan halkın en yoksul kesimlerine ulaşmak, ulaştığımız tüm yoksullar içinde halk örgütlenmelerinin ve direnişlerin tohumlarını atmaktır.

SENDİKALAR VE İŞÇİ SINIFI

Mücadele, nerede, nasıl tıkandı?

Tıkanıklık nasıl aşılacak?

İşçi sınıfı mücadelesinde AB'cilik, sivil toplumculuk... Ve ideolojik mücadele zorunluluğu

12 Eylül 1980'in değil, 1990'lı yılların yıkımını yaşıyoruz!

Sendikaya odaklanmış işçi sınıfı mücadelesi anlayışı

Politikada, eğitimde, üslupta devrimcileşmeden... işçi cephesi yaratılmadan tıkanıklık aşılamaz!

İşçi sınıfının mücadelesinin mevcut düzeyi, asgari direnme çizgisinin gerisindedir. Bunun nedenleri, ni-çinleri ne olursa olsun, bu durum hiç kuşku yok ki, halkın devrimci mücadelesi için önemli bir zayıflıktır ve emekçiler ve emekten yana olanlar açısından, moral bozucudur. Bugün işçi sınıfının sendikal güçlerini hükümetler kaale almamakta, sendikalar ne doğrudan iktidarla, ne tekelci burjuvaziyle hemen hiç bir kavgadan zaferle çıkamamaktadırlar. IMF programının katı bir biçimde uygulandığı son 4-5 yıllık süreçte sayısız mevzi kaybedilmiştir ve bu mevziler savışarak, direnerek kaybedilmiş de değildir. Böyle olsaydı, **saldırıların püskürtü-**

löp püskürtülememesi bir yana, yarına güçlü bir miras bırakılmış olacaktı. Mevcut örgütlenme ve politikalarla, sadece bugün değil, gelecek de kaybedilmiş olmaktadır. Gelecek bir tek şekilde kazanılabilir; işçi sınıfının mücadelesinin ve sendikal-sendika dışı örgütlenmelerinin devrimcileştirilmesiyle.

Sendikalarda **sınıf anlayışı tümünden kaybolmuştur**. Sınıf anlayışı kaybolduğu için sınıf **üslubu da kaybolmuştur**. Sendikacılar, sendikaların mevcut durumunu, işçi sınıfı mücadele ve örgütlenmesinin geriliği sorununu tartışırken bile, sınıfsal bir anlayışla ilgisi olmayan bir üslupla konuşmaktadırlar. Sınıf anlayı-

şıyla birlikte devrimcilik de kaybolmuştur. Bugün işçilere gidilmemektedir. Her şey bir yana, sendikalı, sendikasız işçilere gitme sorunu vardır. İşçilere gitmeden, onları devrimci temelde eğitmeden, bu alanda hiçbir gelişmeden söz edilemez. Ayrıntıda daha başka nedenleri de olmakla birlikte, işçi sınıfının sendikal mücadele ve örgütlenmesindeki güç kaybının temel nedeni buradadır; **sınıf anlayışının ve devrimciliğin** kaybolmasındadır.

Sendikalar 1980'den bu yana büyük bir güç kaybına uğramışlardır. Güç kaybı hem **örgütsel**, hem **siyasal** düzeydedir. **Örgütsel açıdan** güç kaybının en somut göstergesi, sendikalı işçi sayısındaki büyük ve vahim düşüştür. İşçi sendikaları, bugün işçi sınıfı içinde ancak **yüzde** on civarında işçiyi kapsayan bir örgütlülüğe sahiptirler. İktidarlar, her toplu sözleşme döneminde sendikaların karşısına *"70 milyondan kesip size mi vereceğiz"* demagojisini yapma cesaretini biraz da bundan alıyorlar. **Siyasal düzeyde** ise, uygulanan ekonomik politikalar emperyalizm (hem ABD, hem AB) damgalı olduğu ve işçi, memur sendika yönetimlerinin emperyalizme karşı net bir tutumu olmadığı için, tutarlı bir politika oluşturulamamaktadır. Yarım ağızla bir karşı çıkış söz konusudur. Uygulanan ekonomik politikaların arkasındaki emperyalist güçler görmezden gelinmektedir. Bu çerçevede de IMF dayatmalarının şu veya bu yanına karşı sınırlı eylemler yapılmakta, emperyalizmin işbirlikçi iktidarlar aracılığıyla uyguladığı ekonomik politikalara karşı topyekün bir direnişten kaçınılmaktadır. Siyasi güç kaybının ikinci yanı ise, sendikaların mücadele ciddiyetine artık ne işçilerin, ne patronların inanmaz hale gelmesidir. Sendikal örgütlenmelerin siyasi güç kaybı, AB'ciliğin, icazetçiliğin, sivil toplumculuğun yerleşmesine paralel olarak artmıştır.

Kısacası, iktidarlar tarafından kaale alınmayan, sınıfın ekonomik-demokratik haklarını militanca savunan bir ör-

gütlenme olmak bir yana, bir "baskı unsuru" bile olamayan, söylediğini yapamayan ve bütün bunların sonucunda emekçilerin gözünde güven ve itibar kaybına uğramış bir sendikacılık vardır. Son yıllarda ciddi hiçbir grev olmamış, gündeme gelen birkaç grev de (lastik işkolunda, Paşabahçe'de olduğu gibi) hükümet tarafından yasaklanmış ve grev yasaklarına karşı da ciddi bir direniş olmamıştır. Grev aşamasına geline başta belediyeler olmak üzere, birçok fabrika ve işyerinde, sendikalar işçilere rağmen anlaşmalar imzalayarak grevleri kırmışlardır... Bu tabloyu uzatabiliriz de, sorun tablonun neden böyle olduğunu doğru görmektir. Düzen sendikacılığı böyle yaptı, böyle oldu diyemeyiz. Düzen sendikacılığı böyle yapmaya devam edecektir. Sorun, düzen sendikacılığını aşacak bir direniş ve örgütlenmenin geliştirelememiş olmasıdır.

işçi sınıfı mücadelesinde AB'cilik, sivil toplumculuk... Ve ideolojik mücadele zorunluluğu

Bugün sendikal alandaki mücadele ve örgütlenme sorunları tartışılırken, tartışmayı sadece mücadele biçimleri, eylem programları ile sınırlayan bir yaklaşım etkisiz kalacaktır. Nitekim, özellikle KESK ve DİSK'e yönelik değerlendirme ve tartışmalarda böyle bir kısırlık hakimdir. Oysa bugün sendikalardaki en ciddi sorun, ideolojiktir. Eğer sendikal harekette bu sonuçsuz eylem programları ortaya çıkıyorsa, radikallik, militanlık yoksa, sorunun kaynağı "taktik" politikadaki yanılgılar, hatalar değil, ideolojiktir. Sendikalar ve işçi sınıfı gerçeği bu yanıyla görülmelidir. Biz de bu yazımızda, bu anlamda sendikalar ve işçi sınıfı üzerine "teorik" bir inceleme yapmak yerine, bu gerçekliği ortaya koymaya çalıştık.

Sendikalardaki ideolojik savrulmanın bugün öne çıkan iki yanı, Avrupalı-

lık ve sivil toplumculuktur. DİSK'in 1980 sonrası yeniden örgütlenişinde sınıf sendikacılığını reddedip "**çağdaş sendikacılık**" anlayışını benimsemesi, sivil toplumculuğun zemini olurken, KESK'te ise yönetimi ele geçiren reformizm sivil toplumcu anlayışı yerleşirdi. "*Sivil toplumcu sendikacılık*" olur mu? Bu, sendikanın tanımına da, işçi mücadelesinin doğasına da aykırıdır. Ancak bu anlayış, kendilerinin yönetimindeki emek örgütlerini böyle adlandırdıkları gibi, TÜSİAD'ı, TİSK'İ de "sivil toplum örgütü" olarak adlandırarak sınıfsallığın inkarını ifrata vardırmışlardır. Sorun sadece bir adlandırma değildi elbette. Bu adlandırmayı yapan anlayış, tekelci burjuvaziyle emekçiler arasındaki mücadeleyi de "iki sivil toplum örgütü arasındaki" diyalog ve uzlaşmaya indirgemıştır.

Bu anlayış, DİSK'in ve KESK'in saldırılar karşısında izledikleri çizgiyi, birbirini tekrar edip duran "eylem paketlerini" de açıklamaktadır.

"Sivil toplumcu" anlayış, kitle hareketini örgütsüz bireylerin kitle hareketi olarak düşünür, ülkemizdeki şekillenışı ise daha çarpıktır. Ülkemizde şekillenen sivil toplumcu anlayış, kitlelerin mücadelesini değil, **temsili** ve **diyalogueu** mücadeleyi esas alır. Bunun sonucudur ki, eylemler çoğunlukla "temsilcilerin" eylemidir. Eylem programları sonuç alıcı değil, göstermeliktir. Daha çok tabana "*bir şeyler yaptık işte*" diyebilmeye hizmet eder. Sonuç alamayacağı baştan belli eylemler yapılır, sonuç alınmaz ve bu kez, icazetçiliğin karakteristik göstergesi olarak kah cumhurbaşkanının veto-sundan, Anayasa Mahkemesi'nden, onlar da olmazsa AİHM'den medet umulur. Mezarda Emeklilik Yasası'ndan Kölelik Yasası'na kadar hepsinde aynı süreç yaşandı.

Bugün KESK'in en etkin durumdaki sendikaları bile, daha çok temsilcilere, delegelere dayanan bir mücadele sürdürmektedirler. Birçok sendika, şube yöneticilerini dahi merkezi eylemlerine

Eğer sendikal harekette bu sonuçsuz eylem programları ortaya çıkıyorsa, radikallik, militanlık yoksa, sorunun kaynağı "taktik" politiklardaki yanlışlar, hatalar değil, **ideolojiktir**. Sendikalar ve işçi sınıfı gerçeği bu yanıyla görülmelidir. Sendikalarda **sınıf anlayışı tüm-den kaybolmuştur**. Sınıf anlayışı kaybolduğu için sınıf **üslubu da kaybolmuştur**.

taşıyamaz durumdadır. Sendikaların tabanlarından koptuğunun en bariz göstergesi kuşkusuz bu tabanı harekete geçirememeleridir. Fakat bu noktada şuna da dikkat çekilmelidir; hem "**harekete geçirememek**" ve hem de **harekete geçirmemek**, söz konusudur. Kitlelilik sorunu vardır, ancak aynı zamanda kitlelilikten bilinçli bir kaçış da vardır. Çünkü kitlelilik, kendi içinde radikalliğin dinamiklerini ve düzenin icazetinin dışına çıkma ihtimalini taşır; reformist yöneticiler bilir ki, kararlar kitlelere maledildiğinde o kararlardan o kadar kolay dönüş yapamazlar.

Sendikalarda sivil toplumculuğun hakim kılınması süreci, aynı zamanda devrimcilerin tasfiye edilmesi süreci olarak gelişmiştir. Bu hem DİSK'te, hem KESK'te böyle olmuştur. Devrimcilerden "kurtuldukları" ölçüde, uzlaşmacı mücadele hattını ve burjuvazinin politikalarını daha açık ve cüretli uygulamaya başlamışlardır. Özellikle **Avrupa Birliği** konusu, sendikal hareketin burjuvaziye yedeklenmesinin zemini olmuştur.

Sendikalar, oligarşinin ve Avrupa emperyalizminin AB'ye üyelik politikasına tamamen angaje olarak asgari anlamda bir anti-emperyalizmden bile uzaklaştılar. AB sürecine angaje olmak, AB emperyalizminin işçi haklarına yönelik kısıtlamalarını, sendikalara yöne-

lik sürdürdükleri tasfiyeciliği, dahası AB emperyalist tekellerinin istekleriyle uygulanan IMF programlarını onaylamak demektir. AB emperyalizmiyle bütünleşme politikasının (Kopenhag Kriterleri'nin, Maastricht Kararlarının, AB'ye uyum yasalarının) onaylandığı noktada, IMF'ye karşı yürütülen cılız muhalefetin de altı politik olarak boşalmış olmaktadır. AB kriterlerinin, uyum yasalarının birçoğunun emperyalist tekellerin isteklerinin karşılanması için olduğu açıkken, demokratik haklara ilişkin bir kaç "olumlu" madde öne çıkarılmış ve **egemen sınıflarla tam bir işbirliği** içinde olunmuştur. Reformist düzen sendikacılığı, AB konusunda **emekçilerle burjuvazinin çıkarlarının aynı olduğu** gerici düşüncesi üzerinden siyaset yapmıştır.

Türk-İş, Hak-İş, DISK Genel Başkanlarının, TMMOB gibi kuruluşların, TOBB, Türkiye Bankalar Birliği, TİSK gibi tekелci burjuvazinin ve tefeci tüccarların örgütleriyle, yanyana, elele *"Türkiye/AB Karma İstişare Komitesi"* gibi kurumlar oluşturmaları bu zihniyetin ürünüydü. Bu komitenin yaptığı bir açıklamadan aktaracağımız şu satırlar, ideolojik savrulmanın boyutlarını gösteriyor; *"(Eğer AB'ye uyum yasaları kabul edilmezse) Cumhuriyetin 80 yıldır temel ilkelerini oluşturan demokratik, çağdaş bir refah toplumuna erişme gayretinin ciddi bir darbe alacağı kuşku götürmez... Böyle bir durumda, bu uğurda işçi, işveren, sanayici, esnaf-sanatkar ve çiftçinin katlanmış olduğu bu ağır maliyet ve büyük sıkıntılar boşa gitmiş olacaktır."*(29 Mayıs 2002, basından)

Cuntaların, işçi haklarını gasbetmenin mimarı tekелci patronlar meğerse, demokrasi için çok büyük zahmetlere katlanmışlar! Sendikalar söylüyor bunu. *"(En iyi yönetim akıllı bir diktatördür"* diyen Rahmi Koçlar'ın kulakları çınlasın!) Milyonlarca emekçinin çıkarlarını savunma sorumluluğu olan sendikalar, *"AB'nin de Türkiye'nin ekonomik, siyasal, demografik ve jeostratejik gücünü*

göz önünde bulundurarak, tam üyelik görüşmelerine en kısa sürede başlayacağını ümit ediyoruz." diyor. Bu cümlede dile getirilen anlayışın, Avrupa tekellerinin *"Türkiye bizim için önemli bir pazar ve ordusu bize lazım"* düşüncesinden, *"Türkiye'nin en iyi ihraç malzemesi ordusudur"* diyen Soros'un anlayışından farkı yoktur. İdeolojik, politik olarak bu beyne sahip sendikaların işçilerin çıkarlarını emperyalizme karşı savunmasını beklemek saflıktan başka bir şey olamaz. İşçi sınıfına yönelik örgütlenme ve direnme hakkını yasaklayan uygulamalara ilişkin AB'ye uyum yasalarının, AB üyeliği sürecinin bu durumu değiştireceğini sananlar büyük bir yanılgı içindedir. İtalya'da, Fransa'da, Almanya'da, Belçika'da, İngiltere'de olduğu gibi grevci işçilerin fişlenmesi, işçi önderlerinin tutuklanması, sendika yöneticilerine sendikal eylemlerinden dolayı dava açılması, para cezaları verilmesi, grevlerin yasaklanması, Avrupa emperyalizminin de giderek daha sık başvurduğu yöntemler arasındadır. Sendikal haklar üzerindeki kısıtlamalar sürekli artmaktadır.

İdeolojik olarak burjuvazi cephesine savrulan sendikacılık, buna paralel olarak halkın mücadelesinden de kopmuştur. Sendikaların artık ne Gazi'de ayaklanan halkla, ne gecekondularının yıkımına karşı direnen yoksullarla, ne öğrenci gençlikle, ne de genel olarak faşizme karşı mücadeleyle ideolojik bir bağı kalmamıştır. Emperyalizme karşı mücadele ise zaten yoktur. Irak işgaline karşı eylemlerde kısmen yer almış olmaları da bu gerçeği değiştirmiyor. DISK, KESK, işgale karşı mücadele içinde belli ölçülerde yeralışları da AB'nin muhalefeti çerçevesinde olmuştur. Artık her adımda AB gözetilecektir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC)'tan alınan milyon Euro'larla, bizzat Avrupalı eğitimciler tarafından *"AB mantalitesiyle"* eğitilen bir sendikacılıktan başka bir şey de beklenemez. Bugün reformizmin kendine bayrak yaptığı *"Emeğin Avrupası"* sloganının fikir babası da ETUC'dur. Ve

aynı ETUC, işçilerin haklarını korumaktan söz ederken, Avrupa emperyalist tekelinin rekabet gücünü korumanın de kendi amaçları arasında olduğunu söylemektedir. Küreselleşmecî sendikacılık anlayışı, tıpkı faşist sendikacılık anlayışı gibi, tekellerle, işçilerin çıkarlarının aynı olduğunu, birlikte savunulabileceğini ileri süren gerici bir sendikacılıktır.

Reformist sendikacılık da ideolojik savruluşunu "küreselleşme" gerçeğiyle meşru göstermeye çalışmaktadır. Doğrudur; işçi sınıfının mücadelesine ve örgütlülüklerine karşı sürdürülen tasfiye, ekonomik ve sosyal haklara yönelik saldırılar tek bir ülkeyle sınırlı değildir. Saldırı, çok kullanılan deyişle "küresel" çaptadır. Sendikal örgütlenmelerin tasfiyesi, hem Avrupa ve ABD'de, hem yeni-sömürge ülkelerde eş zamanlı ve neredeyse aynı yöntemlerle sürdürülüyor. Emperyalistler ve işbirlikçi iktidarlar, bu konuda "küresel" bir plan uyguluyorlar. İşçi sınıfı ise "küresel" saldırıya enternasyonal bir anlayış ve örgütlenmeyle cevap verebilecek durumda değildir. Böyle bir cevabı, düzen içi sendikalar veremez. Böyle bir cevap ancak işçi sınıfının devrimci enternasyonalizm anlayışıyla verilebilir. Geçmişte böyle olmuştur. Gelecekte de ancak böyle olabilir. Bu anlamda dünya çapındaki bu saldırıya karşı güçlü bir barikat kurmayı amaçlayanlar, tüm enerjilerini, sendikal ve sendika dışı devrimci bir işçi sınıfı hareketi yaratmaya harcamak durumundadırlar.

Ortaya koyduğumuz bu tablo nede niyle, sendikalardaki devrimci çalışmanın en önemli yanlarından biri ideolojik mücadele olmak zorundadır. Kısır, sadece o eylem değil, bu eylem olsun tartışması devrimcilerin önünü açmaz. Eleştiriler sınıfsal temelleriyle ortaya konulmalı, sınıfın çıkarları ve burjuvaziyle işbirliği politikaları netleştirilmelidir. İşbirlikçiye "işbirlikçi" denilmeyen bir ideolojik mücadele olmaz.

1990'lı yıllar boyunca işçi sınıfına ve sendikalara karşı uygulanan örgütsüzleştirme saldırısı, işten atmalarla devrimci işçilerin tasfiyesi, ideolojik savrulmalar, 12 Eylül döneminin yarattığından daha büyük bir ideolojik ve örgütsel tahribat yaratmıştır. İşçilerin sendikalardan kopuşu ve sendikaların emperyalist düzenle bütünleşmesi esas olarak bu dönemde pekişmiştir. "Sol" sendikaların bile burjuvazinin politikalarına yedeklenmesiyle *"kale içten fethedilmiştir"*.

12 Eylül 1980'in değil, 1990'lı yılların yıkımını yaşıyoruz!

Bugün işçi sınıfı mücadelesindeki olumsuzlukları 12 Eylül'ün yarattığı sonuçlarla açıklamak büyük ölçüde yanlış ve yanıltıcıdır. Soruna doğru teşhis ko-yamamaktır.

1990'lı yıllar boyunca işçi sınıfına ve sendikalara karşı uygulanan örgütsüzleştirme saldırısı, işten atmalarla devrimci işçilerin tasfiyesi, ideolojik savrulmalar, 12 Eylül döneminin yarattığından daha büyük bir ideolojik ve örgütsel tahribat yaratmıştır. İşçilerin sendikalardan kopuşu ve sendikaların emperyalist düzenle bütünleşmesi esas olarak bu dönemde pekişmiştir. "Sol" sendikaların bile burjuvazinin politikalarına yedeklenmesiyle *"kale içten fethedilmiştir"*. Emperyalizmin *"kaleyi içten fethetme"* politikası yeni değildir, Türk-İş bunun ürünüdür. Ama Türk-İş'le kesin bir sonuç alamamıştır emperyalizm. Asıl başarısı, ilerici, sol, sendikacılık nezdinde bunu gerçekleştirebilmesidir.

Cuntanın tüm baskılarına karşın cuntanın üzerinden çok uzun zaman

geçmeden 1985'lerde işçiler yeniden mücadeleye atılmış, 1986-87-88'lerde önemli direnişler gerçekleştirmişlerdir. 90'lı yılların başları da nisbeten mücadeleyle geçmiştir. Ancak sonrası, sözünü ettiğimiz gelişmelere bağlı olarak mücadelenin ve örgütlenmenin yeniden inişe geçtiği yıllar olmuştur.

2000'li yıllar boyunca işçilere ve memurlara peşpeşe ekonomik ve siyasi darbeler vurulurken, bu sendikacılık artık bu darbelerin karşısında durabilecek durumda değildi. 2001'in ortasında "**sahte sendika** yasası"ndan başlayarak, onbinlerce kamu çalışanının tasfiyesini başlatan **Zorunlu Emeklilik Yasası**, Kamu Yönetimi Temel Kanunu benzeri bir çok yasa çıkarıldı. Bu yasalara karşı mücadele etkisiz kaldı. Zorunlu tasarruflar yıllarca gasbedildi. Bu konudaki mücadele, sendikaların nasıl bir "*mücadele anlayışı*" içinde olduğunu gösteren çarpıcı bir örnektir. Yıllara yayılan "*Nema eylemleri*" diye kendine özgü bir ad kazanan eylemlerde olduğu gibi. Çünkü bu eylemler, cılız, parça parça, belli bir plandan ve birlikten yoksundu.

Bugün kamuda çalışan işçi sayısı yaklaşık 700 bindir. On yıl önce bu sayı **1.1 milyon** civarındaydı. Yani sadece kamu sektöründe 373 bin işçi atılmıştır. Genelde resmi olarak 2 milyonu aşkın işten çıkarma yaşanmıştır. İşten atmaların ezici çoğunluğunda gerekçe, "**sendikalaşma**" faaliyetleri olmasına rağmen, sendikalar direnişlere sahip çıkmadılar. Bu, sendikalara karşı güvensizliği büyüten en önemli etkenlerden biriydi. İşten atılmış işçi, pratik anlamda da "**kaybedecek**" bir şeyi kalmayan işçiydi, özellikle 90'lı yıllar boyunca her an beş, on iş yerinde benzeri direnişlerin sürdüğü dönemlerde bu direnişleri birleştirmek, işçi sınıfının diğer kesimlerini harekete geçirmek mümkündü. Ama sendikalar bundan bilinçli olarak kaçındılar. Bu süreç hem örgütsel olarak, hem politik olarak adım adım eritti sendikaları. 1995'te, iktidarın "**sıfır zam**" dayatmasına karşı yüzbinlerce işçinin greve çıktığı

süreç sendikaların işçi sınıfının önünde bir engele dönüştüğünü kesin bir biçimde gösterdi. 1995'in Eylül'ünde grevdeki işçi sayısı 250 bindi, Ekim'de grevdekilerin sayısı 335 bine ulaştı. Bu grev, o güne kadar Türk-İş üyesi işçiler tarafından gerçekleştirilen en büyük grevdi. İşçiler direnmeye hazır olduklarını pratik olarak göstermişlerdi. Ama arkasında grevdeki 335 bin işçinin gücü olan düzen sendikacılığı, ne bu direnişi geliştirmeyi düşündü, ne en azından haklar planında ısrarcı oldu; Türk-İş yönetimi, bu toplu sözleşmeleri iktidarın istediği rakamlarla imzaladı. Yüzbinlerce işçinin grevde olması, oligarşi kadar, sendika ağalarının da uykusunu kaçırmıştı çünkü.

Bu sürecin dikkat çekici yanlarından biri de KESK mücadele ederken işçi sendikalarının seyretmesi, işçi sendikaları bir yasaya karşı çıkarken, memurların seyretmesiydi. Bu adeta kanıksanan bir statü oldu. **Emekçilerin bölünmesi** bununla da kalmadı. Parçalanma, birlik anlayışından uzaklaşma sürüyor. İşçilerin ve memurların birbirinin mücadelesini seyretmesi bir yana, artık aynı konfederasyon içinde de benzer sahneler görmek mümkün. Eğitim-Sen'lilerin sendikalarının kapatılmasına karşı mücadelesinde, hem işçi sendikaları, hem de diğer KESK üyesi sendikalar tarafından yalnız bırakılması, gelinen noktanın vehametini gösteriyor.

Sendikaların ciddiyetleri ve saygınlıkları zedelenmiştir, inandırıcılıkları kalmamıştır. "Eylem programları", iş bırakma kararları gayri ciddileşmiştir. İş bırakma kararı alınıyor, ama pratikte iş bırakmadan basın açıklamaları yapıyor. Hemen her eylemde "*Eğer bu eylemden sonuç alınamazsa... daha ileri eylemlere başvuracağız*" deniyor, sonrası gelmiyor. Peki bu süreçten ders çıkarıldı mı? İktidarın veya patronların basıkları karşısında susmanın, "diyalog"da ısrar etmenin çıkar yol olmadığı görüldü mü? İktidardaki AKP'nin 28 Mart yerel seçimlerinde birçok belediyeyi de ele

geçirmesinden sonra 3,5 ayda 11 bin belediye işçisi işten atıldı. Bunların 4875'i sendikalı işçilerdi. Sendikalı işçilerin 3 bine yakını da Türk-İş üyesiydi. Tek bir sonuç alıcı direniş örgütlenmedi. Tek tük sendikalardan bağımsız yapılan direnişlere de sendikalar sahip çıkmadı... Bu da gösteriyor ki, bir ders çıkarıldığını, iktidar icazetindeki çizgide bir değişiklik olduğunu söylemek mümkün değildir.

1990'lı yılların sendikalardaki en önemli tahribatlarından biri de icazetçiliğin kökleşmesidir. Bu anlayışın tipik temsilcisi geçmişten beri Türk-İş'ti. Bu süreç DİSK'in ve KESK'in de Türk-işleştigi süreç oldu. Ekonomik Sosyal Konsey gibi iktidarla, patronla ortak kurullar oluşturuldu. Toplu sözleşme süreçleri, grev hakkının gerçekte dışlandığı görüşmelere döndü. İcazetçilik sadece işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesiyle de sınırlı değildi. Susurluk'tan AB üyeliği meselesine, Kürt sorunundan F tiplerine kadar sendikaların politikası buna göre şekillenmektedir. 1996-97'de halkın meydanları doldurduğu Susurluk sürecinde sendikalar yoktu. Ama MGK'nın laiklik-şeriat çelişkisiyle Susurluk'un üstünü örtme politikasının figüranları olmakta bir mahzur görmediler.

90'ların ikinci yarısı, işçi sınıfı ve memurlar nezdinde büyük bir tahribat yarattı. Sendikalar emekçileri deyim yerindeyse umutsuzluğa sürükledi. Devrimcilerin bu süreçteki çabaları ise, sendikaları dönüştürmeye de, aşmaya da yetmedi.

sendikaya odaklanmış işçi sınıfı mücadelesi anlayışı

Türkiye solunda, işçi sınıfı mücadelesi denilince, bundan esas olarak sendikal mücadele ve örgütlenme anlaşılmıştır. Sendikalar dışında bir örgütlenme tarzı geliştirilememiştir. Ekonomik-demokratik haklar veya siyasi mücadele

1990'lı yılların sendikalardaki en önemli tahribatlarından biri de icazetçiliğin kökleşmesidir. Bu süreç DİSK'in ve KESK'in de **Türk-İşleştigi** süreç oldu.

İcazetçilik sadece işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesiyle de sınırlı değildi. Susurluk'tan AB üyeliği meselesine, Kürt sorunundan F tiplerine kadar sendikaların politikası buna göre şekillenmektedir.

temelinde bir yeraltı sendikacılığı geleneği de oluşmamıştır ülkemizde. Bu da tabii devrimci mücadele açısından önemli bir dezavantaj doğurmuş, bu alandaki ekonomizmi ve düzen sendikacılığını aşarak devrimci mücadeleyi geliştirmek daha da güçleşmiştir.

İşçilerin ancak yüzde onundan biraz fazlasının sendikalarda örgütlü olduğu göz önüne alındığında, sendikal alanla sınırlanmış bir işçi sınıfı mücadelesinin daha baştan kendini dar bir alana hapsedmek olacağı açıktır.

Türkiye solunun, sendikalara odaklanmasına rağmen sendikal mücadele ve örgütlenmenin hakkını verdiği, bunu devrimci bir tarzda yürüttüğü de söylenemez. Tersine, solun sendikal alandaki çalışması, büyük ölçüde düzen sendikacılığına eklemlenmiş bir biçimde olmuştur. Reformist, revizyonist geleneğin etkisiyle sendikal alandaki mücadele esas olarak "ekonomist" bir anlayışla şekillenmiştir.

Solda da, sınıf mücadelesinin meşruluğu yerine, sendikal meşruiyete sığınma giderek yaygınlaşmıştır. Belli bir fabrikadaki, işyerindeki devrimci işçilerin sendika çalışması dışında bir çalışma yapmamasından tutun da, siyasi hareketlerin doğrudan siyasi tavırlarını dile

getirecekleri eylemleri bile "sendikaların meşruluğu" şemsiyesi altına sokulmaya çalışılmaktadır. Yönetiminde devrimcilerin olduğu sendikalarda da devrimci örgütlenmeler geliştirilmemiş, sendikal örgütlenme yeterli görülmemiştir. Tabii böyle bir tarz, yukarıdan, oligarşiyle sendika yönetimlerinin işbirliğiyle geliştirilen tasfiyelere karşı direnememiş, sendika yönetimlerinden tasfiye edilmekle, o alandan tasfiye edilmek çoğu zaman aynı anlama gelmiştir. Çünkü sendika dışında dayanılacak örgütlenmeler yoktur.

Bu durum, devrimci işçi ve memurların yönetiminde olduğu sendikaların bile, halkın mücadelesinin farklı alanlarında seferber edilememesini getirmiştir. Mesela son olarak Irak'ın işgaline karşı mücadelede, NATO Zirvesi'ne karşı mücadelede, işçiler, memurlar oldukça düşük bir katılım göstermişlerdir. Sendikacıların bazıları o günlerde şöyle dile getiriyordu bu durumu: *"NATO zirvesi kimsenin umurunda değil. İşçilerin gündeminde daha çok işten atma, hak gaspları, toplu sözleşmenin uygulanmaması gibi konular var."* (DİSK/Tekstil BOSSA Şube Sekreteri Sedat Çetin)

Benzeri yakınmaları zaman zaman sendikacıardan duymak mümkündür. **Apolitikleşme, ekonomizm**, o boyutlardadır ki, "işçici"ler de rahatsızdır bundan. Ama bu durumun nedenlerini çözmekten uzaktırlar. Bu durumun sorumlusu, düzen sendikacıları kadar reformist, "işçici" anlayışlardır. İnfazları, katliamları işçi sınıfının sorunu olarak görmeyen, ölüm oruçları konusunda *"işçi sınıfının gündemi değil... bizim gündemizde IMF var"* diyen anlayış vardır sorunun kökeninde. Şiddeti, militanlığı küçümseyen, karalayan, devrimcileri tasfiye etmek için devrimcileri "terör demagojisi"TM kullanıp burjuvazinin ağızıyla suçlayan reformizm vardır.

Sendikalara endekslenmiş çalışma tarzının sonuçlarından biri de işçi sınıfının militan direniş geleneklerinin bugüne taşınamamasıdır. Paşabahçe, Maga,

Zonguldak, Toros, Kartal, İzmir-Ankara yürüyüşü, İstanbul Büyükşehir ve Kağıthane Belediye işçilerinin direnişleri, Tuzla Deri İşçilerinin direnişleri, Aras Kargo, Eminönü, Görgülü, Gebze, özelleştirmeye karşı direnişler, mücadele tarihi açısından önemlidir. Fakat bu direnişlerden örgütlenme anlamında, devrimcileşme, politikleşme anlamında geriye çok fazla bir şey kalmamıştır. Bu ülkede işçiler polise, jandarmaya karşı taşlarla, sopalarla çatışmış, patronların araçlarını, kurumlarını tahrip etme eylemleri gerçekleştirmiş, işgallere başvurmuş, grev kırıcılara karşı sopalı ekipeler de oluşturmuştur. Ama bizzat reformist sendika yönetimlerince savunulan *"şiddet" karşıtlığı, "diyalogculuk"* anlayışı işçi sınıfı içindeki öfkeyi törpülemiş, devrimci işçi ve memurlar da sendikalara endekslenmiş çalışma tarzları nedeniyle bu militan geleneği yaşatıp geliştirememişlerdir.

Sınıf mücadelesi anlayışının ve devrimcilerin tasfiye edilmesinin sendikaları ve mücadeleyi ne hale getirdiği ortadadır. 1980'li yılların ikinci yarısında bile **"örgütlenme önündeki engeller kalksın!"** sloganıyla mücadele eden sendikalar, bugün varolan **"örgütlülüğü koruma"** noktasındalar. Binlerce fabrika, atölye örgütsüz; ama işçi sendikaları oralara gidecek dinamikten, politikadan yoksunlar. İşçiye gitmeyen sendikacılık yaşar mı? Varolanı koruma kaygısına düşmüşlerdir; ancak militanca direnmeden, militanca örgütlenme faaliyeti yürütmeden bu da mümkün değildir.

1980 öncesinin DİSK'ini DİSK yapan, 1990'ların başlarındaki KESK'i KESK yapan, devrimciler ve onların militan anlayışlarıdır. Bu anlayış **"çağdaş sendikacılık"** değil, **"devrimci sendikacılık"**dır. İşçi sınıfı içinde yürütülen mücadele ve örgütlenmede, "sendikalara odaklanmış", düzen sendikacılığına tabii olan anlayış yıkılmalıdır. Devrimci sendikacılık, "sendikal meşruiyete" sığınan anlayıştan, sendikal alandaki devrimciliği sadece "yönetimleri zorlamak" olarak

gören zihniyetten, düzen sendikacılığının "başkan" kültüründen kopmadıkça, gelişemez.

İşçi cephesi yaratılmadan, sendikal hareketteki tıkanma aşılamaz!

Sendikalar, bütün bu olumsuzluklara rağmen, bugün de hayatın, koşulların dayatması sonucunda bazı çıkışlar yapabilirler. Bugünkü pratiklerine kıyasla "büyük" eylemler gerçekleştirebilirler. Ancak sonuçta bu tıkanmayı aşacak bir irade gösteremeyeceklerdir. Ne kadro, ne anlayış olarak tıkanmayı aşabilecek durumda değildirler. Çünkü mevcut kadro ve anlayış, zaten tıkanmanın nedeni durumundadır.

Eğer sendikalar önümüzdeki süreçte, daha militan bir rol oynayacaklarsa, bu ancak genel olarak hayatın her alanındaki devrimci mücadelenin ve bizzat işçi sınıfı içinde devrimci çalışmanın gelişmesi sonucunda olabilir. Sendikaların mevcut tıkanıklığını aşmasını sağlayacak devrimci bir etkinin dışında başkaca bir etken yoktur.

Sendikalar kurumlaşmış mevzilerdir. Bu anlamda örgütlenme, kitlelere ulaşma açısından önemli bir imkandır. Fakat, "sendikalara odaklanılmış" olunmasına rağmen, bu imkanın devrimciler tarafından yeterince değerlendirilebildiğini söylemek mümkün değildir. Döneme, koşullara göre, MGK'cı, devletçi, Avrupa'cı, şovenist yanları öne çıkan sendikacılığın buna engel olduğu söylenebilir. Ama devrimciler bu mazerete sığınamaz. Nesnellik budur diye buna teslim olunamaz.

Öncelikle bilinmesi ve görülmesi gereken şudur: İşçi alanındaki çalışmada **devrimcileşme başarılmadan militan bir işçi hareketi yaratılamaz**. Ancak buna bağlı olarak işçi ve memurlardaki güvensizleşmeyi, mücadeleyle sonuç alınabileceğine inançsızlığı yıkacak örnekler yaratabilir, **militan bir direniş çizgisi**

Öncelikle bilinmesi ve görülmesi gereken şudur: İşçi alanındaki çalışmada **devrimcileşme başarılmadan militan bir işçi hareketi yaratılamaz**.

Tıkanıklığı aşmanın diğer ayağı **örgütlenme** üzerine oturacaktır... Esas olan **işçi cephesi, işçi meclisleri, işyeri komiteleri** gibi sürekliliği olan ve **tabana oturan** örgütlenmeler yaratmaktır.

Eğer bir fabrikada, atölyede iki üç devrimci işçi, memur varsa, orada örgütlenmenin, **eğitim grupları, komiteler** kurmanın da koşulları var demektir.

oluşturabiliriz. Az sayıdaki devrimci işçi ve memur, saldırıların boyutlandığı noktalarda, militan direnişler örgütleyebilme cüretini gösterebilmelidir. Bu örnekler, o kesitte sonuç alsın veya almasın, emekçiler arasında yeniden bir mücadele ruhu ve coşkusu oluşturacaktır.

Tıkanıklığı aşmanın diğer ayağı **örgütlenme** üzerine oturacaktır. Grev komiteleri, toplu sözleşme komiteleri gibi belirli bir döneme özgü örgütlenmeler, elbette önemli ve gereklidir. İşçi sınıfı örgütlenme tecrübesini **bir** yanıyla da bu tür örgütlenmeler içinde kazanır. Fakat esas olan **işçi cephesi, işçi meclisleri, işyeri komiteleri** gibi sürekliliği olan ve **tabana oturan** örgütlenmeler yaratmaktır. Bunlar yerine göre sendikalarla içice, ortak çalışma olarak, yerine göre sendikaların dışında örgütlenilebilir. Eğer bir fabrikada, atölyede iki üç devrimci işçi, memur varsa, orada örgütlenmenin, **eğitim grupları, komiteler** kurmanın da koşulları var demektir. Devrimci mücadele açısından mesele, sendikal örgütlenmenin dışında kendi örgütlülüğüne sahip olmaktır. İki üç kişiy-

le oluşturulacak eğitim grupları, bunun başlangıcıdır. Bu "küçük" adımın atılmadığı hiçbir yerde daha büyük adımlar atılamaz. Bu adım, devrimci işçilerin, memurların bugün ilk iş olarak yapacağı görevi belirlemektedir. Hızla gruplar oluşturmalıyız. Devrimci bir anlayışla eğitim yapan, devrimci bir anlayışla fabrikada, işyerinde, atölyede faaliyet yürüten küçük gruplar, işçi sınıfı mücadelesindeki tıkanıklığı aşmanın büyük adımları olacaktır.

Tabii bu çok kolay da olmayacaktır. Uzun vadeli, sistemli, sabırlı bir çalışma gerektirir. İşçi sınıfı içinde bugün en önemli engellerden biri olarak **"güvensizlik"** duygusunu aldedebilmeliyiz. 12 Eylül'e karşı işçi sınıfı içinde bir direnme geleneği yaratılamamıştır. Aynı sorun, 1990'lı, 2000'li yıllardaki saldırılar karşısında da kendini farklı biçimlerde göstermiştir. Saldırıları püskürtülemedi, işçilerin ekonomik hakları korunamamıştır. Bütün bunlar işçi sınıfında sendikalara, daha ötesi mücadeleye karşı bir güvensizlik yaratmıştır. Güvensizlik, sadece "sendikacılara" değil, onlar nezdinde **sosyalizme, devrimciliğe** de karşıdır. Çünkü işçi sınıfının 12 Eylül'de olsun, günümüzde olsun, bir direnme beklediği ve bulamadığı sendikacıların büyük bölümü bu sıfatları taşımaktadırlar. Evet onlar reformisttirler, düzeniyleşmişlerdir, fakat kitleler nezdinde bu ayrım net değildir.

Sınıf olarak kendine güvensizlik, sendikalara, sendikacılara güvensizlik, sonuçta işçilerin mücadeleye katılımını daha da geriye çekmiştir. Güvensizliğin aşılması ise, güvensizliğe yol açan tüm bu sürecin nasıl yaşandığı konusunda işçilerin ufkunu açacak eğitim faaliyetlerinden, dayanışmayı örgütlemeye, militan direniş örnekleri ortaya koymaya kadar çok çeşitli yollardan geçecektir.

Devrimciler işçi sınıfı ve memurlar içinde statüleşen, kalıplaşan çalışma ve örgütlenme biçimlerini yenilemek durumundadırlar. Mesela, devrimci işçilerin sendika yönetiminde olduğu sendi-

kaların ötekilerden farkını ortaya koyan bir **işleyiş** geliştirilememiştir. Devrimci bir sendikanın ötekilerden farkı ne? Sıradan işçinin kafasında bu ayrım yaratılamamıştır. Tabandaki işçiyi **söz ve karar sahibi** kılan bir işleyiş devrimcilerin yönetiminde olduğu hangi sendikada var? Hal böyle olunca **"devrimci işçiler sendika yönetimine"** şeklindeki sloganın altı da doldurulamamaktadır. Sendikal örgütlenme içindeki her devrimcinin bir görevi de bu farkı göstermektir. Tüm işçileri, üyeleri içine katan demokratik işleyişle, mücadele biçimleriyle, sendikacıların yaşayış tarzıyla, kısacası her şeyiyle bir farkı olmalı devrimci sendikanın ve sendikacının. Bunu gösteremediğimizde, devrimci işçilerin, memurların yönetimindeki sendikalar, düzen sendikacılığına karşı bir mevzi olmaz, tersine düzen sendikacılığının çarkları içinde eriyip giden sendikalara dönüşür. Devrimci sendikacılığın farkı gösterilemediğinde "düzen sendikacılığı"nı teşhir bile edemeyiz. Teşhirlerimiz, işçilerin *"sizin ne farkınız var?"* sorusuna çarpıp döner. En azından devrimcilerin yönetiminde veya etkili olduğu sendikalarda **"örnek"ler** yaratabilmeliyiz. Güvensizliği aşmanın yollarından biri bu olduğu gibi, bu örnekleri yaratabilmek, birçok noktada devrimci işçi örgütlenmesinin önünü açacaktır.

Değilse düzen sendikacılığına "alternatif" olma iddiasıyla atılan her adım, düzen sendikacılığının yeni bir versiyonu olmaktan öteye geçemez. 2003 Şubat-Mart aylarında yapılan çalışmalar sonucu kurulan İstanbul Sendikalar Birliği, sendikal alanda ciddi bir muhasebe yapılmaksızın, **devrimci bir anlayışı hakim kılmaksızın** hiçbir girişimin başarıya ulaşamayacağını bir göstergesidir. İstanbul Sendikalar Birliği kurulduğunda devrimci işçiler şu sorulan gündeme getirmişti:

"Yeni bir sendikal birliğe ihtiyaç duyulmasının nedeni en genel anlamda belli. Ama bunu söylemek tek başına belirleyici değildir. İstanbul Sendikalar

Birliği'ne göre mevcut Konfederasyonlarda eksik olan nedir?.. Bugün varolan konfederasyonlar, işçileri yönetime katmıyor? İSB, katacak mı? Varolan konfederasyonlar, icazeti esas alıyor, İSB, icazet değil meşruluk, ekonomizm değil devrimci mücadele anlayışını hakim kılacak mı?

Bunlar masaya yatırılmalı ve tartışılmalıdır. Tabandan örgütlülükler yaratabilecek miyiz? İşçileri politize edebilecek miyiz? ... Bu noktalarda konfederasyonlardan farklı bir açılıma sahip olunamadığında, birlik, konfederasyonların alt düzeyde bir karikatürü olmaktan öteye geçemez." (Ekmek ve Adalet, sayı: 58, 27 Nisan 2003)

Ne yazık ki, yaklaşık iki yıllık sürecin sonucu, devrimci işçilerin dikkat çektiği gibi, **"konfederasyonların alt düzeyde bir karikatürü olmakla"** sonuçlanmışır. Hatta bir karikatürü bile olunamamıştır. İSB, işçi sınıfı mücadelesi içinde farklı bir ses olmayı bile başaramamıştır. Birliğin dar grup çıkarlarının aracı olarak görülmesi, düzen sendikacılığından farklı bir yapı ve işleyiş oluşturulamaması bu sonucu hazırlamıştır. İşçilerin söz karar hakkı yine olmamıştır; tartışmalar, kararlar, şube başkanlarından oluşan "yürütme kurulu"na havale edilmiş, burada da "başkanlar demokrasisi" egemen olmuştur.

Sendikal alanda devrimci bir tarz geliştirilmek zorundadır. Başka türlü sendikalarda "varolmanın" devrimci mücadele açısından bir anlamı kalmaz. Bunu yaparken, bir yanıyla da dikkatimizi sendikasız geniş işçi kitlelerine yöneltmeliyiz. İşçi sınıfı mücadelesindeki tıkanıklığı aşmanın olmazsa olmaz zorunluluklarından biri de **sendikasız işçi kesimine** ulaşmaktır. Ülkemizde (2003 sonu rakamlarına göre) yaklaşık 4,5 milyon kaçak işçi çalıştırılıyor; bu, sigortalı, kayıtlı, ancak sendikasız milyonlarca işçiye ek olarak, 4,5 milyon örgütsüz işçi daha demektir. Yani toplam olarak on milyon aşkın işçi, örgütsüz, sendikasızdır bu ülkede. Tekstil, konfeksiyon, deri,

Devrimcilerin işçi sınıfı ve memurlar içinde statüleşen, kalıplaşan çalışma ve örgütlenme biçimlerini yenilemek durumundadırlar... Ne Avrupalı sendikacılar, ne reformizm, ne de "işçici" oportünizm, hiçbirisi mevcut durumun değişmesinin, tıkanıklığın aşılmasının öncüsü olamazlar. Bu görev devrimcilerindir.

nakliye, inşaat ve tarım işkollarında örgütsüzlük had safhadadır.

İşçi sınıfının yüzlerce yıllık kavgasıyla kazandığı sendikal olma hakkı, fiilen kullanılamamaktadır. Aynı şey, örneğin "çalışma süresi" konusunda da geçerlidir. Ülkemizde haftalık çalışma saati resmi olarak da 44 saati aşmıştır. Fiiliyatta, özellikle tekstil, inşaat gibi alanlarda 60-70 saati de aşabilmektedir. Bu anlamda **"sendika hakkı", "8 saatlik işgünü"** gibi yüzyılın başındaki talepler, bugün de ciddi ve önemli bir taleptir. Keza fabrikalardaki, atölyelerdeki sağlıksız koşullardan kışla disiplinine kadar hepsi bir sorundur. Ne var ki, ağır saldırılar altında bu talepler için mücadele gündeme dahi getirilememektedir. Genel bir direniş çizgisi, işçilerin sorunlarını ve taleplerini gündeme taşıyacak direnişler işte bu anlamda çok daha zorunludur.

İşçi sınıfı mücadelesindeki tıkanıklığı aşmak için, işçi sınıfı içindeki **örgütlenme biçimleri, mücadele biçimleri, propaganda ve ajitasyon tarzı, sendikal bürokrasiye teslimiyet**, bunlar **değişmek ve aşılma** durumundadır. Örgütlenme, mücadele, ajitasyon propaganda biçimleri, üslubumuz, karar süreçlerimiz, her şey devrimleşmelidir. Bunları değiştirirken de işçi sınıfının bugünkü gerçeğini, işçi alanının somut özelliklerini doğru olarak görebilmeliyiz.

İşçi sınıfının gerçeği nedir? "*Proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur!*" Bu tespit, tarihsel ve siyasal olarak doğrudur. Fakat somut olarak sorunun karşımıza çıkış biçimi farklıdır. Evet, işçilerin kaybedecek fazla bir şeyi yoktur. Ama bir şeyi vardır: Kaybedecek bir **işi** vardır. İşsiz sayısının 10 milyona yaklaştığı bir ülkede, bu son derece önemli bir noktadır. Öte yandan toplumsal yaşam anlamında "düzenici"lik, bu alanda önemli bir sorundur. Evi barkı, çoluk-çocuğu olan insanlar sorunlara daha farklı yaklaşırlar. Mesele sadece "iş" meselesi değildir; işçi sınıfı içinde örgütlenme yaparken, işçi sınıfının ezici çoğunluğunun toplumsal yaşam içinde **saf "proleter" özellikleriyle değil, küçük-burjuva alışkanlık ve özelliklerden** yoğun biçimde etkilenmiş bir halde bulunduğunu bir an bile unutmamalıyız. Bunu bilmek, bizi işçi sınıfı üzerine soyut teorilerden kurtarıp, onların kendi özgünlüklerini görmemizi sağlayacaktır. Fakat öte yandan bu, düzen içi statükoların meşru görülmesi anlamına da gelmez; tersine, çalışma yaptığımız alanlardaki emekçilerde, sınıf bilincini ve kültürünü hakim kılmayı hedeflemeliyiz. Bu anlamda, fabrikalarda, atölyelerde, işyerlerinde, düzen sendikacılığının normal gördüğü, meşrulaştırdığı her türlü yozlaşmaya, üçkağıtçılığa, rüşvetçiliğe karşı da bir tavrımız ve mücadelemiz olmalıdır. Herkes, devrimci bir işçi, memur çalışmasıyla düzen sendikacılığının çalışması arasındaki farkı bu noktada da görmelidir. **Düzen sendikacılığından, reformizmden farksız görüldüğümüz nokta**, bizim için kaybettiğimiz nokta olur.

Evet, sendikal alandaki tıkanmayı aşmak, işçi sınıfı içinde devrimci örgütlenmeleri geliştirmek için, **devrimci anlamda farkımızı koymalıyız**. Düzen sendikacılığının düzenin her türlü desteğine sahip olmasına karşılık, devrimci sendikacılar da düzenin baskılarıyla karşı karşıyadır. Bu anlamda devrimci

işçi ve memurların düzen sendikacılığına karşı mücadelesi elbette "eşitsiz" koşullarda cereyan edecektir. (Devrimci mücadelenin bütünü böyle değil midir zaten!) Ne var ki, sendikal alanda devrimci işçi ve memurların da avantajları vardır. Bu avantajların en önemli kısmını, düzen sendikacılığının açmazları oluşturur. Düzen sendikacılığı ne kadar mücadeleyi geriye çekmeye, örgütlülüğü tasfiye etmeye çalışsa da, içinde bulunulan koşullarda eylem kararı almaktan da kaçınmamaktadır. Devrimci işçi ve memurlar, sendikalar direniş kararı almadığında bunu kullanarak, aldığı da bunu değerlendirerek her durumda emekçilerin duygularına, tepkilerine tercüman olabildikleri, bu açmazla düzen sendikacılığını sıkıştırabildikleri taktirde devrimci sendikacılığın da önü açılacaktır. Fakat burada da tabanda asgari bir örgütlülüğe sahip olma ve bu örgütlülüğe **devrimciliği, sınıf bilincini** hakim kılma meselesine geliyoruz. Bu örgütlülüğe sahip değilsek, bunu başarmak mümkün değildir. Devrimci işçiler, memurlar, sayılarının bugünkü azlığına bakmaksızın, görevlerinin büyüklüğünü görmelidirler.

Ne Avrupacı sendikacılar, ne reformizm, ne de "işçici" oportünizm, hiçbir mevcut durumun değişmesinin, tıkanıklığın aşılmasının öncüsü olamazlar. Bu görev devrimcilerindir. Bu görev bizimdir. Eğer bu ülkede işçilerin devrimci mücadelesi, örgütlenmeleri gelişecekse, işçi sınıfı varolan güvensizliğini, moralsizliğini aşacaksa, bu bizim dışımızda olmayacaktır. Ama hayat da bizi beklemez; bizim iradi müdahalelerde bulunmadığımız süre içinde, düzen içi güçler, işçi sınıfını başka kanallara çekmeye devam edeceklerdir. Buna izin vermemek, her devrimci işçinin, memurun bulunduğu yerde, hiç gecikmesizin, tereddüt etmeksizin devrimci bir bakış açısıyla atacağı adımlarla mümkündür.

*

Tarımı yokeden emperyalist politikalar ve örgütlenme

- ◆ Cumhuriyetten bu yana tarım
- ◆ IMF politikaları ve tarım
- ◆ Avrupa Birliği, son darbeyi vurmaya hazırlanıyor
- ◆ Küreselleşme ve DTÖ kararları
- ◆ Emperyalist saldırı karşısında örgütlenme olanakları

Köylü ürettiğini satamıyor, sattığı-nın yerine yeni ürün ekemiyor. Üretici kuruluşları feryat halinde, 'tarım bitiyor' raporları yayınlıyorlar. Milyonlarca topraksız köylüye, kır proleterlerine yenileri eklendi. Rakamlar, ekilen alanların azaldığını anlatıyor. Birçok üründe ihracat yapar durumdan ithal eder duruma gelindi ve dışa bağımlılık özellikle şu son yıllarda çok daha boyutlu bir şekilde arttı. *"Ekonominin yüzde 12 büyüdüğü"* söylendiği 2004 yılı, tarımda son yılların en kötü dönemi oldu, yüzde 7.5 küçülme yaşandı.

Tarımın durumunu bu ve benzeri satır başlarıyla özetlemek mümkün...

Peki ne oldu bu ülkede? Büyük kuraklıklar mı yaşadık? Tarımda çalışacak insan sorunu mu ortaya çıktı? Türkiye Cumhuriyeti'nin toprakları mı küçüldü? Dünya savaşı çıktı da kıtlık mı yaşadık?...

Elbette bunların hiçbirisi olmadı. Ama bir savaş yaşandığı doğrudur. Bu savaş emperyalizm ile halklar arasındaki savaştır. Ve bu savaşta emperyalizmin kullandığı araçlar sadece tanklar, toplar olmadığı gibi, yöntem de sadece açık işgaller değildir. Emperyalist tekellerin bütün dünya pazarlarını ele geçirme, ülkeleri tam denetimlerine alma saldırısı ekonomik alanda da pervasızca sürmektedir. Zaten savaşlar da temelde tekellerin bu ekonomik çıkarlarını sağlamanın yolu değil midir? Bu savaşta emperyalistler, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi kurumlarını devreye sokarak, geri bırakılmış sömürge ülkelerin ekonomilerine müdahale ediyorlar. Müdahalelerini; *"ekonomiyi düze çıkarma, yapısal uyum, reform"* ya da *"yeni-den yapılanma"* gibi isimlerle sunarak, en azından emperyalist dayatma programlarının başlangıç süreçlerinde hal-

kın tepkilerini nötralize etmeye çalışıyorlar. Aynı zamanda işbirlikçi iktidarlar da, *"halka refah getireceğini"* söyledikleri programların emperyalist tekeller ve işbirlikçiliklerinin çıkarına olduğu gerçeğini bir süre gizleyebiliyorlar. "Bir süre" diyoruz, çünkü bu programlar sonuçta halka yıkımdan, yoksulluktan başka hiçbir şey veremez. Tarımda ortaya çıkan ve giderek daha da ağırlaşacak olan sonuç da bunun göstergesidir.

Bu ülkenin iktidarları, son yıllarda IMF, Dünya Bankası (DB) politikalarını uygulayarak, Avrupa Birliği'nin dayatmalarına gönüllü razı olarak, ABD'nin darbelerine izin vererek *"tahıl ambarı"* olmakla, *"kendi kendine yeter bir ülke"* olmakla övünen Türkiye'nin tarımına kendi elleriyle hançeri sapladılar.

Emperyalist saldırı sürüyor. Bir yandan IMF politikalarını uygulamakta ısrar edilirken, öte yandan Avrupa Birliği süreci ile birlikte tarıma son darbeler vurmaya hazırlanılıyor. Bu sürecin sonunda ortaya çıkacak tablo ise; tarımda birkaç tekelin varlığı, küçük üreticinin kendini bu tekellerde işçi olarak çalışır halde bulması ve her yanda çoğalacak kapitalist çiftlikler olacaktır. Köylülüğün tasfiyesi süreciyle yaşanacak göçleri ve bunun yaratacağı sonuçları da buna eklemek gerekir. Örneğin bugünlerde gecekondular halkını 'hırsız' gibi gösteren burjuva medya ve iktidar, gecekonduları böyle kendisi yaratıyor.

Onyıllardır iktidarların tarım politikaları köylünün aleyhine oldu. Kimi zaman göstermelik politikalara karşın Cumhuriyetten bu yana köylülük ekonomisi politikalarının bedellerini en ağır ödeyen kesimlerin başında gelmiştir. 10 milyon köylünün tarımdan uzaklaştırılmasının tartışıldığı AB sürecinde bu bel del çok daha ağırlaşacaktır.

Emperyalist saldırı ve iktidarların tarım politikaları, bu alanda örgütlenme olanaklarını da yaratmaktadır. Yoksullaştırılan, topraksızlaştırılan, IMF ve AB politikalarının sonuçlarını doğrudan yaşayan köylülüğün örgütlenmesi, bu

alandaki politikaları kavramakla mümkündür. 1950'lerden bu yana giderek ağırlaşan sorunlara karşın ciddi bir köylü hareketinin yaratılmamış olması, halen devrimcilerin önünde duran bir göreve işaret etmektedir. Unutulmamalı ki, iktidarlar bu denli pervasızca saldırabiliyorsa, bunun en temel nedeni köylülüğün en örgütsüz kesim olmasındandır.

Siyasi İktidarların Tarım Politikaları: Köylü Hiçbir Zaman 'Efendi' Olmadı

"Köylü milletin efendisidir" sözü, Mustafa Kemal'den bu yana, iktidarların, burjuva politikacıların dilinden düşmez.

Nasıl bir efendilik bu?

Köylünün ürettiğinin değerini belirleme hakkının olmadığı, ülke yönetiminde söz ve karar hakkının olmadığı, Kurtuluş Savaşı'nda emperyalistleri kovup kendi toprağına sahip olma hayallerinden yine ağanın yanında ırgat olarak uyanılan bir "efendilik"!

Kemalist İktidar Dönemi: Kurtuluş Savaşı sonrası köylülüğün en büyük beklentisi, doğal olarak, toprağına kavuşmak, uğruna kanını döktüğü bir ülkenin yönetimine katılmaktı. Ne beklediği **'tarım reformu'** yaşama geçirildi, ne de ülke yönetiminde söz sahibi olabildiler. Toprak yine ağaların elinde, yönetimde yine zenginler pay sahibiydiler. Çünkü Kemalist iktidar, ülkede mevcut taşlan yerinden oynatmadan "reformlar" yapma yolunu seçmişti. Toprak reformunun yapılmamış olması, yaratılan artı değer yine büyük toprak sahiplerinin, ağaların elinde toplanmasını beraberinde getiriyordu. Gelişenler de bunlar oldular. 1930'lu yıllar boş beklentilerle geçerken, 1934-38 arasında Kemalist iktidar bir "Toprak Reformu" girişiminde bulundu. Ancak bu kapsamlı bir reform olmadığı gibi, Balkanlar'dan gelen muhacirlere ve topraksız köylüye dağıtılan 300 bin hektar toprak da kısa sürede ağaların eline geçti. 1940'lı yıllarda dünya emperyalist-

ler arası pazar savaşına sahne olurken, savaşa girmeyen Türkiye, savaşın sonuçlarını yaşamaktan kurtulamadı. Elbette önce emekçilere, köylüye, işçiye yansıdı. Bu yıllar yokluk yılları olarak geçti tarihe. Köylü, bu yılları, jandarma sopası ve tahsildar baskısı olarak bilincine kaydetti. Çıkarılan "Milli Koruma Kanunu"nun köylülüğe yansıyan boyutu, Toprak Mahsûlleri Vergisinin de dahil olduğu vergilerin arttırılması ve ürünün düşük fiyatla zorla satın alınması oldu. CHP tek parti hükümeti köylüyü jandarma sopasıyla soymanın bedelini iktidardan olarak ödeyecekti. Kırsal alanda Demokrat Parti ve bu geleneğin sürdürücüsü partilerin, halen gücünü korumasında bu sürecin belirleyici bir etkisi vardır. 1945'e gelindiğinde, mecliste görüşülen Toprak Reformu Yasası, CHP içinde zaten varolan çatışmaların derinleşmesine ve kopuşa yol açtı. 1946'da CHP'den kopan burjuvalar, tefeci tüccarlar ve büyük toprak sahipleri Demokrat Parti'yi (DP) kurdular. Jandarma baskısını kaldıracığı propagandası yapan DP'yi destekleyen köylü için çok daha acı günlere evrilen bir süreç başlıyordu.

Demokrat Parti Dönemi: DP döneminde emperyalizmle geliştirilen ilişkiler ve bağımlılık, doğal olarak tarım politikalarına da damgasını vurdu. Marshall yardımı, IMF ve Dünya Bankası kredileriyle ülke bağımlı hale getirildi. Yeni-sömürgecilik sürecinde emperyalizm tarafından Türkiye'ye verilen rol de Avrupa'nın tahıl ihtiyacını karşılamak oldu. Tarıma yönlendirerek sanayiye içneden ipliğe bağlı kılmanın dayatmasıydı bu politika. "Tarıma yönlendirme"nin tarımda ileri teknolojiyi geliştirmeyi içeren bir politika olduğu da sanılmasın; tersine, 1950'den itibaren, tarım alet ve makinalarında, tarım ilacında, gübrede bağımlılık da arttı. Buna karşın montajcı temelde de olsa kimi yatırımlar yapıldı, tarımsal krediler arttırıldı. Elbette bunları yaparken DP'nin hedefi köylüye değil, büyük toprak sahiplerine, ağalara hizmet etmektir. Nitekim, hakimiyetini geliştiren bu kesimler oldu. Büyük top-

DP döneminde emperyalizmle geliştirilen ilişkiler ve bağımlılık, doğal olarak tarım politikalarına da damgasını vurdu. Küçük üretici ve topraksız köylü giderek çökmeye başladı.

rak ağaları yıllarca KİT'lerden, bankalardan kredi vb. yollarla beslendiler. Öte yandan gelişen işbirlikçi tekelci burjuvazi de bu alana el atmaya başladı. Bankalardan verilen krediler aracılığıyla, tohum, gübre, makina gibi tarım girdileri yoluyla köylüye, istedikleri gibi üretim yapmayı dayattılar. Köylünün sırtında artık sadece ağalar değil, işbirlikçi tekelci burjuvazi de vardı. Çarpık kapitalizmin sonucu olarak orta köylülük kısmen bu dönem varlığını korur, yer yer gelişirken, küçük üretici ve topraksız köylü giderek çökmeye başladı.

Bugünkü bağımlılık ve emperyalizmin belirleyiciliği ile kıyaslanamazsa da, DP iktidarı ile birlikte başlayan süreç, hayatın her alanında olduğu gibi, tarımda da emperyalistlerin söz sahibi olduğu dönemdir. Ara dönemlerle birlikte 1980 askeri faşist cuntasına kadar temel tarım politikaları pek farklılık arz etmemiştir. Bu dönemin, yani 1950'den 1980'e kadar olan sürecin genel özelliklerini özetlemek gerekirse, tablo şuydu:

Çarpık da olsa kapitalizmin gelişimi tarımda makina kullanımı başta olmak üzere belli değişimlere yol açtı. Topraksız köylülerin sayısı arttı. Örneğin, 1959'da kiracı ve ortakçılar (yani topraksızlar) köylülüğün % 9'unu oluştururken, bu oran 1968'de % 17'ye, 1973'te ise % 22'ye yükseldi. Bir başka rakamsal ifade ile söylersek, küçük topraklı köylünün elindeki toprak % 50'lerden % 40'lara düştü. Köylünün kaybettiği topraklar büyük toprak sahipleri ve ağaların elinde toplandı. Yoksullaşma, makinalaşma ile birlikte işgücü ihtiyacındaki düşüş ve toprağın sürekli olarak bölünmesi sonucunda köyden kente büyük göç dalgaları

yaşandı. Oligarşi içindeki dengeler açısından da, işbirlikçi tekeli burjuvazi, büyük toprak sahiplerinin sömürdeki payının bir kısmını ele geçirdi. Bunda, emperyalizmle geliştirilen ilişkiler, darbeler ve tarım girdilerinin bu kesimlerin elinde bulunması belirleyici oldu.

12 Eylül Cuntası ve Özal İktidarında Tarım."

12 Eylül Cuntası ile girilen süreç ise, ekonomide halk için büyük yoksullaşmayı beraberinde getirecekti. Cuntanın ilk icraatı olarak 24 Ocak Kararları'nı uygulamaya koyması bir dönüm noktası oldu. Cunta öncesi, DB ve IMF'nin dayattığı 24 Ocak Kararları'nın uygulanması mümkün değildi. Halka, yoksullaştırma, zam, devalüasyon dayatan bu programa razı olamazdı. "Terör" bahanesine dayandırılan cunta tezgahlandı. Emperyalistlerin 24 Ocak Kararları askeri zorla uygulanacaktı. *"Amacımız... özel sektörü teşvik et-mek... Türkiye'yi sanayi, tarım ve petrol alanlarında yabancı sermayeye açmak"*. Cuntanın kurduğu hükümetin ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı Turgut Özal'ın Dünya Bankası Başkanı Mc Namara'ya yazdığı mektuptaki bu ifadeleri, temel olarak süreci belirleyen bir özetti aslında. 24 Ocak Kararları köylülüğe de sefalet olarak yansıyacaktı. İşbirlikçi tekeli burjuvazinin *"şimdi gülme sırası bizde"* sözleriyle karşıladığı bu süreçte, yatırımlar, sübvansiyonlar, destekleme alımları büyük oranda azaldı. Ki, tüm bunlar tarıma yapılan desteklerdi ve köylü için hayati önemdeydi. Emperyalistlerin bugün sübvansiyonları tüm dünyada kaldırmayı dayatması, ülkemizde daha o günlerden adım adım şekilleniyordu. Cunta, emperyalist tekellerin çıkarları için darbe yapmıştı, önlerine konulan programı harfiyen uyguladılar. Tarım sektörünün ülke ekonomisindeki payı ciddi oranda düştü. 1980'lerin sonuna gelindiğinde bu oran artık % 14'e kadar gerilemişti. İhraç edilen ürünler içindeki pay da buna paralel olarak geriledi. 1983'te % 32 olan bu pay, 1985'te % 20'ye kadar indi. Merkez Ban-

kası'nın tarımsal kredilere ayırdığı pay da, aynı şekilde cuntanın hemen öncesinde % 14.2 iken 1983'e gelindiğinde % 0.4'e kadar düşürülmüştü. KİT ürünlerine, tarımsal girdilere yönelik sübvansiyonların kaldırılması, gübre, ilaç gibi temel girdilerde % 1000'lere varan artışlar, ucuz taban fiyat verilmesi, köylünün tefeci tüccarın kucağına itilerek % 20'lere varan faizle tefeciden borç almak zorunda bırakılması gibi tüm bu olumsuz koşullar köylünün topraklarını satması ve ciddi bir yoksullaşma sonucunu doğurdu. Köylünün 1979'da ulusal gelirden aldığı pay % 24 iken, 1987'de % 16.7'ye düştü.

"Ben zengini severim" diyen dönemin başbakanı Turgut Özal'ın, tarımdan ve hayvancılıktan geçimini sağlayan 30 milyon insanımızı "asalak" ilan etmesi yoksullaştırmanın işaretiydi zaten. Krizin faturası büyük oranda köylüye kesilmiş oldu. Özal'ın emperyalist tekellere kapıları sonuna kadar açan politikaları sonucunda emperyalist tarım tekellerinin girişi de hızlandı. Tütün piyasası bu konuda örnektir. 1980 yılında tütünü köylüden toplayıp ihraç eden firma sayısı 48 iken, 1990'da bu sayı 30'a, altı yıl sonra da 14'e kadar indi. Yani tütün piyasası Amerikan tekelleri tarafından ele geçirildi. DSP-ANAP-MHP iktidarıyla başlayıp AKP ile devam eden IMF'li günlerde bu alanda Özal'dan eksik kalanlar tamamlanacaktı.

Özal'dan bugüne değişmeyen politika; düşük taban fiyatları, özelleştirme adı altında tarımdaki KİT'lerin peşkeş çekilmesi, tarımsal kaynakların tekellere aktarılması, kotaların üretici aleyhine değişimi, ithalata izin verilmesi, tarımsal girdilerin maliyetinin sürekli artışı, sübvansiyonların kaldırması gibi uygulamalar olmuştur. Köylülüğe ölümcül darbeler vuran bu uygulamalar sonucundadır ki, yoksullaşan, toprağını kaybeden köylülük kentlerin yolunu tuttu. Kır nüfusu 1930'lardan 1990'lara yarı yarıya düştü. Büyük göçlerin işbirlikçi tekeli burjuvalar için anlamı, işsizler ordusu içinde düşük ücretle çalıştıracak ucuz işgücü ve

örgütsüzleştirme anlamına geliyordu. Onlar da, iktidarların altın tepside sunduğu bu olanağı hâlâ tepe tepe kullanıyorlar.

DYP-SHP İktidarı ve 5 Nisan Kararları. Özal'ın bıraktığı yerden sonraki iktidarlar devam ederek tarımı gerilettiler. Emperyalistler ve işbirlikçi tekелci burjuvazi böyle istiyordu. İktidarlar seçimlerde bol keseden vaatler sıralarken, köylünün ipini çekmeye devam ettiler.

DYP-SHP koalisyonunun 1994'te yürürlüğe koyduğu ve tarihe '5 Nisan Kararları' olarak geçen saldırı programı, tüm emekçilerin olduğu gibi köylünün durumunu da daha beter hale getirdi. 5 Nisan Programı, tarımda; *devletin aşırı alımlar yaptığını, taban fiyatını yüksek tuttuğu için dünya fiyatlarından kopulduğunu* söylüyor, *KiT'ler, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ve diğer kuruluşlara götürülen destekleme politikalarının yanlış olduğunun* altını çiziyordu. Söylenen özetle şuydu: Devlet, köylüyü emperyalist tarım tekelleri ve kapitalist piyasanın acımasız kuralları karşısında yalnız bırakmalı, boynuna geçirilen ipi daha da sıkmalıdır. Sıktılar. Destekleme yapılacak ürünlerde kapitalist dünya fiyatlarının gözetilmesi, fiyat desteği yerine doğrudan ödeme yapılması, tarımla ilgili kuruluşların ve kooperatiflerin Merkez Bankası'nca finansmanının yasaklanması, prim kapsamına alınacak ürünler için de destek kredisi uygulamasına son verilmesi kararlaştırıldı ve uygulanmaya başlandı. Kararların en temel yanı, tarıma devlet desteğinin (sübvansiyonların) büyük oranda sınırlandırılması ve KiT'lerin özelleştirilmesi idi. Ki, sübvansiyonların kaldırılmasını 2000'li yıllarda emperyalistler tüm yenisömürge ülkelere dayatacaktır. Bu konuyu ileride ayrıntılandıracağız.

Yine bu dönemde artan özelleştirmeler, tarım ve hayvancılığa ilişkin ithalatın serbest bırakılması yönündeki politikalar, köylüyü zor durumda bıraktı. Serbest bırakılan ithalat yüzünden köylü, emperyalist tekellerin ileri teknoloji kul-

Özal'dan bugüne değişmeyen politika; düşük taban fiyatları, özelleştirmeler tarımsal kaynakların tekellere aktarılması, kotaların üretici aleyhine değişimi, ithalata izin, girdi maliyetinin sürekli artışı, sübvansiyonların kaldırması gibi uygulamalar olmuştur.

lanarak ucuza malettiği ürünleriyle rekabete zorlandı. Elbette bunun mümkünü yoktu. Tarımsal KiT'lerin özelleştirmesinde de temelde aynı şey hayata geçiriliyordu. Köylü bu satışlarla tekелci burjuvaziyle ve onların ortağı olan emperyalist tekellerle karşı karşıyaydı. "Fillerle karıncaları" savaştırmak ve bunu "serbest rekabet" diye sunmaktı yapılan. Ama kuşkusuz kapitalizmin kurallarına uygundu. O kuralların başında; güçlü olanın güçsüzü yok etmesi, yaşam şansı tanımaması vardır zaten.

DSP-MHP-ANAP Hükümetinde Saldırı IMF İle Sürdü. 1980'de toplam ithalat içerisindeki payı % 0.64 olan tarım ürünlerinin 1997'de % 6.32'ye yükselmesi, yani ülkemizin emperyalist tarım tekellerinin ürünleriyle doldurulması, ihracatın ise % 57.46'dan % 11.02'ye düşmüş olması, leş kargalarının dayatmalarının, iktidarın tarım politikalarının sonuçlarını ifade etmektedir. Ülkemiz emperyalizmin meyvesine, sebzesine, tahılına muhtaç hale getirilmiş olmasına karşın, emperyalizm "yetmez" diyor, daha fazla bağımlılık dayatıyordu. Ecevit iktidarı ile başlayan yeni IMF'li günlerde bu dayatmalar pervasızca uygulamaya konuldu.

IMF ile yapılan Stand-by Anlaşması, halen süren köklü bir saldırının da adı olmuştur. Tarıma yönelik saldırı "**Tarım Reformu**" adıyla sürdürülmüştür. IMF ile 1999 yılı sonunda imzalanan Stand-by Anlaşmasıyla başlayan tarımı yok etme süreci 2000 yılı ortalarında Dünya

Bankası'yla imzalanan 'Tarım Reformu Uygulama Projesi' ile sürdü. Her iki anlaşmanın emrettiği uygulamalar tarımı içinden çıkılmaz bir bataklığa doğru hızla sürükledi. Tahılda '*kendi kendine yeten yedi ülkeden birisi*' olan Türkiye, 2002'de 1.5 milyon ton buğday dış alımı gerçekleştirmek zorunda kaldı. Hayvancılık tam anlamıyla çöktü, çeltik ve pamuk aynı şeyi yaşadı, fındık üreticisi Amerikan bademi onun yerini alsın diye kurban edildi.

Düşük taban fiyatlarıyla ezilen köylüler icralık oldular. Böylesine kitlesel icraya veriş, Türkiye tarihinde bir ilkti. "Kurtuluş" olarak uygulanan IMF programının doğrudan sonucu olarak Tarım Kredi Kooperatifleri ve bankalar tarafından **1,5 milyon köylü** icraya **verildi**. IMF, Türkiye'yi yüksek faizli borçla daha da bağımlı hale getirirken, iktidar da köylüyü yüksek faizli krediyle icraya düşürüyordu. Köylü aldığı krediyi ödeyemez duruma gelirken, borçları nedeniyle 2000 yılından 2003'e gelinceye kadar köylülerin Ziraat Bankası'ndan aldıkları krediler de yüzde 82 azaldı. Köylü aldığı krediyi ödeyemez, yüzbinlercesi borçları nedeniyle kredi alamaz hale geldi. Üstelik, köylüye ödemesi gereken prim borçlarını ödemeyen iktidar, hiçbir gecikme faizi ödeme gereği duymazken, köylünün kredi borcuna aylık yüzde 9.6'lara varan gecikme faizi uyguluyordu.

Destekleme alımları 2001'de birçok üründe düşürüldü. Örneğin, köylü hububatta % 61, şeker pancarında % 40, tütünde % 57, pamukta % 51 gelir kaybına uğradı. Destekleme alımlarına bütçeden sağlanan destek de % 64 azaltıldı.

IMF'nin isteği ile çıkarılan Şeker, Tütün Yasaları ve oluşturulan 'Üst Kurullar' fiyattan, ekim alanlarının belirlenmesine kadar o üründe belirleyiciliği tekelle-re bırakan bir uygulama olarak hayata geçirildi. Bir anlamda, işgal altındaki Osmanlı'nın çöküş yıllarında emperyalistlerin Tütün Rejisi, 2000'li yıllarda Tütün Yasası ile gündemleştiriliyor, Dünya Bankası'nın gönderdiği Kemal Derviş'in ekonomiden sorumlu bakan olduğu dö-

nemde çıkarılan Şeker Yasası ile en ağır darbe şeker pancarı üreticisine vuruluyor, şeker fabrikaları tasfiye ediliyordu.

2001 yılında IMF'ye verilen Stand-by mektubu doğrultusunda, 'Tarım Reformu'nun ana noktalarından birini oluşturan ve üreticiye destekmiş gibi sunulan "Doğrudan Gelir Desteği" de Ecevit iktidarı ile başlayan ve süren bir uygulamadır. 1994'te Meksika'da uygulanan ve tarımda yarattığı tahribat nedeniyle vazgeçilen küçük üreticiyi yok etme projesi ancak bir işbirlikçi iktidar tarafından hayata geçirilebilirdi. Tarım Gıda-Sen Genel Başkanı Mehdi Perinçek, hiçbir alt yapısı olmadan uygulanan "doğrudan gelir desteği" politikasını şöyle anlatıyordu:

"Amacı özellikle ABD'deki tahıl, AB ülkelerindeki hayvan, et, süt ve süt ürünlerindeki muazzam stoğu Türkiye'ye pazarlamak içindir. Bu destekle üretici üretimden çekilir. O zaman ABD ve AB ülkelerinden daha çok ithalat yapılacak, üreticimiz ise üçüncü ve dördüncü yıldan sonra üretimden çekilecektir." (Y. Gündem, 21 Ağustos 2001)

Bu uygulama ile birlikte, adım adım pamuk, ayçiçeği, soya ve zeytinyağında prim ödemeleri, hayvancılıkta uygulanan destekler, Alternatif Ürün Projesi çerçevesinde tütün ve fındıkta da uygulamaya konularak, 2002 yılı sonunda birkaç ürün istisnası dışında tarımdaki tüm desteklemeler kaldırıldı. Emperyalistler, IMF aracılığıyla tarıma sübvansiyonu kaldıran derken, Avrupa ve ABD emperyalistleri kendi tarım tekellerine en büyük desteği veriyorlardı. Kapitalist "serbest piyasa" kuralları böyle işletiliyordu.

Köylüyü dilinden düşürmeyen iktidarların hiçbirisi köylünün dostu değildi. Tekellerin çıkarlarını gözettileri sürece bunun mümkünü de yoktu zaten. Koalisyon hükümeti içinde ciddi çatışmalara da neden olan IMF'nin tarım dayatmaları Ecevit iktidarının sonunun gelmesinde de büyük pay sahibi olacaktı. Ancak, henüz örgütlü bir güç olma-

yan, geri bilinç düzeyindeki köylülük, bol bol yoksullardan, işçiden, köylüden söz eden AKP'yi iktidar yaptığında da yine karşısında IMF programını buldu.

AKP iktidarında tarım: "Gözünüzü toprak doyursun..." IMF politikalarını uygulayan bir iktidar köylünün yüzünü nasıl güldürebilirdi? Tarım Bakanı Sami Güçlü'nün, köylünün taleplerine karşı söylediği **"gözünüzü toprak doyursun"** sözü, bu iktidarın da kimin hizmetinde olduğunun, köylüye nasıl baktığının bir özeti idi. AKP iktidarında hayata geçirilen tarım politikası da buna uygun oldu.

Gerçekte "islamcı" AKP iktidarının da kendine özgü bir tarım politikası yoktur. IMF ne diyorsa onu uygulamaktadır. Emperyalizme sadakat o boyuttadır ki, tarıma ilişkin uluslararası toplantılarda, bir yanda yoksul ülkeler öte yanda emperyalist tekellerin devletleri saflaşmışken, AKP iktidarı safını kendisi gibi ülkelerin yanında belirlememiştir. Dünya Ticaret Örgütü'nün Eylül 2003'te yapılan Cancun Zirvesi'nde, 80'e yakın yoksul, geri bırakılmış ülkenin, tarım politikaları konusunda emperyalist ülkelere karşı isyanında, AKP iktidarı, efendilerinin dediğinin dışına çıkmadı. Şimdi kuyu kazıcılık görevi AKP'ye verilmişti. Sübvansiyonlar yerine "üretmemeye destek" anlamına gelen Doğrudan Gelir Desteği uygulamaları, tarımsal KİT'lerdeki özelleştirmeler, yabancıların toprak satın almasının ve kapitalist tarım çiftlikleri kurmasının önündeki engellerin kaldırılması, Cargill örneğinde olduğu gibi, emperyalist tekellere büyük ayrıcalıklar tanıyan yasal düzenlemeler, taban fiyat politikası, kota uygulamalarının üretici aleyhine düzenlenmesi gibi uygulamalar, AKP'nin köylü düşmanlığının belgeleridir.

Bu uygulamalardan bazılarına bakalım:

Türkiye Ziraatçılar Derneği Genel Başkanı İbrahim Yetkin, yaptığı bir konuşmada özellikle *"tarım alanındaki ürünleri değerlendirmeye yönelik üretim yapan KİT'lerin özelleştirilmesinin ülke-*

"Kurtuluş" olarak uygulanan IMF programının doğrudan sonucu olarak 1,5 milyon köylü icralık oldu. IMF, Türkiye'yi yüksek faizli borçla daha da bağımlı hale getirirken, iktidar da köylüyü yüksek faizli krediyle icraya düşürüyordu.

mizi 'daha az üretip, daha çok ithal eden' bir ülke konumuna getirdiğini, bu nedenle 'intihar' anlamına geleceğini" söylüyordu.

AKP iktidarının emperyalist tekellere en büyük hizmetlerini bu gönüllü "intiharlar" oluşturdu. Tarımsal KİT'lerden; SEK, Yem Sanayi, TZDK tamamen tasfiye edildi, Şeker Fabrikaları, Et Balık Kurumu, TÜGSAŞ ve TEKEK ise parça parça eritilip satışa hazırlanıyor. Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın KİT'ler için **"babalar gibi satarız"** sözü, politikanın da özeti dir. "Babalar gibi satışa" çıkarılanlardan biri de TEKEK'dir. Tütün piyasası, tekellerin temsilcilerinden oluşan Tütün Üst Kurulu tarafından belirlenmeye başlandı. Pazarı yabancı tekellere sonuna kadar açan düzenlemeler sonucunda, TEKEK'in 2000 yılında yüzde 70 olan pazar payı, dört yılda yüzde 53'e düştü. AKP'nin demagog Maliye Bakanı, bu durumu **"biz emperyalist tekellerin çıkarları için IMF programını uyguladık, bu duruma getirdik"** diye açıklayamayacağı için, 15 Kasım 2004'te TBMM'de şu komediyle açıklıyordu: *"düşüş... tüketicinin kutu (Hard-box) tercihinden kaynaklanıyor, tekel de sigarayı kutularda üretirse yeniden artacak..."*

Özelleştirmeci AKP'nin uygulamalarından biri de, 1924'ten bu yana yürürlükte olan Köy Kanunu'nun 87'inci maddesinin değiştirilmesi oldu. Bu değişiklik ile, yabancıların toprak edinmesinin önü açıldı. Yani, emperyalist tekeller istedikleri kadar toprağı satın alabilecek, buralarda büyük tarım çiftlikleri (Plantasyonlar) kurabilecek. Plantasyonlar,

sömürgecilik sürecinde Latin Amerika'da onyıllar boyunca uygulandı ve toprağın altındaki-üstündeki devasa zenginliğe karşın Latin halkları büyük yoksulluğa sürüklendi. Benzeri çiftlikler Kurtuluş Savaşı öncesinde ülkemizde de vardı. Başta Ege Bölgesi olmak üzere birçok bölgedeki Alman, İngiliz çiftlikleri, Kurtuluş Savaşı ile birlikte devletleştirildiler. Devlet Üretme Çiftlikleri olarak bilinen çiftliklerin çoğu bunlardı. AKP, Kurtuluş Savaşı öncesi emperyalistlere tanınan ayrıcalıkları yeniden yasallaştırmış oldu. Bu uygulamanın zaten üretmemesi için her şey yapılan köylünün topraklarını satıp göç etmesini kolaylaştıracağı açıktır.

Peki emperyalistler neden Türkiye'den toprak satın alarak tarım çiftlikleri kurarlar? Kapitalizm savunucuları ve AKP **"yabancı sermayenin ülke ekonomisine katkısı"** diye açıklayacaktır. Oysa aslolan ucuz emek ve verimli topraklardır. Yasanın çıkartılması IMF ve Avrupa Birliği tarafından emredilmiştir.

Çünkü;

"1) Zengin Avrupa ülkelerinde tarım arazisi azaldı. Türkiye Avrupa'ya yakınlığı, hava şartları ile tarımsal üretim için iyi bir yer.

2) Tüketici artık hormonsuz üretim, ekolojik şartlar, kirlenmemiş toprak gibi konulara önem veriyor. Türkiye'nin şartları bu konularda çok iyi.

3) Tarımda işçilik ucuz. Tarımda çalışmaya hazır çok sayıda insan var.

4) Türkiye'de tarımda çalışacak her seviyedeki insanın tarım bilgisi ve deneyimi yüksek." (Milliyet ekonomi yazarı Güngör Uras)

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün rakamlarına göre, AKP'nin iktidar olduğu 2003 yılında ekili arazi miktarındaki azalma, IMF-AB politikalarını uygulamakta önceki iktidara nazaran daha pürüzsüz, daha pervasız bir sürecin ürünü olmuştur. 2001 ve 2002 yılında 18 bin hektarlık ekili arazi, 2003'te 17 bin hektara düştü. Tarım diğer sektörlerle oranla

yüzde 2.4 oranında geriledi. Bu gerileme, 2004'ün ilk çeyreğinde yüzde 8.4'e kadar çıktı. Ürün bazında da en temel ürünlerdeki durum bu düşüşe paraleldir. 2003 yılında; buğday üretimi yüzde 2.6, baklagil yüzde 4.4, nohut yüzde 7.7, zeytin üretimi yüzde 52.8 azaldı. Fındık-taki gerileme de 5 katı buldu.

2002 Temmuz'unda IMF'ye verilen 'niyet mektubunda' yeralan sözlerden biri de *"şeker Fabrikalarının özelleştirilmesine hız verileceği"* idi. Nitekim yapıldı. 27 Şeker Fabrikası'nın çoğu ya kapatıldı ya da özelleştirildi. Özelleştirmelerde beklendiği gibi tam bir talan yaşandı. Tasfiye halen sürüyor. Şeker fabrikalarının tasfiye edilmesi, aileleri ile birlikte 2 milyon pancar köylüsünü ilgilendirirken, bu fabrikalarda çalışan 30 bin işçiyi de işsizler arasına ekledi. IMF emriyle çıkartılan Şeker Yasası ve kurulan Şeker Üst Kurulu ile pancar üretimi daha şimdiden 16 bin tondan 12 bin tona düştü. Piyasada pancar şekeri yerine, Cargill'in nişasta bazlı tatlandırıcısının hakim olması için eksik kalan yasal düzenlemeler de AKP iktidarı tarafından yapıldı, yapılıyor. Amerikan tatlandırıcı tekeli Cargill'in çıkarları için çıkarılan yasalar ve Cargill olayının kendisi, iktidarın niteliğini çok çıplak olarak göstermektedir. AKP iktidarı bir yandan emperyalist tekelin çıkarlarını korurken, kendisi de hem emperyalist destekle koltuğunu sağlama almakta, hem de bu çıkarlardan nemalanmaktadır.

Bir Yanda Cargill, Öte Yanda 2 Milyon Köylü; AKP Cargill'in Safında. şeker piyasasında pancar ve nişasta bazlı şeker arasında dünya çapında bir pazar rekabeti söz konusudur. Türkiye, dünya şeker üretiminde (nişasta ve pancar birlikte) Fransa, Almanya ve ABD'den sonra 4'üncü sıradadır ve nişasta bazlı şekere kota uygulamakta, yani ithalatını kısıtlamaktadır. Ancak bu kota giderek artırılmış ve emperyalist tekelin çok daha ucuza malettiği nişasta bazlı şeker, piyasada yoğunlaşmaya başlamıştır.

ABD'li tatlandırıcı tekeli Cargill, bu

alandaki tüm dünyada lider durumundadır. Yaklaşık 57 ülkede faaliyeti bulunan Cargill'in adı, özellikle Şeker Yasası'nın çıkarılmasının ardından sıkça duyulmaya başlandı. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın ABD gezisinde Bush'un özel talimatları arasında da **"Cargill'in sorunlarının çözülmesi"**nin yer aldığı basına yansdı. Sözü edilen sorunlardan biri, kotonun artırılması iken, diğeri Cargill'in tarım arazisi üzerine yasadışı şekilde kurduğu fabrika hakkında açılan davalardır. Danıştay'ın Cargill'in fabrikası ile ilgili "üretimini iptal etme" kararı, Bakanlar Kurulu kararı ile geçersiz kılındı. Cargill tekelinin çıkarları için iktidar kendi hukukunu ayaklar altına aldı.

Tatlandırıcı piyasasını ele geçirmek için kotonun tümünden kaldırılmasını isteyen Cargill, şimdilik bu amacına ulaşamamış olsa da, kota önce yüzde 10'a, sonra Bakanlar Kurulu kararıyla yüzde 15'e çıkarıldı. Aynı süreçte, pancar üretim kotası düşürüldü ve ekim alanı yüzde 40 oranında azaltıldı. Buna paralel olarak da şeker fabrikaları ya kapatıldı ya da özelleştirildi. Başka bir ifade ile, iktidar bu ülkenin köylüsüne pancar üretimini yasaklayıp, fabrikaları tasfiye ederek piyasayı Cargill'e teslim ediyor. Keza, nişasta bazlı şekere her kota artırımı, pancar ekiminde kota azaltımı demektir aynı zamanda. Tam bir ihanet örneği. Erdoğan da bu ihanetini biliyor ve Mart 2004'te katıldığı bir toplantıda pancar köylüsünün "kota sorunu"nu dile getirmesine karşı köylüleri azarlayarak *"Pancar ile ilgili bir sıkıntı yok. Kota mota yok"* cevabı veriyordu. Tayyip'in azarladı 2 milyon köylüydü. Çünkü onun safi 2 milyon köylünün yanı sıra değil, Cargill'in, tekellerin yanındı.

Bush'un, IMF'nin emriyle yapılan **Cargill düzenlemeleri, aynı zamanda AKP için de bir rant kapısı**. Çünkü, Cargill, Tayyip Erdoğan'ın bayiliğini yaptığı Ülker ile nişasta bazlı şeker üretiminde ortak. Yani Cargill'in çıkarlarını koruyan Tayyip, aynı zamanda ortağı Ülker'in de çıkarını koruyor. Sadece Cargill, Ülker, Tayyip kazanmıyor, aynı zamanda Mali-

Teslimiyetin derinleştiği 1990 başından bu yana, iktidarların kendilerine özgü hiçbir politikaları sözkonusu olmayıp, tarım politikası A'dan Z'ye IMF tarafından belirlenmiştir. IMF demek, Amerikan ve Avrupa tekelleri demektir.

ye Bakanı da oğlu aracılığıyla vurgun vuruyordu bu arada. Çünkü mısır üretimi ülkemizde yetersizdir ve ithal edilmesi gerekiyor. AKP hükümeti mısır ithalatında fon ve gümrükleri düşük tutarak 2 milyon tonluk ihtalatta bir gecede Unakıtanlar'a milyonlarca dolar kazandırdı. Vurgunun hemen ertesinde fon yeniden yükseltildi... Bu olay, islamcılık kılıfına büründürülmüş soygunun dikası olarak tarihe geçerken, herkes 2 milyon pancar köylüsünün bir yana, tekellerin ve Tayyip'in çıkarlarının bir yana olduğunu görmüş oldu.

AKP'nin tarıma yönelik politikalarına başka örnekler de vermek mümkündür. Ancak sadece artan ithalat ile azalan ihracat rakamları bile, köylünün üretmemesi için her şeyin yapıldığını, adım adım tarım ürünlerinde dışa bağımlılığın özellikle 2003 yılında patlama yaptığını gösteriyor.

"Türkiye'nin, 1970'li yılların ikinci yarısı ile 1980'li yılların başında, işlenmiş tarım ürünleri ile birlikte toplam tarım ürünleri ticaret fazlası (dışsatım-dışalım) 1.5 milyar dolara yakındı. Aynı rakam 1990'lı yılların başında 750 milyon dolara, 2000'li yılların başında ise 250 milyon dolara gerilemiş; 2003 yılından itibaren ise negatife dönmüştür." (Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan Günaydın)

Ekonomi politikası IMF tarafından belirlenen iktidarların yönettiği bir ülkenin doğal sonucudur bu rakamlar. Çünkü, IMF tekellerin örgütüdür.

IMF'nin Tarım Politikalarının Hedef Ve Araçları?

1950'lerden, yeni-sömürgeleşme sürecinden başlayarak, tüm iktidarların tarım politikalarında emperyalistlerin belirleyiciliği söz konusudur. Ancak teslimiyetin derinleştiği 1990'lardan bu yana, iktidarların kendilerine özgü hiçbir politikaları yoktur. Tarım politikası Adan Z'ye IMF tarafından belirlenmiştir. Öyle ki, bir tarımsal KİT'in müdürlüğüne kimin tayin edileceği dahi IMF tarafından hükümete dikte edilebilmiştir.

Hemen belirtelim ki, IMF demek, Amerikan tekelleri, Avrupa tekelleri demektir. Dünya Bankası ise, IMF programını destekleyen bir emperyalist kuruluş olarak tarımda kimi programları hükümetin önüne koyan kuruluştur. **"Tarımda reform"** diye yutturulan da, IMF'nin, DB'nin, dolayısıyla Avrupa Birliği ve ABD'nin dayattığı politikalarından başkası değildir. Halen süren bu boyutlu tasfiye sürecini anlamak için daha çok IMF-DB politikalarını anlamak, uygulamalarına bakmak gerekmektedir.

Bu politikaların özü her ülkede aynı olmuştur. Fark, kapitalist piyasa koşulları gereği hangi ürünün üretiminin yok edileceğinde, hangi ürünün üretiminin dayatılacağına olmuştur.

Emperyalistlerin ülkemize ve tüm yeni-sömürge ülkelere dayattığı tarım programlarının **temel iki hedefi vardır**. Bunlardan birincisi, var olan tarımsal üretimi çökertip, ekonomiyi, tarımı emperyalist tekellere bağımlı hale getirmektir. Bunu yaparken, o ülkenin ekolojik koşulları gereği o güne kadar tercih edilen ürünlerin ekimi yasaklanır ya da başka yöntemlerle köylü ekemez hale getirilir. İkincisi ise, ülkemizde de örnekleri görüldüğü gibi, toprak kiralamak ya da satın almak yoluyla o ülkenin ucuz işgücü de değerlendirilerek tarım ve hayvancılığın emperyalist tekellerin en fazla kâr elde edeceği biçimde yapılandırılmasıdır.

Emperyalistler bu amaçlarına ulaşmak için çeşitli dayatmalarda bulunurlar. Biz bunları kimi zaman IMF ile yapılan Stand-by Anlaşmaları'nda görürüz, kimi zaman da hükümetlerin "niyet mektuplarında" verilen sözlerde. Parça parça hayata geçirilen bu dayatmalar sonucunda o ülkenin kendisine ait bir tarım politikası kalmaz. Bu "reform" dayatmalarını sıralamak gerekirse, belli başlıları şunlardır:

- Sübvansiyonlar, destekleme alımları sona erdirilir. Tarım kredileri sınırlanır dırılırken, faizler yükseltilip üretici borç batağına çekilir.
- Tohum, gübre, ilaç gibi girdilerde emperyalist tekellere bağımlılık geliştirilir.
- Tarımsal KİT'ler, kamu arazileri, sulama hizmetleri özelleştirilir ya da işlevsizleştirilir.
- Tahıl piyasası 'serbest piyasa' adıyla kuralıslaştırılır ve tarımda tekelleşmenin önü açılır.
- Taban fiyatları, üreticiyi tüccarla baş başa bırakacak düzeye çekilirken, serbestleştirilen ithalat ile yabancı ürünler piyasaya doldurulur. Desteksiz bırakılan köylünün hiçbir şekilde bu ürünlerle rekabeti söz konusu olmaz. Taban fiyat, o ürünün üretimini yok etmekte belirleyici bir rol oynar.
- Yerli ürünü koruma amaçlı yabancı ürüne konulan kotolar ya kaldırılır ya da en alt seviyeye çekilerek ülke yabancı ürün cennetine dönüştürülür. İthalat önündeki engeller temizlenir. Bir yandan da içeride en verimli olan ürün baltalanarak (ülkemizde buğday, fındık, pamuk, tütünde olduğu gibi) emperyalist tekellere pazar alanı açılır. Verimli ürünü yok etme konusunda en sık kullanılan aldatma "alternatif ürün" yalanıdır. Toprağa uygun, geleneksel gıda ürünlerinin yerine tekellerin ihtiyaçlarına, o ülkeye kapitalist işbölümü çerçevesinde biçilen role uygun ürün dayatılır. Bu dayatılan ürünlerde dışa bağımlılığın daha da

fazla olması ise vazgeçilmez bir uygulamadır.

IMF'ci AKP iktidarında başlayan bir uygulama bu konuda çarpıcıdır. Buna göre, köylüye önce Ziraat Bankası aracılığıyla pancar yerine mısır ekmesi için kredi veriliyor. Mısırın tohumu, ilacı, gübresini de emperyalist tekel veriyor. Mısır genel olarak hibrit, yani bir sonraki yıl tohum alınamayan türden oluyor. Böylece köylü her yıl aynı tohumu almak zorunda bırakılıyor. Ne kadar ürün alacağı da tekel tarafından hesaplanıyor ve köylünün önüne konuluyor. Ürünün satış fiyatı da daha ekim öncesinden belirleniyor. Olası bir kuraklık ya da başka nedenlerle düşük verim alınmasının sorumluluğu, yani her türlü risk unsuru ise köylüye ait. *"Böylece çiftçi, kendi toprağında ulus ötesi şirketin bir tür 'bağımlı işçi'si oluyor."* (Cumhuriyet, Işık Kansu)

Peki üreticinin "hayır ben pancar ekmeyeceğim" deme gibi bir durumu var mı? Yok! Zira, işbirlikçi iktidar IMF programıyla pancarı da ekemez duruma getiriyor. Taban fiyatında, alımında uygulanan politikalarla, ekim alanı önceden belirlendiğinden bu konudaki sınırlamalarla, emperyalist tekel için uygun zemini hazırlıyor. Çünkü pancar üretiminin yok edilmesi de, Cargill örneğinde olduğu gibi, yine başka bir emperyalist tarım tekelinin çıkarlarına denk düşüyor.

Tüm bu uygulamalar emperyalist tekellerin dünya genelinde yaratmak istediği ve büyük yol katettiği sistemin parçasıdır. Bu sistemde, sermaye tarım alanında da uluslararası bir nitelik kazanmakta, buna uygun bir işbölümü şekillendirilmektedir. Bu sayede, gelişmiş kapitalist ülkelerin ileri teknolojiyle, insan sağlığı hiçe sayılarak kimsiyal maddeler kullanarak, devletten büyük oranda sübvansiyonlar alarak üretim yapan tarım tekelleri piyasayı ele geçiriyor. Yerli üretici kendi hükümeti tarafından uygulanan IMF programı ile güçten düşürülmüş, tekellerle rekabet etmesinin hiçbir yolu kalmamıştır. Kapitalizm savunucularının "serbest piyasa" adını verdikleri

Tüm bu uygulamalar emperyalist tekellerin dünya genelinde yaratmak istediği sistemin parçasıdır. Bu sistemde, sermaye tarım alanında da uluslararası bir nitelik kazanıyor

bu koşullar, üreticinin idam sehpasından başka bir şey değildir.

IMF'nin Avrupa ve ABD tekellerinin çıkarları doğrultusunda dayattığı politikaların tümünü ülkemizde görebilirsiniz. 1989'da Ecevit hükümeti ile IMF arasında imzalanan Stand-by Anlaşması'ndan bu yana, bu anlaşmaların önemli bir yanını tarım oluştuyordu. Uygulanan politikaları, çıkarılan yasaları bir araya getirdiğimizde, tarımın içine sokulduğu tabloyu gözünüzde canlandırdığınızda, burada anlattığımız yöntemlerin hepsini somut olarak görebilirsiniz. Dünya çapında söz sahibi olunan ürünlerde dahi ithalatçı durumuna gelmesi böyle sağlandı.

Tüm dünyada IMF'ye mahkum edilen ülkelerde yerli üreticiler yok edilirken, tarımdaki yıkım, açlığın kronik hal almasında da belirleyici etkenlerden biri haline gelmiştir. Yapılan araştırmalar, bu politikaların uygulandığı azgelişmiş ülkelerde ve söz konusu yıllar içerisinde ciddi beslenme sorunlarının ortaya çıktığını, üretimin gıda ağırlıklı olmaktan çok emperyalist sanayiye girdi üretir hale geldiğini göstermektedir. Tekellere kolunu kaptıran iktidarların kendi ülkesinin ulusal beslenme sorununa yönelik politikalarda dahi belirleyiciliğini yitirmesi, emperyalist tekellerin sermaye birikimine uygun politikalara mahkum hale gelişi kaçınılmaz olmaktadır.

IMF'nin Tarım Politikaları Her Ülkede Çöküşü Getirdi

IMF programları, uygulandığı her ülkede tarımın çöküşüne, küçük üreticilerin topraksızlaşmasına, büyük bir yok-

sullaşmaya neden olmuştur. Latin Amerika ve Afrika'da bu konuda onlarca örnek mevcuttur.

Bolivya'da uygulanan, tarımda 'yapısal uyum' programı, yoksulluk sınırının altında yaşayan köylülerin oranını % 95'lere çıkarmıştır. IMF programının sonucunda Bolivya'daki manzara şöyledir: Yabancı tarım tekelleri verimli toprakları ellerine geçirdiler. Küçük çiftçilere devlet desteği kesilirken tarımda tekelleşmenin önü alabildiğine açıldı. Yabancı tekeller yerli halkların bin yıllara dayanan tarım tekniklerinin patentini aldılar, ihracata dayalı tarım politikaları sonucunda, ülkede üretilen ürünler bulunamaz oldu, halk kendi toprağında ürettiğini sofrasında göremez hale geldi. Ülkenin ormanları yabancı tekellerin tarım alanları için yakıldı.

Afrika'daki IMF-Dünya Bankası dayatmaları ise açlığın, kıtlığın çok daha boyutlu ortaya çıktığı tahribatlarla kendini göstermektedir. 1983'ten başlayarak IMF ve Dünya Bankası ile 16 kez anlaşma imzalayan Gana'nın geleneksel ihraç ürünlerine sübvansiyonların kestirilmesi ile ülkenin gıda üretimi çöktü. Dünya Bankası "yapısal uyum" gereği **keresteciliği** dayattı. Bunun sonucu ise kısıtlı ormanların tahrip edilmesi oldu. **Mozambik'in** önemli gelir kaynağı maun ağacı işleme sektörü çökertilirken, **Malawi'de** toprağa uygun olan geleneksel gıda üretimi terk edildi. Afrika kıtasının açlıkla boğuşulan ülkesi **Somali'de** 1980 başlarında yaşanan IMF müdahalesi tarımın krizini derinleştirirken, toprağa uygun üretim yerine emperyalist ülkelerin ihtiyacı olan ürünlerin üretilmesi dayatıldı. ABD tahılı teşvik edilirken küçük üretici yok oldu, en verimli toprakların büyük bölümü işbirlikçi yöneticilerin eline geçti. **Ruanda ve Zimbabve** de yine IMF programının sonuçlarını artan dış borç ve kıtlık yaşayarak ödeyen ülkeler oldular. Afrika kıtasının bütününe bakıldığında IMF programları sayesinde kıtada açlık sınırı altında yaşayanların sayısındaki büyük artışlara, kuraklık ve açlıklara tanık olundu.

1980'lerden itibaren piyasaya sürülen "küreselleşme"nin askeri ve siyasi olarak ne anlama geldiği artık kimse için "sır" değildir. *"Artık sınırların kalkacağı, dünyanın küçük bir köye dönüşeceği, dünyanın nimetlerinden halkların yararlanabileceği"* propagandaları ile pazarlanan küreselleşme, Irak'tır, Afganistan'dır, paramparça edilen Balkanlar'dır, boyun eğmesi gereken ülkeler ve yok edilecek örgütler listeleridir. Ve nihayetinde Amerikan imparatorluğunun kendisidir. Emperyalizme bu süreçte yine emperyalistler ve uşakları tarafından verilen isim olan küreselleşme, tarımda da kuralların tekellerin çıkarma yeniden belirlenmesi, geri bırakılmış ülkelere yönelik dayatmalar olarak karşımıza çıkmıştır. Dünya çapında küreselleşmenin açlığı, yoksulluğu artırdığı BM rakamları ile sabitken, yeni-sömürge ülkelerin tarımı da, tarım tekellerinin çıkarlarına uygun olarak kapitalist piyasa kurallarına uydurulmaya başlanmıştır. IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı politikalar, Dünya Ticaret Örgütü'nün Temmuz 2004'te aldığı kararlar ve Avrupa Birliği'nin "müzakereler sürecinde" gündeme getireceği yaptırımlar da yine bu çerçevededir.

Yeni Bir Saldırı Dalgası: Dünya Ticaret Örgütü Kararları

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) Eylül 2003'te Meksika'nın **Cancun** kentinde yapılan zirvesi, zengin ülkelerle yoksullar arasında açık bir saflaşmaya sahne oldu. Zirve bu saflaşma nedeniyle sonuçsuz kaldı. Kapitalizm savunucularını, küreselleşme propagandistlerini ve tekelleri telaşlandıran bu gelişme, DTÖ tarihinde de bir ilkti. 80'e yakın yoksul ülke, küreselleşme kurallarına açık bir isyan sergiliyordu. İşbirlikçi iktidarların bile "isyan" eden ülkeler arasında yer alması, emperyalist dayatmaların ne kadar tahammül edilemez boyutlara ulaştığını gösteriyordu.

Cancun Zirvesi, Amerika, Avrupa ve Japonya gibi zengin kapitalist ülkeler,

yoksul ve "gelişmekte olan ülkeler" diye nitelendirilen ülkelere sübvansiyonların kısılması ve giderek kaldırılmasını dayatırken, kendileri tam tersine sübvansiyonlarda geri adım atmak istememekteydi. Koruma önlemlerine ilişkin zengin ülkeler lehine yeni bir düzenleme dayatılıyordu. Söylenen açıkça şuydu: *"pazarınızı tarım tekellerimize sonuna kadar açın, kendi köylünüzün boğazını sıkıp öldürün!"*

Yeni-sömürge ülkelerin tavrı üzerine Cancun Zirvesi'nin anlaşmaya varılmadan dağılması nedeniyle, Dünya Ticaret Örgütü 27-30 Temmuz 2004'te Cenevre'de yeniden toplandı. Bu toplantıda güya yoksul ülkelerin talepleri göz önüne alınarak *"Zengin ülkeler kendi çiftçilerine verdikleri desteği yüzde 20 oranında azaltma"* karar aldılar. Fakat, Avrupa Birlikçilerin, küreselleşmecilerin Cenevre Kararları'nı *"bu raundu yoksullar aldı"*, *"Dünya Ticaret Örgütü, bundan sonra kimsenin değerine 'öteki' muamelesi yapmamasını hedefliyor"* gibi ifadelerle sunmaları, Türkiye halkını aldatmanın bir parçasıdır. Tıpkı Avrupa Birliği konusunda olduğu gibi, tekellerin çıkarma olan ne varsa halka farklı göstermektedirler.

Cenevre Kararları'nın özeti, emperyalistlerin tıkanan pazar ihtiyaçlarını yoksul ülkelerin pazarlarını ele geçirerek aşmak istemesinden ibarettir. Zengin ülkelerin kendi çiftçilerine verdikleri desteği yüzde 20 azaltmasının pratikte bir önemi olmayacak, iddia edildiği gibi, *"tüm dünyada serbest rekabetin önü açılmış"* olmayacaktır. Teknolojide, üretimin verimliliğinin artırılmasında, sermaye birikiminde yoksul ülkelerle kıyaslanamayacak durumda olan tarım tekellerinin karşısında, bizim gibi ülkelerin çiftçilerinin rekabetinden söz etmek komiktir. Emperyalistlerin bir aldatma olarak ortaya koyduğu bu sözde "tavizlerinin" karşısında, Özel Koruma Önlemleri ile çok daha büyük bir kazanım elde etmişlerdir. Bu sayede, emperyalistler gerek gördüklerinde kendi pazarlarını yoksul ülkelerin çiftçilerine kapatabilecek-

Dünya Ticaret Örgütü kararlarının özeti, emperyalistlerin tıkanan pazar ihtiyaçlarını yoksul ülkelerin pazarlarını ele geçirerek aşmak istemesinden ibarettir. Bu, ülkemiz için de yeni bir saldırı dalgasıdır

ler. Yoksul ülkelerin ise böyle bir hakkı bulunmamaktadır. Koruma duvarlarının kaldırılmasının bizim gibi ülkeler için anlamı, yıkımdır.

Kararlara Türkiye cephesinden bakıldığında; kararlar doğrultusunda birçok ürünlerdeki kota, gümrük duvarı gibi üreticiyi koruma önlemlerinin önce azaltılması, ardından kaldırılmasıyla, Türkiye tarımına asıl darbe vurulmuş olacaktır.

Bu sürecin pratikteki anlamı şudur: Üreticinin neredeyse tek dayanak noktası olan, yabancı ürünlere uygulanan gümrük duvarlarının kaldırılması ile emperyalist tarım tekelleri pazarı istila edecektir. Hiçbir desteği kalmayan, "kaderine" terk edilmiş köylülerimiz bugünden çok daha güçsüz duruma gelecektir.

İşte size, "küreselleşen tarım"!

Avrupa Birliği Üyeliğinin Bedeli: 10 Milyon Köylü Topraksız Kalacak

İktidarların politikalarının Avrupa Birliği hesaba katılmadan tartışılmaya-acağı bir sürecin içindeyiz. Siyasi, ekonomik, askeri kararlarda, sanayiden tarıma kadar bütün düzenlemelerde Avrupa Birliği belirleyici durumdadır. "AB'ye uyum yasaları" olarak bilinen düzenlemeler bu belirleyiciliğin sonucu olarak çıkarılıyor. Avrupa Birlikçilerin "AB'ye uyum"un salt sahte "demokratikleşme" boyutunu öne çıkaran riyakar tutumlarının da katkısıyla ekonomideki dayatma-

ar gölgede bırakıldı. Örneğin, IMF'nin, ılkımıza açlık, yoksulluk getiren, yüzbinlerce işçiyi işinden eden, tarımı çökerten ekonomi programlarının, aynı zamanda Avrupa Birliği'nin istekleri olduğu gizlendi. IMF, yapısal olarak da ABD ve Avrupa'nın çıkarlarını temsil eden bir kurumdur. Bu gerçek tarıma yönelik politikalarda da geçerlidir. IMF ve Dünya Bankası'nın tarımımıza dayatmalarının Avrupa tarafından da desteklendiği bilinmektedir. 2001'de Helsinki'deki AB Zirvesi'nde alınan ve Türkiye'de şeker pancarı üretiminin yüzde 20 azaltılmasını isteyen kararlar, aynı günlerde IMF'ye verilen niyet mektubuna *"18.5 milyon pancar üretiminin 11.5 milyon tonu geçmemesi"* şeklinde yansımıştır. Çünkü şeker pancarı üretiminde Türkiye dünyada dördüncü sırada iken, Fransa ve Almanya ilk iki sıradadır. Onarın pazar paylarının artışı için AB'de karar alınıyor, IMF tarafından uygulanıyordu.

IMF dayatmalarına ek olarak "AB'ye üyelik sürecinin" en önemli ekonomik önceliğinin tarım olacağı bilinmektedir.

6 Ekim 2004'te açıklanan Avrupa Birliği İlerleme Raporu, *"Türkiye'nin 39 milyon hektar alana yayılan tarım sektörünün müzakerelerde önemli olduğunu"* söylerken, tarıma sanki destek varmış gibi, bunların kesilmesini istedi. Birkaç ürünlerdeki cüzzi desteğin dahi kesilmesini isteyen Avrupa Birliği'nin kendi kapitalist çiftliklerine desteği ise, dünyada ABD'den sonra ikinci sıradadır. Türkiye'de hektar başına 2003 yılında 98 dolar destek yapılırken, AB ülkelerinde 441 dolardı. Yani tam 4.5 **katı**. Emperyalist kabalıkla söylenen şu: *"Ben tarım tekel-lerimi destekleyeyim, sen köylüne desteği kes, gümrüklerini de aç ve bunun adı da serbest rekabet olsun!"*

İlerleme Raporu'ndaki bir başka istek ise, AB'nin köylüye ne getireceğini daha somut gösteriyor. **AB raporu, halen 25 milyon civarında olan üretici nüfusunun 15 milyona düşürülmesini istiyor.** Peki tasfiye edilecek olan 10 milyon

köylü ne olacak? Onlar da ucuz işgücü olarak büyük kentlere göç edecek ya da kaybedeceği topraklara el koyan tarım tekellerinde işçi olarak çalışacak. Raporun açıklanmasından sonra Tarım Bakanlığı hemen harekete geçerek, tekel-ler toprak ve tarımsal işletme pazarlama-sı yapmaya başladı bile. Kasım ayının ortalarında patronlarla toplanan Tarım Bakanı Sami Güçlü, TİGEM çiftliklerinin satışı başta olmak üzere, patronlardan bu yağmaya katılmasını istedi. Elbette çağrısı sadece "yerli" tekel-lere değil, aynı zamanda emperyalist tarım tekelleri-neydi. Ki, Avrupa tekellerinin 1999 sonundan itibaren özellikle GAP'a yönelik ilgisi ardı arkası kesilmeyen heyetlerin gidiş gelişi ile çok iyi bilinmektedir.

İlerleme Raporu'nun özet olarak söylediği; Dünya Bankası destekli IMF programına devam edilmesi idi. AB, canlı hayvan, et ithalindeki yasağın kaldırılmasından da memnuniyet duyuyordu.

Daha "müzakereler" başlamadan, AB'nin tarım ürünlerine yönelik gümrüklerin kaldırılmasını isteyen İlerleme Raporu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ziraat Mühendisleri Odası gibi üretici kuruluşlar tarafından da eleştirildi. Üretici kuruluşları, bu kararlarla Türkiye'nin AB ürünlerinin pazarı olacağı ve yerli üreticinin bunun karşısında tutunamayacağını ortaya koydular. Ama AKP'nin halkın itirazlarını kaale almayacağı bellidir. AB'ye üyelik için taviz vermedik hiçbir şey bırakmayan oligarşik iktidar, AB'nin bu isteklerini de yerine getirecektir. Yeter ki, kendi koltuğunun garantisi olarak gördüğü üyelik süreci kesintiye uğramasın.

AB'ye ilişkin aldatmalardan biri de, üyelikle birlikte *"köylüye AB yardımlarının geleceğinin* iddia edilmesidir. Büyük bir yalandır. 25 üyesi bulunan Avrupa Birliği'nin bütün tarımsal alanının yüzde 23'üne denk düşen bir ekilebilir alana sahip olan Türkiye'nin tarımı, AB için "yardım edilecek" bir alan değil, yağmalanacak bir alandır.

İşbirlikçi iktidar ve Avrupa Birlikçiler,

işsiz milyonları, "AB'ye girersek iş, aş sorunumuz olmayacak" diye aldatırken, köylünün AB'ye desteğini de, AB'nin kendi tarımsal işletmelerine yaptığı desteğin aynısının Türkiye'ye de verileceği beklentisiyle sağlamak istiyor. Yıkıma tepkinin önünü de böylece kesmek istiyor. Avrupa Birliği'ne sonradan üye olan ülkelerin köylülerinin yaşadıkları, Türkiye köylüsünün de yaşayacağı sürecin aynasıdır. Hatta, birçok ülkeye verilen kısmı desteklerin büyük bölümü Türkiye için hiç geçerli olmayacaktır. Küçük ve orta düzeydeki köylülük tasfiye edilirken, büyük tarımsal işletmeleri güçlendirmek için bir destek sözkonusu olacaktır elbette. Ama bu, yaşanacak büyük yağmanın yanında "bir parmak bal" bile değildir. Ve bu "bal" da toprak ağalarına, tekelleri burjuvaziye gidecektir. Avrupa Birliği'nin tarım politikasını daha somut görmek için, birliğe üye ülkelerin yaşadığı sürece kısaca bakmak yararlı olacaktır.

Avrupa'da Üreticinin Durumu

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde bugün küçük üretici büyük oranda tasfiye edilmiş, büyük tarım işletmeleri toprağın büyük bölümüne el koymuştur. Avrupa Birliği'nin sübvansesi ettiği de bu işletmelerdir. Bu tasfiyenin AB'ye üyelikle yaşadığı Yunanistan örneği, Türkiye'nin yaşayacaklarını da gösteriyor.

Yunanistan ve diğer bazı AB ülkelerinin köylülerinin durumuna göz atmadan önce bir noktanın altını yeniden çizelim. Bu ülkelerde yaşananlar, ülkemizde IMF ve AB eliyle daha üyelik süreci sözkonusu değilken yaşanmaya başlamıştır. AB ve işbirlikçi iktidarların uyguladığı "uyum" adı altındaki politikalar, bir yanıyla da AB'ye hazırlıktı. Zira köylülüğün AB'ye hazırlanması, büyük kapitalist çiftlikler kurulması, köylünün tasfiyesi, yoksullaştırılması demektir. İster AB üyeliği olsun, isterse olmasın, emperyalist tekellerin politikalarına denk düşen buydu. Çünkü kapitalist sistemde temel olan tekellerin kârıdır. Halkın ihtiyaçları, **üretimin toplumsal ihtiyaç** te-

AB'nin Türkiye halkına ne getireceğini, AB İlerleme Raporu bugünden söylüyor. Rapor, 25 milyon üretici nüfusunun 15 milyona düşürülmesini istiyor. Peki 10 milyon köylü ne yapacak???

melinde olması gibi bir politikası yoktur kapitalizmin.

Tarımsal üründe ihracatçı bir ülke olan Yunanistan'da, 2001 yılı sonlarında yaygın ve kitlesel köylü eylemleri yaşandı. Bu tepkileri ortaya çıkaran, AB ortak tarım politikasının köylüyü hacizlik duruma getirmesi, birçok üründe çöküş ve yaşanan sorunlardı. Avrupa Birliği'ne girdiği günlerde sağlanan destekle yaşanan balayı havası 1990'lı yıllarda bitmiş, ekonominin her alanında olduğu gibi tarımda da düzenlemeler büyük Avrupa tekellerinin lehine gelişmeye başlamıştı. Üstelik Yunanistan'ın AET'ye (AB'nin önceki adı) girdiği dönemde, emperyalistler yeni üye almak için, üyeliğin getireceği devasa mali yüke büyük katkılar sunarak "cazip" hale getiriyorlardı. Özellikle tarımda bu durum daha da açıktı. Bu nedenle, Yunanistan'ın AB'ye girişinde en büyük kitle desteği köylülükten gelmişti. Yunan burjuvazisi de AB üyeliğini halka "refah" olarak propaganda etti. O günler çoktan geride kaldı, AB'nin emperyalist bir birlik olduğunu köylüler iliklerine kadar hissetmeye başladılar

Küçük ve aile çiftçiliğinin yaygın olduğu Yunanistan'da 1990'lara gelindiğinde, köylü topraklarını terk etmeye, üretememeye başladı, üretimi sınırlandıran politikalar devreye sokuldu. AB, büyük tarım tekelleri yaratılması, AB tarım tekellerinin pazar paylarının artırılması için, tarımda çalışan nüfusun yarı yarıya düşürülmesini istedi. (Türkiye'ye daha bugünden dayatıldığı gibi) AB kararlarıyla, kapitalist pazar üretimini güçlendirme adıyla izlenen politikalar, üretimi

sınırlıyor, belirlenen kotaların üzerinde üretim yapan köylünün ürünü zararına satın alınarak "cezalandırılıyor", taban fiyatları düşürülüyor, girdi fiyatları yükseltiyor, tarıma ayrılan sübvansiyonlar kısılarak köylülük bütün desteklerden mahrum bırakılıyordu. Tekellerin elindeki bankalar aracılığıyla köylünün gırtlığına kadar borçlandırılması ve haciz yoluyla topraklara el konulması da uygulanan başka bir yöntemdi. Bu politikalar sonucunda, büyük kapitalist ülkelerin tarım işletmeleri büyürken, birlik içindeki Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkelerin köylüsü yoksullaştırılıyordu. Topraklarından sürülen köylünün yerine kapitalist çiftlikler inşaa edilir oldu.

Diğer ülkeler için de durum farklı değildir. 2003 Aralık'ında ülkemizde düzenlenen Tarım ve Hayvancılık Kurultayı'na katılan Fransa Çiftçi Konfederasyonu'ndan Pascal Pavie, AB'nin tarım politikalarının Avrupalı küçük çiftçiler için kabus haline geldiğini belirterek şöyle diyordu:

"AB'ye açılan kapılar cennete açılan kapılar değil. Çok uluslu şirketler için öyle ama küçük çiftçiler için değil. Tarımsal ticaretin kontrolü çok uluslu şirketlerin elinde. Fransa dünyanın en büyük ikinci ihracatçısı. Ancak çalışanların yalnız % 3'ü tarımla ilgileniyor. Bu korkunç düşüş sürekli devam ediyor. Son 15 yılda çiftliklerimizin yarısını kaybettik. Köylü ve kırsal uygarlık kaybolmak üzere."

Tarıma büyük destek verilen Fransa'da, sübvansiyonların % 80'e yakın bir kısmını, tarım sektöründe faaliyet gösteren yüzde 20'lik kesim alıyor. Yani, tarımı kontrol altında tutan, genetik ürünler kullanan büyük çiftlikler. Son 40 yılda köylü nüfusunun % 80'ini kaybeden Fransa'da da, Çiftçi Konfederasyonu'nun radikal direnişlerinin yaşandığı biliniyor.

Portekiz'de ise, 1985'te nüfusun yüzde 30'u tarımdayken, AB'ye girişten bu yana yüzde 15'lere kadar geriledi.

AB'ye yeni üye olan ülkelerin tarımı-

na yapılan "yardımlar", Yunanistan'ın üye olduğu süreçten çok daha geridir. Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya köylülerinin 2004 başındaki eylemlerine neden olan da buydu. Bu tepkilerin odağında, AB'nin tarıma desteğinin bu ülkelere düşük tutulmak istenmesi vardı. Büyük tarım tekellerini destekleyen Avrupa, daha çok küçük üreticinin bulunduğu bu ülkelere, kendi tekellerine verdiği desteğin sadece % 25'ini öneriyor ve 10 yıla kadar da artırmamayı dayatıyordu. Buna karşın üye oldukları andan itibaren AB bütçesine katkı sunmalarını istemeyi de ihmal etmiyordu. Bu yeni üye ülkelerin itirazındaki temel nokta ise, haklı olarak, *"AB ürünlerinin istilasına uğrayıp tarım ve hayvancılığın çökeceği, topraklarını yabancılara kaptıracakları, onlara çalışmak zorunda kalacakları"* şeklindeydi.

Kırsal Kesimde Sınıfsal Yapı

Nüfusumuzun yüzde 35'i kırsal alanda yaşıyor. Ancak köylülük, tek bir bütün halinde, homojen bir yapı değildir. Bunun için önce kırsal kesimdeki sınıfsal yapıya kısaca göz atalım.

Kır proletaryası ve yarı proleterler: Ekecek toprağı olmayan, tarım işçisi olarak çalışan köylülük. Kır yarı-proleterleri ise işgüçlerini satmak ve kiracılık ya da ortakçılık yapmalarından dolayı yarı-mülk sahibidirler. 1980'lerde köy nüfusunun üçte birini oluşturan bu kesim, yoğun göçlerle birlikte büyük oranda kentlerin gecekondularına, ucuz işgücü olarak sanayiye taşınmış olmasına karşın, her geçen gün toprağını kaybeden az topraklı köylüler bu kesime yenilerini eklemektedir. Bugünkü oranları da yüzde 30'lar civarındadır. (Konya Ticaret Odası, 2000) Elindeki toprakları da kaybederek proleterleşen köylülük, üretim araçlarından koptuğu ve işgücünü satma süreci uzun bir sürece yayıldığı için esas itibariyle toprak talebi daha geri plana düşer, proleter talepler onun önüne geçer. Bu anlamda şehirlerdeki proleterya ile çoğu kez talepleri çakışır. Kırsal-

ki çalışma alanının dağınık oluşu, işsizliğin yoğun olması gibi etkenler, örgütlenmelerinde olumsuzluklar yaratır.

Az Topraklı Yoksul Köylüler: Toprağın verimliliğine göre, 20 ila 50 hektar arası toprağa sahip olan, kıt-kanat geçinebilen kesim. Esas itibariyle sayıları giderek azalmış, IMF programları ile ciddi anlamda tasfiye olmuşlardır. Ya kır proleterleri arasına katılmış, ya da kentlerin yolunu tutmuşlardır. Kaybettikleri topraklara kapitalist çiftçiler, büyük toprak sahipleri el koymuştur.

1980'de köylü nüfusu içindeki oranı % 61'lerde iken bugün çok daha düşmüştür. Köy ekonomisinin küçük üreticiliğe dayandığı ülkemizde işletmelerin yüzde 70'e yakın bir oranını bu işletmeler oluşturur ve temel olarak aile işgücü kullanılır. Düşük taban fiyatları, desteğin kesilmesi gibi uygulamalardan en çok bu kesimler etkilenir.

Orta Köylülük: Kendi toprağını, kendine ait üretim araçlarını ve yer yer ücretli işçi kullansalar da esas olarak aile emeğiyle işleyen, ortalama 50-200 dekar arası toprağa sahip olan kesim. Miras yoluyla toprağın bölünmesi ve büyük kapitalist tarımın gelişimi orta köylülüğü tehdit eder. Düzenin kırdaki uzantısı olmalarına karşın, egemen sınıflarla ilişkileri keskindir.

Buraya kadar saydığımız kesimler, anti-emperyalist, anti-oligarşik devrimden çıkarları olanlardır. Kırlardaki sömürü rantını paylaşanlar ise; büyük toprak sahipleri-büyük toprak ağaları, tefeciler ve tüccarlar, zengin köylülerdir.

Örgütlenme Olanakları Ve Köylü Örgütlenmeleri

Hiçbir düzen partisinin, bırakın köylü için köklü iyileştirmeler getirmesini, kısmi iyileştirmeler dahi yapabilmesi mümkün değildir. Bugüne kadar düzenin siyasi yelpazesi içinde her renkten iktidarın icraatları bunu tartışmasız olarak göstermektedir. Bundan sonra da

AB üyesi ülkelerde küçük üretici büyük oranda tasfiye edilmiş, büyük işletmeler toprağın büyük bölümüne el koymuştur. AB'nin sübvansesi ettiği de esasen bu işletmelerdir.

farklı olmayacak, aksine tüm iktidarların politikaları daha da aynılaşacaktır. Zira, tarım politikasını belirleyen IMF ve AB olmaya devam edecektir, iktidar partilerinin niyetlerinden bağımsız bir gerçekliktir bu durum. Milyonlarca köylüyü toprağından eden, durumlarını her geçen gün daha da kötüleştiren saldırı programlarının emperyalistlerin programı olduğu gözardı edilmemelidir. Bu gerçek, bize bağımsızlıkla üretim arasındaki ilişkinin nasıl kopmaz bir ilişki olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Köylülüğün örgütlenmesinde, harekete geçirilmesinde bu temel gözardı edilemez. **Anti-emperyalist (anti-IMF, anti-AB, anti-ABD)** temeli olmayan bir köylü örgütlenmesi, tutarlı olamayacağı gibi, aynı zamanda gelişme dinamikleri de yoktur.

Ortaya koyduğumuz Türkiye tarımı tablosu, kaçınılmaz olarak şu soruyu gündeme getirmektedir: Bunca yoksullaştırmaya, milyonlarca köylünün topraklarını kaybetmesine karşın, ciddi bir tepki neden yok?

Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin bu kadar pervasız politikalar uygulayabilmesinin **sırrı** da burada. İşlerini kolaylaştıran temel etkenlerin başında köylülüğün diğer halk kesimlerine göre daha örgütsüz olması gelir. Çeşitli kooperatifler, dernekler, birlikler bulunmasına karşın, gerçekte üreticiler de, tarım işçileri gibi örgütsüzdürler.

Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım Satış Kooperatifleri, Fiskobirlik, Pankobirlik gibi 10 binden fazla kooperatife ortak ve üye olan 5 milyondan fazla köylü vardır. Yine sayıları 600 olan Ziraat Odalarına 4 milyona yakın çiftçi kayıtlıdır. Buna

Artan saldırılar ve köylülüğün büyük kitleler halinde yoksullaşması, emperyalist politikaların sonuçlarını can yakıcı şekilde hissetmeleri, aynı zamanda örgütlenmede büyük olanakları da beraberinde yaratmaktadır.

karşın köylüler üyesi bulundukları bu örgütlenmelerde söz-karar sahibi değildirler. Kimi istisnalarını bir yanda tutarsak bu örgütlenmeler, esas itibariyle bir avuç zengin köylü, tefeci tüccar takımının rant sağlamasına hizmet etmekte, düzen partilerinin yedek gücü olarak faaliyet göstermektedirler. Bu örgütlenmelerin emperyalist politikaların karşısına çıkacak hiçbir gücü olmadığı gibi, gerçekte örgütsüzleştirmenin de ortağı durumundadırlar. Köylülerin emperyalizmin ve oligarşinin politikaları konusunda bilinçlendirilmesinde, bu kuruluşlardan yerel düzeylerde yararlanılması yadsınamaz olsa da, kısa vadede bu durumlarında ciddi bir değişikliğin olması beklenemez. Saldırlara karşı bu kurumların zemin alınacağı bir örgütlenme, bir hareket yaratılması da aynı oranda mevcut durumda mümkün değildir.

Artan saldırılar ve köylülüğün büyük kitleler halinde yoksullaşması, emperyalist politikaların sonuçlarını can yakıcı şekilde hissetmeleri, aynı zamanda örgütlenmede büyük olanakları da beraberinde yaratmaktadır. Bu olanak, AB süreci ile birlikte çok daha gelişecektir. Emperyalizm ve oligarşi devasa köylü kitlelerini karşısına almak pahasına, sistemin işleyişi, pazar ve kâr açısından bu politikaları uygulamak zorundadırlar. Bu, bir yanıyla açmazlarıdır. Düzenin aldatıcı AB propagandaları bir süre daha etkili olsa dahi, bu etkinin kırılması, geniş köylü kitlesinin AB'nin, IMF ile aynı şey olduğunu, kendisi için yıkım anlamına geldiğini kavraması giderek daha da

güncelleşecektir. Aynı oranda topraksız köylülerin ve mevsimlik işçi ya da başka biçimlerde karşımıza çıkan kır proletaryasının sayısı artacaktır.

Bugün Latin Amerika ülkelerinde hükümetleri yıkan halk hareketlerinin en dinamik gücünü topraksız köylü kitleleri, işsizler oluşturmaktadır. Radikal köylü hareketi kendi örgütlenmelerini yaratarak zengin çiftlik sahiplerinin topraklarına el koymakta, kendi yönetim birimlerini oluşturmakta, kapitalist politikalara karşı büyük kentleri kuşatan eylemlere yönelebilmektedir. Tarihi, kültürel, sosyolojik yapıları, mücadele gelenekleri elbette farklıdır, çeşitli açılardan bu örgütlenmelerin eleştirileri de yapılabilir. Ancak asıl dikkat çekmek istediğimiz nokta, tıpkı ülkemizde yaşanan ve halen süren IMF patentli saldırıların aynıısının o ülkelerde de uygulanmış olması ve kitle hareketinin bu sürecin sonunda gelişme dinamiklerini yakalamış olmasıdır.

Bu dinamik ülkemiz için de potansiyel olarak vardır ve olgunlaşacaktır. Tarihi şekillenışı içinde mücadele geleneği anlamında, siyasal bilincin geriliği gibi etkenlerle birlikte düşünüldüğünde örgütlenme önünde zorluklar vardır. Ama unutulmamalıdır ki, kitlelerin bilinçlenmesi, harekete geçmesi tam da bu tür saldırı süreçlerinde çok daha hızlı olmaktadır. Elbette köylülük, bu saldırılar karşısında kendiliğinden harekete geçmeyecektir. Yakın zamanda yaşandığı gibi, kimi tepkiler gelişse de, bu tepkilerin kısa vadeli ve yukarıda sözünü ettiğimiz düzen örgütlerinin denetiminde olması, bu nedenle de düzeniçi bir tepki olarak kalması kaçınılmaz olacaktır.

Bu sürece müdahale edebilecek, yönlendirebilecek, örgütlü bir güç haline getirebilecek olan devrimcilerdir. Köylülükle doğrudan ilişki içinde olan devrimci kadrolar, IMF, AB, Dünya Bankası politikalarını kavratmalıdırlar. Bu konuda yürütülecek yoğun ajitasyon propaganda faaliyeti somut örgütlenmelerin yaratılmasına hizmet edecek tarzda ele alı-

nıp adımlar atılabilir.

Köylülerin birlikteliğini sağlamak, hak alma mücadelesini geliştirmek için her türlü örgütlenme meşrudur. Esas olarak, köylülerin kendi yönetimini sağlayan Köy Meclisleri hedeflenmelidir. Meclis örgütlenmelerinin yaratılması için, imece gruplarından derneklere, kooperatiflerden sendikalara kadar çok çeşitli örgütlenmeler yaşama geçirilir.

Halkın birlikte karar alıp yönetebileceği, hak arama eylemlerinden, ürünlerinin ortak bir irade ile değerlendirilmesine kadar kolektif bir işleyişin yaşama geçirileceği Köy Meclisleri, oligarşinin ve emperyalizmin siyasi, ekonomik ve fiili saldırılarına karşı mücadele içinde yaratılabilir. Mevcut sendika, dernek, kooperatif ya da başka bir biçimde varolan örgütlenmeleri dışlayan değil, birleştiren bir örgütlenmedir.

Tek tek köylerde, kasabalarda yaratılacak örgütlenmelerin ilçe, kent, bölge ve giderek ülke genelinde merkezleşmesi orta vadeli hedefler olmakla birlikte, bugünden bu bilincin geliştirilmesi önemlidir ve saldırılar karşısında kendini çaresiz hissedenden kitleler nezdinde güven vericidir. Güçlenen, sesini yükselten bir hareket meşruluğunu oligarşiye ve emperyalizme dayatacaktır.

Kaçırılmaması gereken bir diğer nokta, bu örgütlenmelerin, "üretici örgütlenmesi" olarak sınırlandırılmamasıdır. Çünkü "köylü örgütlenmesi" denildiğinde en genelde üretici köylülük akla gelmektedir. Halbuki büyük bir topraksız köylü kitlesi, kır proleterleri vardır. Ekecek toprağı olmayan ya da bütün varlığı "az topraklı köylü" dahi sayılamayacak küçük toprak parçalarından oluşan kesimlerdir kastedilen. Bunlar kırsal alanın en yoksullarıdır. Toprak reformuna en fazla ihtiyacı olan kesimlerdir. Örgütlenme her iki kesimin taleplerini, sorunlarını da kapsayıp dile getirebilmelidir. Örneğin, üretici köylü için tarım politikalarının üretici lehine düzenlenmesi ya da taban fiyat, gübre, mazot fiyatları **gibi daha detaylı somut ekonomik talepler**

Çözüm Halkın İktidarında

Hiçbir düzen partisi IMF ve AB'nin tarım politikalarının dışına çıkamaz. Sadece bağımsız, demokratik bir Türkiye'de, halkın iktidarında köylülüğün sorunlarının çözümü mümkündür. Tekellerin hakimiyetine ancak halkın iktidarı son verebilir. Halkın yönettiği bağımsız bir ülke, zenginliklerini tekellerin değil, halkın ihtiyaçlarına göre şekillendiren ülkedir.

Halkın iktidarında;

"Madde 50- Toprak ağalarının elindeki topraklar kamulaştırılarak, geniş bir toprak ve tarım reformu uygulanacak, topraksız ve az topraklı köylülere ihtiyaçlarına göre ve toprak mülkiyetinin ulusal niteliğini bozmadan toprak dağıtılacaktır. Dağıtılan bu topraklar alınıp satılamaz, başkalarına devredilemez.

"Madde 51- Büyük tarımsal üniteler olarak düzenlenen tarımsal işletme ve çiftlikler, tarım işçilerinin denetimi altında planlı ekonominin bir parçası olarak üretime katılır. Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde planlı ekonomiye ve halkın ihtiyaçlarına göre üretim yapan küçük ve orta işletmelere izin verilir.

"Madde 52- Hayvancılık alanında yetiştiricilik ve üretim yapan küçük üreticilerin eski düzenden kalan tüm borçları iptal edilerek bu kesimler desteklenir, kolektif üniteler içerisinde örgütlenmeleri teşvik edilir. Yoksul köylülük ve küçük üreticiler desteklenmediği takdirde, ortaya yeni ağaların, tefeci-tüccarların çıkması kaçınılmazdır; halk iktidarı bunun önlemlerini almakla yükümlüdür.

"Madde 53- Taban fiyat tespitlerinde üreticilerin emeğinin karşılığının verilmesi esastır. Taban fiyat tespitlerinde en başta üreticilerin meclisleri belirleyicidir, işçi ve diğer halk kuruluşlarının da söz ve karar sahibi olmaları sağlanır.

"Madde 54- Köylülüğün ekonomik olarak kolektif üretim üniteleri içinde; siyasi olarak Köylü Meclisleri içinde örgütlenmeleri teşvik edilir; emekçi köylüler, kendilerine ve ülkeye ilişkin her türlü söz ve karar hakkını bu kurum aracılığıyla kullanırlar." (Halk Anayasası Taslağı)

gündeme getirilirken, kır proleterlerinin mevcut çalışma koşullarının düzeltilmesi gibi taleplerin dile getirilmesi önemlidir. Yine, köylülüğün genel taleplerinin yanısıra yerel sorunlara ilişkin, bölgede, köyde, kentte öne çıkan taleplerde, örneğin oraya özgü üründe yaşanan sorunlarda politikalar üretilmelidir.

Elbette tüm bu somut sorunların çözümü için mücadele edilirken, bugün yaşanan sefaletin, sorunlarımızın köklü çözümünün devrimde olduğu unutulmamalı, bu bilincin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Emperyalist ve işbirlikçi tekellerin çıkarları temelindeki saldırılar karşısında köylünün çaresiz olmadığını, kapsamlı tasfiye karşısında dayatılan göçün bir "tercih" değil egemen sınıfların politikaların ürünü olduğunu, topraksızlığın "babadan-dededen miras kalmamasından" değil mevcut üretim ilişkileri ve bir bütün olarak sistem sorunu olduğunu kavratmalıyız.

Yaşadıkları sorunların kaynağını göstermek, bilinçlendirmek örgütlenmenin zemini.

*

DİRENİŞ ve SOL

İcazet zincirlerini kıramayan reformizm ve statükoculuktan çıkamayan oportünizm, sürecin bütününe kucaklayacak bir irade ve inisiyatif gösteremezlerdi... 5. yılındaki direnişin kanıtladığı da budur!

Ülkemiz sınıflar mücadelesi tarihinde, safları böylesine ayrıştıran, siyasi kimlikleri, konumları böylesine açığa çıkaran çok az sayıda olay vardır. Çünkü süreç öyle bir süreçtir ki, sol riyakarlıkların, keskinliklerin, abartıların hükmü ancak bir yere kadar sürebilirdi. Siyasi kimlikler sınanmış, özleriyle açığa çıkmaya zorlanmıştır. Kimsenin geçiştirebileceği, orta yolculukla idare edebileceği bir süreç değildi. Her siyasi hareket, kendi gerçeğiyle, arındırılmış kimliğiyle ortaya çıkacaktı eninde sonunda. Ya zulmün şiddeti, ya zamanın yıldırıcı, zorlayıcı etkisi bunu sağlayacaktı.

Solda çok çeşitli direnişlerin tartışması çoğu kez *"sen şunu yaptın, ben bunu yapmadım"* polemikine ve bunlardan hareketle *"öncülük"* kanıtlanmasına dönüşmüştür. Ama kimin neyi yapıp yapmadığı da laf kalabalığı, abartılar, bazen

düpedüz yalanlar arasında ortada kalmıştır. Bu sürecin tartışmasında bu yoktur. Her şey yalındır. Dört duvar arkasındaki barikatlarda kim var, kim yok, kim ölüme yattı, kim yatmadı, kim nereye kadar yürüyebildi, kim hala yürüyor, her şey günüyle, saatiyle bellidir. Söylenenler de spekülasyona kapalıdır. Çünkü direniş öncesinden bugüne kadar her şey tutanaklarda, bildirilerde, basında belgelidir.

Buna rağmen, hala dedikodu ve spekülasyondan medet umanlar yok mu? Var! Reformizmin spekülasyonları, daha başından itibaren burjuvazinin söylemlerinin etkisi altında biçimlenmiş, kendi tabanlarına karşı *"örgüt emriyle yapıyorlar"*, *"amaçları tecrit, talepler değil, örgüt propagandası"* söylemini benimsemişlerdir. Hapishanelerden tabutlar çıkmaya devam ederken seyretmelerini direni-

şe düşmanlaşmadan, devrimcileri karalamadan açıklayamazlardı; spekülasyonları bu nedenle kısa sürede düşmanlık boyutlarına vardı. Direniş dışında kalan devrimci siyasi gruplar da, direniş gerçeğini çarpıtarak kendilerini aklama peşindedirler. Direnişin uzaması, ödenen bedellerin büyümesi ve direniş dışında kalmanın sancısı büyüdükçe, hesap verilemez hale geldikçe, direnişe kara çalmaya yönelik tavırlar da artmıştır. 5. yılına girmesine rağmen, direnişin kırılacağına yönelik beklentileri gerçekleşmedikçe, sabırları tükenmiş ve "karşı saldırıya" geçmişlerdir. Süreci siyasi açıdan ele alıp kendi muhasebesini yapacağına, 19 Aralık öncesi görüşmelerden, aslında saldırıya hazır olunmadığına kadar bir çok konuda spekülatif bir ortam yaratılmaya çalışılmaktadır. Bunlar şunu çok iyi bilmek zorundadır ki; bu tür spekülatif girişimler, kimseyi aklamaz, sadece tarihi bir direnişe kara çalanlar olarak kendi adınızı lekelemiş olursunuz; direnişi sürdürenler şöyle veya böyle yapmıştır; esas soru bütün bu süreç boyunca "sen ne yaptın?" sorusudur. Bu soruya cevabı olmayanların kendini aklama çırpınışları boşunadır.

F tiplerine, ölüm orucuna ilişkin ne keskin ve kesin sözler sarf edildi. O kadar keskindiler ki, bu konuda devrimci hareketi "liberallikle", "geri çözümleri kabul etme eğilimine girmekle" suçlamakta bile gözü karaydılar. "Sonuna kadar..." diye başlayıp biten bu sözlerini bildirilerinden, dergilerinden toparlayıp buraya alt alta dizsek, bunları okuduklarında, biraz utanma duygusu kalanların yüzü kıpkırmızı olur. Ya da pişkinlikle *"şu bağlamda söyledik"* diye yeni açıklamalar getirmeye çalışırlar. Ama dediğimiz gibi, direniş ve tarih karşısında hükmü yok bunların. Direniş, her türlü spekülasyonu ezip geçiyor. Bugün spekülatif olan tek şey, başından itibaren direnişin dışında olanların ve ilerleyen aşamalarda direnişin dışında kalanların, mevcut konum ve tutumlarını açıklamak için geliştirdikleri "teori" ve "analiz"lerdir. Devletten çok tutsakları suçlayarak, kendi taktik ve politikalarını sorgulamak yerine direnişi

karalayıp kendini kurtarmaya çalışarak geliştirilen bu teorilerin tarih karşısında bir hükmü olmayacaktır. Mücadele tarihimizde benzer süreçler ilk kez yaşanmıyor. Ama bakın bu tarihe; kaçıklığı açıklamak, durumu idare etmek, pasifizme bahane bulmak için yapılan teoriler değil, direnişin teorisi ve pratiği kalmıştır geriye. Ülkemiz hapishanelerinde gerçekleştirilen 1984 Ölüm Orucu, bunun karakteristik bir örneğidir. O dönemi direnişin dışında kalmak için yazılan yazılar kitaplar doldurur. Ölüm orucuna katılmamak için Lenin'in taktiklerine kadar her şey kullanılarak teori yapılmıştır. Ama yüzlerce sayfalık o yazılardan hiç biri değildir tarihi yazan. Tarih, ölüm orucuna başlarken Metris'in, Sağmalcılar'ın havalandırmalarında yankılanan bir paragraftık açıklamayla yazılmıştır. Tarihe ölüm orucuna karşı çıkışın gerekçesi olarak dört elle sarılman "ricat" teorileri değil, direnişin zorunluluğunu ve gerekliliğini ortaya koyan devrimci teorik tespitler kalmıştır. Bakın tarihe; ricat teorilerinin sahipleri, 1984 Ölüm Orucu'na atıf yaparken veya 12 Eylül sonrası hapishane direnişlerini anlatırken, kendi yazdıkları metinlerden alıntı dahi yapamamaktadırlar. Tarihi bir belge olarak *"işte biz o zaman şu görüşleri savunduk"* diye onurla, gururla yayınlamazlar o belgeleri. O teoriler, artık kendi tarihlerinin bir parçası olarak bile hatırlanmamaktadır. İşin doğrusu, hatırlanmasını da istememektedirler.

5 yıldır direnişe karşı geliştirilen tüm teori ve politikaların akıbeti de farklı olmayacaktır.

Direniş öncesi solu karakcerize eden İRADESİZLİK VE ÖNGÖRÜSÜZLÜKTÜR!

Bu sürecin tartışmaları öncelikle reformizm dışındaki sol arasındadır ve temel olarak hapishanelerde yürütülen bir tartışmadır. Ancak buna geçmeden, reformizmin durumu üzerine de kısa bir

özet yapalım.

Reformizm, oligarşinin ve AB'nin "demokratikleşme" manevralarına o kadar angaje olmuştur ki, F tipi hapishaneler saldırısının çapını, muhtevasını değerlendirebilecek durumda değildi. Onlar için F tipleri, hücreler sorunu her zamanki "insan hakları" mücadelelerinden biriydi. Sorunun politik muhtevasını görmediği için bir yandan genel muhalefetin içinde F tiplerine karşı çıkıyor, bir yandan da "oda-koşu" tartışması yapıyor, birey özgürlüğü adına "oda"ları savunabiliyordu. Saldırının çapını ve muhtevasını göremediği için, 19 Aralık öncesi "bırakın" çağrıları yapıyor, "*bırakın demek katliama çağrıdır*" uyarısını dinlemiyordu. Bu uyarı onlara göre "abartılı" bir uyarıydı. "AB yolunda" böyle bir şey olmazdı da zaten. Uyanda söylenenin abartı değil gerçek olduğunu gördüklerinde ise, mevcut durumlarını bile muhafaza edemeyip iyice sineceklerdi.

Teoride ne söylüyor olurlarsa olsunlar, AB'ye üyelik sürecine endekslenmiş, Türkiye gerçeğinden kopmuş ve oligarşinin veya AB'nin icazeti dışında bir çizgiye çıkmamaya yeminli reformizmin F tipi saldırısını doğru değerlendirmesi, doğru öngörülerde bulunması ve bu çerçevede de bir siyasi irade göstermesi mümkün değildi. F tiplerine karşı bir mücadele programları olmadı hiç. Bu dönemdeki tüm çabaları, iktidarı "ikna" etmek ve devrimcileri ölüm orucundan vazgeçirmekten ibaretti. Onlar, yazımızın ileriki bölümünde somut olarak da görüleceği gibi, ancak çatışmanın şiddetlenmediği bir aşamanın "katılımcıları" olacak ve sonra tümüyle sürecin dışında kalacaklardır.

F tiplerine karşı mücadele tartışmasının asıl odağı durumundaki hapishanelere gelince; tartışmalar 2000 yılının başlarına kadar uzanmaktaydı. Bu tartışmalar doğrudan ölüm orucu üzerine değildir; henüz netleşmiş bir şekillenme yoktur. Fakat hücre saldırılarının, F tipi politikalarının netleştiği bu süreçle birlikte, oligarşinin politikalarının değerlendirilmesi ve bu politika karşısında hapishane-

Direnışı sürdürenler şöyle veya böyle yapmıştır; esas soru bütün bu süreç boyunca "sen ne yaptın?" sorusudur. Bu soruya cevabı olmayanların kendini aklama çırpınışları boşunadır.

nelerdeki direniş çizgisinin ne olması gerektiği, siyasi hareketlerin kendi içinde yaptığı kitlesel tartışmalarla, tüm tutsak kitlesinin katılımıyla örgütlenen panellerle ve doğrudan siyasi hareketler arasındaki toplantılarda adım adım şekillenmeye başladı.

Saldırının niteliği üzerine söylenenler arasındaki farklar büyük değildi. Saldırının "stratejik" nitelikli bir saldırı olduğu, öncelikle tutsakları ve bütün olarak halkı teslim almayı amaçladığı, politik açıdan "devrimciliği tasfiye"nin hedeflendiği konusunda hemen herkes hemfikir. Fakat bu tespitlerden her siyasi hareketin ulaştığı sonuçlara gelindiğinde farklılaşma da başlıyordu.

İlk ayrışma, Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu (CMK) içinde yer alan siyasi hareketlerle dışındaki siyasi hareketler arasında oldu. CMK içindeki siyasi hareketler, en genelde hapishaneleri mücadelenin bir mevzisi olarak gören ve direnme çizgisini temel alan, hapishanelerdeki yaşamı da buna göre biçimlendiren bir anlayışa sahipti. PKK'li tutsaklar ve az sayıda da olsalar diğer reformist gruplar ise, oligarşiyle çatışmaktan kaçınan, direnmeyi hemen her zaman gereksiz bulan, kazasız belasız yatıp çıkmaktan başka bir şey düşünmeyen teslimiyetçi çizgiyi oluşturuyorlardı. Fakat buna karşın F tiplerine karşı direnişin şekillen-tilmeye başlandığı bu ilk aşamada PKK'li tutsakları ve diğer reformist grupları da direniş hattına çekme çabası gösterildi, öneriler iletildi.

19 Aralık katliamı sonrası, katliamcılar karşısında alınan "*biz yokuz komutanım*" tavrını izah edebilmek için, son derece apolitik bir gerekçeyle "*bize mi sor-*

dunuz?" diyen, *"ortak karar alınmadığını"* söyleyen PKK açısından durumun hiç de öyle olmadığı özellikle belirtilmelidir. Çeşitli hapishanelerdeki PKK'li tutsaklarla görüşülüp tartışılmanın ötesinde, bizzat PKK Tutsaklar Örgütlenmesi'nin merkezi yapısına öneriler iletilmiş, ortak bir direnme çizgisinin gerekliliği anlatılmaya çalışılmıştır. Ancak PKK merkezi örgütlenmesinin cevabı, kendilerinin *"sürece farklı baktığı"* gerekçesiyle olumsuz oldu. Hücrelere ilişkin bir programlarının olmadığını belirttiler. Bu noktadan itibaren de tartışmalar esas olarak CMK içinde sürdü.

Tartışmalar belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra, yani direnişe resmen kimse'nin "hayır" demediği noktada, direnişin nasıl, hangi eylem biçimi temelinde şekilleneceği tartışılmaya başlandı. 29 Şubat 2000'de yapılan CMK toplantısında Cepheli tutsaklar, direniş programını önererek tartışmaya açtılar. Bu programda sürecin temel eylem biçimi olarak ölüm orucu öneriliyordu. Adalet Bakanlığı'nın mayıs ayında F tiplerine geçileceği açıklamasıyla birlikte artık genel geçer sözlerin ötesine geçmek zorunluluğu kendini dayatmıştı. Siyasi hareketlerin iradesizliği, öngörüsüzlüğü ve statükoculuğu da işte bu noktada açığa çıkmaya başladı.

Cepheli tutsakların ölüm orucu temelindeki direniş programına karşı, iki yaklaşım şekillendi:

Birinci yaklaşım, **içeri-dışarı** üzerine suni bir ikilem kurmuştu. *"Siz hapishanelere çok fazla misyon biçiyorsunuz. Hapishaneleri merkez alıyorsunuz"* diyen, 1984'ten de hatırladığımız bu gerekçe, yeniden ısıtılıp hapishanede yapılması gerekenin karşısına konulmuştu. İçerideki direnişe karşı çıkarak *"önce dışarıyı harekete geçirmek lazım"* denilmekte, *"Bu önümüzdeki süreçte esas dikkatimizi toplamamız gereken nokta dışarıdaki güçler itibarıyla zayıflıklarımızın giderilmesi olmalıdır."* türünden teorik ukalalıklar yapılmaktaydı. Fakat burada ilginç olan, bunu söyleyenlerin dışarıda ne böyle bir güçleri vardı, ne de bu doğrul-

tuda ciddi bir gayretleri. Dışarıda yapılanları yine *"hapishaneleri merkez almakla"* eleştirilenler yapıyordu. Ama dilin kemiği yoktu; TAYAD'lılar aylardır F tipleriyle ilgili kampanyalar yürütürken ve bu kesimler genellikle bu mücadeleyi de izlerken, içeride *"dışarının harekete geçirilmesi üzerine"* teori yapıyorlardı. Ve yine ilginçtir, *"siz hapishaneleri merkez alıyorsunuz... dışarıyı harekete geçirmek lazım"* diyenler, TAYAD'lılar dışarıda ölüm orucuna yattığında bu kez *"dışarıda ölüm orucu yapılmasına"* karşı çıkanlar arasındaydılar.

İkinci yaklaşımın sahipleri ise, **fiili direniş ve ölüm orucu** üzerine suni bir ikilem kurmuşlardı. Bunları birbirinin alternatifi olarak görüyor, tartışmaları bu ikileme sıkıştırıyorlardı. Bu siyasi hareketlerin bazıları fiili direnişle, rehin alma eylemleriyle bu saldırının püskürtülebileceği düşüncesindeydiler. Siyasi hareketlerin bir kısmı da ölüm orucuna "en genelde" karşı çıkmamakla birlikte, *"F tipleri açıldıktan sonra ölüm orucu yapılması"* görüşünde idiler.

Statükoculuk, içeri-dışarı, fiili direniş-ölüm orucu ikilemiyle sonuçta statükoyu savunuyordu. Bu görüşlerin doğal sonucu, şimdilik hapishanelerde birşey yapılmamasıydı. Ölüm orucu diyenlerin sanki dışarıda azami çabanın gösterilmesine veya fiili direnişe bir itirazı varmış gibi sürdürülen bu tartışma, açık bir kaçışı içeriyordu. Dışarıdaki mücadeleyi örgütleyen de ortadaydı. Ve Buca'da, Ümraniye'de görüldüğü, 19 Aralık'ta da çok net görüleceği gibi, fiili direnişe gerçek anlamda hazır olanın kim olduğu da ortadaydı. Peki öyleyse, aylar süren tartışmalarda aşılamayan bu ikilemlerin anlamı neydi? Tek anlamı vardı: Statükoculuk.

Öyle ki, sırf tartışmaları uzatacak bir gerekçe olarak ikide bir *"PKK'yi, HA-DEP'i, EMEP'i, ÖDP'yi dışlamayalım"* düşüncesi ileri sürülüyordu. Oysa adı geçenler içeride ve dışarıda zaten kendilerini ayırmışlardı. Özellikle belli bir tutsak kitlesine sahip PKK ile ortak hareket etmeyi gözetelim demenin tek bir **anlamı**

vardı; direnişimizi onların kabul edebileceği sınırlarda tutmak. Onların kabul edebileceği sınırların içinde ise, açıklamalar yapmaya, "kamuoyunu duyarlılığa çağırmaya" devam etmekten başka bir şey yoktu. Bu son derece açıktı. PKK resmi olarak *"hücrelere ilişkin bir programımız yok" diyordu*. Keza, tartışmaların her safhasında *"birliği bozmayalım"* diye ileri sürülen gerekçe de bir "oyalama" aracıydı. Mesela özellikle MLKP, TKP/ML, TİKB gibi siyasi hareketler, tek tek görüş açıklarken kendilerinin "net" olduğunu, ancak *"diğerlerinin net olmadığını... ortaklık yakalanmadan direnişe başlamak gerektiğini..."* söylüyorlardı. O birliği de bir türlü yakalayamadılar. Sağlayabildikleri en geniş birlik, direnişin ilerleyen aşamalarında *"direnişi bırakma"* konusunda sağladıkları birlik olacaktı. "Birliği sağlamak", "çoğunluğu gözetmek", belli koşullar altında reddedilemez. Fakat oportünizm bunu mutlaklaştırarak kendi statükoculuğunun perdesi yapmıştır. Bir siyasi hareketin tarih karşısındaki konumunu belirleyen, tarihsel koşullarda iradesini, inisiyatifini, doğrularını her şeye rağmen savunabilmesidir. Bunu yapamayanlar, siyasi olarak kişiliksizleşir, hep sağcılığın peşinden sürüklenir. Böylesine stratejik bir konuda, *"çoğunluğa"* kendi düşüncelerinden, iradelerinden, politikalarından daha fazla önem verenlerin, kendi politikalarının doğruluğuna ne kadar inandıkları da şüphelidir. Hangi politikanın doğru olduğuna değil, çoğunluğun "nerede" olduğuna bakanlar ve kendileri de aslında *"çoğunluk"* dedikleri sağcılığın cephesinde yeralanlar, birlikçi de değildirler. Birlik, sadece bir perdedir. Nitekim bu anlayış, ölüm orucu direnişini terk ettiği noktada da *"bırakanlar şu kadar siyaset"* diyerek yine kaçışlarını çoğunluğun arkasına gizlemeye çalışmıştır. O gün direniş mevzilerini terk edenlerin sayısı 8 değil de 88 olsa ne olurdu?

Oportünizm, F tipi saldırısına ilişkin teoride doğru şeyler söylüyor gibi görünse de aslında süreci kavramamıştır. F Tipi saldırısına ilişkin teorik tespitlere rağmen, hala mevcut statükonun korunabi-

'Birliği sağlamak', 'çoğunluğu gözetmek', belli koşullar altında reddedilemez. Fakat oportünizm bunu mutlaklaştırarak kendi statükoculuğunun perdesi yapmıştır. Bu anlayış, ölüm orucu direnişini terk ettiği noktada da "bırakanlar şu katlar siyaset" diyerek yine kaçışlarını çoğunluğun arkasına gizlemeye çalışmıştır.

leceğini düşünüyor, saldırıyı püskürtmek, direniş hattını örmek için inisiyatif olmak yerine, beklemeyi tercih ediyorlardı. Belki de beklenen olmazdı!!! Sürecin kavranamadığının en bariz göstergesi, "stratejik" denilen saldırının "fili direnişlerle", "güçlü bir iki rehin alma eylemiyle" püskürtülebileceğinin düşünülmesiydi. Öyle ki, ölüm orucuna evet derken bile *"1996'dan daha az sayıda ölüm orucu direnişçisi"* çıkaracağını söylüyordu kimileri. Süreci işte ancak bu kadar kavramışlardı. Öngörü yoktu; ancak öngörebildikleri kadarına müdahale edebilecek bir siyasi irade de yoktu.

Burada belirtmek gerekir ki, statükoculuğu ve iradesizliği besleyen farklı yorum ve beklentiler de vardı; o günlerde konuşulan *"af"* konusu, kimilerinin *"Cezaevlerinde bulunan Türkiye devrimci hareketinin birikimli kadro kuşağının kremasının korunması"* düşünceleri, veya *"devleti bu politikadan vazgeçirtmeyiz"* tespitleri, oportünizmin direnişten kaçma gerekçelerinin bir diğer yanını oluşturuyordu. Birçok dönemde pasifizmin klasik gerekçesi olan *"kadroları koruma"* düşüncesiyle hareket edenlerin *"saldırı stratejiktir"* demesinin bir anlamı yoktu.

Artık süreç daha fazla uzatılamazdı. Statükoculuğa tabii olmak, elleri bağlı saldırıyı beklemek demekti. Nihayet ekim ayında DHKP-C ve TKP(ML) davası tutsakları direnişe başlayacaklarını ilan ettiler. TKIP tutsakları da bu karara katıl-

dılar. CMK içinde yeralan siyasi hareketlerden TİKB, TKP/ML, MLKP, TKEP-L, DİRENİŞ HAREKETİ ve CMK dışındaki MLSPB, TDP, DY gibi siyasi hareketler direnişin dışında kaldılar. Düşünce ve gerekçelerinde bazı farklar olsa da, statü-koculuk temel noktaydı.

Bu noktaya gelinceye kadarki tartışma yaklaşık dokuz ay sürmüştür. Ve söylenmedik hiçbir şey kalmamıştır. Sadece bu gelişim bile gösteriyor ki, kimse, ne yeterince tartışılmadığından, ne diğer güçlerin katılımını sağlamak için yeterince çaba harcanmadığından, birliğin gözetilmediğinden ve saldırıya hazır olunmadığından söz edemez. Söz edilecekse, sadece bu siyasi hareketlerin süreci kavrayamayışından ve sürece iradi müdahalede bulunacak cüreti gösterememelerinden söz edilebilir. Tutsaklar nezdindeki ikinci ayrışma, işte bu zeminde ortaya çıkmış, süreci devrimci müdahaleyi ve devrimci politikayı 20 Ekim'de direniş bayrağını kaldıranlar temsil etmiştir.

11 Aralık ve reformizmin utanç verici kopuşu

TAYAD'lıların sürdürdüğü yoğun faaliyetler ve ardından 20 Ekim'de hapis-hanelerde direnişin başlamasıyla, dışarıda da F tiplerine karşı geniş bir muhalefet şekillendi. Her ne kadar içerideki direnişe karşı olsalar da, legal parti çevreleri de dışarıdaki bu muhalefetin dışında kalamadılar. Bu süreçte yapılan birçok eyleme katıldılar. Mitinglerde yer aldılar. Denilebilir ki, bu süreç reformizmin devrimcilere daha yakın durmak zorunda kaldığı bir ara süreçtir. Gerçekte aradaki politik farklılık azalmış veya reformizm icazetçi çizginin dışına çıkmış değildi. Sosyalistlik, devrimcilik sıfatlarını kullanmaya devam edebilmek, sol maskeli düzen savunuculuğunu sürdürebilmek için bu muhalefetin içinde yer almalıydılar.

Böyle bir yer alışın ömrü ne kadar olabirdi? Reformizmin F tipine karşı mu-

halefet içinde yer aldığı bu süreç 11 Aralık'ta sona ermiştir. Oligarşinin 11 Aralık'ta F tipine muhalefet hareketine karşı saldırı işaretini vermesi ve ertesi gün 12 Aralık'ta Kızılay'da fiilen gerçekleştirdiği saldırıyla reformizmin kopuşu da başladı.

Reformist saflarda ilk görülen **panik ve telaştı**. O güne kadar ki eylem ve açıklamalarda dile getirilen "*F tiplerine karşı mücadele kararlılığı*"ndan eser kalmamıştı. Paniğin ilk açık belirtisi, ÖDP'nin "**sokak eylemlerini**" yasaklayan, binalarındaki tutsak ailelerinin dışarı atılarak açlık grevlerine son verilmesini isteyen talimatı oldu. 12 Aralık'ta polisin ve sivil faşistlerin organize saldırısı karşısında takınılan tutum, paniğin ne boyutlarda olduğunu gösteriyordu. Bu panik solun tarihinde ilk kez devrimci, sosyalist olduğunu söyleyen partilerin devrimci kitle tarafından "**yuhalanmasını**" berabere getirecek kadar büyüktü. Faşist saldırıya maruz kalan 60-70 yaşındaki tutsak analarına parti binalarının kapısını kapatan bu anlayış, faşizmin terörü karşısında bırakın devrimciliği, demokratlığı, sıradan halk değerlerini bile savunabilmekten uzaktı. Bu panik ve bunun beraberinde gelişen teslimiyetçi ruh haliyle, tüm reformist partilerin, konfederasyonların, odaların imzalarıyla birbiri ardına yapılan "**bırakın**" çağrıları, paniğin son göstergesi olarak birbirini izledi.

Reformizm, 11 Aralık sonrasında yoktur. Bu arada yapılan bazı eylemlere veya 19 Aralık ertesindeki bazı protesto gösterilerine katılımları, kerhen veya kitlenin kendiliğinden katılımı biçimindedir. Reformizm, 11 Aralık'ta oligarşinin açıklamasıyla bu dışı dış kavganın kendi boyutlarını aştığını, icazetçi çizgisinin dışına taşıdığını görmüş ve **merkezi ve politik** olarak süreçten çekilmiştir.

19 Aralık sonrası, katliamı "protesto" cüreti bile gösteremeyen düzen içilik, tam bir acizlik sergiledi. Demokratik mücadelede de oligarşinin icazeti dışına çıkamayacağını gösterdi. 19 Aralık sonrasını değerlendirebilmek için 1978'de sıkıyönetim ilanı sonrasını, 1980 cunta

sonrasını, 1993 Sivas, 1995 Gazi katliamları sonrasında, 1999 Ulucanlar katliamı sonrasında hatırlamak gerekir. Ayağa kalkılması gereken bu süreçler, Türkiye solunun büyük bölümünün geri çekildiği, "dönemi en az zararlar atlatma" taktikleriyle sindiği dönemler olmuştur. (Öyle ki kimi zaman bu tür olaylar karşısında halkın kendiliğinden tepkileri, siyasi hareketlerin tepkilerinden daha önce ve daha güçlü olmuştur.) 19 Aralık sonrası da işte böyle bir süreçtir. On gün önce meydanları dolduranlar, F tiplerine karşı "*sonuna kadar takipçisi olacağız*" diyenler, direnen devrimcilere karşı rekabet duygularıyla kendilerinin de bu sürecin "*muhataplarından*" olduğunu iddia edenler, ortada yoktular.

Mesele artık F tiplerine karşı ölüm orucu yapıp yapılamayacağı meselesi değildi. "*Ölmeyin çocuklar*" çağrılarının ise ne yeri idi, ne anlamı vardı. 20 hapis hanenin yakılıp yıkılarak 28 tutsağın katledildiği, yüzlercesinin yaralandığı ve tümünün işkencelerden geçirilip yine işkenceler içinde F tiplerine atıldığı bir ortamda, katliama ve F tiplerindeki işkenceye karşı **demokratik** bir görevdi. Devrimciler için de, komünistler için de, demokratlar için de, AB'ciler için de bu görevin niteliği aynıydı. Demokratik güçlerin "demokratlık"larının bile ne kadar düzenin icazetine hapsediği, demokratların "anti-faşist, anti-emperyalist"likten ne ölçüde uzaklaştığı hiçbir dönemin gösteremediği kadar net olarak ortadaydı.

Demokratik görevini bile yerine getiremeyen düzen içi sol, bu noktadan itibaren tüm çabasını, kendini aklamaya, devrimcilerle bu "geçici yakınlaşması"ndan dolayı oligarşiye "*biz onlarla aynı değiliz*" mesajları vermeye harcadı. Sonuçta kaçış kendi "**teorik**" gerekçelerini yarattı; tüm teoriler aynı şeyi söylüyordu: "**BU DİRENİŞ BİZİM DİRENİŞİMİZ DEĞİL!**" 19 Aralık sonrası yazılar, açıklamalar, oligarşiden hesap sormak, devleti teşhir etmek, en azından moral olarak direnenlerin yanında saf tutmak yerine, oligarşiyle aynı ağızdan "devrim-

Bu süreç reformizmin devrimcilere daha yakın durmak zorunda kaldığı bir ara süreçtir. Gerçekte aradaki politik farklılık azalmış, veya reformizm icazetçi çizginin dışına çıkmış değildi. Sosyalistlik, devrimcilik sıfatlarını kullanmaya devam edebilmek, sol maskeli düzen savunuculuğunu sürdürdebilmek için bu muhalefetin içinde yer almalıydılar.

Böyle bir yer alışın ömrü ne kadar olabilirdi?

cilerin bittiğini" ilan ediyor, devletin katliamcılığını geçerken vurgulayıp, devrimcileri suçluyordu. "*Evet, devletin yaptığı yasadışıdır, insanlık dışıdır. ... Ama bu duruma solun da kendini abartması, taktiksizliği, plansızlığı zemin sundu. Sadece bir tarafın suçunu görüp diğer tarafın suçunu, hatasını görmemek olmaz.*" (Özgür Halk, 15 Ocak 2001) Kendine aydın, demokrat diyenler, legal **parti** çevreleri, oligarşinin diri diri yakmasına karşı çıkmayı bir yana bırakıp, "*kendini yakma*" eylemlerinin yanlışlığını kanıtlamakla meşguldü. 19 Aralık katliamında "*devlet kadar örgüt de suçlu*" diye yazabildiler. Türkiye tarihinin **en** büyük hapisaneler katliamına karşı kendini feda ederek misilleme yapan bir devrimcinin eylemi karşısında, katliamcılardan önce "soldan" tepki geldi; "*Solun kültüründe bu tür eylemler yoktur*" ukalalıklarıyla "sol adına" direnme hakkı mahkum edilmeye çalışıldı.

SİP ve PKK "*devrimci demokrasinin bittiğini*", "*artık uzun süre bellerini doğrultamayacaklarını*" ilan etmekte en hızlısı oldular. Bu artık politik, taktik olmaksızın ziyade bir AHLAK meselesiydi. Henüz katledilen devrimcilerin cesetleri yerdeyken, hücrelerdeki yaralıların kapanmamışken, devrimcilerin bittiğini memnuniyet duyarak, meydan bize kaldı diyerek açıklayabilmenin komünist, devrimci, demokrat kültürde yeri yoktu. Halkın kültüründe **yeri** yoktu.

19 Aralık öncesi söylemleri, *biz de F tiplerine karşıyız, biz de F tiplerine karşı mücadele ediyoruz, ama biçim olarak onlardan farklı düşünüyoruz...* şeklindeydi. 19 Aralık sonrası, meselenin F tiplerine karşı mücadelede şu veya bu biçime başvurulması değil, bizzat F tiplerine karşı mücadelenin kendisi olduğu ortaya çıktı. Farklılığın, F tiplerine karşı mücadele biçimleri konusunda olmadığı netleşti. *"Bu direniş bizim direnişimiz değildir"*; diri diri yakılanların külleri altında söylediklerinin özeti buydu. *"Aynı mahalleden değiliz", "cepte keklik mi sandınız", "farkımızı koyduk"* teorileri işte bu anlayışın ifadesi olarak gelişti. Bu sözler, bir dönemin ve bir politikanın simgeleri olarak geçtiler tarihimize. Dil sürçmesiyle veya öylesine söylenmiş sözler değildi bunlar. Mevcut durumun veciz politik ifadeleriydi.

ÖDP çevresi *"aynı mahalleden değiliz... Biz F tiplerinde yokuz... artık gittiğimiz lokantalar bile farklı"* diyerek neden direnişin dışında olduklarına "teorik" açıklama getirirken, EMEP, direnenlerin demokratlık görevlerini hatırlatan eleştirilerine *"cepte keklik mi sandınız"* cevabıyla vicdanlarını susturmaya çalışıyordu. Bu meseleyi "kendilerinin meselesi" olarak görmediklerinin, ancak "destekçi" konumunda olduklarının itirafıydı bu söz. Üstelik de destekçilikleri öyle "cepte keklik" değildi! Onların dedikleri yapılmalı, örneğin direnişin kaderi "arabuluculara" bırakılmalıydı; ancak o zaman o büyük desteklerinden direnişçileri cömertçe yararlandırabilirlerdi! SİP(TKP) ise *"devrimci demokrasinin bitişini... kaçınılmaz son!"* ilan ederek, bu saldırının devrimci demokrasinin çizgisinin sonucu olduğunu söyleyerek, hem katliamın sorumlusu olarak devrimcileri ilan ediyor, hem de saldırıyı kendilerine yapılmış bir saldırı olarak görmediklerini ortaya koyuyorlardı. Teslimiyetin son teorisi PKK'dan geldi; Öcalan *"Farkımızı cezaevlerinde ortaya koyduk. İyi oldu. ... Cezaevlerindeki blaylar tutarlı devrimci direniş değildir."* iyerek, hem 19 Aralık'ta katliamcılara kolaylık sağlamanın, hem de sonrasındaki ilgisizliklerinin açıklamasını **yapmış**

oldu.

ÖDP'den EMEP'e, SİP'ten PKK'ya tüm reformizm, aslında aynı şeyleri söylüyordu: Saldırı onlara değildi, direniş onların direnişi değildi; öyleyse bundan çıkacak sonuç da açıktı: "bize ne!" Söylemlerdeki siyasi kavramları çıkarırsanız, geriye kalan çıplak gerçek budur. Türkiye solunun 80 yıllık tarihinde, böyle bir aymazlığın, sorumsuzluğun, icazetçiliğin örneği yoktu. Olması da mümkün değildi. Çünkü bu tarihten söz ederken, tüm eksikliklerine, yetersizliklerine rağmen temel değerlerde asgari ölçüleri olan bir soldan söz ediyoruz. "Bize ne"de özetlenen bu tavrın ise solun değerleriyle, ölçüleriyle, ideolojisiyle bir ilgisi yoktur.

Bu zihniyetin kaçınılmaz sonucu ve devamı olarak bu kesimler F tiplerine karşı mücadelenin dışına düştüler. Ölümünün sayısı yüze yaklaştı, yüzü geçti, onlar yine de "gündemimiz değil"! demeye devam ettiler. Doğruydı, gündemleri değildi. Ancak açıklayış biçimleri doğruyu yansıtmıyordu. Açıklamaları *"ekonomik kriz var, işçilerin, emekçilerin başka sorunları var, partimizin başka programı var..."* ve benzeriydi. Oysa asıl neden bunlar değildi. Eğer böyle olsaydı *"gündeminizde ölüm orucu değil de başka bir konu varsa, o gündemde neler yaptığınızı açıklayın"* soruları cevapsız kalmazdı. Ama bu soru hep cevapsız kaldı. Ölüm oruçlarını gündemlerine almayışlarının nedeni *"işlerinin yoğunluğu"* değil, temelde devrimcilere karşı yürütülen tasfiye politikasına karşı olmamalarıydı.

Ölüm orucunu gündemlerinden çıkarmalarında iki belirleyici etken vardı: Birincisi, oligarşinin saldırısı karşısında direnecek güç ve politikadan uzak icazetçilikleri, ikincisi AB'nin F tiplerini desteklediğinin kesin bir biçimde açığa çıkması.

Sürecin her dönemeç noktası, reformizmin kopuşunu büyüttü. AB adına "oda"ları kabul ettirmek istediler. Katledenleri yargılamayı bırakıp direnenleri suçladılar. Faşizm saldırırken direnenlerin yanında olmak yerine, acil talimatlar

yayınlayıp kapılarını direnenlere kapat-
tılar. "Yaşam kutsaldır" teorileriyle di-
renme hakkının karşısına çıktılar. Öldük,
tabutlarımıza omuz vermek yerine se-
vinçle "bittiğimizi" ilan ettiler... Her şid-
detli kavgada reformizmle devrimcilik
ayırır; bu kaçınılmazdır ve tabiidir. An-
cak reformizmin bu dönemdeki kopuşu,
düzene kendini kanıtlama kaygısı içinde
utanç verici biçimlere bürünmüştür. Ve 5
yıldır bu utancı tarihlerinden silmek ye-
rine, daha da derinleştirmektedirler.

Statükoculuğun "Uluslararası standartlara" sarılması ve direnişten kopuşu

19 Aralık saldırısı, bir anlamda refor-
mizmi kesin biçimde süreçten koparı-
rken, devrimci grupları ölüm orucu dire-
nişinde birleştiren bir rol oynamıştı. O
güne kadar ölüm orucuna katılmayan
gruplar da ölüm orucuna başladılar. Ne
var ki, bu gruplar, direnişte kararlı ola-
madılar. Kararsızlıklarının kökenleri, da-
ha direniş başlamadan önceki tartışma-
lardaydı. Süreci kavramakta ve göğüsle-
mekte belirsizlikleri vardı. Ölüm orucu-
na katılımları, **oligarşinin planlarını
bozma, tecrit saldırısını püskürtme** id-
diasından ve hedefinden uzak, esas ola-
rak "zorunlu" bir katılımdı. O aşamada
başka bir şey yapmaları bir yana, başka
bir şeyi tartışmaları bile mümkün de-
ğildi. Sürmekte olan bir direniş vardı, ona
katılmaktan başka yapabilecek hiçbir
şeyleri yoktu. Süreç ilerledikçe, bedeller
büyüdükçe, statükoculuk depreşti.

Bu süreci, bedelleri büyük olacak
böyle bir tarihsel direnişi omuzlayacak
siyasi iradeye ve netliğe sahip olmadıkla-
rı, direnişin hemen her aşamasında zayıf
veya güçlü bir biçimde kendini hissettir-
di. Bu zayıflıklar zinciri direniş öncesin-
den başlayıp dışarıdaki ölüm orucu kar-
şısındaki tavıra, tahliyeler karşısındaki
tavırsızlığa ve uluslararası standartları
savunmaya kadar uzayıp gidiyor...

Ölüm orucuna katılımları,
oligarşinin planlarını bozma, tecrit
saldırısını püskürtme iddiasından
ve hedefinden uzak, esas olarak
"zorunlu" bir katılımdı. O aşamada
başka bir şey yapmaları bir yana,
başka bir şeyi tartışmaları bile
mümkün değildi. Süreç ilerledikçe,
bedeller büyüdü, statükoculuk
depreşti.

19 Aralık öncesi direnişe başlama ira-
desini gösteremeyişleri bunun ilk göster-
gesiydi. 19 Aralık sonrası, direniş etrafın-
daki kuşatma ve sansür, Küçükarmut-
lu'dan kırıldı. TAYAD'lıların Küçükar-
mutlu'da sürdürdüğü ölüm orucu, solda
statükoları yıkarken, direnişi, içeri ve dı-
şarıyı bütünleştirmiş olarak güçlendirir-
yordu. Zamanında "dışarı" üzerine o ka-
dar "teori" yapanların bu gelişmeyi sa-
hiplenmeleri, katılmaları beklenirdi.
Ama öyle olmadı. Çağrılar bir kulakların-
dan girip ötekenden çıktı. Dışarıdaki
ölüm orucu karşısında tavırları, esas ola-
rak **reformistlerden farklı olmadı**. Bir
kaç göstermelik destek ziyareti, o kadar!
Oysa onlar o konumda mı olmalıydı?
Onlar direnişin "asli unsuru" değil mi-
ydi? Bu tavırda, bu grupların karakteristik
hastalıkları olan rekabetçiliğin, grupçu-
luğun da etkisi vardı kuşkusuz, ama orta-
da bunları da aşan **politik bir sorun** var-
dı. Politik sorun, direniş konusundaki
inançsızlıklarıydı. Direnişi güçlendire-
cek, kuşatmayı yaracak mücadele ve ey-
lem biçimlerini geliştirecek güç ve irade-
ye sahip olmadıkları bir kez daha açığa
çıkiyordu. (Küçükarmutlu'daki direnişin
çok ilerleyen günlerinde TKP(ML)'li tah-
liyeciler Alibeyköy'de ölüm orucunu sür-
dürme tavrı geliştirdiler. Çok daha uzun
bir süre sonra da MLKP'li tutsakların bu
yönde bir girişimi oldu. Ne var ki, politi-
ka ve taktiklerin temelinde kararsızlık
olunca, hiçbir politikada tutarlı olmak
mümkün olmuyordu. TKP(ML)'liler dı-
şarıdaki direnişin görevini yerine getirdi-

ği ve demokratik kamuoyunun, dostlarının isteği gerekçesiyle bu direnişi sona erdirdiler.)

Tahliyeler karşısındaki tavır oportünizmin kararsızlığının yeni bir göstergesi oldu. Oligarşinin tahliyeleri direnişi kırmak amacıyla uygulamaya koyduğu gün gibi açıktı. Bu noktada ne yapılması gerektiğine dair öyle büyük taktik, stratejik tartışmalara da gerek yoktu. Eğer oligarşinin bu planını bozmak istiyorsan, tahliye rüşvetini alıp oligarşinin başına çalarsın. Tahliye edilen Cepheli tutsaklar, bu anlayışla İzmir'de, İstanbul'da, Ankara'da ölüm orucunu sürdürdüler. Oportünizm bunu da seyretti. Tahliyecilerin *"demokratik kurumlar dolaşması"* gibi büyük taktiklerle yapılması gerekenden bir kez daha kaçtı. Faydacı çıkar hesapları yaptılar. Oysa yaptıkları faydacı hesaplar, objektif olarak tahliye rüşvetinin kabul edilmesiyle direnişe verdikleri büyük zararın yanında çok küçük hesaplardı. Üstelik bu küçük hesapları "meşru" göstermek için, hapishanelerden yoldaşlarının cesetlerine basarak tahliye olup direnişi bırakan hainleri bile sahiplenmeye kalktılar. Devrimci hareketi bu konuda "sektörlük" suçladılar. O koşullarda tahliye olup direnişi sürdürmemenin ihanet olduğunu söyleyen devrimci hareket sektörlük, ihaneti meşrulaştıran, hainlerin gözlerinden öpenler ise "büyük politika" adamlarıydı. Direnişin zaferine duydukları inançsızlık, baştan yenilgiyi kabul etmiş ruh hali, bundan başka bir "politika" üretmezdi. Gerçekte bir politika ürettikleri de yoktu. Zoraki katıldıkları direniş içinde sürüklenip gidiyorlardı. Ölüm orucuna başladıkları andan itibaren direnişi güçlendirmek için ortaya koydukları tek bir politika yoktur. Gözleri hep "bitirmekte" oldu.

Oportünizm sadece hainler konusunda değil, reformizme karşı ideolojik mücadele konusunda da devrimci hareketi "sektörlük" eleştiriyordu.

Doğruydı; devrimci hareket, direniş sürecinin başından itibaren bize AB standartlarını, bireyciliği, örgütsüzlüğü dayatan reformizmle uzlaşmaz bir ide-

olojik mücadele yürüttü. Devrimciliğin, demokratiğin, aydın olmanın kriterlerini çok net biçimde tekrar tekrar ortaya koydu. Oportünizm ise, bütün bu tartışma konulan, temel ideolojik ayrımlar değil de, sıradan, biçimsel sorunlarmış gibi bir tutum içindeydi. Bize "oda"ların dayatılmasındaki ideolojik teslimiyet dayatmasını görmek istemiyordu. Neden görmek istemediği daha sonra bizzat kendilerinin de "uluslararası standartları" savunmasıyla açığa çıkacaktı.

Ve açığa çıkacaktı ki, reformizm karşısındaki ideolojik ve politik tutumları, kendi ideolojik ve politik zayıflıklarının göstergesiydi. Biz sektörlük davranıyorduk, o yüzden aydınları, reformistleri direniş etrafında birleştiremiyorduk. Onlar ise hep "kucaklayıcı, kapsayıcı" havalardaydılar. Büyük direnişten koştuktan sonra, o kucaklayıcı, kapsayıcı politikalarını bol bol uygulama imkanı buldular. Ama F tiplerine karşı mücadelenin içine çekebildikleri bir tek reformist olmadı. Reformizmin F tiplerine karşı mücadeleden çekilişinin, yazımızın yukarıdaki bölümlerinde anlattığımız *"aynı mahalleden değiliz, cepte keklik mi sandınız, farkımızı koyduk, devrimci demokrasi bitti"* söylemlerinin açık ideolojik-politik bir tercih olduğunu görmüyordu oportünizm. Bu söylemlerin, "oda"lara verilen onayın, devrimciliğin tasfiye edilmesine onay vermek olduğunu görmüyordu. Meseleyi hala bir "yaklaşım" meselesi olarak görüyordu. Böyle görüyordu çünkü, ne ideolojide, ne politikada reformizmden kopmamıştı.

Nihayet, 2001 Martı'nda TİKB, TKP/ML, MLKP, TDP, THKP-C/MLSPB, Direniş Hareketi, TKP-Kıvılcım, Devrimci Yol Davası Tutukluları adına yayınlanan bir bildiriyle oligarşiden "uluslararası standartlar" talep edildi. Aslında bu adım direnişi bitirmeye atılmış bir adımdı. Her ne kadar söz konusu bildiri de *"114 ÖO, 390 SAG, toplam 504 siyasi tutuklu aşağıdaki demokratik, sosyal ve insani talepleri gerçekleştirinceye kadar direnişlerini sürdürecektir."* deniyorduydu da bu cümle, bildirinin direnişi bitirmenin

hazırlığı olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. Nitekim, bu bildirinin yayınlanmasının üzerinden yaklaşık iki ay geçtikten sonra, 28 Mayıs 2002'de **sözünü ettikleri taleplerin bir teki bile karşılanmamış olmasına rağmen** ölüm orucunu bıraktılar. (Burada belirtmek gerekir ki, ölüm orucunu bırakanlar arasında direnişi başlatan üç gruptan ikisi olan TKP(ML) ve TKİP de vardı. TKİP, solda örneği pek görülmemiş bir tarzda, herhangi bir açıklama yapmaksızın fiilen bıraktı direnişi. Uzun süre kimse TKİP'in direnişin içinde mi, dışında mı olduğunu öğrenemedi. TKP(ML) ise, sürecin başında gösterdiği cüreti, oligarşinin, reformizmin ve diğer oportünist grupların karşısında gösteremeyip, zaman içinde onların düşüncelerinin etkisi altına girerek statükoculuğun saflarında yerini aldı. Direnişi bıraktıktan sonra ise bu etki daha da derinleşti; bir yoldaşlarını feda eyleminde şehit verdikleri 19 Aralık direniş kararının dahi arkasında duramayıp, direniş karşısında iradesizliği ve statükoculuğu temsil eden gruplarla aynı ağızdan "taktik hatalar"dan, "sekteklik"ten söz etmeye başladı.)

"Reformizme karşı sekte olma'nın ne anlama geldiği bu bildiriyle tescil edilmişti. Uluslararası standartlar, oportünizmin direnişten kopuş sürecindeki son dönüm noktasıdır. Uluslararası standartların savunulması, bir dil sürçmesi değildir. Bu kavram, herhangi bir birimde yanlışlıkla, moda söylemlerin etkisi altında kalınarak kullanılmış da değildir. Bu bildiriyi yazıp imzalayanlar, siyasi hareketlerini birinci dereceden temsil eden yeterlilikteki insanlardır. Ama o günden bu yana bu siyasi hareketlerin direnişle ilgili yazılarına, açıklamalarına bakarsanız, sanki böyle bir şeyi hiç söylememişlerdir. Ne bir özeleştirir, ne bir savunma! Oysa ki, bu kavramın savunulması, komünist, Marksist-Leninist, devrimci, sosyalist olma iddiasını taşıyan her hareket için çok ciddi bir muasebeye gerektirir. Çünkü, uluslararası standartlar savunuculuğu, bu hareketlerin Marksist-Leninistlik iddialarına rağmen, reformizmden kopamayışının, re-

formizmin bünyesini tamamen teslim alan Avrupacılık mikrobunun onların damarlarında da dolaştığını gösterir.

Her türlü reformist, statükocu, teslimiyetçi teori, direniş karşısında ezilip geçilmeye mahkumdur

Büyük direniş, oligarşinin, aydınların, reformizmin ve bir dönem direniş içinde yeralan grupların **tüm tahminlerini yerle bir ederek** 5. yılına girmiştir. Elbette farklı kesimlerin direniş üzerine birbirinden farklı spekülasyon tahminleri, öngörüler, beklenti ve istekleri olmuştur. Ama hemen hepsinde **ortak** olan, direnişin şu veya bu noktadan sonra süremeyeceğini düşünmüş olmalarıdır. Oligarşi ve reformizm 19 Aralık'ta böyle düşündü ve böyle olmasını umdu. Oportünizm ise, ölüm orucunu bıraktığı noktadan itibaren "tek başına" Cepheliler'in direnişi sürdürmeyeceği beklentisine girdi. "*Burunları sürtülsün*" diye bekledi. Çünkü direniş kırılırsa, kendi kaçışlarını daha kolay açıklayabilirler, mazur hatta "haklı" gösterebilirlerdi. Oportünizmin hemen her kesiminin, ölüm orucunu bıraktıktan sonra, oligarşinin ve reformizmin ölüm orucuna karşı uyguladığı sansüre katılmaları başka nasıl açıklanabilir? F tiplerine karşı yıllar süren sessizlikleri nasıl açıklanabilir? İstisnaları olmakla birlikte, birçoğu 2002 Mayıs'ından bu yana, sansürde ve sessizlikte reformizmin bir yansıması oldular adeta. Bu sansür hala sürüyor; bu siyasi hareketlerin 19 Aralık'ın 5. yıldönümü nedeniyle dergilerinde yazdıkları yazılara bakın; 19 Aralık vardır, kısmen sonrası vardır, ama daha sonrası yoktur veya kimilerinin yaptığı gibi usulen bir cümleyle geçiştirilmiştir.

Öngörüler, beklentiler ne olursa olsun, hiçbir kesimin tahmin ve beklentileri gerçekleşmedi. Direniş sayısız engelleri aşı aşı, kuşatmaları yara yara bugünlere geldi. Direnişin vadesi üzerine

tahminde bulunmayan belki de sadece bizdik. Biz sadece düşmanın amacından ve kendi kararlılığımızdan, hedefimizden emindik. Mevcut koşullar, direnişi ne kadar sürdürmemizi gerektiriyorsa, o kadar sürdürecektik. Ve öyle de yaptık.

Türkiye solu içinde mütaala edilen hangi grup olursa olsun, bu kadar büyük bedellerle sürdürülen ve bu kadar büyük bedel ödenen bir direniş karşısındaki tutumuyla hep sorgulanacaktır. Direnişin dışındakiler için bunun "sancılı" bir durum olduğu aşıkardır. Kim hangi teoriyi yaparsa yapsın, kendine hangi gerekçeleri yaratırsa yaratsın, bu "sancılı" durum değişmez. Bu durum, grupçulukla, rekabetçilikle birleştiğinde kimilerini direnişe karşı saldırganlaştırmaktadır. Oligarşinin ağzından, burjuvazinin değerleriyle direnişe dair sözde "değerlendirmeler" yapılmaktadır. İster "reformist", ister "komünist" bir ağızdan çıksın, Türkiye devriminin yarattığı bir değere bu tarzda saldırıya izin verilemez. Buna izin vermemek, direnenlerin olduğu kadar, bu direnişe en azından saygı duyanların da görevidir. Bizce kalmamıştır ama hala "tartışılacak yanları var" diyenler, elbette direnişe dair politik tartışmalar yürütebilirler. Ama direnişe kara çalmak, hatta şaibeler yaratmak, "politik" bir tartışma değil, ancak, sağcılığı, siyaseten tükenmişliği açığa çıkanların hezeyanları olarak değerlendirilebilir. Bu kadar büyük bedellerin ödendiği, dünya çapında evrensel bir önem ve yer kazanan bir direnişin hiç kimsenin "kendini tartıştırma, gündeme taşıma" aracı yapılamayacağı, buna izin verilmeyeceği de tabiidir.

Oligarşi F tiplerinde tecriti sürdürmektedir. Ancak istediği başarıyı elde edememiştir. Bunda rol oynayan temel olarak iki etken vardır: Birincisi F tiplerine direniş içinde gelinmesi. İkincisi, ölüm orucunun bugüne kadar kesintisiz sürdürülmesi. F tiplerinin direnişin olmadığı koşullarda açılması halinde kuşkusuz sonuç oligarşi açısından daha "başarılı" olacaktı. Sadece bu olgu bile, "*F tiplerine götürüldükten sonra ölüm orucuna başlama*" düşüncesinin isabetsizli-

ğini göstermeye yetmektedir. Muhasebe yapmasını bilen bir solun geriye dönüp baktığında, 20 Ekim'de direnişe başlama kararının doğru bir karar olduğunu teslim etmesi gerekir. Direnişin sonraki bir çok aşaması da aynı muhasebeyi gerektirir. Ama kimileri bu muhasebeyi yapmak, doğruları teslim etmek yerine, direnişe karşı saldırmakta, direnişin her aşamasını tartışılır kılmak istemektedirler.

Direnişe karşı kullanılacak malzeme, ancak oligarşiden, burjuvaziden alınabilir. Burada andığımız veya anmadığımız tek tek örnekleri hatırlayın; reformizmin direnişe karşı kurduğu tek bir cümle yoktur ki, kendine ait olsun. Hepsi burjuvazinin cephaneliğinden alınmalıdır. "Yaşam kutsaldır", "insan hayatı bir mücadele aracı olmamalıdır" deyişleri burjuvazinin değil mi? Katliamın sabahında "*devrimci demokrasi bitti*" diye yazılan göya "siyasi analiz" yazısının, özde, Ağarlar'ın, Emin Çölaşanlar'ın "*bellerini kırdık, beyinlerini dağıttık*" açıklamalarından farkı var mı? Bu sözlerin değişik kelimelerle 4 yıl sonra Alinteri tarafından tekrarlanması onun özünü değiştirir mi? Kim nerede duruyor? Herkes bunu doğru değerlendirmeli. Özellikle de kendini aklamak için pespaye burjuva düşüncelerle, düzene kapılanmış SİP'li reformistlerle, oligarşiyle aynı zeminde birleşenler, daha da dikkatli değerlendirmeli. 19 Aralık ertesindeki "sahte oruç, kanlı iftar" manşetleri altında, önder devrimci tutsakların resimlerini basıp "direnemediler" spekülasyonunu yapan faşist mantıkla, 19 Aralık kahramanlığı hakkında şaibe yaratmaya kalkanlar, aynı kulvara düşeceklerini bilmezlikten gelemeler. Bir nebze olsun devrimci sorumluluğa sahip olanlar, oligarşinin, burjuvazinin cephaneliğinden alınmış görüşlerle direnişin karşısına çıkmazlar.

Direnişin her aşamasında karşımıza çıkan **reformizmin icazetçiliği ve oportünizmin statükoculuğudur**. Denilebilir ki, tartışmaların başlamasından 118 şehidin verildiği bugüne kadar uzayan direniş sürecinde reformizmin ve oportünizmin tüm politika ve kararlarını belir-

leyen bu iki olgu olmuştur. İcazetçilik ve statükoculuk, kuşkusuz Türkiye solunda yeni değildir; ancak bu direnişte en kalın çizgilerle ortaya çıkmış, direnişin büyüklüğü karşısında icazetçiliğin ve statükoculuğun devrim mücadelesi açısından nasıl ayak bağı oldukları daha net görülmüştür.

Mücadele ayırıştırır ve saflaştırır. Kimse bu ayırıştırmanın karşısında duramaz. Direnenlerin safı çok nettir. Reformizmin safı da nettir. Reformizmle devrim arasında bocalayanlar vardır. Yukarıda sürecin gelişimini açarken ortaya koyduk, kararsızlık, reformizm cephesine götürür. 11-22 Aralık günlerini hatırlayın; o günlerden birkaç enstantane, kararlılıkla, kararsızlığı, devrimcilikle reformizmi ayırıştırıyor; ÖDP, 11 Aralık'ta "sokaktan çekilin" diye bir talimat yayınlamıştı. Hala "ikinci talimat" yoktur ortada. **Çekiliş, o çekiliştir.** Yer Ankara. Katliam duyulmuş ve devrimci gençlik katliama karşı öfkeyle kampüslerden meydanlara çıkmıştır. Kitle yeni katılımlarla kalabalıklaşarak yürümektedir. SİP'in önüne gelindiğinde SİP'liler de bayraklarını alıp en öne geçerler. Mithatpaşa Caddesine çıkıldığında devrimci gençliğin önderliğinde barikatlar kurulur ve öğrencilerden biri barikatların üzerine çıkarak sonuna kadar çatışılacağını açıklar. SİP daha açıklama bitmeden çekilir. O anda kesin bir biçimde görmüşlerdir ki, ucuz öncülük dönemi geçmiştir; **öyle** bayraklarını kapıp en önde yürümek, artık daha başka şeyleri göze almayı gerektirmektedir. **Ayrılış o ayrılıştır.** Bir daha da SİP'i F tiplerine karşı mücadelenin içinde gören olmamıştır... Aynı günlerde, hapishanelerin koğuşlarında Cepheli tutsaklar, birbiri ardına toplantılar yapmakta, oligarşinin saldırısı karşısında nelerin gelişebileceğini, neler yapabileceklerini tartışmaktadırlar. Tartışma başlıklarından biri "**direniş kırılabilir mi, hangi durumda kırılmış sayılır?**" şeklindedir. Çeşitli görüşler belirtilir; Ümraniye'de 19 Aralık'ta feda eylemiyle şehit düşecek olan Ahmet İbili son noktayı koyar. Der ki: "**Direniş sürdükçe direniş kırılmaz. Bugün buradayız, yarın F tiplerin-**

Direnişin dışında kalınan her gün, ideolojik, politik olarak tahribatlar yaratır, devrimci değerlerinizi aşındırır, bundan kaçınamazsınız. Bundan kaçınmanın tek yolu var. O da geç de olsa, güç de olsa, bu sürecin cesaretli bir muhasebesini yapıp direniş safına dönmektir.

de de olabiliriz. Ancak direniş o koşullarda da sürdürülüyorsa, sürdürülürse direniş kırılmaz. Neler yaşayabiliriz. Örneğin bırakanlar olabilir, kaldıranlar olabilir. Oportünistler bizi yarı yolda bırakabilirler. Ona rağmen tek bir insanımız bile kalsa ölüm orucunu sürdüren, bu direnişin sürdüğünü, kırılmadığını gösterir." Bir başka hapishaneden aynı günlerde benzer bir tartışmanın tutanaklara geçen sonuçlarından görüşler: "*F tiplerini daha bilmiyoruz, yani bizi orda neler bekliyor, orda haberleşme olanağımız olacak mı, olmayacak mı bunları hiç bilmiyoruz. Bu durumda ne yapacağız? Birbirimizden haber mi bekleyeceğiz? Hayır, yapılması gereken belli, ölüm orucuna yatarız hepimiz..."* Ölüm orucuna gönüllü olan ama o aşamada herhangi bir ekte yer verilmemiş bir başka tutsağın görüşü: "**F tiplerinde nasılsa birbirimizle haberleşmemiz çok zor olur, belki hiç olmaz o zaman biz de ölüm orucuna başlarız..."**

İşte bu tartışmaları bilmeyenler, F tiplerine sevk yapıldığı gün, **direnişin bittiğine** hükmettiler. Bu hükümde bulunanlar Emin Çölaşan'dan Aydemir Güler'e kadar geniş bir yelpazeye yayılıyordu. Çünkü ikisi de bu kararlılığa, bu devrimci ruha aynı ölçüde yabancıydı.

Cepheli tutsaklar bu tartışmaları yaparken aynı günlerde bir yandan **tüm keskinlikleriyle**, görüşmeleri yürüten Cepheli tutsakları "F tiplerini tartışmakla" suçlarken, diğer yandan **tüm sağcılıklarıyla "birikimli kadroların krema ta-**

takasını koruma"nın teorilerini yapanlar vardı. Elbette bu ruh halindekiilerin de 19 Aralık'tan bugüne uzanan kararlılığı anlaması mümkün değil. Bunu anlamalarını da beklemiyoruz. Ancak Aydemir Gülerlerle, Emin Çölaşanlar'la aynı ağızdan direnişi "değerlendirmeye" kalkmanın hakları ve hadleri olmadığının farkına varmalarını bekliyoruz. Direnişi karalayarak, bittiler, tükendiler edebiyatıyla, kimse kendi sağcılığını ve tükenmişliğini gizleyemeyeceği gibi, bu sürecin muhasebesini yapma zorunluluğundan da kurtulamaz. Öte yandan, Ekmek ve Adalet Dergisi'nin direnişin 5. yılı nedeniyle yaptığı röportajlarda devrimci gruplar açısından ortaya çıkan tablo herkesi düşündürmelidir. Bu direnişte şu veya bu biçimde yeralmış, şehitler vermiş hareketlerin nasıl söyleyecek bir şeyi olmaz? Bu röportajlarda değerlendirme vermeyenler, kendilerine göre bir takım gerekçeler ileri sürmüşlerdir. Fakat bu gerekçelerin esas olarak direniş üzerine bir şey söyleyecek durumda olmamanın bahanesi olduğu gizlenemeyecek kadar açıktır. Devrimci gruplar, böyle büyük bir direnişe nasıl bu kadar yabancılaştıklarını sorgulamalıdır. 1984 Ölüm Orucu gibi, bir süre tartışmayız, unuttururuz, sonra sahip çıkarız diye düşünülüyorsa, yanılıyorlar. Büyük direnişin ideolojik anlamda sarsıcılığı çok daha büyük ve etkili olacaktır. Bu sürecin hesabını veremeyeceksiniz. Evet, yarın sahiplenmek zorunda kalacaksınız, bugünkü eleştirilerinizi bile halkın karşısında dile getiremeyeceksiniz; burası kesindir, ama süreci kendinize nasıl izah edeceksiniz; unuttursanız bile unutabilecek misiniz? Direnişin dışında kalınan her gün, ideolojik, politik olarak tahribatlar

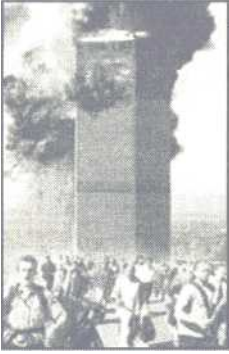
yaratır, devrimci değerlerinizi aşındırır, bundan kaçınamazsınız. Bundan kaçınmanın tek yolu var. O da geç de olsa, güç de olsa, bu sürecin cesaretli bir muhasebesini yapıp direniş safına dönmektir. Büyük direniş çevresinde adeta solun tümü o yana bu yana savrulmuştur. Savruluşun önüne bir noktada set çekilmediğinde, savruluş sürer. Bugün reformist kulvarlarda yürüyenlerin buralara nereden geldiğini herkes tarihi bir ders olarak hatırlamalıdır. Önce uzlaşma, statüko tercihi yapılır; bu çizgi bir noktada kırılmayıp tam tersine uzlaşmanın, statükoculuğun teorisi yapılmaya başlandığında, inanç, coşku, ideoloji, politika her şey aşınmaya başlar. Sağcı teorileri daha sağcı yeni teoriler izler... 1980 öncesinden bu yana Türkiye solu reformizme çok kurban vermiştir. Avrupacılığın revaçta olduğu, devrimciliği yoketme politikasının "ya teslim olacaksınız, ya ölüm!" dayatmasıyla sürdüğü koşullarda reformizmin zemini ve reformizme sürüklenmenin koşulları daha güçlüdür. Ama devrimci irade ve inisiyatifin, ideolojik kararlılığın gösterileceği nokta tam da burasıdır. 5. yılına giren direniş, bu irade ve ideolojik kararlılığın görkemli bir kalesini örmüştür. Bu kaledeki direnişi güçlendirmek, emperyalizmin ve oligarşinin devrimciliği yoketme saldırısına karşı Türkiye devriminin barikatını güçlendirmektir. Biz bu barikattayız. Mevzilerimizi şehitlerimiz ve "Ya zafer, ya ölüm" yürüyüşündeki yoldaşlarımızla, Taksim'in göbeğinde kendini feda eden Sergüller'imizle savunmaya devam ediyoruz. Ve tüm devrimcilere bu mevzide birlikte savaşma çağrımızı bıkmadan, usanmadan tekrarlıyoruz.

*

EYLEM TARZI

SINIFLARDAN, İDEOLOJİLERDEN

BAĞIMSIZ DEĞİLDİR

İslamcı eylem tarzı

Milliyetçi eylem tarzı

Devrimci eylem tarzı

Devrimciler, onyıllar boyu, "terör" yapmakla, eylemleriyle "halka zarar vermekle" suçlandılar. İradi olarak belli suçluların cezalandırıldığı eylemlerde bile "hedef gözetmeksizin sağa sola ateş açtıkları" demagojisi yapıldı. Solun tarihinde istisna olarak bile pek örneği olmamasına ve tersinden faşistlerin bunu bir eylem biçimi olarak sürekli kullanmalarına karşın devrimciler kahvehaneleri, otobüs duraklarını taramakla suçlandılar. Birçok operasyondan sonra "halkın kalabalık olarak bulunduğu yerlere bomba koyma planları yaptıkları" iddia edildi. Bu demagojilerinin etkisizleştiği süreçlerde, kontrgerilla sağa sola bombalar koyarak devrimcilere maletmeye çalıştı... Devrimciler bütün tarihleri boyunca "anarşi, terör" edebiyatıyla sürdürülen bu demagojilere karşı mücadele etmek durumunda kaldılar.

Ama devran döndü, gün geldi, tabiri

caizse, "devrimcilerin eylemlerini arar hale" geldiler. Çünkü özellikle son üç yıldır karşı karşıya olunan eylemlerin bir kısmı "terör mü diyordunuz, işte terör böyle oluyor" dedirtiyor. Fakat biz yine de meseleyi "terör" kavramı çerçevesinde değil, emperyalizm ve halklar arasındaki savaş açısından ele alacağız.

Eylem biçimi ve eylemin ilkeleri konusunu gündeme getiren çok sayıda önemli gelişme yaşandı son birkaç yılda.

11 Eylül 2001'de Amerika'da Dünya Ticaret Merkezi'ni ve Pentagon'u vuran eylemler bunların başında geliyor. Keza aynı şekilde kuşatma altındaki Filistin direnişinin başvurduğu eylemler, ülkemiz devrimci mücadelesinde gündeme gelen feda eylemleri, Irak direnişinin başvurduğu eylem biçimleri, konuyu daha da güncelleştirmiş, herkesi eylem anlayışları üzerinde daha fazla düşünmeye zorlamış, ayrım çizgilerini daha da öne

çıkarmıştır.

Özellikle 11 Eylül'den itibaren islamcılar tarafından gerçekleştirilen ve halkın, doğrudan suçu ve sorumluluğu olmayan insanların zarar gördüğü pek çok eylem yaşandı. Ülkemizde de İngiliz Konsoloslugu'na, HSBC Bank'a, Sinagoglara yönelik bombalı araçlarla yapılan saldırılar bu nitelikteydi. Bu eylemleri ele alırken, halkın gördüğü zararın asıl sorumlusunun emperyalizm olduğunu vurguladık hep. Sorunu sadece "eylem biçimi" noktasında sınırlayıp bu eylemleri eleştirmenin, mahkum etmenin eksik ve yanlış olduğunu belirttik. Çünkü siyasal açıdan asıl tartışılması gereken, insanların, çeşitli örgütlerin nasıl böyle bir eylem çizgisine sürüklendiğidir. Emperyalizm dünyanın yoksul halklarına karşı hangi politikaları uyguluyor ki, böylesine büyük bir öfkeyi biriktiriyor? Hangi politikaları uyguluyor ki, halkların içinden binlerce, onbinlerce feda savaşçıları çıkıyor?

Eylem biçimleri tartışması, bu tartışmanın dışında farklı bir tartışmadır ve elbette bu da gereklidir. 11 Eylül eylemlerinin, ülkemizdeki HSBC'ye, Sinagoglara yönelik eylemlerin, Irak'taki bazı intihar eylemlerinin ve bu eylemlerdeki ölümlerin sorumlusunun emperyalizm olduğunu söylememiz, bu eylem biçimlerini onayladığımız anlamına gelmemektedir. Devrimci eylem anlayışıyla, bu eylem anlayışı arasında kökten bir fark vardır; bu fark iki ayrı dünya görüşünün farkıdır.

Halkların zulme karşı öfkesinin tercümanını devrimci örgütlerse ortaya başka eylemler çıkıyor, islamcı örgütlerse başka. İşte tam bu noktada, eylemlere yön veren ideolojiler konusu gündeme geliyor. Marksist-Leninist ideolojinin yön verdiği devrimci eylem çizgisinde "halka rar vermek" yoktur. Böylesi durumlar çok istisnai olarak "istenmeden", devrimcilerin dışındaki gelişmeler nedeniyle ortaya çıkmış ve savunulmayıp mahkum edilmiştir, islamcılarının eylemlerinde ise, halka zarar veren yön, "istenme-

yen", "irade dışı" bir yön olmayıp, bizzat eylemin planlanmasında öngörülen bir yan durumundadır.

"Halka karşı eylem" tarzı, kontrgerilanın dışında, esas olarak üç kesimde çıkıyor karşımıza: Faşistler, islamcılar, milliyetçiler.

Böyle olması tesadüf değildir. Eylemlere yön veren sınıfsal ve ideolojik köken bu sonucu doğurmaktadır. Devrimcilerin tüm karalamalara, demagojilere rağmen onyıllardır bu üç kesimin tarzının, anlayışının dışında bir pratiğe sahip olmasının kaynağı da elbette sınıfsal, ideolojik bakış açılarıdır. (Burada faşistlerin -ve onlarla aynı karakterdeki kontrgerilanın- eylem tarzı üzerinde durmayacağız. Esas olarak "muhalif" karakter gösteren hareketlerin eylem anlayışlarını ele alacağız.)

İslamcı eylem tarzı

İslamcı, dünyaya ne sınıfsal, ne ulusal pencereden değil, din penceresinden bakar. Dolayısıyla, onun gözündeki burjuvaziyle emekçi ayrımı, egemenler ve halk, ezen ve ezilen, sömüren ve sömürülen ayrımı yoktur; temel ayrım "inanlar ve kafirler" ayrımıdır. Eylem anlayışını da bu ayrım belirlemektedir.

İslamcılarının özellikle son yıllarda yoğunlaşan eylemlerinin büyük bölümünde halk da öldürülmekte, halk bir "eylem hedefi" olarak görülebilmektedir. Bu eylemler **"ezilenlerin şiddetinin meşruluğu"** kapsamında değerlendirilemeyecek eylemlerdir.

İslamcılarının bir kısmı, özellikle de düzenle bütünleşmiş islami kesimler, bu eylemler karşısında *"islamda şiddetin yeri yok"* diye bir savunma geliştirmişlerdir. Bir diğer kesim ise, *"bu eylemleri müslümanlar yapmış olamaz"* teziyle bu tür eylemlerin arkasında CIA veya MOS-SAD'ın olduğunu ileri sürüp, eylemlerin İslama ilişkin boyutunu gözardı ettirmeye çalışmaktadırlar.

İslamda şiddetin olmadığı, düpedüz

bir uydurmadır. Tersine islam "cihad"la varolmuş bir din olarak, şiddete açık bir onay vermiş, her vesileyle "kafir"lerin yokedilmesini, öldürülmesini buyurmuştur. Aşağıdaki islami hükümlerin **başka bir** şey anlattığı söylenebilir mi?

"Müşrikleri nerede bulursanız öldürün.... Size tecavüz edene onun tecavüzünün misli ile mukabele edin." (Bakara suresi)

"Sizi bırakıp bir tarafa çekilmezler, barışı size bırakmazlar ve ellerini sizden çekmezlerse onları nerede bulursanız yakalayın ve öldürün. Onlar üzerine sizin için apaçık tasallut hakkı verdik." (Nisa suresi)

"Allah ve resulü ile harbeden ve yeryüzünde fesatçılığa koşanların cezası ancak öldürülmeleri veya asılmaları yahut elleri ve ayakları çaprazvari kesilmeleri ve yeryüzüne sürgün olmalarıdır." (Maide)

"Kafirlerin kalplerine korku salacağım, onların boğazlarına ve parmaklarına vurun." (Enfal)

"Haram aylar bitince, müşrikleri nerede bulursanız öldürün. Esir alın ve

hapsedin." (Tevbe)

Keza bunların dışında birçok sure, hadis ve ayette de benzer ifadeleri bulmak mümkündür.

"Kafir"i yokedilmesi gereken, yeryüzünde yaşaması fazlalık olan bir unsur olarak gören anlayışın savunulduğu ve bunun "Kafir öldürenin yeri cennettir" anlayışıyla pekiştirildiği yerde, böyle bir eylem anlayışının gelişmesi doğaldır.

İslamın "ceza" anlayışı da tarih boyunca şiddet ve vahşet üretmiştir. Recm'den "kısasa kısas" uygulamasına kadar uzanan bu yöntemlerin kitlesel boyutlara evrilmesi zor olmamıştır. (Burada hemen ekleyelim ki, özellikle Engizisyon dönemi veya Haçlı seferleri hatırlandığında, şiddet ve vahşet üretmekte hristiyanlığın da islamdan geri kalmadığı görülür; esas olarak dinler, söylemlerindeki "bir insanı öldürmek tüm insanlığı öldürmek gibidir", "insanları seviniz", "bir yanağınıza vurulduğunda ötekini uzatın" gibi sevgi vurgularına karşın, sistematik olarak "kendinden olmayana" karşı şiddet üretmiştir.) Yeryüzündeki insan, dinler açısından esasında o kadar da önemli değildir. İnsan neticede "kul"dur. Bu dünyadaki yaşam gelip geçicidir. Bu bakış açısı insana değer vermeyen bir kültürün de zeminidir.

Sinagolara, kiliselere yönelik saldırılar, islamcı hareketlerin eylem anlayışının karakteristik ifadesidir. Sinagolara yönelik eylemlerle siyonistlerden hesap sorulamayacağı gibi, kiliselere vurmak da "batı dünyasına" vurmak değildir. İslamcılar, temeldeki ideolojik yanılğı nedeniyle dünya koşullarını, mevcut çelişkileri doğru değerlendirememektedirler. Onlara göre asıl savaş, müslümanlarla hristiyanlar, islamla siyonizmin savaşıdır. Bu anlayış onları bazen doğrudan, bazen de dolaylı olarak emperyalizmin hizmetine sokmaktadır. Bugün de emperyalizmle halklar arasındaki çelişki temelinde değil de "dinler arası çatışma" düşüncesiyle hareket etmek, sonuçta emperyalizmin işine yarar. Çelişkilerin ve savaşın temelinde dini inançlar değil,

Anti-komünizm ve kapitalist mülkiyetçilik, islamın şiddetinin sömürlere, ezenlere değil, halka yönelmesinin kaynağıdır. İslamcılık anti-komünizmle hesaplasmadan, emperyalizmin, faşist diktatörlüklerin hizmetinde halka karşı eylemlerinin muhasebesini yapmadan, doğru bir eylem tarzına sahip olamaz.

Bizim tartışmamız, islamda şiddet var mı yok mu tartışması değildir. İslamda şiddet vardır. Ve biz "hangi türlü olursa olsun, nereden gelirse gelsin her türlü şiddete karşıyız" diyenlerden değiliz. İslamcılarla **bizim tartışmamız, şiddetin kime karşı ve nasıl kullanılacağı tartışmasıdır.** Tartışılması gereken de budur.

sömüren-sömürülen, ezen-ezilen çelişkisi vardır. Dini inançlar arasındaki çelişkiler, bu temel çelişkilerin değişik biçimlere bürünebilen tezahürlerinden biridir.

Bugünkü eylemlerde ortaya konulan tarz, gelecekte nasıl bir toplum düşünüldüğüne de bağlıdır. Devrimciler geleceğin sosyalist toplumunda halkın iktidarını, halk için adalet ve eşitliği hedefler, bunun için de devrimcilerin hedeflerinin arasında hiçbir zaman "halk"ın olmaması doğaldır. Ancak islamcı ideolojide, savunulan düzen de esasında sömürüyü, dolayısıyla adaletsizliği, halkın "kul, köle" olma durumunu değiştirecek bir düzendir. Yani "şeriat" düzeninin halka bakış açısı, egemen sınıfların bakış açısından temelde farklı değildir. Bu anlamda amaca ulaşmak için "halka zarar veren" eylemlerde politik, ideolojik bir yanlışlık da görmezler.

İslamcı kesim, "komplo teorileri"yle bu eylemlerin ideolojik ve politik sorumluluğundan kurtulamaz. İslamcıların alenen savunulması zor her eylemde CIA'nın, MOSSAD'ın adını ortaya atmaları veya anti-komünist geleneklerinin uzantısı olarak sola maletmeye çalışmaları, nasıl bir ideolojik açmaz içinde olduklarının göstergesidir. İspanya'da trenlere bomba konulması sonucu yüzlerce insanın öldüğü eylemlerin ardından yine benzer söylemler duyuldu islamcı kesimden. Hatırlanacağı gibi, İspanya Başbakanı Aznar, daha eylemler olur olmaz, failin ETA olduğunu açıklamıştı. Ancak öyle olmadığı, eylemlerin islamcılar tarafından gerçekleştirildiği kısa sürede ortaya çıktı. Aznar bile iddiasından vazgeçmişken, islamcılar ETA yaptı demeyi sürdürdüler, islamcı basın, eylemleri yapanın "El Kaide" olmadığını, "bütün izlerin ETA'yı gösterdiğini" (Vakit) kanıtlamak için çok çarpındı.

Gerçekte islamcılar, bu eylemlerde adalet anlayışlarının, halka değer vermediklerinin deşifre olmasından rahatsızdırlar. İslamcı inanç ve kültürün bu tür eylemlere (ki İspanya'daki tren bombalamalarında askeri, politik, dinsel hiçbir

somut hedef söz konusu değildir, doğru- dan halk hedeflenmiş ve katledilmiştir) zemin hazırladığını görmek, kabul etmek istemiyorlar.

Tartışma, esas olarak 11 Eylül 2001'deki eylemlerden sonra güncellenmiştir. Ancak islamcıların bu eylem anlayışı yeni değildir. İslamcılar geçmişte de birçok kez halkı hedefleyen eylemlerde yeralmış, haksız, hukuksuz ve adaletsiz davranmışlardır.

Yukarıda da değindiğimiz gibi, islamcı hareketler, sınıfsal ayrımları yok saydıkları, emperyalizm-halklar çelişkisini görmezden geldikleri için "yeşil kuşak" projesinde olduğu gibi emperyalistlerle veya onlarca ülkede "anti-komünist mücadele" adına oligarşilerle ittifak halinde halka karşı savaşa girişmişlerdir. Emperyalistlerle, oligarşilerle ittifak yapanlar, emperyalizmin ve oligarşinin eylem anlayışlarını da benimsemekte bir sakınca görmemiştir. Bu anlamda islamcı hareketlerin İspanya'daki tren bombalamaları gibi eylemlerinin, kontrgerillanın dünyanın çeşitli yerlerinde yaptığı eylemlere benzerliği tesadüfi değildir.

Halka yönelik bu eylem türünü islamcı kesim içinde sadece El Kaide ile de özdeşleştirmek doğru değildir, birçok islamcı hareket, halka karşı eylem ve mücadeleler içinde olagelmışlerdir. Ceza-yir'deki FIS ve GIA, Endonezya'da "Yarasalar ve "Kopussus"lar olarak bilinen örgütler, ülkemizdeki Hizbullah örneklerini hatırlamak yetecektir. Bu yaygınlık sözkonusu eylem tarzının bir örgüte ilişkin olmayıp ideolojinin sonucu olduğunu gösteren bir başka olgudur. Bu anlayış ülkemizde "cihad" adına, "müslümanlık" adına, Maraş katliamını, Kanlı Pazar'ı, Sivas katliamını gerçekleştiren anlayıştır. "Mezarev"leri yaratan anlayıştır. Bu anlayışın en yakın örneklerinden biri de Sivas katliamıdır (Madımak Oteli'nin yakılması). İslamcı kesimin **çok** büyük bir bölümü, hala bu vahşeti "**cihad**" adına savunmakta, "Sivas kıyamı" diye adlandırmakta, bir kısmı ise köylü kurnazlığıyla "islamcılar yapmadı, ka-

ranlık güçlerin işi" deyip geçiştirmeye çalışmaktadır. Daha 2004 Sivas katliamının yıldönümünde islamcı basında yine bu tür yazılar yereldi. Evet, "karanlık bir güç" vardır yönlendiren, ama mesele, islamcıların böyle bir yönlendirmeye nasıl tabi olduklarıdır. İslamcı kitle hangi anlayış ve kültürle şekilleniyor ki, bu vahşeti gerçekleştirebiliyor? İslamcılığın halka karşı nasıl bir vahşet ve şiddet üretebileceğinin en karakteristik örneklerinden biri de İran'da Evin Hapishanesi'nde yaşananlardır. İşkenceler bir yana, tecavüzün bile nasıl "islamla" meşrulaştırıldığını görürüz orada. İslam inanışına göre "bakire" olarak asılan birinin yeri cennettir; ve İran yönetimi, Evin Hapishanesi'ndeki devrimci, demokrat genç kızlar cennete gitmesin(!) diye onları asmadan önce tecavüz etmeyi dini bir kılıfa sokmuştur.

Dünya çapında hemen tüm islamcı kesimlerde yaygın olan "anti-komünizm", emperyalizmin ve kapitalist kültürün İslama derinlemesine nüfuz ettiğinin bir göstergesidir. Anti-komünizm ve kapitalist mülkiyetçilik, islamın şiddetinin sömürenlere, ezenlere değil, halka yönelmesinin kaynağıdır. İslamcılık anti-komünizmle hesaplaşmadan, emperyalizmin, faşist diktatörlüklerin hizmetinde halka karşı eylemlerinin muhasebesini yapmadan, doğru bir eylem tarzına sahip olamaz. Bugün nesnel olarak emperyalizme karşı bir konumda olan, halk arın cephesinde yeralan islamcı hareketler, bu konumlarını tartışılır kılan, halk arın mücadelesine, haklı direnişlerine zarar veren eylem çizgisini terk etmelidirler. Haksızlığa, adaletsizliğe, zulme karşı bir savaş sürdürdüklerini söylüyorlarsa, haksızlığın, adaletsizliğin, zulmün sorumlusu halklar değildir.

Devrimcilerin, islamcı örgütlerin başvurduğu eylem tarzına eleştirileri, *"her türlü şiddete karşı"* olanların, düzen İslamalarının, reformistlerin eleştirilerinden temelde farklıdır. Düzenle bütünleşmiş islamcılık, bu konuda tam bir ilkesizlik ve tutarsızlık içindedir. İşine gelmediğinde (eğer burjuvazi cephesinde

çok büyük tepkiler varsa) şiddeti "tünden" reddeder. Ama burjuvaziye teslimiyetini, islamcı riyakarlığını gizlemek için de, daha meşru görülebilecek "şiddet"i, mesela Filistin halkının başvurduğu şiddeti savunur; Hamas'ın şehitlik eylemlerini savunur, gazetelerinde, televizyonlarında onaylayan bir havada verir; ama ülkemizde feda eylemi yapanlar "terörist"tir! Hamas'ın şehitlik eylemlerini direniş olarak gören düzen islamcılığı, iş ülkemize gelince, ölüm oruçlarına, direnişçilerin bedenlerini tutuşturarak canlarını feda etmelerine karşı *"islamda kendi canına kıymanın yeri yoktur"* diye fetva verir. Belirleyici olan içinde bulunan düzenin savunulmasıdır. Müslümanlıklarının sadece bir istismar aracı olduğu görülmesin diye de, uzaktaki kimi islamcıların direnişlerine, eylemlerine sahip çıkar görünür. İslamcı kesimlerin Irak'ta emperyalist işgale karşı savaşanları "direnişçi" olarak görüp ülkemizde emperyalizme karşı bağımsızlık savaşı verenleri "terörist" olarak adlandırması da aynı riyanın ürünüdür... Burjuva, küçük-burjuva "şiddet" karşıtı kesimlerin karşı çıkışı ise, temelde halkların silahlı mücadelesini ve direnişini mahkum etme temelindedir. Biz ise, ezilenlerin şiddetini meşru görürüz.

Bizim tartışmamız, islamda şiddet var mı yok mu tartışması değildir. İslamda şiddet vardır. Ve biz *"hangi türlü olursa olsun, nereden gelirse gelsin her türlü şiddete karşıyız"* diyenlerden değiliz. İslamcılarla **bizim tartışmamız, şiddetin kime karşı ve nasıl kullanılacağı tartışmasıdır.** Tartışılması gereken de budur.

Milliyetçi eylem tarzı

Halka yönelik eylemlerin sıklıkla görüldüğü bir diğer kesim milliyetçi örgütlerdir. Ezilen ulusun haklarını savunma temelinde siyasi arenaya çıkan bu tür örgütler, haklı ve meşru bir temele sahip olmalarına karşın, milliyetçi bakış açısı nedeniyle sık sık halka zarar veren yanlış

eylem çizgisine savrulurlar.

PKK'nin halka zarar veren ve bunu teorik, politik olarak da savunan eylem anlayışı, hem kendisine, hem de Türkiye soluna büyük zararlar vermiştir. Bu yanlış eylem çizgisinde ısrar, şovenizmi güçlendirmiş, solun şovenizmi kırmaya yönelik çabalarını etkisizleştirmiş, PKK'nin farklı amaçlarla da olsa gündeme getirdiği "Türkiyelileşme" çabalarının önünde de en aşılmaz engellerden biri haline gelmiştir. PKK'nin yaptıklarının solla bütünleştirilmesi nedeniyle yanlışları da sola malolmuş, bu da geniş kesimlerde sola yönelik bir meşruiyet ve güvensizlik sorununu beraberinde getirmiştir.

Milliyetçi anlayışta da **sınıfsal** bir ayırım yoktur. Soruna, ezenler-ezilenler, oligarşi-halk diye bakılmayıp, **Kürt-Türk ekseninde** bakıldığında, doğal olarak eylem hedefleri de buna göre belirlenir. İslamcılığın "**müslüman-kafir**" ayrımının yerini milliyetçi anlayışta "**Türk-Kürt**" ayrımı almıştır. İslamcı nasıl ki tüm kafirleri hedef olarak görüyorsa, milliyetçilik de "Türkleri" hedef olarak görebilmektedir.

1992'de oligarşinin Şırnak katliamı ardından PKK tarafından yapılan açıklama "sınıfsal kin"le değil "milliyetçi

Milliyetçi anlayışta da **sınıfsal** bir ayırım yoktur. Soruna, ezenler-ezilenler, oligarşi-halk diye bakılmayıp, **Kürt-Türk ekseninde** bakıldığında, doğal olarak eylem hedefleri de buna göre belirlenir. İslamcılığın "**müslüman-kafir**" ayrımının yerini milliyetçi anlayışta "**Türk-Kürt**" ayrımı almıştır.

Milliyetçi anlayış, sadece "diğer ulustan halka" karşı değil, **kendi ulusu içinde de seçici değildir**. Çünkü, milliyetçilik aynı zamanda özünde mülkiyetçiliği de taşır.

Mülkiyetçilik ise, haikın yönetilmesine burjuva, küçük-burjuva bir gözden bakar.

kin"le şekillenmiş bir anlayışın nereye varabileceğinin karakteristik örneğiydi: *"Partimiz ve halkımız katliamın sorumlularını ağır bir şekilde cezalandıracaktır. Madem Şırnak imha ediliyor, İstanbul ve Ankara da yakılacaktır. Türkiye'nin sivil güçleri ve Türk memurları da savaşımızın hedefi olacaktır."* (23 Ağustos 1992, Kuzey Botan Eyaleti Karargah Komutanlığı)

Bu anlayış daha sonra PKK yönetimi tarafından, Abdullah Öcalan tarafından sık sık dile getirildi: A. Öcalan'ın *"Biz de 'Kapalıçarşı'ya gir tara emri mi verelim?"* açıklamalarını Kapalıçarşı'da, Galeria'da patlayan bombalar izledi. Öyle bir hale geldi ki, devrimciler, hatta yurtsever basının kendisi bile, hangi eylemin PKK tarafından yapıp yapılmadığını ayırtedemez hale geldi.

Eylem tarzındaki çarpıklık, islamcılarda olduğu gibi *"istenmeden"*, *"zorunluluklarla"* ortaya çıkan bir sonuç değil, **politik olarak onaylanan** bir sonuçtu. Kürt milliyetçi hareket, doğrudan halkı hedef alan eylemlerden "politik" bir yarar umuyordu. Pragmatizm böyle düşündürüyordu. PKK'nin, ne solun adalet anlayışının zedelenecek olması, ne de geleceğe yönelik kaygıları yoktu; sadece güncel açıdan oligarşinin çeşitli kesimleri üzerinde istediği sonuçları yaratabilmek için halkı hedef almaktan çekinmiyordu. "Halkta tedirginlik yaratmak", halk için savaşanların işi olamazdı; fakat sınıfsallıktan uzaklaşıldığında bu noktaya savrulmak da mümkündür. Öyle ki Çetinkaya Mağazası'nın yakılması ve 11 kişinin ölmesi eyleminde "halka zarar verme"nin teorisini yaptılar. Eylem doğrudan insanları öldürmek için yapılmamıştı belki, ama mağazanın yakılması için seçilen saat, bunu içeriyordu. Sonrasında ise, halktan özür dilemek yerine *"ne var bu kadar büyütülecek, Kürdistan'da da her gün insanlar ölüyor"* yaklaşımı sergilendi.

Kürt milliyetçiliğinin eylem tarzı, Türk, Kürt halkın büyük bir bölümünde

tepkini yaratırken, oligarşiye de "teröristler... bunlar çoluk-çocuk, kadın-erkek ayırt etmeksizin halkı katleden canilerdir" propagandası için malzeme verilmiş oldu. Oligarşi bu zeminde "Güçlönak katliamı" gibi katliamları kamuoyu nezdinde uzun süre PKK'ye maledebildi. Bizzat Kürt milliyetçi basında bile "kontrgerilla yapmıştır" yorumuyla yer alan kimi eylemleri daha sonra PKK'nin yaptığının ortaya çıktığı bir "muğlaklık" ortamında oligarşinin her türlü provokasyonuna açık bir zemin vardır zaten.

Milliyetçi anlayış, sadece "diğer ulustan halka" karşı değil, **kendi ulusu içinde de seçici değildir**. Kendi içinde de halka zarar veren eylemler yapabilir. PKK'nin koruculara yönelik mücadele anlayışı böyle şekillenmiştir. Korucuları yıldırma için yapılan eylemlerde sadece korucular değil, iradi ve planlı olarak korucuların aileleri, çocukları da hedeflenmiştir. Milliyetçilik aynı zamanda özünde mülkiyetçiliği de taşır. Mülkiyetçilik ise, halkın yönetilmesine burjuva, küçük-burjuva bir gözden bakar. Bunun sonucunda PKK çeşitli yerlerde zorla vergi, zorla askere alma, halka yönelik yasaklar koyarak otorite olmaya çalışmıştır. Devrimci otorite halka dayanır. Devrimci otoritenin denetimini halk örgütlülükleri ve halkın silahlı güçleri sağlar. Ancak PKK bu **tür** vergileri, cezaları, daha çok halkı taban örgütlülükleri yaratacak düzeyde kazanamadığı yerlerde gündeme getirerek, halka karşı salt silaha, zora dayanan bir otorite geliştirmek istemiş, bu da ters tepmiştir.

Kürt milliyetçiliğindeki yanlış eylem anlayışının bir başka tezahürü "sol içi şiddet"e başvurmakta sorumsuz ve pervasız olmasıdır. Halk güçleri ve karşıdevrimci güçler şeklinde bir ayırım yapmadığı, bunun yerine **Kürt solu, Türk solu** ayrımı yaptığı için, dar milliyetçi bakış "Türk solu"nu hedef olarak görebilmiştir. Ama milliyetçiliğin aynı zamanda mülkiyetçilik olmasının doğal sonucu, PKK'nin "sola" yönelik şiddeti "Türk solu"yla sınırlı kalmamış, "Kürt solu"nun değişik kesimlerine daha da

büyük bir pervasızlıkla yönelmiştir. Aynı anlayışı Güney Kürdistan'da (Kuzey Irak) da görmek mümkündür. KDP ve YNK arasında, keza PKK ile bunlar arasında yüzlerce insanın ölümüne neden olan çatışmaların temelinde, milliyetçilikten beslenen mülkiyetçilik yatmaktadır.

PKK'nin yanlış eylem çizgisinin **bir** diğer sonucu, **"orman yakma"** gibi eylemleri genel bir eylem tarzı olarak benimsemesinde ortaya çıkmıştır. Orman yakma olayları **da uzun süre** spekülatif kalmıştır. PKK, halka ve sola karşı sorumluluk duygusundan uzak anlayışıyla, tartışma konusu olan pek çok eylemde "yaptık" veya "yapmadık" şeklinde bir açıklamada bulunmayarak, üstlenip üstlenmemeyi gelişmelere göre belirleyen pragmatik bir politika izlemiştir. Zaman zaman yapılan eylemlerde devrimciler, demokratlar tarihsel tecrübeleriyle *"bu eylemi yapsa yapsa kontrgerilla yapmıştır"* diye düşünmüş, ancak daha sonra yanlışlıklarını görmüşlerdir. Ormanlar konusunda da böyle olmuştur. Oligarşi ormanları PKK'nin yaktığını iddia ederken, oligarşinin tüm açıklamalarına şüpheyle yaklaşmayı genel bir ilke olarak benimseyen devrimciler, PKK'den açıklama bekleyen bir tutum içinde oldular. Sonunda "açıklama" geldi. Orman yakma eylemleri üstlenildi. Bu üstlenmelerden bir örneği hatırlatalım: *"Türk devletinin Kürdistan'da ormanları yakmaları üzerine, Garzan Eyaleti'nden bir grup gerillanın bu olaylara misilleme olarak Çukurova metropollerine gönderildiği ARGK Basın Bürosu tarafından bildirildi. Bu gerilla grubunun gerçekleştirdiği eylemler şunlardır. 3 elektrik trafosunun imha edilmesi, 1 TNT deposunu yakma, 29 ayrı yerde orman ve bazı ekinleri yakmadır."* (KURD-A, 25 Temmuz 1994)

Bir eylemin doğruluğunun yanlışlığının ölçüsü, halka ve devrime hizmet etmesidir. Milliyetçi anlayışın eylem anlayışının sonuçlarını özetleyerek tabloyu daha net olarak bir kez daha görelim: Halkın yoğun olarak bulunduğu yerlere bomba bırakma, korucuları

çoluk çocuğuyla birlikte öldürme, halkı da hedef olarak görme, halka karşı egemen sınıf otoritesiyle aynı anlayışla yasaklar, cezalar uygulama, sola karşı şiddete başvurma, orman yakma, yaptıklarını üstlenmeme... Sıralanan tüm bu örneklerde böyle **bir** ölçü -halka ve devrime hizmet etmesi- yoktur. PKK'nin bu türden eylemlerinin yoğunlaştırıldığı dönemde Kürt milliyetçiliği

tarafından geliştirilen söylemi hatırlayalım: "*Kurşun adres sormaz*". Hayır, halkın savaşının kurşunu adres sorar. Adres sormayan kurşun, kısa vadeli sonuçları ne olursa olsun, son tahlilde karşı-devrime, egemen sınıflara yarar.

Devrimci eylem tarzı

Hangi biçimde olursa olsun, devrimci eylemin her koşulda değişmez belirli amaçları vardır: Bunların en başta gelenleri; **halka gerçekleri açıklamak, halkı örgütlemek, halkı devrime kazanmaktır**. Bunları amaçlayan bir eylemin "**halka karşı**" olması eşyanın doğasına tersdir. Devrimci eylemin ilkeleri, kuralları da işte buradan doğar. "*Bakış açımızı şekillendiren temel nokta, **halkın çıkarına olup olmaması ile devrimi geliştirip geliştirmede** olmalıdır. İlke ve kurallara, değerlere işte bu kıstasla bakmak zorundayız.*" (Kongre Belgeleri, syf; 272)

Mao'dan Che'ye, Mahir Çayan'dan Cephe'ye, silahlı savaşın devrimci önderlerinin eylem anlayışı, net ve berraktır. Kurşunların, bombaların kime nasıl yöneleceğinin, nasıl savaşılacağına ilkelere, kuralları konulmuş ve bunlara titizlikle uyulmuştur. Bu ilkelerle hareket edenler, eylemlerinin biçimini ve hedeflerini de buna göre belirler. Hedefte düşman ve halk güçleri, suçlu ve suçsuz ayırıştırılmıştır. Eylemin zarar verdiği kesimler, halktan insanları, suçsuzları içerdiği noktada, orada halka gösterilen bir gerçek, verilen bir mesaj kalmaz. Böyle bir **mesaj varsa** da bulanıklaşır. Devrimin adaleti konusunda şüphe oluşur. Halka güven vermeyi amaçlayan eylem,

devrimcilere güven duymama gerekçesi haline gelir. Devrimci mücadele bir iktidar mücadelesidir. Devrimci örgüt, iktidar adayı bir örgüttür. O, kitlelerin güvenini eylemleriyle sağlayacaktır, adaletini eylemleriyle gösterecektir. Böyle bir örgütün "halka zarar veren" eylemler yapması, silahıyla kendisini vurması, başka deyişle intihar etmesi demektir.

Sol örgütlerde, iktidar iddiasından uzaklaşmak pragmatizmi, pragmatizm de ilkesiz, kurlsız eylem anlayışını getirir. "*Devrimciler için eylem araçtır. Ama sınıf perspektifinin yitirildiği yerlerde eylemler giderek politikanın araçları, sürdürülüş biçimleri olmaktan çıkıp amaçlaştırılabilirler. Politika silahlara kumanda edeceği yerde, giderek, silahlar politikaya kumanda etmeye, her şey eyleme göre belirlenmeye başlar. O zaman, ne olursa olsun eylem yapma, cevap verme, misilleme yapma mantığı eylem çizgisine egemen olmaya başlar. Eylem amaçlaşır.*" (Mücadele Seçme Yazılar, syf. 305)

Devrimci hareket, sınıflar mücadelesi arenasına çıktığından bu yana çok net ve düz bir çizgi izlemiştir. Mahir Çayanlar'ın pratiği bu açıdan çok büyük bir tarihsel önem taşır. Hareketin yayınladığı ilk bildiride eylem anlayışının sınırlarını net olarak çizmesi, baştan beri bu konuda gösterilen özeni ve tutarlılığı gösterir. THKC 1 No'lu bildirisi bu açıdan da tarihseldir; eylem anlayışına ilişkin şunlar söylenir bu bildiride:

"*THKC kendi saldırı noktaları dışında kalan hedeflere yönelen ve **halkın saflarına da zarar veren** hiçbir maceraperestin ve gangsterin sorumluluğunu üzerine almaz. Çocuk kaçırmak, kadınlara ilişmek, **emperyalizmle doğrudan doğruya ilişkisi olmayan kimselere, esnafa, para babası bir avuç hain dışındaki orta derecedeki zenginlere, yani orta burjuvaziye** saldırmak, zarar vermek devrimci eylemler olamaz. Bunlar adi gangsterlik olaylarıdır. THKC, bu gibi eylemleri şiddetle kınar. Amerikalı emperyalistlere, finans kapitalizmin temsilcilerine, zalimlere ve*

halk düşmanlarına yönelen her harekete ise saygı duyar ve bunları sonuna kadar destekler. THKC savaşçılarının bütün eylemlerini kendi bültenleriyle halka açıklar. THKC, halk düşmanlarını, işkencecileri, zalimleri, soyguncuları yargılar, cezalandırır. Onlardan döktükleri kanın ve yaptıkları zulmün hesabını sorar..." (THKP Dava Dosyası, syf; 445)

Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir'in kuşatma altında girmek zorunda kaldıkları evde "rehin" aldıkları Sibel Erkan'ı korumak için gösterdikleri özen, bu geleceğin önemli halkalarından biridir. Bu tavır daha sonra Mahirler'in yolunda yürüyen devrimci hareketin de kılavuzu olmuş, kadrolar, savaşçılar bu kültürle şekillenmişlerdir.

Tabii bu devrimci gelenek, burada ortaya koyduğumuz islamcı, milliyetçi anlayışların çok çok uzağındadır. Onlar nezdinde, Sibel Erkan gibi, eylemin bir biçimde içinde kalmak zorunda kalan halktan insanların zarar görüp görmemesi değil, irade dışı gelişmeler sonucu halkın zarar görmesi değil, doğrudan halkın hedeflenip hedeflenmemesi sorunu tartışılmaktadır. Emperyalizmin "terör" demagojisinin iki ana malzemesi vardır; birincisi kontrgerilla eylemleri, ikincisi islamcı ve milliyetçi kesimlerin eylemleri. Bunlar olmaksızın emperyalizmin devrimci eyleme yönelik terör demagojilerinin bu ölçüde etkili olması mümkün değildir. Düşman, en ilkeli, kurallı eylemler üzerine bile demagoji yapar, bunun üzerinden provokasyonlar geliştirmeye çalışır; ancak bu durum, devrimcilere *"biz ne kadar dikkat edersek edelim, nasıl olsa düşman böyle diyecektir"* kolaycılığıyla davranma hakkını vermez. Tersine, hep daha ilkeli, kurallı olmanın önemini artırır. Bu uzun süreli bir savaştır; devrimci eylemin şaşmaz adaleti, zaman içinde o demagojileri hükümsüz kılacaktır. Nitekim devrimci hareketin tarihine bakıldığında, tüm eylemleri burjuvazinin demagojisiyle karalanmış olmasına rağmen, bizzat oligarşinin sözcülerine "Devrimci Sol halka karşı eylem yapmaz" dedirtebilmiş olduğu

görülür. Halk ve devrimciler nezdinde Cephe'nin neyi yapıp neyi yapmayacağı kalın çizgileriyle ortaya konulmuştur.

Savaş gerçeği içinde, her şeye rağmen istenmeyen, irade dışı olaylar da yaşanabilir. Çatışma ortamından veya savaşçıdan kaynaklanan bir dikkatsizlik, teknik bir hata, gözden kaçırma gibi durumlar sonucu halkın zarar görmesi sözkonusu olabilir. Eylem anlayışında halkla emperyalist-oligarşik güçleri ayırdeden bir hareket, böylesi bir durumda asla bunun teorisini yapmaz, savunma tavrı içine girmez. Tersine halka gerekli açıklamayı yapar, özür diler ve koşullar elverdiği ölçüde verilen zararı maddi-manevi telafi etmeye çalışır. Devrimci hareket bu konuda da tüm savaştan halk güçlerine örnek olacak bir pratik yaratmıştır. Cephe savaşçısı Semiran Polat'ın bir bombayı taşıması sırasında bombanın bulunduğu otobüste patlaması sonrasında Cephe'nin yaptığı açıklama, bunun en yakın örneğidir. Bu açıklamada sorumluluk üstlenilmiş, halktan özür dilenmiştir. Bir bu olaydaki devrimci yaklaşımı, bir de islamcıların, Kürt milliyetçiliğinin halkın kalabalık olarak bulunduğu yerleri bombalamasındaki yaklaşımı karşılaştırın; aradaki farkın kıyaslanabilir olmadığı açıktır. Çünkü islamcı, milliyetçi ideolojiyle, Marksist-Leninist ideoloji kıyaslanabilir değildir. Marksist-Leninist ideoloji temelinde egemen sınıflara karşı yürütülen savaşın niteliğiyle, milliyetçilik ve islamcılık temelinde yürütülen savaşların niteliği kökten farklıdır. Marksist-Leninistler'in savaşında "halktan yana" olmak, yaptığı her şeyi "halk için" yapmak, her şart altında halkın çıkarlarını savunmak, tartışılmaz, değişmez ilkelere.

"Her türlü şiddete karşı" olmanın teorisini yaparak, "şiddet"i sadece ve sadece "devletin hakkı" olarak görenler, elbette savaş gerçeğini de, bir devrimci örgütün halkın zarar gördüğü durumlardaki hassasiyetini de anlamayacaklar, anlamazdan geleceklerdir. Burada anlatılanlar, tartışılanlar, *"her türlü şiddete karşıyız"* diyen burjuva ideolojisini ve bu ide-

olojiyle hareket edenleri ilgilendirmeyen bir tartışmadır. Burada halkların şiddetinin meşruluğu temel alınıp, bu şiddetin meşru hedeflere yöneltilmesi gerektiği işlenmektedir. Fakat bu meşruluğu kabul etmeyenlerin kulağında her bomba sesi, her kurşun sesi "aynı **yankıyı**" yaratacaktır. Semiran Polat'ın kucağındaki bombanın patlaması olayında Hürriyet, Sabah gibi burjuva gazetelerle, kendine "**sol, devrimci**" diyen bazı gazetelerin benzer başlıkları kullanması da bundandır. **Bunların** anlayışının özünde, "**kurşun adres sormaz**" diyen milliyetçi, islamcı anlayıştan farkı yoktur. Onlar da "adres"e bakmıyor; **her türlü** kurşuna "aynı şiddette" karşı çıkıyor. Onların da bakış açısında "sınıfsallık", emperyalizm ve halk ayrımı yoktur. İslamcı ve milliyetçi, ezen-ezilen ayrımı yapmadan hepsini hedefe koyarken, reformist de ezen-ezilen ayrımı yapmadan her türlü şiddete karşı çıkıyor.

Evet, bizim tartışmamız şiddetin kendisi değildir; **onun kaynağının meşruluğu kadar, yürütülüş biçiminin de meşru olması gerektiğidir**. Ezilen, sömürülen tüm halkların şiddete başvurma hakkı vardır. Eylem biçiminin meşruluğu ise, birincisi sömürü ve zulmün sorumlularına vurmasından, ikincisi halka zarar vermeyen bir anlayışla yönetilmesinden geçer. Bir siyasi hareket, eyleminin siyasal sonuçlarının ne olacağını, halkın bilinci ve duygularını nasıl etkileyeceğini, karşı-devrimci güçlerin eylem karşısında ne tür propaganda geliştirebileceğini hesaplar. Bunları hesaplamayan bir hareket ya salt askeri bakış açısıyla hareket ediyordur, ya da bunları önemsemeyen bir ideolojiye sahiptir. İslamcı ve milliyetçi eylem tarzında her ikisi de geçerlidir. Sonuç, misilleme yapılan, protesto dilen olayın suçlusu, sorumlusu olmayan halkın öldürülmesi veya değişik biçimlerde zarar görmesidir. Bu eylem anlayışı, kısa vadede sahiplerine bazı kaza-

nımlar sağlayabilir, ancak kesin olan şudur ki, sonuçta dönüp kendini vurur.

Silahlar, sadece devrimci politikanın kumandası altında oldukları zaman, şaşmazlar. Sınıflar savaşında hep doğru hedeflere yönelirler. Şiddet, sadece devrim ve halkın iktidarı perspektifiyle bütünlendiğinde sadece ve sadece egemen sınıfların iktidarını zayıflatacak hedeflere yönelir. Bu anlamda devrimci eylem anlayışının ilke ve kurallarını bir kez daha şöyle özetleyebiliriz: Halkın malına-canına zarar vermemek savaşın en temel ilkelerinden biridir. Devrimciler savaşa uzun vadeli ve politik açıdan bakar. Halka vereceği mesajda hiçbir bulanıklığa yer bırakmayacak hedefler seçer. Eylemin kendisi düşmanı gösterir. Halkın şiddeti, adaletin tezahürüdür. Bu şiddetin suçsuzlara yönelmesi adaletsizliktir. Halkın şiddeti, halkın cephesinde yeralan örgütlere, nesnel olarak halkın cephesinde (devrimin sınıflar mevzilenmesi içinde) yeralan veya alabilecek olan güçlere yönelmez. Devrimci eylem tarzında **rekabetçiliğe, kolaycılığa, pragmatizme** yer yoktur; bunların yön verdiği şiddetin olumsuz sonuçlar doğurması kaçınılmazdır. Devrimci eylem tarzında, halka karşı açıklık ve sorumluluk esastır; eylemi üstlenmek, gerektiği noktalarda eyleme ilişkin çeşitli boyutların açıklanması bu açıklık ve sorumluluğun gereğidir.

Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür. **Devrimci örgüt, halkın örgütüdür**. Dolayısıyla "**halka zarar veren**" eylem demek, **kendisine** zarar vermesi demektir. Ancak milliyetçilik ve islamcılık temelindeki örgütlerde, bu mutlaka böyle olacak diye bir kural yoktur; tersine, milliyetçi ve islamcı örgütler, egemen sınıfların veya küçük-burjuvazinin örgütleri olarak çıkarlar siyasi arenaya. Halk tabanına dayanıyor olmaları, onların sınıfsal niteliğini değiştirmez. Ve eylem anlayışını belirleyen de son tahlilde, **sınıfsal** niteliktir.

*

Çarpıtılan bir kavram; 'insan hakları'

- ◆ Emperyalizm ve oligarşi 'insan hakları' kavramını nasıl kullanır?
- ◆ 'insan hakları'ndan ne anlamalıyız?
- ◆ Avrupa-Amerika merkezli insan hakları örgütlerinin gerçek niteliği nedir?

"İnsan Hakları" kavramı, emperyalizmin dilinde en çok yozlaştırılan, içi boşaltılan kavramların başında gelir. Kavramın içinin boşaltılması bir yana, kimi zaman zulmün üzerini örten bir araç, kimi zaman doğrudan emperyalist saldırganlığın bir demagojisi hali-ne dahi getirilmiştir. Ezilen halkların, devrimcilerin haklar ve özgürlükler mücadelesinin bir parçası olarak insan hakları mücadelesine bakışı ile, emperyalizmin rotasındaki "insan hakları savunuculuğu"nun karıştırılmamasının yolu, 'insan hakları' kavramının kim tarafından, nasıl, hangi içerik ve amaçla kullanıldığına bakmaktan geçer. Aksi kavramın yozlaştırılmasına dolaylı katkı sunmak demektir. ***

"İnsan Hakları" kavramının kökenleri, 1789 Fransız Devrimi'ne dayanır, Fransa Kurucu Meclisi tarafından onaylanan **Haklar Bildirgesi**, **"İnsanlar hür ve hakça eşit olarak doğarlar, öyle yaşarlar"** sözleriyle başlar.

Bildirge özü itibarıyla burjuvadır. Asıl olarak burjuvazinin hakları, en başta da "mülkiyet hakkı" vardır. Ancak buna karşın, Haklar Bildirgesi, Fransa ile sınırlı olmayan, o güne kadar halkların dökülen kanları ile yazılmış bir tarihin sonunda kazanılan bir mevzinin de ifadesi olmuştur. 'Yurttaş hakları' ilk kez yazılı hale gelmiştir. Burjuvazi, feodalizme karşı ileri bir sistemin temsilcisi olarak 'hak ve özgürlüklerden' yana olmak durumundaydı. (Aynı burjuvazi, 1871'e geldiğinde, Fransız emekçilerinin "hür ve hakça eşit olarak" yaşayabilmek için ayağa kalkışına büyük katliamlarla cevap verecekti.) Ve asıl önemlisi, burjuva devrimin temel gücünü ezilen halk kitleleri oluşturuyordu. Haklar Bildirgesi bu koşullar altında şekillendi.

Haklar Bildirgesi, bugün sıkça adı anılan **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**'ne de esin kaynağı oldu. 1948 yılında kabul edilen beyanname halkların kazanımının **tüm** dünya çapında kabulü anlamına geli-

Sovyetler Birliği nezdinde sosyalizmin büyük bir prestije ve halklar lehine mevzilere sahip olduğu koşullarda, o günkü BM yapısı içinde, emperyalistler BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile yazılı hale getirilen haklara karşı çıkamamışlardır.

yordu. O günkü BM yapısı ve dünya dengeleri açısından, emperyalistler bu beyanname ile yazılı hale getirilen haklara karşı çıkamamışlardır. Zira, Sovyetler Birliği nezdinde dünya çapında sosyalizmin büyük bir prestije ve mevzilere sahip olduğu koşullar söz konusudur. Öyle ki, sosyalizmin halklara tanıdđı hak ve özgürlükler karşısında baskılanma altında kalan emperyalist ülkeler, kendi ülkelerinin emekçi sınıflarının mücadelelerinin de etkisiyle anayasalarına çeşitli hak ve özgürlükleri eklemek zorunda kalmışlardır. Bunu, kendi ülkelerinde devrimleri engellemenin bir yolu olarak görmüş olsalar dahi, kazanım halklarındı. Örneğin, büyük Ekim Devrimi'nin kazanımlarının belgelendiği 1936 Sovyet Anayasası tüm dünyayı etkilemiştir. Fransa gibi birçok emperyalist ülke anayasaları 1936 Anayasası'nın baskılanması altında hazırlanmış ve kaçınılmaz olarak etkilenmiştir.

BM "İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si" de işte bu koşulların ürünü olarak şekillenmiştir. Beyannamede tanımlanan hakların elbette kapitalist, emperyalist devletler açısından anlamı göstermelik ve kağıt üzerindeydi. Dillerinden düşürmemelerine, burjuva insan hakları anlayışının temelini oluşturmasına karşın, gerçek anlamda birçok madde uygulanmadı ve halen uygulanmıyor. Çünkü; bütün hak ve özgürlükler gibi, insan hakları da, bir sistem sorunudur. Emperyalizmin egemen olduğu dünyada, oligarşilerin yönettiği ülkelerde "insan hakları" göstermelik olmaktan öteye as-

la gidemez. Kapitalizmin doğası baştan "eşitliği" reddeder. Eşitlik yoksa, insan hakları da yoktur. Ancak, ezenlerin iktidarlarının yıkılıp, ezilenlerin iktidarı kurulduğuunda, o ülkede insanların özgür ve eşit olduğu koşullardan söz edilebilir.

"İnsan hakları", bir dönem sonra emperyalizm tarafından özellikle sosyalist ülkelere karşı kullanılan bir kavrama dönüştürüldü. İçi boşaltıldı. Sosyalizmin kazanımları altında ezilen emperyalistler, sosyalist sistemi karalayabilmek için 'insan hakları' söylemi üzerine oturan yoğun bir anti-propaganda kampanyasına başvurdular. "Demir perde" söylemi bu propagandaların sonucu oluşturuldu. Amerika ve Avrupa merkezli, sözde 'devletten bağımsız', gerçekte ise göbekten bağlı 'insan hakları kuruluşlarının oluşumu da bu süreçtedir. Bugün karşımıza 'Sivil Toplum Kuruluşları' (STK) kimliğiyle çıkanlar da bunlardır. Göstermek istedikleri gibi, faşist diktatörlüklerle yönetilen ülkeler değil, asıl ilgi alanları uydurma senaryolarla hazırladıkları raporlarıyla sosyalist ülkeler oldu. Çünkü, o faşist diktatörlükler, ait oldukları emperyalist sistem tarafından destekleniyordu ve sadece zevahiri kurtarmak için 'eleştirildiler'. Emperyalistler, küçük-burjuva aydınları, sol etiketli kurumları da bu kampanyalarında aktif olarak kullandılar.

"İnsan hakları", artık 'kendisi' olmaktan çıkmış, tanımlaıyla hiçbir alakası olmayacak şekilde, emperyalizmin elinde demagojik bir malzemeye dönüşmüştü. Elbette bu demagoji sadece sosyalist ülkelere karşı kullanılmadı. Yeni-sömürge ülkelerdeki iktidarlara istediklerini kabul ettirebilmenin bahanesi olarak yaygın şekilde kullanıldı. Ona, "demokrasi" kavramı eşlik ediyordu. Yine, sömürgeciliğin derinleştirildiği ülkelerde, 'insan haklarının, demokrasinin Batı'dan geleceği' yaygın olarak işleniyor, emperyalist Batı, "insan haklarının kabesi" olarak lanse ediliyor, böylece anti-emperyalist tepkilerin önü kesilmek isteniyordu. Elbette bu konuda başyardımcı, o ülkeler-

de kurdurulan ya da varolanların fonlarla denetime alındığı STK'lardı.

ABD Eski Başkanı Carter'ın başdanışmanı olan Brezinski, kavramın emperyalizmin yeni politikasında kullanımını şu sözlerle ifade ediyordu: "*Vietnam yenilgisi ve Watergate skandalından sonra ABD'nin kendi içine kapanmasını önleyecek tek şey insan hakları teması etrafında kamuoyunu harekete geçirmektir.*" (Beyaz Ölüm Güncesi)

1980'lerden başlayarak 1990'lı yıllar boyunca kavram daha yaygın bir şekilde emperyalizmin dilindeydi.

Emperyalizm, askeri olarak müdahale etmeyi planladığı ülkelere karşı "insan hakları" ekseninde bir kampanya yürüterek müdahalenin zeminini hazırladı. Yugoslavya, Irak en bariz örneklerdir bu konuda. Müdahale edilen ülkelerde ise, bırakın demokrasiyi, insan haklarını, halklar en ağır işgal koşulları altında yaşamaya mahkum edildiler, ülkeler parçalandı, açlık, sefalet ve korkunç bir yozlaşma geliştirildi. "İnsan hakları ve demokrasi" demagogisi ile, "diktatörden kurtarma" yalanıyla işgal edilen Irak'ın tüm kentlerindeki katliamlar, Ebu Gureyb Hapishanesi'nden dünyaya taşan en vahşi işkence görüntüleri, emperyalizmin bu konudaki riyakarlığının en açık göstergeleridir. İnsan haklarını dilinden düşürmeyen Amerika, kendi içinde hak ve özgürlükleri giderek kısıtlarken, bizzat bakan, devlet başkanı düzeyinde Guantanamo hücrelerinde savaş esirlerine yapılacak işkencelere izin vermişlerdir.

Emperyalizmin "insan hakları" kavramını çıkarları için kullandığı araçlardan biri de hazırladığı raporlardır.

1980'lerden itibaren yaygın şekilde Amerika'dan Avrupa'ya, 'insan hakları raporları' yayımlandı. Halk kurtuluş savaşları, ulusal kurtuluş savaşları, anti-emperyalist iktidarlar bu kavramla mahkum edilmek istendi. İşbirlikçi iktidarlara istediklerini kabul ettirmenin de aracıydı bu raporlar. ABD ve Avrupa tarafın-

Emperyalizm, askeri müdahale etmeyi planladığı ülkelere karşı "insan hakları" ekseninde bir kampanya yürüterek müdahalenin zeminini hazırladı. Müdahale edilen ülkelerde ise, bırakın demokrasiyi, insan haklarını, halklar en ağır işgal koşulları altında yaşamaya mahkum edildiler

dan hazırlanan raporlar, üzerinde baskı kurulmak istenen ülkeden bol miktarda "insan hakları ihlalleri" ile dolduruldu. Hem böylece; tüm dünyada her türlü insan hakkını ihlal eden, savaşların yaratıcısı, işgallerin, katliamların, kontrgerilla örgütlenmelerinin, cuntaların sorumlusu emperyalizm 'insan hakları savunucusu' maskesi takma imkanı buldu. Hem de, o ülkeden tavizler koparıldı. Tavizlerin boyutuna göre, emperyalistler bu ülkelerin 'insan hakları sicillerini' birden temizleyiveriyorlardı. O ülkelerde kimsenin farkında olmadığı "büyük insan hakları ilerlemeleri, demokratik devrimler" oluyordu. Bunun için ülkede hiçbir değişikliğin olması da gerekmiyordu. Sadece vitrini düzeltmeleri yetiyordu. Bu konuda da emperyalizm elinden geleni yapıyor, iktidarların kanlı ellerine 'beyaz eldiven' giydirdiyordu.

Bu konuda Türkiye tipik bir örnektir. ABD'nin veya AB'nin "Türkiye'deki insan hakları ihlalleri" üzerine, hem resmi hem de sözde 'insan hakları kuruluşları' tarafından hazırlanmış yüzlerce raporu bilinir.

Emperyalizm, 'insan hakları' kavramını, sınıflar gerçeğini yok saymak, halkların bilincinde bu çarpıklığı yaratmak için kullanır. Bu nedenle halkların insan haklarından anladığı ile, burjuva insan hakları savunuculuğunun anladığı ve kanıksatmak istediği arasında dağlar kadar fark vardır.

İnsanın kendine yabancılaşması-
nın kaynağı olan "mülkiyet hak-
kı"**nın** insan hakkı olarak savu-
nulması, burjuva insan haklarının
sınıf çıkarlarını dayatmasından
başka bir şey değildir.

Örneğin, burjuva insan hakları anla-
yışında, insan hakları ile hiçbir ilişkisi
bulunmayan "mülkiyet hakkı" en baş sı-
ralarda yer alır. **İnsanın kendine yaban-
cılaştırılmasının** kaynağı olan "mülkiyet
hakkı"**nın** insan hakkı olarak savunul-
ması, burjuva insan haklarının sınıf çı-
karlarını dayatmasından başka bir şey
değildir. Oysa bilinir ki, halklar özel mül-
kiyetleri olmadan da "insan gibi" yaşa-
yabilirler. Burada aslanan burjuvazinin
mülkiyetinin güvenliğidir, yoksa, ezilen-
lerin bu hakkı kullanmasının mümkün
olmadığı, bunun bir sistem sorunu ol-
duğu açıktır. Yine işkence, en büyük in-
san hakkı ihlali olarak sayılır, ama her-
kes bilir ki, işkenceye maruz kalan da
burjuvazi değil, halktır, muhaliflerdir. Ya
da "eğitim, sağlıklı yaşam hakkı"ndan
söz edilir. Oysa yine bilinir ki, böyle bir
sorun yoksullar için vardır, burjuvazinin
eğitim ve sağlık diye bir sorunu yoktur.
'Halkın hak ve özgürlükleri' değil de,
"insan hakları" kavramının kullanılma-
sının altında yatan da buradaki çarpıklık-
nın kanıksatılmak istenmesidir. Yoksul-
lar-zenginler, ezen-ezilen yok, sadece
'insan' var. Bu çarpıtmadan hareketle
ortaya atılan *"insan hakları sınıflar üs-
tüdür"* sözü burjuva insan hakları savu-
nuculuğunun atasözü gibidir. Gerçekte
söylenen şudur: Biz insan haklarına
kendi sınıf çıkarlarımızla bakıyoruz,
ama halklar böyle bakmamalı, "herkese
insan hakları" sloganını benimsemeli.

"Herkese insan hakları" sloganı,
"kahrolsun insan hakları" diye bağırın
işkencecileri de, halkların insanca ya-
şam hakkı önündeki en büyük engel
olan burjuvaları da hoşgörmeyi gerekti-

rir. Sınıfsallıktan soyutlanmış hüma-
nizm bu anlayışı besler. Ezilenlerin
ezenlerden hesap sorma, hakkı olanı ge-
rektiğinde zor kullanarak alma eylemi,
bu anlayışla karalanır, gayri-meşru ilan
edilir. Bu çarpıtılmış biçimiyle insan
hakları savunuculuğu yapanlar, gerçekte
egemen sınıfların dayattığı kölelik dü-
zeninin meşrulaştırılmasına hizmet
ederler. Düşünün ki, **"Yaşam hakkı kut-
saldır", "İnsan hakları sınıflar üstüdür"**
sözlerini dilinden düşürmeyip, katille-
rin, işkencecilerin, burjuvazinin de ya-
şama hakkını savunarak, işkenceye, ka-
yıplara, katliamlara karşı çıkılabilir mi?
Bu mücadelenin kendisi egemen sınıf
devletine karşı verilmek zorundadır. Şu
anlaşılabilir; herkes halkın iktidarı hede-
fiyle bu mücadeleye bakmayabilir. Buna
rağmen, kurulu sömürü düzenini de-
ğiştirmeyi hedeflemeyenler dahi, icazetle
hiçbir şey elde edemezler. Bu, kendi ter-
cihlerinden bağımsız somut bir olgudur.

Halkı aç, susuz bırakan, örgütlenme
hakkını yok eden, kişiliğini ezen, daha
fazla kâr için azgın bir sömürü uygula-
yanlarla, ezilenler nasıl aynı kefeye ko-
nularak insan hakları savunulabilir? Söm-
ürenlerin, ezenlerin gasbedilen bir
hakkı mı var ki, "herkese insan hakları"
diyelim?

Halkın hak ve özgürlüklerinden so-
yutlanmış bir insan hakları anlayışı ege-
men sınıfların halklara dayattığı bir ya-
landır. Marks bu konuda, **"Vatandaş
haklarından ayırılmış olan sözde
insan hakları, insandan ayrılmış olan
insanın, insana yabancılaşmış olan in-
sanın, bencil insanın haklarından baş-
ka bir şey değildir... İnsanın özgür olma
hakkı, insanla insan arasındaki ilişki
üzerine değil, insanın insandan ayrıl-
ması üzerinde temellendirilmiştir"** der.

Geniş ezilen kitlelerin hayatlarının,
üretim (geçim) araçlarını elinde tutan
küçük bir azınlığın, burjuva sınıfının lü-
tuf ve merhametine bağlı olduğu bir sis-
temde insan haklarından, özgürlükler-

den söz edilemez. Burjuvazi ise, tam tersini düşündürmek ister. Bütün meseleyi insan hakları mücadelesinin gelişmesine endeksler. Yani, sistem sorunu **yoktur, listemin** aksayan, kötü yanları vardır. İnsan hakları mücadelesi de bunun için verilmelidir. Kısaca düzen değişikliği gereksizdir.

Bu aldatma bir yana, istenen; insan hakları mücadelesinin de kendi istediği sınırlarda ve biçimlerde olmasıdır. Dikkat edin, düzeniçi insan hakları savunucuları, "insan haklarının tanınması"ndan sözederler. Yani, sistemin egemen olan güçlerinin bir lütfudur söz konusu olan. Elbette **dişe diş bir** mücadeleyle kazanılan hakların egemen sınıflar tarafından da tanınmak durumunda kalınması başka bir şeydir. İnsan hakları mücadelesi ile icazetle verilen mücadele bu nedenle birbiriyle bağdaşmazdır. Tıpkı, kapitalizm ile kavramın gerçek anlamıyla insan haklarının birbiriyle bağdaşamayacağı gibi.

"Barış" kavramının kullanılışı ile "insan hakları"nın kullanılışı birbirine benzerdir. Şurası çok açıktır; eğer savaşlar varsa, sömürünün varlığından, emperyalizm gerçeğinden kaynaklıdır. **İnsanlığa aykırı** bir şey varsa o da **kapitalizmin, sömürünün ta kendisidir**. Kölelik düzeniyle başlayan, üretim araçlarına sahip olanın üretim araçlarından yoksun olan üzerindeki egemenliği, feodalizmin ardından kapitalizm ile en büyük aşamasına ulaşmıştır. Kapitalizmin temelinde kâr vardır ve tüm toplumsal düzen buna göre şekillendirilir. Kapitalizm emekçilerin sömürüsüne ve bunu gerçekleştirmenin bir yolu olarak onlar üzerindeki diktatörlüğüne dayanan bir sistemdir. Kölecî, feodal düzenden farkı tamamen biçimseldir. Emekçi sınıfların egemen sınıflar tarafından köle olarak görülmesi gerçeği hiçbir zaman değişmemiştir. **En büyük insan hakkı ihlali** bu sınıf gerçeğinde yatmaktadır.

Üretim araçlarına sahip olduğu için devlet mekanizmasını elinde tutan egemen sınıfların, bu sistemi sürdürebil-

"Vatandaş haklarından ayırddilmiş olan sözde insan hakları, insandan ayrılmış olan insanın, insana yabancılaşmış olan insanın, bencil insanın haklarından başka bir şey değildir..." (Marks)

mek için cezalara, zora başvurmaları "yasal" olandır. "Yasadışı" olan ise, halkların bu düzene her türlü başkaldırısı, insanca yaşama isteği ve bu doğrultudaki eylemleridir. Emekçilere reva görülen köleliği kabullenip burjuvaziye hizmet etmelerinden ibarettir. Burjuvazi "insan hakları" adına neyi lütfediyorsa onunla yetinmeleridir. Burjuvazi, halkın kendi kendini yönetmesini, üretim araçlarının **tüm** toplumun ortak malı olmasını reddeder. Ezilenin kendisiyle eşit ve özgür koşullarda yaşamasını istemez. Kâr ve bireysel mülk edinme temel olandır.

Buradan kendiliğinden ortaya çıkan sonuç, kapitalizmin daha baştan insan haklarının ihlali olduğu, burjuvazinin ihlal edenlerin başında yer aldığıdır.

Bugün Amerika ve Avrupa merkezli insan hakları kuruluşları, burjuva insan hakları savunucuları da bu işleyişi bozmadan, sistemi sadece kabul edilebilir hale getirmek için rötüşlar yapmaktan öte bir amaç taşımazlar. Bu nedenle tekelin çıkarlarına temelden karşı çıkmazlar. Hatta bu çıkarları tehdit edenleri, en büyük zulüm altında olsalar dahi, görmezler, onların "yaşama hakkını" savunmazlar.

Ölüm orucu sürecinde Avrupa (ve Amerika) merkezli insan hakları kuruluşlarının tavrı bunun tipik örneğini teşkil etmiştir. Ne 19 Aralık katliamı ne de F tipi hapishaneler konusunda, en temel insan haklarını savunamamışlardır. CPT'den Human Rights VWatch'a, Helsinki VWatch'dan Uluslararası Af Örgütü'ne, Sınır Tanımayan Doktorlar'a kadar hiçbir, katliamın ve F tiplerinin Avrupa

Devrimcilerin tasfiyesi tekellerin isteği olduğu kadar burjuva insan hakları savunucularının da isteğidir. Tek fark, "insan hakları savunucusu" kimliği taşıyanlar bunun daha az kanlı olmasını savunur

emperyalistlerinin politikası olduğu gerçeğini dile getirmemişler, tersine bu gerçeğin üzerinin örtülmesine hizmet etmişlerdir. Hazırladıkları raporlar oligarşinin zulmünü mazur göstermenin aracı haline dönüşmüştür. Aynı anlayışın Türkiye temsilcileri olan Avrupa Birlikçiler de, dillerinden düşürmedikleri insan haklarını, düşünce özgürlüğünü bir yana bırakıp, insanların diri diri yakılmasını sessizce izleyebilmişlerdir.

Çünkü devrimci tutsaklar emperyalist sistem için tehdittir, Türkiye'deki çıkarlarının karşısında engeldir. Devrimcilerin yok olması tekellerin isteği olduğu kadar burjuva insan hakları savunucularının da isteğidir. Tek fark, "insan hakları savunucusu" kimliği taşıyanlar bunun daha az kanlı olmasını savunurlar ve göstermelik eleştiriler yaparlar.

Ülkemizdeki insan hakları savunuculuğu da, reformizmin elinde, burjuvazinin anlayışıyla, mevcut düzeni restore etme perspektifiyle şekillendiği için, temelde aynı cephede yer almışlardır.

Ülkemizde 28 Eylül-2 Ekim 2004 tarihleri arasında düzenlenen bir toplantıdan yola çıkarak, egemen sınıfların nasıl bir insan hakları savunuculuğu anlayışını geliştirmek istediklerini ele alalım.

Sözünü ettiğimiz günlerde, ülkemizde "*İnsan Haklarında Yeni Taktikler Uluslararası Sempozyumu*" düzenlendi. Toplantının amacı; dünyanın çeşitli ülkelerindeki sözde insan hakları savunucularının deney tecrübe aktarımı ve ihlallere karşı yeni taktikleri geliştirme olarak duyuruldu. Günlerce süren sempo-

yumda, ne dünya gerçekleri ne de düzenlenen ülkenin, Türkiye'nin gerçekleri yoktu. Olamazdı da. Çünkü bu gerçeklerin masaya yatırılması, emperyalizme ve oligarşiye karşı bir mücadeleyi de gerektirir. Toplantının amacı ise, tam tersine varolan kısmi mücadeleleri de tasfiye etmek, düzeniçi hale getirmektir.

Geliştirilmek istenen anlayış şuydu:

Birinci kural: Finansman, insan haklarını ihlal edenlerce yapılacak. 1,5 milyon dolara mal olduğu açıklanan bu sempozyumun "sponsorları" da, başta Türkiye olmak üzere devletlerdi. İnsan haklarının ırzına geçen ülkelerden İngiltere, Amerika, Türkiye ve Hollanda tarafından karşılandı bu para. Bugün insan haklarını savunuyoruz diyen kuruluşların ezici bir çoğunluğu Amerika, Avrupa tarafından finanse edilmektedir. Ve burada hiçbir sakınca görülmemekte, fonlanmak doğal hale getirilmektedir. Hal böyle olunca, bu kuruluşların fonlandıkları ülkelerin zulmüne karşı bir faaliyet içinde bulunmaları mümkün mü?

İkinci kural: Emperyalizmin ve oligarşinin suçlarının üstü örtülecek, dalkavukluk yapılacak, onların insan hakları şovu yapmalarına zemin yaratılacak. Hapishanelerinden oluk oluk kan akan bir ülkenin iktidarının desteğiyle, açılış konuşmasını katillerin başına yaptırarak düzenlendi sempozyum. ABD büyükelçisi dahi konuşturuldu. AKP'li bakanlara insan hakları nutukları attırıldı ve toplantının düzenleyicileri, böyle bir toplantının yapılabilmesini "Türkiye'deki büyük değişimin kanıtı" olarak sundular. Katil bir iktidara, eli kanlı Ertoşunlar'a üstün hizmet madalyası takan hükümete dalkavukluk yapıldı. Tüm dünyada oyun aynı şekilde sürdürülmektedir. Emperyalizmin sahte insan hakları şovu yapmalarının zeminini temel olarak bu tür kuruluşlar sunmaktadırlar.

Üçüncü kural: Mücadele biçimleri mutlaka düzen içi olacak, emperyalizmi ve oligarşiyi rahatsız bile etmeyecek. Gerçekten hak ve özgürlükleri savunan-

lar tecrit edilecek.

Sempozyuma davet edilenler bu tür özellikleri olan, kafa yapısı olarak buna yatkın olan kurum ve kişilerden seçildi. Sempozyumun ana maddesi olan "mücadele taktikleri" ise tam da emperyalizmin istediği biçimde tartışıldı. "Telefon mesajı atıp işkenceyi önlemekten" tutun da "paranın gücünü kullanmaya" kadar icazetin de ötesinde ancak soytarıllık olarak nitelenebilecek mücadele yöntemleri tartışıldı.

Örneğin; "Hak ihlallerinin önlenmesi için 'paranın gücü' nasıl kullanılmalı..." başlığında aktarılan bir deneye göre; emperyalist tekellerin hisse senetleri satın alınıp tekellerin insan haklarına saygılı olması sağlanıyordu!!!

Örneğin; "Hükümetlerle işbirliğine dayanan ilişkiler kurulması..." en fazla ön plana çıkarılan "taktikler" arasındaydı. Bu konuda ülkemizdeki "insan hakları kuruluşları"nın da epey yol aldıkları söylenebilir. Sanki hak ve özgürlükleri ihlal edenler başkasıymış gibi devleti devlete şikayet etme toplantıları periyodik olarak yapılmakta ve bunun adı da "insan hakları için mücadele" olarak pazar anmaktadır.

Dördüncü kural: Mücadele anlayışında olduğu gibi, örgütlenmede de sivil top umculuk savunulmalıydı. "En başarılı" insan hakları savunuculuğunun, *"Hiyerarşik olmayan, sekretarya ya da liderliği bulunmayan, dikey değil, yatay örgütlenen"* kurumlarca yapıldığı vaaz edildi.

Kısaca söylenen şuydu: Asla örgütlü olmayın, birey olun, mücadele etmeyin rica edin!

1970'li yıllarda, iktidar hedefleri yine olmasa da, insan hakları ile ilgili birçok kuruluş, militan denilebilecek bir mücadele veriyordu. Ve etkileri de bu yüzden bugüne göre kıyaslanamayacak ölçüdeydi. Egemen propaganda makinasının, "STK'ların giderek etkinliğini arttırdığı" söylemi bir yalandır. Burjuvazinin halkları mücadeleden alıkoymak, "bakın bir-

Türkiye'de en fazla insan haklarından sözedildiği, bu isimle kurullar, bakanlıklar kurulduğu dönemler, halkımıza yönelik baskıların, katliamların, infazların en yoğun yaşandığı dönemlerdir.

likte yönetiyoruz" havası vermek için başvurduğu oyunlardır sözü edilen "etki". Bugün insan hakları kuruluşları birer istatistik merkezine, danışma kurumlarına dönüştürülmüştür. İnsan haklarına Amerikancı bakışın egemen olmasıyla başka bir sonuca varılamazdı. Halkların en meşru direnişlerinin dahi, emperyalist saldırganlıkla yer yer aynı kefeye konulduğu bir anlayış geliştirilmiş, bırakın silahlı direnişi bizzat direnme kültürünün kendisi bu anlayışlar tarafından yanlış olarak görülmeye başlanmıştır. Örneğin, bu bakış açısıyla F tiplerine karşı direnmek katliama davetiye çıkarmaktır! İcazetçilik bütün bakış açılarına nüfuz eden bir habis ur gibi bünyeyi sarımsıdır. ***

Oligarşi de insan hakları kavramını tıpkı emperyalizm gibi, kendi zulmünü gizlemenin bir aracı olarak kullanır. Zaten uyguladıkları bütün politikalar emperyalizme aittir, kendi beyinlerine ait hiçbir şey yoktur.

Türkiye tarihine bakın, en fazla insan haklarından sözedildiği, bu isimle kurullar, bakanlıklar kurulduğu dönemlerin halkımıza yönelik baskıların, katliamların, infazların, insan hakları ihlallerinin en yoğun yaşandığı dönemler olduğunu görürsünüz. İlk İnsan Hakları Bakanlığı, Susurluk terörünün en boyutlu yaşandığı 1990'lı yıllarda kurulmuştur. "Demokratlıkları" ile bilinen kişiler bu göreve getirilerek vitrin yapılmış, bu vitrinin altından oluk oluk kan akıtılmıştır. Hatta traji komik bir örnektir; infazların insan haklarına uygun yapıldığını ispatlamak için bu ülkede İnsan Hakla-

ından Sorumlu Devlet Bakanı bizzat infazları izlemiştir." Köy yakmalar, katliamlar, hapishanelerdeki zulüm TBMM çatısı altında oluşturulan **İnsan Hakları Komisyonu** tarafından aklanmıştır. Öyle bir **İnsan Hakları Komisyonu** ki, 19-22 Aralık 2000 hapishaneler katliamında, daha cesetler yerde dururken; "*operasyonun insan haklarına aykırı olduğunu düşünmüyoruz*" diyebilmiştir. ***

Sonuç olarak;

Emperyalistler ve oligarşik iktidarlar, insan üzerine oturan, halkların ihtiyaçlarını temel alan bir sistemi temsil etmedikleri için, insan haklarını demagogjik olarak kullanırlar. Kendi haklarından başka hiçbir hakkı kendiliğinden tanımazlar.

Gerçek anlamda insan hakları da gösterilmek istendiği gibi sınıflar üstü değil, tersine sınıfsaldır. Ve devrimciler insan hakları için mücadeleyi yadsımaz, onu iktidar mücadelesi perspektifi ile ele alırlar.

Devrimciler, emperyalizmin egemenliğindeki bir dünyada, oligarşinin yönettiği bir ülkede, işkencelerin, baskıların, hak gasplarının yok edilemeyeceğini bilirler. Ancak bu demek değildir ki, haklar

için mücadele vermezler. Demokratik mücadelenin bir yanı da bu mücadeledir. Ancak bizim sözünü ettiğimiz insan hakları, "herkes için insan hakları" olamaz. Kastedilen **ezilen halkların, emekçi sınıfların haklarıdır**. İçi boşaltılmış insan hakları kavramının yarattığı ideolojik saptırmaya karşı çıkmak da bu mücadelenin bir parçasıdır.

Ancak halkın yönettiği, bağımsız ve gerçekten demokratik bir ülkededir ki, işkenceler, baskı ve her türden zulüm son bulacaktır. Ve ancak böyle bir ülkededir ki, halklar eğitimden sağlığa, düşünce ve inanç özgürlüğünden seyahat özgürlüğüne kadar tüm haklarına sahip olabilirler. O güne kadar sürdürülecek bütün mücadele biçimleri de buna hizmet edecektir. Devrime hizmet etmeyen, karşı-devrime hizmet ediyor demektir.

(1) 11 Ağustos 1992'de, **Nurten Acar**, **Eyüphan Polat**, **Aslan Arı**, **Vehbi Melek** ve **Nurhayat Beyhan** isimli devrimciler **Ankara'da Maltepe ve Küçükesat'ta kaldıkları evlerde İnsan Hakları Bakanı Mehmet Kahraman'ın gözetiminde kurşun yağmuruna tutularak infaz edildiler**.

İnsan Hakları Savunuculuğu, İHD ve Sol

- ♦ İnsan Hakları Derneği, solun kendi mücadelesinin karşısında kendisinin örgütlediği bir barikata dönüşmüştür.
- ♦ Marksist-Leninistler, insan hakları savunucusu kimliğine bürünerek devrimci değerlere karşı savaştı. Devrimci, her yerde, bütün mücadele biçimlerinde devrimcidir.

Halkın hak ve özgürlüklerinin bir parçası olarak, **'insan hakları mücadelesi'** yadsınamayacak bir olgudur. Devrimciler bu mücadeleyi en etkili şekilde yürütme perspektifiyle hareket ederler. Bu mücadele, burjuva, küçük-burjuva insan hakları mücadelesi ile gerek yürütülüş, gerekse de yüklenen misyon anlamında çok farklıdır. Amerika ve Avrupa merkezli insan hakları savunuculuğu, insan haklarını burjuvazinin belirlediği çerçevede, emperyalizmin rotasında ele alırlar. Bu iki anlayış arasındaki ayrım dikkate alınmadığında, insan hakları alanındaki mücadele buna göre biçimlendirilmediğinde, 'insan hakları savunuculuğu' kaçınılmaz olarak halkların mücadelesini geliştiren değil, engel haline dönüşecektir.

Ülkemizdeki 'insan hakları savunucuları', pu ayrımı bilerek ya da bilincinde olmadan yok saymaktadır. Teorik olarak gerçeği görenler de, istisnaları dışında, pratik olarak aynı yolu izlemektedirler.

Ülkemize özgü çarpıklık şudur ki; Avrupa, Amerika merkezli insan hakları kuruluşları, bizzat burjuvalar, küçük-burjuvalar tarafından oluşturulmuştur. Bu yanı sıra savundukları insan hakları anlayışıyla bir tutarlılık içindedirler. 'İnsan hakları'ndan, emperyalizm ne anlıyorsa, onu anlar, emperyalizmin çıkarlarına göre 'mücadele' alanlarını belirlerler. Asıl işlevleri mevcut sistem üzerinde rötuşlardır. Türkiye'de ise, bu alandaki örgütlenmeler, kendisine devrimci, sosyalist, komünist, Marksist-Leninist diyen, halk iktidarı kurma hedefi olduğunu söyleyenler tarafından kurulmuştur. Ancak mücadelede burjuva insan hakları çizgisinde yürünerek, pratikte Avrupa-Amerika merkezli kuruluşlarla ciddi bir farkları kalmamıştır. Teoride burjuva ideolojisini savunmayıp, pratikte uyguluyor olmanın çarpıklığı, tutarsızlıkların da kaynağı olarak sürekli karşılarına çıkmıştır. Birçok konuda devrimci çizgiyle karşı karşıya gelmiş, hatta oligarşiyle halk güçleri

arasındaki çatışmada, objektif olarak oligarşiye hizmet eder konuma düşmüşlerdir.

Hiç kuşkusuz bu alanda ilk akla gelen İnsan Hakları Derneği'dir. İHD, burjuva insan hakları anlayışının solda meşrulaştırılmasının temsilcisidir. İHD, kuruluşundan bu yana geçen süreç içinde, içerisindeki siyasetlerin katkısıyla, solun kendi eliyle, kendi ideolojisi ve pratiğinin karşısına ördüğü bir barikata dönüşmüştür. İHD içindeki sol, siyasi kimliklerini "kapı önünde bırakıp", yeni bir kimlikle halkın karşısına çıkabilmişlerdir. Daha vahim olanı ise, "İHD'lilik" savundukları siyasi çizgi üzerinde de etkide bulunmaya başlamış, siyasal mücadele içinde "İHD'li gibi" düşünmeye başlamışlardır. Bu yanıyla bakıldığında, solda karşıımıza çıkan kimi çarpıklıkların kaynağının, en azından bu çarpıklıkları geliştiren bir unsurun İHD ve İHD'lilik olduğu söylenebilir. İHD'nin devrimcilere karşı ihtarlıca, psikolojik savaş piyonu olmaya varan tavrı karşısında solun sessizliği, sorunun önemini göstermektedir. Bizi asıl ilgilendiren de bu yanıdır, İHD'nin sol değerleri yıpratıcı çarpık insan hakları savunuculuğu anlayışıdır. Bu anlayışın mücadelenin karşısına; hainleri savunmaktan Avrupa Birlikçiliğe, devrimci eylemleri kınamaktan direniş karşıtlığına kadar birçok biçimde çıktığına tanık olunmuştur. Bu tür örnekler tekil olmayıp, bir anlayışın ifadeleridir.

İdeolojik olarak ezilenlerin mücadelesinin karşısında bir konuma düşmekten kurtulamayan İHD'ciliğin neden solun kendi önüne ördüğü bir barikat olduğuna geçmeden önce, İHD'nin hangi zeminde ve nasıl kurulduğunu hatırlamak-ta yarar var.

Hapishaneler cephesindeki saflaşma dışarıya yansıyor

İnsan Hakları Derneği, 17 Temmuz 1986'da kuruldu. Kuruluş çalışmaları Nevzat Helvacı başkanlığında, kimi aydınların yanı sıra, tutsak ailelerinin katılı-

mı ile yürütüldü ve Helvacı ilk genel başkam oldu. O dönem siyasi arenada yer alan sol grupların birçoğu ya kuruluşunun içinde yer aldı, ya da destekledi.

1980 askeri faşist cuntasının ardından devrimci hareketlerin birçok kadrosu tutuklanmış, hapishaneler doğal olarak mücadelenin ön cephesi haline gelmişti. Cuntaya karşı direniş, içerideki saflaşmayı da belirledi. Özellikle 1984 Ölüm Orucu'na gelen süreç ve sonrası, bu saflaşma daha da netleşti. Bir yanda, cuntaya, onun hapishaneler politikasına karşı direniş çizgisini temsil edenler yer aldı. Diğer yanda ise, cuntanın ardından gelecek "sivil yönetimi" bekleyen, direnmeyi teorileştiren revizyonistler, reformistler ve kimi oportünist gruplar vardı. Bir de "iki arada bir derede" duran, zaman zaman direnişe yakınlaşan, zaman zaman diğer cephede yer alan siyasi gruplar oldu.

Direniş çizgisi ve özellikle 1984 Ölüm Orucu, dışarıda da tutsak aileleri nezdinde bir hareketlenme yaratmış, aileler cunta sonrası ilk kez meydanlara çıkmışlardı. Ağır baskı koşullarında, yaprağın dahi kıvıldamadığı günlerde tutsakların sesi oldular. Tutsak ailelerinin örgütlenmeleri de bu pratik üzerine oturdu. TAYAD (Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği) 3 Şubat 1986'da böyle kuruldu. TAYAD'ın kuruluşunun ardından İHD'nin kuruluş çalışmaları hızlandı. Aynı süreçte TAYAD'ın "*Devrimci Solcu aileler tarafından kurulduğu*" propagandaları yapıldı. Ancak, binlercesi ne yapacağını bilemez durumdaki tutuklu ailelerinin TAYAD'dan uzak durmasını sağlamaya, yasal bir derneği 'yasadışı bir örgütle bağlantılı' göstermeye yönelik bu propagandaların kaynağı sadece polis değildi. Kimi sol gruplar ve onların etkisindeki aydınlar, hukukçulardan da aynı anti-propaganda duyuluyordu. Ne tesadüf ki, aynı kesimler TAYAD içinde yeralmayı düşünmez, ailelerini TAYAD'dan uzak tutmaya çalışırken, İHD'nin kuruluşuna da öncülük ediyorlardı.

Reformist **solun**, sonraki yıllarda bir

çok dernek, sendika için yapacağı bu tür propagandalara karşın TAYAD'lılar, İHD'ye faşist cuntaya karşı hak ve özgürlükler mücadelesinde demokratik bir oluşum düşüncesiyle yaklaştılar. Kuruluş aşamasında İHD'nin kuruluşuna öncülük edenlerle görüştüler. Ve o görüşmelerde gördüler ki, İHD, TAYAD'dan rahatsızdır ve TAYAD'ın olmasını istememektedir. İHD çalışmalarını yürüten Nevzat Helvacı *"iki derneğe ne gerek var, İHD kurulacak, biz cezaevleriyle de ilgileniriz"* diyordu mesela." Yani; hapisane kapılarındaki mücadeleyle kurduğunuz derneği feshedin diyordu Helvacı. (Bkz. 12 Eylül ve TAYAD, Haziran Yayınları)

Neydi bu rahatsızlığın kaynağı? TAYAD'ın kuruluş dosyalarının Emniyet tarafından geri iade edilmesine *"artık o demeye kuramazsınız. Tabii dosyanızı geri verirler. Öyle ayrı bahçelerde oynarsanız olacağı buydu"* diye sevinmenin altında yatan nasıl bir ruh haliydi? "Sivil yönetime" geçilmesine karşın fiili olarak cunta koşullarının yaşandığı, üstelik hapisanelerde baskının en yoğun şekilde sürdüğü koşullarda, bu baskılara karşı mücadeleyi temel görevi sayan bir dernekten rahatsızlık duymak nasıl bir solculuk, demokratlıktı?

Tüm bu sorulara çeşitli cevaplar verilebilir, biz en temel yanlarını alalım.

Birincisi; İHD'nin kuruluşunun temelinde yatan grupçuluktur. Bir iki istisna dışında tüm sol, TAYAD'a karşı İHD'yi kurup öne çıkarmaya çalıştılar. Onları birleştiren, içerideki saflaşmaydı. Dışarıdaki mücadele anlayışı da buna uygun oldu. Direnişin sesi olanlar, hak ve özgürlükler mücadelesini alanlarda verirken, farklılıklar olmasına rağmen direnmemenin teorisini yapanlar İHD içinde yuvalandılar ve giderek alanlardan uzaklaştılar.

İkincisi; direniş çizgisinin sesi olarak TAYAD, "uzak durulması gereken" bir kurumdur. Bunun altında yatan ise, düzenlenmeden icazet alma hesabıdır.

Üçüncüsü ise; İHD'nin nasıl bir mücadele anlayışı içinde olacağı, "insan

hakları mücadelesinden" ne anladığıdır. Eleştirel ama düzene cepheden tavır almayan; ihlalleri gündeme getiren, ama bu temelde kitleleri örgütlemeyi düşünmeyen; ağırlıklı faaliyeti raporlar hazırlamak olan; ama asla radikal bir eylem anlayışına sahip olmayan; demokrat görünen, ama kendi alanında tek otorite olmak isteyen... bir anlayışı savunanlar, elbette yanibaşında militan bir hak ve özgürlükler mücadelesinden rahatsızlık duyacaktır. Bu rahatsızlık, TAYAD'ı kendine rakip olarak görme gibi bir çarpıklığı da beraberinde getirmiştir. Bu grupçu çarpıklık sonucudur ki, 1987 Aralık'ında TAYAD ile aynı gün ve aynı konuda miting yapma örneğinde olduğu gibi, mücadeleye, ilişkilere zarar veren bir konuma sürüklenmişlerdir. Grupçuluk o boyuttadır ki, TAYAD'ın "Tutsaklara özgürlük" mitingi hakkında polis, *"mitingin Devrimci Sol örgütünün gösterisine dönüşeceği"*ni yayarak korku yaratmak isterken, İHD ve içindeki kimi siyasi yapılar da, *"TAYAD'ın mitingin Devrimci Sol'un mitingi olduğu, olay çıkacağı, polisin saldıracağı"* propagandaları yapabildiler.

Soldan daha da uzaklaşma ve icazet arayışı

Bu süreçler, İHD'nin yine de 'aktif denilebilecek süreçleridir. Sonraki yıllarda seçkin aydın anlayış ve burjuva insan hakları savunuculuğu tarzı İHD'yi tamamen denetimi altına almıştır. Reformist, oportünist solun "İHD'nin meşruluğuna sığınma" politikalarının oluşturduğu zeminde, burjuva, küçük-burjuva aydın

İHD içindeki sol, siyasi kimliklerini "kapı önünde bırakıp", yeni bir kimlikle halkın karşısına çıkabilmişlerdir. Daha vahimi, "İHD'lilik" siyasi çizgileri üzerinde de etkide bulunmaya başlamış, siyasal mücadelede "İHD'li gibi" düşünmeye başlamışlardır.

tarzı ve giderek Amerikan tipi insan hakları anlayışı egemen olmuştur. Bunun pratikteki ifadesi ise, yalnızca rapor hazırlayan, basın açıklamaları yapan ve halkların meşru direniş ve savaş hakkının karşısında duran bir İHD'dir.

Bugün geldiği noktada, özü itibarıyla bu niteliktedir, ideolojik olarak birçok konuda daha geri, daha düzen içi bir noktadadır. Rekabetçilik ve grupçuluğunda ise başından bugüne değişen hiçbir şey yoktur. Bunda temel etkenler olarak; Türkiye solundaki reformist dalga ve dünyadaki gelişmeler, emperyalizmin yoğun ideolojik saldırısı ve solu kendine göre şekillendirme kampanyalarının yarattığı tahribatlar, sivil toplumculuk ve Avrupa Birlikçiliğin geliştirilmesi sayılabilir. Bırakalım pratiğindeki birçok örneği, "ilkeleri" düzeyinde yapılan bir değişiklikten örnek vermek gerekirse, bu gerileyiş daha açık görülecektir.

Kuruluşunda ilkeleri arasında yer alan, "*İHD, ezilen birey, halk/ulus, cinsiyet, sınıftan yana taraftır.*" ifadeleri, 16-17 Kasım 2002 tarihli Genel Kurulu'nda tüzüğünün 2. maddesine eklenen (b) fıkrasında, "*Ezilen birey, cins, sınıf, halkın/ulusun hakları için mücadele eder.*" şeklinde değiştirilmiştir. Taraf olmak ile, ezilenlerin hakları için mücadele etmek arasındaki farkı anlatmaya gerek yoktur. Bir burjuva da bu kesimlerin kimi haklarını pekala savunabilir, ama asla onlardan yana açık bir taraf olmaz.

Devrimci olan her şeyden kaçış ve uzak durma, bir anlayış olarak yerleştirilmiştir İHD'ye. İHD için, devrimcilerle yan yana durmak, devrimci bir bakışla mücadeleyi ele almak, icazet kapılarının kapanması demektir.

Bırakın eylemde radikal, düşüncede devrimci olmayı; herhangi bir konuda dile getirilen taleplerde de düzen tarafından "en makul" olan gözetilir. İradesi dışında tersi bir durum yaşandığında ise, mutlaka müdahaleleriyle sabote eder, devrimci olanı bastırmayı düşünür. Bu tavrının bir yanını grupçuluk oluştursa da, asıl olarak düzen içindeki icazetli

varlığının riske girmesinden korkmaktadır. Örneğin; Galatasaray Lisesi önündeki kayıp ve tutsak ailelerinin aylarca süren eylemleri hatırlanacaktır. Bu mevzi devrimcilerin iradesi ile yaratılmıştı. 1996 Ölüm Orucu'nun birinci yılına denk gelen bir eylemde, ölüm orucu şehitlerinin resimlerinin taşınmasına müdahale eden İHD'liler, devrimci sloganları susturmaya, beceremediklerinde ise alkışlarla bastırmaya çalıştılar. Buna benzer onlarca örnek sayılabilir.

2001 yılı Mayıs ayında, tutsaklara uygulanan tecrite ve işkencelere dur demek, ölüm oruçlarına ses katmak için onlarca demokratik kitle örgütünün katılımıyla, kitlesel bir Ankara yürüyüşünün engellenmesi de aynı kaygılardan kaynaklanmaktadır. Devletin tehditlerinin gündeme gelmesinin ardından, İHD'nin başını çektiği bir kesim tarafından ortak yürüyüş engellendi. TAYAD'lı Aileler yürüyüşü tek başlarına gerçekleştirmek durumunda kaldılar. Hazırlık toplantılarında, bu ülkede hak ve özgürlükler mücadelesinin nasıl yürütülebileceği ya da nasıl yürütülemeyeceği iki farklı anlayış olarak ortaya çıkmıştır. Birliği sabote etmek için toplantılara, siyasi arenada esamesi okunmayan darbeci ihanet çetesinden birilerinin bulunup getirilmesi, soldaki kirlenmişliğin bir örneği olurken, devletin tehditlerinin ardından, eylemin "temsilcilerin yürüyüşüyle" sınırlandırılması gündeme getirildi. İHD'cilik tanınan icazeti zorladığında bedel ödeyebileceği kaygısına kapıldı. Baştan devletin istediğine teslimiyetti bu, böyle bir bakış açısıyla insan hakları mücadelesi mümkün müydü? Devlet bir sınır çiziyor ve bu anlayış o sınırı zorlamayı aklından dahi geçiremiyordu. Yürüyüşün olmaması için hem Ankara Genel Merkez düzeyinde, hem de İstanbul şubesinin katıldığı toplantılarda getirdiği bütün bahaneler aşılmasına karşın, panik büyüktü ve ne yapıp edip bu yürüyüşten çekilecekti İHD. Öyle de yaptı. Ardından, aynı icazetçi çizgideki TMMOB, TTB, ÖDP ve daha başkaları da çekildiler. Bütün hesaplar, devrimcilerin dışlanması üzerine kumluydu.

Türkiye faşizmle yönetilen, devletin bütün kurumlarının devrim tehlikesine göre örgütlendirildiği bir ülkedir. İHD'nin görmezden geldiği bu gerçektir. Böyle bir ülkede *"insan haklarıyla ilgiliyim"* diyorsanız, devrimcilerin haklarıyla ilgilenmek durumundasınız. Çünkü bizim ülkemizde hakları en çok ihlal edilenler devrimcilerdir; onlar katledilir, işkence görür, en demokratik haklarını kullanmaları engellenir. Bunu yaptığınızda da kaçınılmaz olarak, o uzak durmaya çalıştığınız sınıf mücadelesinin içindesiniz demektir. Ve yine kaçınılmaz olarak devletin baskılarıyla karşı karşıya gelirsiniz. Hem devletin baskılarından uzak durulacak, hem de hak ve özgürlükler mücadelesi verilecek; bu mümkün değildir. İHD, devrimci olandan uzak durarak bunu yapmaya çalışmaktadır, icazet alabilmek için polis haklarının savunulmasından CIA ajanı Abromowitz'i genel kurullarına davet etmeye, ABD elçiliğinde kahvaltılı toplantılar yapmaya, devrimci avukatlara karşı burjuva medyanın psikolojik savaşının aktörü olmaktan Dersim'de görüldüğü üzere devrimcileri oligarşinin yargısına havale etmeye kadar varılmıştır.

Öte yandan, İHD'nin kendine özgü **"kriterleri"** vardır, "insan haklarında" işkenceci polisleri dahi ayırmayacak denli "objektiflik" oyunu oynar. Ama onun haklarını savunacakları ve savunmayacakları vardır. Örneğin; 1 Nisan sahte belgeli hukuksuzluk operasyonu, İsmail Karaman'ın sokak ortasında infaz edilmesi onu ilgilendirmez. Ya da Küçükarmutlu katliamında, katliamcılarının değil mağdurların yargılanmasıyla, Gülben Ergen'i savunduğu kadar gürtlü koparmaz. Ama aynı davada bir haini savunmak için burjuva medya ile kolkola girmekte hiçbir sakınca görmez. Ya da son örnek olarak 5. yılına giren **ölüm orucunu** alalım. **"Tek bir ölüm oruçcusu kalsa dahi ilgileneceğiz"** diyen İHD, direnişin belli bir aşamasından sonra resmen "ilgiyi" kesti. Bu aşamanın, direnişi tek başına Parti-Cephe tutsaklarının sürdürmeye başladığı

aşama olması, İHD'nin "mezhepçiliğinin" kanıtıdır. Bir yanda grupçuluk, öte yanda Avrupacılık. Avrupa F tipi hapishanelerin sahibi olunca, F tipine karşı direnişin yanında yer almak da Avrupa Birlikçi İHD için "zorlanılan" bir noktadır. Bugün İHD'nin F tipleri, tecrit, ölüm orucu konusundaki "faaliyeti", başka bir zamanda sıradan hapishaneler faaliyetinin ötesine geçmemektedir. Ölümle yoktur gündeminde. Bir insan hakları savunuculuğu düşünün ki, kendi ülkesinin hapishaneleri yangın yerine dönmüş, cesetlerden dağ oluşmuşken; hükümetle ve AB heyetleriyle toplantılarda, raporlarda "insan hakları ihlallerindeki azalmadan" sözdebiliyor. Bu, İHD'dir.

İHD'nin sol değerlere karşı savaşı ve solun İHD'ciliği

İHD, burjuva, küçük-burjuva bakış açısıyla sol değerlere karşı savaş halindedir. Solda yaratılan olumlu birçok değeri yıpratın, en azından bu yönde zorlayan bir pratiğe sahip olmuştur. Trajik olan; İHD'yi yaratan, destek veren solun kendi altını oyduğunu görememesidir.

İHD'nin belli başlı konularda solun karşısına çıkışına ve burjuva ideolojisini sol adına nasıl savunduğuna bakalım.

*

İHD'nin pratiğine damgasını vuran en temel "ilkelerinden" biri **"her türlü şiddete karşı olmak"**tır.

Sınıflar varolduğundan bu yana, ezen ile ezilen, halklar ile egemen sınıflar arasında bir savaş vardır. Yüzyıllardır süren bu sınıf savaşlarında tartışılmaz bir olgu;

Devrimci olan her şeyden kaçış ve uzak durma, bir anlayış olarak yerleştirilmiştir İHD'ye. İHD için, devrimcilerle yanyana durmak, devrimci bir bakışla mücadeleyi ele almak, icazet kapılarının kapanması demektir.

kendini baskı, işkence ve katliamla susturmaya, ezmeye çalışanlara karşı **halkın şiddetinin meşru** olduğudur. Marksizm-Leninizm de bu gerçeğin altını çizer. Yüzyıllardır geçerli olan bu gerçeği yok saymak ezilen, sömürülen halk gerçeğini yok saymaktır. Halkların mücadelelerini ve tarihini bir kenara atmaktır. Bugün emperyalizmin ve oligarşinin yapmak istediği tam da budur. Irak halkının işgale karşı savaşının, yani tarihsel olarak en haklı savaşlardan birinin dahi "terör" olarak nitelendirildiği yoğun bir ideolojik saldırı söz konusudur. Halkların kurtuluş savaşlarının, meşru şiddetinin lanetlenmesi Sovyetler Birliği'nin yıkılışından bu yana yapılan bütün propagandaların ana unsurudur. Küreselleşme dedikleri bu süreç, aynı zamanda kendi solculuğunu, insan hakları savunuculuğunu da yaratmıştır. Emperyalizm ve oligarşi için kabul edilebilir sol olmanın ilk şartı, şiddeti reddetmektir.

İHD'nin şiddet karşıtlığını da bu ek-sende görmek gereklidir. Ülkemiz koşullarında ise, **buna**, 12 Eylül yenilgisini bütün hücrelerinde hisseden reformist, revizyonist anlayışların, statükolarını sar-san her şeye karşı duydukları öfkeyi ve si-lahlı mücadeleye düşmanlıklarını ekleye-biliriz.

Halkların şiddetini egemen sınıfların diliyle reddettikten sonra, emperyaliz-min ve oligarşinin şiddetine de karşı ola-bilirsiniz, egemen sınıflar açısından bir sakıncası yoktur. Önemli olan halkların şiddetinin karşısına çıkıp çıkmadığıdır. Bu nokta, icazet verilir verilmeyeceğinin mihenk taşıdır. Bugün emperyalizm ve oligarşi "terör" demagojisi ile halkların mücadelesini gayri-meşru göstermek istemektedir. *"Her türlü şiddet karşıtlığı"* ya da *"teröre de savaşa da karşıyız"* tavrı, emperyalizmin bu söyleminin karşısında gibi gözükse de, özü itibarıyla destekçisi durumundadır. (Halka zarar veren ey-emlerin eleştirisi farklı bir konudur. Devrimciler bu **tür** eylemleri eleştirirler. Ama burada da bilimseldirler ve halkla-rın penceresinden bakarlar. Asıl sorum-uların halklara korkunç bir zulüm ve aç-

lığı reva gören emperyalizm ve oligarşiler olduğu gözden kaçırılmaz.)

Bu anlayışın en çarpıcı örneği, 1990 Irak saldırısında ve Afganistan'ın işgalin-de ortaya çıkmıştır. Irak'ta "Ne Bush, Ne Saddam", Afganistan'da "Taliban gericili-ğine de savaşa da karşıyız" şeklinde teza-hür eden bu tavır, batılı sol aydınların 1980'lerden başlayarak emperyalizm karşısındaki ricattan teslimiyete sürükle-nen çizgisinin Türkiye versiyonudur. Bu-rada bir parantez açarak, batılı sol aydı-nların Afganistan işgalindeki tavırlarını hatırlatarak, bu anlayışın nereye uzana-bileceğini göstermek istiyoruz.

Batılı sol aydınlar, 1980'li yıllarda kaybetmeye başladıkları emperyalizm karşıtlıklarına, Afganistan işgalinde nok-tayı koydular. 11 Eylül'ün ardından em-peryalist medyanın yürüttüğü, Afganis-tan'a karşı ABD-NATO saldırısını 'haklı bir savaş' gibi gösteren kampanyaya ka-tıldılar. Solculukları ve elbette hümanist-likleri gereği, istedikleri tek şey, "sivil ka-yıplardan kaçınılması" oldu. Emperyaliz-min kampanyasına katıldıklarını çok iyi bilen bu sol aydınlar, aynı zamanda bu savaşın tüm bir Afgan halkını hedef ala-cağını da çok iyi bilmekteydiler. Bu ya-nıyla, büyük bir riyakarlık da sergilediler. Sözde ABD'yi de eleştiriyorlardı ama eleştirileri *"Taliban'ın 'suçlarına' savaşıla karşılık verilmemesi"* ile sınırlıydı. Ameri-ka'nın siyasi, ekonomik, askeri olarak emperyalist bir güç olduğunu, saldırgan-lığın bu niteliğinden kaynaklı olduğunu görmezden geldiler, eleştirmediler. Çün-kü, icazet, korunma böyle sağlanabilirdi. Emperyalizme cepheden karşı olmadan "savaş, şiddet karşıtlığı" oyunu oynadılar. Sonuç itibarıyla de emperyalist saldırgan-lığı meşrulaştıran bir işlev gördüler. Bunun ötesinde yapılan savaş eleştirileri-nin ise, meşrulaştırdıkları saldırganlık çılgınlıkları arasında bir sinek vızıltısı kadar anlamı kalmamıştı. Aynı süreçte, *"Tali-ban rejiminin nasıl kadın düşmanı oldu-ğu, cehaleti"* üzerine yaptıkları yaygarayı da hatırlatmalıyız. Temel olan sorun em-peryalist saldırganlık, Amerikan impara-torluğunun hegemonya savaşı değilmiş

de, şgalle tüm bu olumsuzluklar ortadan kalkacakmış havası yayıldı. Verilen mesaj açıktı: Bu rejim yıkılmayı hak eden bir rejimdir.

Benzer yaklaşımları ülkemizde de İHD'de, Barış Girişimcileri'nde gördük. Beyni emperyalist propagandalara açık olan, emperyalizme karşı direnişin bugünkü dünya koşullarındaki önemini kavramayan, emperyalizmin tüm dünyayı teslim alma hedefinin karşısına "*Taliban rejiminin siyasal gericiliğini*" koyan bu anlayış, sonuçta emperyalizme hizmet etmekten başka hiçbir işe yaramamıştır. Irak'ın işgalinde de yapılan aynıydı. Emperyalist propaganda paralelinde "diktatör Saddam" nakaratları yinelendi. Amerikancı kalemşörlere, işgale karşı çıkanlara "*diktatör Saddam'dan mı yanaşıyorsunuz?*" diyerek korkunç bir demagoji yaparken, bu kesimler avazları çıktığı kadar "diktatör Saddam'dan yana olmadıklarını" ispatlamaya çalıştılar.

İHD'nin benzeri bir tavrını da, Amerikan kuşatmasına katılan Avrupa emperyalistlerinin (ve elbette onların denetimindeki insan hakları kuruluşlarının) paralelinde Küba'yı "kınama" küstahlığında gördük. İHD, hiçbir araştırma yapma gereği dahi duymadan, emperyalistler öyle dedikleri için, karşı-devrimcileri "rejim muhalifi gazeteci, sendikacı, aydın" ilan ediverdi. Emperyalizm, kendi sistemine direnenlere düşmandı, yok etmek istiyordu. Küba ile ilgili kampanyalar bu yüzdendi. Peki, İHD'nin derdi neydi? İnsan hakları savunuculuğundaki çarpıklık, bir kez daha onları emperyalistlerle aynı safta buluşturdu. Onlar da Küba'ya "**direnmeyin, emperyalizmin insan hakları soytarlılığına, demokrasi aldatmacasına teslim olun**" diyordu. İHD'de, emperyalizmin insan hakları kavramının direnenlere, sosyalist ülkelere karşı nasıl kullandığını çok iyi bilir, ama beyin emperyalistlere teslim olmuştur. Demokrasiden emperyalist demokrasiyi, insan haklarından Kopenhag Kriterleri'ni anlar. Emperyalistler neye karşıysa o da ona karşı olur. Avrupa emperyalistlerinin kam-

panyalarına katılmadan, nasıl destek bulur, nasıl fonlanır?

Denilebilir ki, İHD bir insan hakları derneğidir, silahlı mücadeleyi, şiddeti savunamaz. Bir an doğru olduğunu kabul edelim. Ama, kınama kuyruğuna da girmez. Daha vahim olanı devrimci eylemleri "kınamalar" esas itibarıyla **devletin isteğiyle** yapılmaktadır. Şöyle ki; düzen, yıllardır burjuva basın aracılığıyla bu kesimlerin mevcut uzlaşmacı yapılarını da yeterli bulmayarak kendi belirlediği çizgiye çekmeye çalışmıştır. Bunun en önemli argümanlarından biri de İHD'nin "*neden polisin haklarını savunmadığı, neden polise-askere karşı eylemleri kınamadığı, neden sadece teröristlerin haklarını savundukları*" şeklinde olmuştur. Emin Çölaşanlar'ın, Ertuğrul Özkökler'in, Güneri Civaoglu gibi isimlerin bu yönde yazılmış onlarca yazısı vardır.

İHD ve İHD'nin kurduğu TIHV gibi kuruluşlar da bu baskılanmaya boyun eğerek kınamalar yayınlamış, hatta ölen polisler için Emniyet Genel Müdürlüğü'ne taziye mesajları dahi yollamışlardır. Hiçbir devrimcinin tabutunun altına omzunu koymayan, şehit düşen devrimcilerin örgütlerine başsağlığı dilemeyen "insan hakları savunuculuğu"nun geldiği nokta açısından çarpıcı örneklerdir bunlar. Devrimcilere yönelik herhangi bir baskıyı, katliamı raporlarına geçirmelelerinden dahi rahatsız olan burjuvazinin "*teröre destek mi oluyorsunuz*" baskılanması karşısında, "*biz teröre, şiddete şöyle karşıyız*" diye başlayan savunmalar az duyulmamıştır.

Yani bu 'kınamalar', mesajlar burjuvazinin politik hegemonyasıyla, ideolojik

Bu 'kınamalar', mesajlar burjuvazinin politik hegemonyasıyla, ideolojik yönlendirmesiyle gerçekleşir olmuştur. Daha düz bir deyişle; burjuvazinin, karşı çık dediğine karşı çıkan, kına dediğini kınayan bir anlayış geliştirilmiştir.

yönlendirmesiyle gerçekleşmektedir. Daha düz bir deyişle; burjuvazinin, karşı çık dediğine karşı çıkan, kına dediğini kınayan bir anlayış geliştirilmiştir. Yine böyle bir örnekte, Güneri Civaoglu, buna "**zihniyet değişimi**" adını vermektedir. Beyin burjuvaziye açık olunca, onun her türlü yönlendirmesine de er ya da geç tabi olacaktır. Aksi, oligarşinin dayattığı bedellerle karşılaşmaktır. Oligarşi açıkça, madem insan haklarını savunacaksın, o zaman bu düzenin faşizm olduğunu göreceksin ve bedellerini ödeyeceksin demektir. "*Zihindeki değişim*" de tam bu kesitte yaşanmaktadır. Zaten burjuva ideolojisine cephe-den tavır almayan, insan hakları mücadelesine devrimci bir bakış açısı olmayan ve emperyalist demokrasiye hayranlığı bilinen İHD'cilik, bu "değişimi" yaşamıştır.

İHD'ciliğin **meşruluk anlayışını belirleyen burjuvazidir**, halkların yüzyıllara dayanan mücadelesi değildir. Halkların şiddetine, devrimci şiddete ne kadar karşı olduklarını gösterdikleri oranda burjuvaziden takdir almışlar, burjuva basının sayfaları önlerine serilmiştir.

Yönetiminde "devrimcilerin", "sosyalistlerin" olduğu bir kuruluşun, "**biz ne ondan ne bundan yanayız, her türlü şiddete karşıyız**" ucubeliğiyle devrimci şiddeti kınaması, eşine fazla rastlanır bir örnek değildir. İHD maskesi altına saklanan bu "komünistlerin, solcuların, Marksist-Leninistlerin" silahlı mücadeleye karşı olmaları, ideolojik olarak eleştirmeleri farklı bir şeydir. Ama o çatı altına girdiklerinde İHD'lilik kimliğiyle burjuva insan hakları anlayışını savunmanın bir sonucu olarak şiddet karşıtlığı yapıp egemen sınıfların değirmenine su taşımaları çok farklı bir şeydir.

İHD içindeki ya da destekleyen solun, İHD'nin bu burjuva anlayışına karşı sessiz onayları, destekleri, düne kadar tartışılması bile abes olan devrimci ilkelerin nasıl yıpratıldığının göstergesidir. İHD de bu zeminde cüretlenerek işi, devrimcileri oligarşinin adaletine havale etmeye kadar varırmıştır.

İHD'nin sol saflara bulaştırdığı hastalıklardan biri de, **hainlerin sahiplenilmesidir**. Devrimcilerin ihaneti cezalandırmalarının karşısında hainleri savunan birçok örnek bilinmektedir.

Şimel Aydın isimli hainin hapisshane-de cezalandırılmasının ardından yapılan açıklamalar, gözleri yaşartan sahiplenme hatırlanacaktır. Hain Eylem Göktaş'ın sahiplenilmesi ise, hainleri savunma konusunda İHD'nin nasıl bir çarpıklığın temsilcisi olduğunu çok çarpıcı şekilde göstermiş, haini savunma adına ihbarcılığa soyunulmuştur.

Hatırlanacağı gibi olay, 22 Eylül 2004 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde "Savunmasız kalan sanık" başlığıyla, 23 Eylül tarihli Hürriyet'te ise manşetten "örgüt adaleti" başlığıyla yansımıştı. Haberin içeriği; bazı avukatların Eylem Göktaş'ın "ölüm orucunu bıraktı" diye avukatlığını bırakmış olmalarıydı.

Burjuva medyanın, İstanbul Barosu Başkanı Kazım Kolcuoğlu ve İHD İstanbul Şube Başkanı Kiraz Biçici'nin yer aldığı bu psikolojik savaş haberinde devrimci avukatlar mahkum edilmek istendi. İHD Şube Başkanı Biçici'nin, "*Eylem Göktaş'ı bırakan avukatı başka sebep gösterse de emareler, asıl nedenin ölüm orucunu bırakmasıyla ilgili olduğunu gösteriyor*" sözlerinde görülen mantık, çarpık insan hakları savunuculuğunun nasıl doğrudan düzen safında yer alabileceğini açıkça gösteriyordu. "İnsan hakları" adına ihbarcılık yapılıyordu.

Öyle ya, "**hainler de insandı**"!

Üstelik, insan hakları savunucusu dediğinizin hiçbir sorumluluğu yoktur, bir devrimci harekete yönelik psikolojik savaş veriliyormuş, devrimci hukukçular hedef gösteriliyormuş umurunda değildi. **O "doğru bulduğunu söyler, kimin kullandığı onun problemi değildir."**

Kendi çizgisinde de tutarlı olamayan, grupçuluk illetiyle, devrimci harekete yönelik oligarşinin baskılarıyla ilgilenmeyen İHD, **bir** hainin avukatsız kalmasını

bu ülkenin en büyük insan hakları sorunu olarak görmüş, adaletten sözetmeye zerre kadar hakkı olmayan burjuva basının devrimci adaleti karalama kampanyasına çanak tutmakta sakınca görmemiştir.

İHD içinde olan, olmayan bütün sol kesimlere yapılan, İHD'nin bu tavrının mahkum edilmesi çağrısı karşısında -bir iki istisna dışında- gösterilen duyarsızlık, sola bulaşan İHD'cilik açısından düşündürücüdür. Elbette aynı grupçu hesapları bu kesimlerin de yaptığı bir gerçektir, ancak buna rağmen ihbarcılığın, hainleri sahiplenmenin, oligarşinin psikolojik savaşının piyonu olmanın "doğal" görüldüğü de yadsınamayacak bir gerçektir. Ki, Kiraz Biçici'nin, kendisine "işçi sınıfının had partisi" diyen, bir siyasi partiden seçimlerde aday olacak kadar yakın olması, vahim olan bir başka noktadır.

İşçi sınıfı ideolojisinde, sınıflar mücadelesinde, halkların tarihinde ihanetin hoşgörüldüğü hiçbir örnek yoktur. Tersine en lanetli iş olarak görülmüş ve cezalandırılmıştır. Hainlerin yaşam hakkının savunulduğu yerde, halkın yaşam hakkının yok edilmesine katkı vardır. "Yaşam hakkı kutsaldır" diyerek hainleri savunmak, bırakalım muhatap olan devrimci örgütü, tarihle, halkların bu tarih içinde yarjattığı bilinç ve değerlerle karşı karşıya gelmektir. İHD'nin bu bakışı, işçi sınıfı ideolojisinden, halkların değerlerinden öğrenmediği açıktır. Öğreten burjuvazidir. Burjuvazi, kendi sınıfına yönelik ihaneti asla affetmezken, ezilenlere bunu dayatmaktadır. Mücadeleye zarar veren her şeyin kaynağı burjuva ideolojisidir. İHD gibi kurumlar da sol adına bu çarpıklıkların taşıyıcısı olmakta, solun bir bölümüne de kanıksatmaktadır.

*

İHD, burjuvazinin "uluslararası kurumlar" aracılığıyla empoze ettiği insan hakları anlayışının Türkiye temsilcisidir. Amerika-Avrupa kurumlarıyla ilişki geliştirirkenin ağababası olduğu gibi, aynı zamanda **Avrupa Birlikçiliği** cephesinin de baş sıralarındadır. Sivil toplumcu anlayı-

şın temsilcilerinden olan İHD'nin emperyalist Avrupa nezdindeki "itibarı"nın kaynağı da buradadır.

19 Aralık ve sonrasında, katliama ilişkin Avrupa Birliği'nin suskunluğu karşısında zaman zaman şaşkınlığa düşse de, emperyalist demokrasiye hayrandır. Bu nedenle Avrupa, İHD raporlarını referans almakta bir sakınca görmez. Çünkü bilir ki, sorunun özüne, sisteme yönelmez bu raporlar, "kötü yöneticiler, zalim polisler-askerler" vardır. Susurluk devletinin infazlar, işkencelerle kendini hatırlatması karşısında da şaşkınlığa düşmekten kurtulamasalar da, "iyi hükümetlerin" ihlalleri önleyeceğine inanmaktadırlar.

"İşkencenin azaldığı" raporlarının Avrupa Birliği'nin AKP iktidarına sunduğu destekte kullanılması son örnek olmuştur. Faşizm gerçeğini yok sayan, oligarşinin görüntüyü kurtarmak, demokrasicilik oyununu sürdürebilmek için yaptığı yasal düzenlemelere "önemli ilerlemeler" payesi biçen İHD'nin, "hayır işkence sistematiktir" itirazlarının hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Avrupa'nın demokrasi, insan hakları, özgürlükler şovuna türlü biçimlerde hizmet eden kurumların başında gelen de yine İHD değil midir? ilginçtir ki; Avrupa Birliği'nin faşizme açık desteği olan "işkencenin sistematik olmadığı"na İHD itiraz etmiştir. Ve aynı süreçte 'işkenceye sessiz kalma' kampanyası örgütlemiştir. Kampanyanın fonu da Avrupa Birliği tarafından karşılanmıştır. Hatta, resmi internet sitesinde kampanyaya ait sayfanın bile, "Avrupa Birliği'nin mali desteği ile hazırlandığı" notu düşülmüştür. İHD, **"devlet ve hükümetlerden yardım almamayı"** bir ilke olarak benimsediğini açıklamaktadır. Ancak, bu konuda, **"Birleşmiş Milletler**

**Faşizmin zulmünün yaşandığı
ülkemizde, icazetçi değil, militan bir
hak ve özgürlükler savunuculuğu tek
geçerli yoldur. Bu yolda bedeller de
ödeneyecektir, devletle de karşı karşıya
gelinecektir. Göze alınmalıdır.**

ve Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği gibi, devletlerüstü ya da devletlerarası topluluklar konusunda istisna getirdiğini" Delirterek de, emperyalistlerce fonlanmayı "meşru" hale getirmeye çalışmaktadır. (İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, 8 Aralık 2002) **1994'ten bu yana da Avrupa Birliği fonlarından yararlanmaktadır İHD.**

Birleşmiş Milletler'in bugünkü yapısında kimlere bu tür fonları verir, ne tür hizmetler bekler onlardan, bu konuda kıstas bellidir. Güvenlik konseyinin belirleyici üyeleri olan ABD ve Avrupa'nın çıkarlarıyla çatışan bir faaliyete fon ayırmayacağı da bilinir. Haydi BM'yi yine **de** bir yana bırakalım. Avrupa Birliği (ve onun konseyi) gibi emperyalist bir birlik olduğu konusunda kimsenin kuşkusu olmaması gereken kurumlardan fonlanmak nasıl meşrulaştırılabilir? Yani emperyalist devletler bir üst örgütlenme oluşturdıklarında, nitelikleri mi değişiyor? Bu durumda onlardan fonlanmak doğal mı? AB'nin kimlere fon ayırdığına girmeyi ise gereksiz görüyoruz. Avrupa emperyalist çıkarlarına kim hizmet ediyorsa, sivil toplumculuğun gelişimine, devrimin tasfiyesine yarıyorsa, onlar beslenir, faaliyetleri desteklenir. AB'den fon alanların yalan, riya ve demagojiyle bu gerçeği çarpıtma, gizleme amaçlı çabalarının bu çıplak gerçek karşısında hiçbir hükmü yoktur.

İHD, Avrupa Birliği'ne üyelik konusunda klasik reformistlerin, Kürt milliyetçilerinin tavrını takınmaktadır. Sözde "solculuk" adına "iç dinamiklerden" söz ederken, pratikte ve gerçekte Avrupa Birlikçi saflardadır. Daha Ekim 1999'daki Genel Kurulu'nda *"hak ve özgürlüklerin geliştirilmesinde iç dinamikler önemlidir... Ama..."* diyerek Avrupa Birliği'ne girişin hak ve özgürlüklerin gelişimine uygun ortam sağlayacağını teorisi yapılmaktadır. Sonraki yıllarda ise, solda AB'ciliğin daha alenileşmesine paralel İHD'de de bu konuda daha cüretlenmiştir. İHD eski Genel Başkanı Hüsnü Öndül imzasıyla Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı'na sunulan tebliğde de, *"in-*

san hakları ve demokratik standartların kazanılması, korunması, uygulanması ve geliştirilmesi mücadelesinde, Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkisinin gelişmesini, bu mücadelenin kazanımları açısından, kolaylaştırıcı faktör olarak görüldüğü" ifade edilmekte ve Türkiye işçi sınıfının hakları açısından da Avrupa sosyal şartının ne büyük avantajlar getireceği sıralanmaktadır. Öndül, o "sosyal şartların" her geçen gün kuşa çevrilmesi gerçeğini bir yana atarken, AB'ye üyelik konusunda hak ve özgürlük savunucularının daha büyük çaba göstermesini istemektedir. Sola, haydi tekellerin çıkarları için daha çok çaba harcayın tavsiyesinde bulunan İHD'cilik, Avrupa emperyalist birliğini sol adına savunan bütün kesimlerin yaşadığı açmazı yaşayarak, "büyük teoriler" uydurmaktadır:

"Stratejik düşünmeli ve gelecek 20-30 yılda Avrupa Parlamentosu'nda en büyük grubun Türkiye'den katılacakların olacağını; böyle politik bir organda yeralacakların da genellikle, hakları ve özgürlükleri savunanlar olacağını; ülke içerisinde, demokrasi ve özgürlük yanlılarının doğal müttefiki ve destekçisi olan varoşların, genel olarak gerici akımların etki alanından çıkacağını, şovenizmin etkisinin kırılacağını, Türkiye işçi sınıfının ve özgürlük isteyenlerin Avrupa işçi sınıfı ve özgürlük yanlısı siyasal yapılarla doğal bir dayanışmaya ve kaynaşmaya gireceklerini düşünmemiz gerekmektedir." (Aynı tebliğ. Kaynak: www.ihd.org.tr)

Resmen "rüya" bile değil, aldatma. Sol "stratejik düşüncesini" devrim üzerine kurar, emperyalist birliğe giriş üzerine değil. Avrupa Parlamentosu'nu Türkiye'den hak ve özgürlük savunucuları dolduracakmış. Eh, sonrasında da "emeğin Avrupası" yaratılır her halde!!! Avrupa ve Türkiye burjuvazisi de zaten dört gözle bunu bekliyor!!! Avrupa Birliği'ni "emeğin Avrupası" adına savunan ÖDP reformizmi gerçekleri çarpıtmak için ne kadar aciz bir çaba içindeyse, İHD'cilik de aynı açmazı yaşamaktadır.

Sol düşünmek durumundadır; insan

haklarını burjuvazi gibi savunmadığında, ABD'li, AB'li bakanların, komisyonların desteğini kaybedeceği, oligarşinin baskısına maruz kalacağı, emperyalist fonlardan yararlanamayacağı hesabıyla hareket eden, demokrasıcılık oyununun gönüllü vitrini olmayı kabul eden bir insan hakları savunuculuğu, bu ülkede sola, devrime ne kazandırabilir?

Dikkat edin, İHD'nin seçtiği bütün sloganlar burjuvaziye, emperyalizmin insan hakları kuruluşlarına empoze ettiği anlayışa aittir. *"Yaşam hakkı kutsaldır"*, *"insan hakları sınıflar üstüdür"*, *"insan hakları savunucusu tarafsızdır"* örneklerinde olduğu gibi.

İHD ile birlikte sol saflara giren çeşitli kavramlar, sloganlar görüldüğü kadar basit olmayıp, devrim ve iktidar hedefinden vazgeçilerek düzen içi mücadelenin kabul edilmesinin sonucudur. Bu noktadan sonra kendinize sosyalist, komünist, devrimci deseniz de, burjuvazinin yönlendirmesinden kurtulamaz, onun belirlediği sınırlar içine hapsolursunuz. Bugün kendine sol diyenlerin İHD çatısı altında yaşadıkları tam da budur.

Yukarıda da vurguladığımız gibi, sınıflar gerçeğinin reddi, İHD'nin bütün pratiğini belirleyen ana olgu durumundadır. *"Ezilenlerin safındayız"* sözü, kuruluşunda "ilkeler" arasına konulmak durumunda kalınan, bugün pratik karşılığı kalmayan bir söz haline gelmiştir.

İnsan hakları mücadelesi de, sonuç olarak sınıfsaldır. Devrimciler bu mücadeleye ezilen halkların cephesinden bakar, devrimci ideolojiye göre ele alırlar.

Bağımsız, demokratik bir ülke için, halkın iktidarı için savaş gerçeğinden, sınıfsal gerçeklerden kopuk, soyut bir insan hakları savunuculuğu yapmak, hak ve özgürlüklerin gerçek içeriğini çarpıtmaktır. Diğer bir yanıyla insan hakları kavramını, sınıfsal özünden koparmak ve halkların kanlarıyla kazandıkları bu mevziyi kendi elleriyle düşmana teslim etmektir.

İHD, bu mücadeleyi sınıfsal zemininden kopardığı içindir ki, örgüt yerine bireyi esas alır ve bireyciliğin geliştirilmesine hizmet eder. İHD'nin kendisinin örgütlenme, örgütlenme gibi bir perspektifi olmadığı gibi, temsil ettiği burjuva insan hakları anlayışıyla da bireyciliği kutsamaktadır. Örgütlü mücadele yerine *"bireyin hak arama"* esastır bu anlayışta. Avrupa emperyalist demokrasisinin öğrettiği bu anlayış, örgütsüzleştirmenin aracıdır. Yaşanan ihlallerin kaynağının sistemin kendisi olduğu gerçeği gizlendiğinde, düzeni değiştirmek, bunun için örgütlenmek de gereksizleşir. Örgütlü, bedel ödemeyi göze alan bir direniş çizgisi İHD'ye uzaktır, zaten gereksiz görür.

Çünkü faşizmle yönetilen Türkiye'yi iyi kötü bir demokrasi olarak tanımlar. Demokrasi varsa, direniş çizgisine, hak ve özgürlükler için büyük bedeller ödemeye ne gerek vardır, demokratik mücadele sorunları çözecektir. Elbette düzeniçi bir demokratik mücadele. Bunun bir örneği, yüzlerce insanın ölümüne yatarak hak aramak zorunda kaldığı ölüm orucu karşısında yaşanan tutumlarıdır. İnsan Hakları Derneği'nin eski Genel Başkanı Hüsnü Öndül, zaten pamuk ipliğine bağlı olan ilgilerini şimdilerde tümünden kestikleri ölüm oruçları konusunda şöyle demektedir: *"Devlet yetkililerine düşen görev, koşulları düzeltmek, eylemcilere düşen görev de açlık grevleri ve ölüm oruçlarıyla değil, demokratik araç ve yollarla haklarını aramaktır."*

"Yaşam hakkı kutsaldır" diye diye, faşizme demokrasi maskesi geçirme maskaralığı içinde oynaya oynaya geline nokta işte bu komedidir. Sanki tutsaklar başka yollarla alabilecekleri hakları için durup dururken ölümüne yatıyorlarmış gibi. Böyle komik bir çağrıyı yaptıran kafa yapısı, ne bu ülke gerçeklerinden haberdar olabilir, ne de faşizmin, emperyalizmin politikalarını anlayabilir. Tüm sorun, hayatın her alanında örgütlü mücadelenin, radikalizmin, militanlığın tasfiye edilmesindedir. Geriye kalacak olan da, baskı altındaki halkın egemenlerin icazetine sığınmaları, hak arama yerine ricacı olmalarıdır,

Militan bir hak ve özgürlük savunuculuğu tek yoldur

Biçimsel değişikliklerine, gözboyama manevralarına aldanılmadığında, görülmesi gereken; bu ülkede faşizmin zulmünün yaşandığıdır. Bu nedenledir ki, icazetçi değil, militan bir hak ve özgürlükler savunuculuğu tek geçerli yoldur. Bu yolda bedeller de ödenecektir, devletle de karşı karşıya gelinecektir. Yaşanan bütün hak ve özgürlük ihlallerinin sistemin yapısından kaynaklı olduğu kaçınılmaz olarak görülecektir. Yine bir başka nokta; sömürge ülke ol-mamız gerçeğinden hareketle, oligarşinin bütün politikalarının emperyalizm destekli olduğudur. Bunun pratik karşılığı ise, böyle bir mücadelenin emperyalizme karşı olmadan verilemeyeceği gerçeğidir. En basit insan hakkı ihlalinin üstü kazındığında karşımıza çıkacak olan Avrupa ve Amerika emperyalizmidir. Biracın sırtını Avrupa Birliği'ne dayamayı, gerçekten insan haklarını doğru temelde savunan bir mücadele anlayışının ilk görevlerinden biri, demokrasi havarisi Avrupa'nın yüzündeki maskeyi indirmek olmalıdır.

Dolayısıyla, bizim gibi bir ülkede insan hakları savunuculuğu, devrimci olmaktan geçer.

Savunulması gereken halkların, ezilenlerin hak ve özgürlükleridir. Sınıflarüstü insan hakları anlayışı burjuvazinin dayattığı bir çarpıtmadır.

İHD, gerçekten "ezilenden yana taraf olmak istiyorsa, sol değerlerle savaşmayı değil, emperyalizme ve oligarşiye karşı sol değerleri sahiplenme yolunu seçmelidir. Beynini, emperyalizme ve onların

yazdığı bildirgelere değil, halkların değerlerine, devrimci düşünceye açmalı, ezilenlerin diliyle konuşmalıdır.

(1) Aynı anlayışla "TAYAD'ın gereksizliğini" savunan siyasi gruplar da bunu dergilerinde yazmayı ihmal etmediler. İHD solun bir kesiminin bu sahiplenmesi ile devrimcilerin karşısına çıkan bir örgütlenmeye dönüşerek bugüne geldi. Örneğin; bu yazılardan birinde, Kurtuluş geleneği tarafından çıkarılan YENİ ÖNCÜ Dergisi, *"Benzer amaçlarla kurulmuş ve neden ayrı oldukları dışarıdan bakanlarca anlaşılmayan iki dernek ortaya çıktı. İnsan Hakları Derneği ve TAYAD..."* diyordu. Baştan yanlış bir denklemle İHD-TAYAD ikilemi üzerine oturtulan Eylül '87 tarihli, 6. sayısında "Tutuklu Aileleri Mücadeleleri Bölünmemelidir" başlıklı yazının detaylarına burada girmeyeceğiz elbette. Ancak kısaca şunu belirtelim ki, TAYAD'lıları, ailelerin mücadelesini bölmekle suçlayan bu çevreler, İHD'yi resmen TAYAD'a alternatif olarak, bu haleti ruhiye içinde kurduklarını unutturmak istiyorlardı. Tutuklu ailelerinin mücadelesi bölünmemeli diyenler, TAYAD kurulmuşken, neden ayrı bir örgütlenme kurduklarını açıklamak durumundaydılar. Bugün gelinen aşamada, bu çevrelerin; İHD'nin tutsak ailelerinin mücadelesini alanlardan çekme, basın bildirileri ile sınırlama, insan hakları mücadelesini düzenin sınırları içine hapsedme gayretine de çanak tutarak devrime hizmet etmedikleri tartışılmaz bir gerçektir.

*

Neden okumalı, ne okumalıyız?

- ◆ Burjuvazi, kitabı 'düşman' ilan ederken neden kitap reklamları yapar ve neyi okumamızı ister?
- ◆ Devrimci amaçsız kitap okumaz. Marksist-Leninistler, halkın sorunlarını çözmek, sosyalizmi kurmak için okurlar.

Maksim Gorki, okuduğu *"her kita-bm onu, düzeysizlikten insanlığa yükselten, daha iyi yaşamı anlamasına ve ona karşı derin bir susuzluk duymasına neden olan bir basamak"* olduğunu söyler. Söz konusu olan bir devrim-ciye bu basamakları çok daha disiplinli bir şekilde tırmanmak ve daha iyi bir yaşamı kurma kavgasında çok daha büyük bir susuzluk duymalıdır.

Devrimci değiştiren, dönüştürendir. **Değiştirmenin yolu**, var olanı kavramaktan, nasıl değiştireceğini bilmekten geçer, **Bunun** yolu ise, eğitimidir, öğrenmektir. Eğitimi, en genel anlamda kolektif ve bireysel eğitim olarak ele alabiliriz. Ancak hemen belirtelim ki, bunları birbirinden ayırmak mümkün değildir, aksine birbirini bütünler. Ama biz yazımızda, e as olarak bireysel eğitimi ve bu ekseninde okuma faaliyetini ele alacağız.

Okumanın her devrimci için zorunlu bir ihtiyaç olduğu konusunda kimsenin

farklı bir şey söylemeyeceği açıktır. Ancak bilinen bu gerçeğe karşın, pratikte şekillenişin buna denk düştüğünü söylemek zordur. Bu konuda türlü gerekçeler de duymak mümkündür. *"Zaman bula-mama, pratiğin yoğunluğu, okuma alışkanlığının olmaması"* vb. onlarca gerekçe sıralanır. Ancak tüm bunlar, belirttiğimiz gibi bir gerekçeden öteye gitmiyor ve okumanın bir devrimci için hayati bir ihtiyaç olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Gelişmek-geliştirmek, kadrolaşmak ve kadrolaştırmak için okumak zorundayız. Devrimin kadrolara ihtiyacı var. İster gençlik alanında, ister işçi-memur alanında, ister kültür-sanat cephesinde, hayatın hangi alanında faaliyet yürütüyorsa yürütsün, bir devrimci; mücadelenin yükünü omuzlayan, bulunduğu alanı kavrayarak o alandaki mücadeleyi büyüten, her an kavganın ihtiyaçlarına ve sorunlarına kafa yoran, çözümler üreten kadrolar olmalıdır. Büyük bir iddia uğru-

Sosyalizmi kavramalı, tarihimizi öğrenmeliyiz... İncancı bilimsel temellere, kavgasını tarihsel kökenlerine oturtmayan bir devrimcinin devrimciliği kalıplaşmaz.

na mücadele ediyoruz. Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm istiyoruz. İddiamız büyük olduğu kadar zorlukları da içinde barındırıyor. Mücadele içinde karşımıza çıkan ve devrime kadar çıkacak olan çok çeşitli zorlukları, engelleri ancak güçlü ve sağlam kişiliklere ve donanıma sahip kadrolar aşabilirler.

Güçlü kişilikler, eğitimi salt bir süreç, birkaç eğitim programına ve birkaç kitaba indirgemeyen, devrimci yaşamı boyunca, o büyük susuzluğu duyan insanlardır. Devrimci, okumak ve öğrenmek için her zaman büyük bir açlık duymalı, öğrendikleriyle gelişirken, bundan haz almalıdır. Unutulmamalıdır ki, yeni öğrenilen en küçük bir bilgi bile ufkumuzu genişletmemize, dünyamızı büyütmemize katkıda bulunacaktır. Bir yandan bilgiyle güçlenip, öte yandan mücadelenin kızgın pratiği içinde yetkinleşecek, tecrübe kazanacağız.

Sürekli kendini geliştirmeyenler, öğrenme azmi ile yanıp tutuşmayanlar, devrimin sorunlarına kafa yormayanlar aynı zamanda öğretemezler de. Bu ise bir devrimci için büyük bir sorumluluktur. Kendini sürekli geliştirmeyen, doğruyu kavramayan bir devrimci, kadrolaşmada insanları yanlış biçimlendireceği gibi, halka da yanlış öğretecektir. Bu büyük bir sorumluluktur. Okumanın gelişmek için gerekli olduğunu bilerek okumayan bir devrimci, **devrime karşı sorumsuz bir tutum içinde** demektir.

Bir devrimci kadro, halka ve devrimci harekete karşı sorumludur. Sorumluluklarını yerine getirebilmenin yegane koşulu, mücadeleyi büyütmekten geçer. Kendini geliştirmeyen, eğitmeyen, bunun için **okumayan, araştırmayan bir**

devrimci, mücadeleyi nasıl geliştirebilir? Devrimci pratik içinde kazanılan bilgi-birikim bir noktaya kadardır. Her süreçte gelişen, karmaşıkleşan sorunlar karşısında, emperyalizmin ve oligarşinin yoğun ideolojik propagandaları karşısında devrimcinin bilincini geliştirmesi ve buna paralel olarak bu propagandaları etkisiz kılacak bir propagandayı halka taşıyabilmesi gerekir. Bir devrimci de, mücadelenin gelişimine paralel bir gelişim içerisinde olmalıdır. Bunu da ancak, okuyarak araştırarak sağlayabilir. Aksi durumda, tıkanıklıklar, çözümsüzlükler yaşamayı kaçınılmazdır. Tıkanıklığın aşılması yerde ise, varılacak yer düzenden başka bir yer değildir. Ve düzen önce, sözde devrimciliğin sürdüğü yerde çalışma ve yaşam tarzı ile ortaya çıkar ve giderek bünyeyi sarar.

Ne için, kim için, kime karşı mücadele ediyoruz? Bizim ideolojimiz nedir? ideolojimizin kaynağı nedir? Ülkemizin koşulları nelerdir? Nasıl bir mücadele sürdürüyoruz? Politikalarımız, taktiklerimiz neler, neye göre belirlenir? Nasıl düşünürüz, düşüncelerimize yön veren nedir? Devrimci düşünce, devrimci mantık nedir? Sosyalizm, diyalektik, Marksizm-Leninizm nedir?... ve daha birçok sorunun cevabı için okumalıyız. Okumak da tek başına yeterli değildir. Okuyarak öğrendiklerimizi pratiğe geçirmeliyiz. Teori ve pratik birbirinden bağımsız şeyler değil, bir bütündür. **Öğrendiklerimizle yaptıklarımız örtüşmüyorsa** okuduklarımız entellektüel bilgiden öteye geçmiyor demektir.

Hiçbir Gerekçe Okumanın Önünde Engel Olamaz

Kitap okumanın ne kadar gerekli olduğu bilinmekle birlikte, bu konuda gerekçeler sıralanabildiğinden sözettik. Bu gerekçeler, gerçekte içinde bulunulan ruh halinin üzerini örtmekten öte bir anlam taşımaz. Nedir bu ruh hali? **Okumayan** devrimci, aslında gelişmek istemiyorum, kendime sınırlar çiziyorum ve bu

sınırlar içinde kalmak istiyorum diyen "devrimcidir". Statükolarına tutaunarak, devrimciliği bir yaşam tarzı haline getirmekten kaçmaktadır. Bu, elbette bu şekilde düşünülmebilir. Fakat gerekçeler üretilmeye başlandığında, niyet ne olursa olsun, pratik olarak bu gerçeğe teka-bül eder.

Her devrimcinin mutlaka bir görevi ve sorumlulukları vardır. Yani kimse zamanını boşa geçirmiyor. Ancak okumanın da her devrimcinin temel görevlerinden **biri** olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Günlük pratiğin yoğunluğu içinde kitap okuma ikinci plana itilemez. "Zaman **yok**" diyenler, düşmanla girilen her çarpışma sonrası kitap okuyacak zamanı bulan Che'ye bakarak, gerekçelerinin devrim gibi büyük bir iddianın yanında ne kadar komik kaldığını düşünmelidir. Keza, hiç okuma alışkanlığı olmayan insanlara kitap okutmanın kolay olduğunu söylemiyoruz. Ama "okuma alışkanlığının olmamasını" adeta kalıcı ve iyileşemez **bir** "hastalık" olarak görmek de diyalektiği inkardır. Alışkanlığımız yoksa, kazanacağız. Alışkanlığı olmayana kazandıracağız.

Düşünün ki, yıllardır mücadele içinde olan bir devrimcinin okuduğu kitap **bir** elin iki parmaklarını geçmeyebiliyor. Ki, bu kitaplar arasında, çok temel diyebileceğimiz, kadro tanımı içinde de yer alan "**asgari Marksist-Leninist formasyona**" sahip olmasını sağlayacak kitaplar genel olarak yoktur. Bu, ciddi ve üzerinden atlanamaz bir durumdur. Okuma, eğitim konusunda yönetici devrimci kadrolara çok daha büyük sorumluluklar düşmektedir. En başta da kendi eğitimi. Okumayan yönetici, eğitemez, okutamaz. Kendini eğitmeyen yönetici, nasıl düşüneceğini, bilmiyor, devrimci **bir** mantığı yok demektir.

Devrimci Sol Dergisi'nin Ağustos 1998 tarihli 11. sayısında bu konuda şöyle denilmektedir:

"Hiç de küçümsenmeyecek oranda bir çok sorumluluk üstlenmiş kadro görünümündeki insanımız yeterince okumuyor,

öğrenmiyor, araştırmıyor, tartışmıyor. Bu ne demektir? Açık ki bu kadro öğretmiyor, örgütlemiyor, dahası mücadelenin sorunlarını ciddiye almıyor. Bu tür insanlar devrimci görünüm altında büyük bir bencillik, inançsızlık ve kültürel yozlaşmayı barındırıyor demektir. Mücadeleye yeni atılmış birinin çarpık düşünceleri, düzen eğilimleri "hoş görülebilir ve o kişi eğitime muhtaçtır" şeklinde açıklanabilir. Ama devrimci mücadelenin, kadronun ne demek olduğunu bilenler için sorun bu kadar basit ve masum değildir. Kadronun görevlerini bilip de bu görevlerini yapmayıp gerekçelere sığınanlar önce kendilerine bakmalıdır. Ben kimim, görevim nedir, ne yapmalıyım şeklinde uzatılabilecek sorulara cevaplar aramaya başladıklarında, yaşadıkları olumsuzlukların, öne sürdükleri gerekçelerin odağında kendilerini görürler. Genellikle bu tür kadrolar aldığı sorumlulukla tatmin olmuş, yeterlilik duygusuna kapılmış, kendini yenilemeyen kişiliklerdir. Bu tabloda sekterlik, liberalizm, emek vermeme, bireycilik, alttakinin düşüncelerine önem vermeme, adaletsizlik, yozlaşma her şey vardır. Yoksa da kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak ve sonuçta o kişinin devrimci görünümünü de ortadan kalkacak, bir biçimde düzene geri dönecektir."

Okuduklarımız Devrime Hizmet Etmelidir

Marksizm-Leninizm'i kavramak, okumak, bize sadece mücadelenin gelişimi için, neyin nasıl yapılacağını yöntemini öğrenmek için gerekli değildir. Aynı zamanda devrimciliğin kalıcılığı için de vazgeçilmezdir. Yine aynı şekilde Anadolu tarihini, kavgalarını, isyanlarını, halkın kültürel özelliklerini okumalı, araştırmalı, tanımalıyız. İnancını bilimsel temellere, kavgasını tarihsel kökenlerine oturtmayan bir devrimcinin devrimciliği kalıcılığı olmaz. Manevi değerlerin bugün ayakta tuttuğu devrimcilik, kalıcı, ömür boyu devrimcilik noktasında her zaman bir ayağı düzendedir. Bilimsellikle güçlendirilmeyen inanç, kaygan ze-

Marksizm-Leninizm'in gücünü beyninde taşımayan, onun yol göstericiliğinde yürümeyenler, halk kitlelerini burjuva ideolojisinin yarattığı yalan ve hayal dünyasından uyandıramazlar, örgütleyemezler.

minde yürümeye benzer. Ne için devrimcilik yaptığını, genel ifadelerden çıkarıp bilimsel temelleriyle kavrayan bir devrimci çok daha güçlü bir devrimcidir.

Tarihimizi, halk gerçeğimizi, bilimsel düşünmeyi, sosyalizmi öğrendiğimizde devrimci faaliyetimiz çok daha yetkinleşeceği gibi, aradığımız birçok sorunun cevabını da rahatlıkla bulabiliriz. Kuşkusuz bazı sorunlarla ilk defa biz karşılaşmıyoruzdur. Tarih içinde yaşanmış, sonuçlanmış, neyin nasıl yapılması gerektiğinin de ortaya çıkmış olduğu örnekler vardır. Bu birikimlerden faydalanmadığımızda, öğrenmeyi kendi sürecimizle sınırladığımızda, yani yaşayarak bilgi edinmeye bıraktığımızda aynı hatalar tekrarlanacak, aynı sonuçlar yaşanacaktır. Böylece hızlı bir gelişim de olmaya-caktır. Aynı kısır döngü içinde sıkışıp ka-lacağızdır. Bir devrimci için bu kabul edilemezdir.

Niçin okumamız gerektiği sorusunun cevabı da buradadır. Daha fazla bilgiye sahip olmak için okumalıyız. Daha fazla kitleyi örgütlemek için okumalıyız. Daha fazla kadro yetiştirmek için okumalıyız.

Daha fazla mücadeleyi geliştirmek için okumalıyız. Ve sonuçta devrimi gerçekleştirmek için okumalıyız.

Devrimci düşünce tarzını bilince çıkarmayan, Marksizm-Leninizm'i öğrenmeyen devrimci, ne ülkemiz koşullarını çözümler, ne de nasıl bir mücadele yürütüldüğünü anlayabilir. Marksizm-Leninizm'i, sosyalizmi bilmeyen, ne için savaştığını da bilmiyor demektir. Bu nedenle her devrimci, diyalektik ve tarihsel materyalizmi, toplumları, sosyalizmin ne olup olmadığını, yaşanan devrim de-

neylerini, tarihimizi, mücadelemizi okumalı, öğrenmelidir. Bu çerçevede asgari bir eğitimin herkes için zorunluluk olduğu unutulmamalıdır. Elbette bunun anlamı, Marksist-Leninist klasiklerin düzensiz bir şekilde okunması değildir.

Okunması gerekli, devrimci kişiliğin ve mücadelenin gelişimine katkı sağlayacak, ufkumuzu açacak Marksist-Leninist klasiklerden, romanlara, araştırma-inceleme kitaplarına kadar binlerce kitap var. Ancak önümüze geleni veya oturup baştan sona Marksist-Leninist kitapların sırayla hepsini okuyamayız. Seçici davranmak durumundayız. Basitten karmaşığa kendimizi en çok eksik gördüğümüz konularda yazılmış olanları ve günlük pratiğimize, mücadelemize en çok yararlı olacakları tercih etmeliyiz. Örneğin, bugün çok daha güncel ve gerekli olan emperyalizm konusunda yeterli birikime sahip olmayan birinin "Almanya'da Köylü Savaşları"nı okumasının hiçbir mantığı ve faydası yoktur.

Elbette okunması gereken sadece Marksist-Leninist klasikler değildir.

"Biz eğitimi kendi tarihimizden, halk gerçeğimizden kopararak ele alamayız. Elbette bilgi büyük bir güçtür. Başka halkların tarihini, kültürlerini bilmek bir zenginliktir. Ama önce kendi tarihimizi, kendi gerçeğimizi, kendi mücadelemizi öğreneceğiz. Kendi tarihiyle, kendi halkıyla yaşamayanlar, ona sahip çıkmayanlar, devrimci mücadeleyi bu tarihin zenginlikleri üzerine inşa etmeyenler başarıya ulaşamaz."(Devrimci Sol, Ağustos 1998, Sayı: 11)

Okuma, okutma, eğitim bütün devrimlerde temel sorunlardan biri olmuştur. Sadece devrimciler için değil, en geniş halk kitlelerinin eğitimi için büyük çaba harcanmıştır. Bilinçlenmiş, örgütlenmiş bir halkın en büyük güç olduğunu bilen, burjuvazinin cahil bıraktığı halkları bilinçlendiren devrimciler bu konuda önemli yaratıcılık örnekleri ortaya çıkarmışlardır.

Örneğin Çin'de Mao yüz milyonlarca

ha ka okuma yazma öğretmiştir. Savaşın en kızgın dönemlerinde bile halkın Ve gerillaların eğitimini düşünmüştür. Ve bunun koşullarını yaratmışlardır. Tahtanın olmadığı yerde toprak yazı tahtası olarak kullanılmıştır. Oturup çalışmaya zaman olmadığı, gerillanın dağlarda yürümek zorunda kaldıkları anlarda da herkesin sırtına tabelayla harfler yerleştirilerek okutulmuştur. Her gerillanın çantasında okuması için bir kitap bulundurması zorunluluktur. Ve daha onlarca örnekte de okutma, eğitme konusundaki kararlılık ve azim hep göze çarpmaktadır. Vietnam'da savaş yıllarında halka kitap, gazete götürmenin, okutmanın koşulları oldukça zordur. Bir yandan süren hava saldırıları, öte yandan büyük bir yoksulluk sözkonusudur. Vietkonglar bu koşullarda yaratıcılık örnekleri sunmuşlardır. Kağıdın olmadığı, bu nedenle kitapların on-yirmi binden fazla basılmasının mümkün olmadığı koşullarda gerillalar basılan kitapları çok kısa sürede halka ulaştırmanın yollarını bulurlar. Aynı şekilde gazeteler de, Vietnam topraklarının derinliklerinde basılarak halka ulaştırılır. Matbaanın bulunduğu sığınak en gelişmiş tuzaklarla çevrilmiş, güvenliği alınmıştır. Hele ki matbaaların her birinin ayrı bir öyküsü mutlaka vardır. Kimi düşmanın kurduğu stratejik köylerden sökülen demir parçalarıyla, tren raylarıyla, kimi ise uçurulan beton köprülerin arasından koparılan demir çubuk parçalarıyla yapılmıştır. Kağıt ihtiyacını karşılamak için, Vietkong savaşçıları elli kiloluk kağıtları altı ay boyunca yağmur altında, omuzlarına dek suyun içinde yürüyerek, matbaaya getirirler. Tüm bu zorluklara rağmen kitaplar ve gazete hiç ara vermeden, halka İngilizce, Fransızca ve iki renkli olarak günde beş bin adet basılır, dağıtılır. Küba'da devrimden sonra ele aldıkları ilk konulardan biri eğitimidir. Çok kısa sürede halkın büyük bir bölümüne okuma yazma öğretilir. Eğitim düzeyi en yüksek olan ülkelerden biri bugün Küba'dır. Okumak için çok değişik yöntemler de geliştirmişlerdir. Örneğin puro fabrikasında işçiler puro sararken bir kişi de onlara kitap okur vb.

Tüm bu örneklerde ortak yan; okumanın, eğitimin bir hedefinin olmasıdır. Devrime yürürken zaferi kazanabilmek, devrim sonrası ise devrimi sahiplenecek bir halk yaratabilmek, temel hedeftir. Bizim eğitimimiz de bu temel üzerine oturmak durumundadır.

Burjuvazinin Empoze Ettiği Kitapları Okumak Beynimize Hakareti Kabul Etmektir

Buraya kadar ne okumalıyız sorusuna cevap vermeye çalıştık. Öte yandan burjuvazinin reklam kampanyaları ile gençlerimizin beyinlerine, yaşamlarına yöneldiği ve bu propagandalardan kimi devrimci unsurların da etkilendiği gerçeği var.

Büyük idealimizin karşısında emperyalizm, oligarşi ve onların her türden işbirlikçileri var. Ve bunlar halkların mücadelesine sadece askeri silahlan ile saldırmıyorlar, aynı zamanda ideolojik olarak saldırıyorlar. Devasa propaganda aygıtları, okulları, medyaları, kitapları, gazeteleri hep bu saldırıya hizmet eden araçlardır. Bizim ise tek silahımız, düşüncelerimizin gücüdür. Halkı örgütleyecek olan da bu güçtür. Egemen sınıflar ise tam da bu alanda güçsüzdürler. Ama biz bu güçsüzlüğü devrimin lehine bir avantaja dönüştüremiyorsak hiçbir anlam ifade etmez. Ancak ve ancak, devrimcilerin gerçekten güçlü düşüncelerle donanması halinde bu objektif durum bir anlam taşır. Marksizm-Leninizm'in gücünü beyninde taşımayan, onun yol göstericiliğinde yürümeyenler, halk kitlelerini burjuva ideolojisinin yarattığı yalan ve hayal dünyasından uyandıramazlar, örgütleyemezler. Hele, devrimcinin kendisi o yalan dünyasına beynini açıyorsa, orada örgütlemekten, devrimcileşmekten hiç söz edilemez.

Okuduklarımız devrime hizmet etmelidir. Devrime hizmet etmeyen her şey, burjuvazinin eseridir, ona hizmet

Burjuvazinin propagandasını yaptığı, ödüller verdiği, büyük tirajlarda basarak finanse ettiği kitaplara bakın, hepsinin ortak özelliği, sınıfları ve devrimci mücadeleyi yok saymasıdır.

eder. O zaman şu gerçeğin altını çiziceğiz;

Bir devrimci her şeyden önce burjuvazinin empoze ettiğini, reklamını yaptığını okumaz. Bilir ki, **burjuvazinin, emperyalizmin reklamları, kendi ideolojisini yaymak içindir**, "edebiyata katkı olsun" diye reklam yapmaz. Sınıflar üstü edebiyat burjuva saçmalığıdır. Burjuvazi kitlelerin, hayatın her alanında olduğu gibi, edebiyatta, sanatta da bu saçmalığa inanmasını ister. Madem burjuvazi edebiyata o kadar düşkün; neden ilerici yayınların, romanların reklamını da yapmaz? Çünkü o, kendine solcu diyenlerden daha sınıfsal bakar. Hatta, sınıfsal bakmadığı, sınıf çıkarlarını gözетerek hareket etmediği hiçbir alan, hiçbir örnek yoktur.

Ama maalesef bu gerçekler gözardı edildiğinde, sınıf bakış açısı kaybolduğunda devrimciler de bu propagandalarından etkilenerek beynini kirletiyor, deyim yerindeyse, beynini çöplüğe çevirebiliyor. Üstelik çoğu zaman bunun farkına dahi varamıyor. Burjuva kültürü ve düşünce tarzı sinsi bir zehir gibi beyine zirkediliyor ve giderek teslim alıyor. Popüler kültürün, bireyciliğin empoze edildiği, içi boşaltılmış aşkın odaklaştırılıp toplumsal olan her şeyin üzerinde gösterildiği, küçük-burjuvazinin bunalımlarının anlatıldığı, sapıklıklarının meşrulaştırıldığı, Ortaçağ gerici, mistik düşünce akımlarının hortlatılarak beyinlerin felsefi idealizmle uyuşturulduğu kitaplar ne yazık ki, rağbet görebilmektedir.

Burjuvazi bir kitabın propagandasını niye yapar? Ülkemizden örnek verelim.

Takip edenler bilirler, Oya Baydar'ın devrimcilere küfrettiği Erguvan Kapısı

isimli kitabı, çok az kitaba nasip olan bir propagandaya mazhar olmuştur. Aynı şekilde Ahmet Altan gibilerinin kitapları da. "Edebi değeri"nden miydi bu reklamlar? İlgisi yok! Dönek bir "sosyalist" olarak devrimcilere küfretmesiydi aslanan. Hatta 2004 yılının "en ünlü kitapları" arasına sokulmuştur. "Sokulmuştur", çünkü kitabın yayınlandığı günden itibaren Doğan Medya'dan, reformist sola kadar geniş bir kesim propagandasını yaptı. Gençlerimize, devrimcilere "bu kitabı okumaları" empoze edilmek istendi.

Bu örnek bize çok açık şekilde şunu göstermektedir; burjuvazi, karşı-devrimin, devrimci düşmanlığının, örgüt düşmanlığının propagandasını "edebiyat" olarak pazarlar.

Burjuvazinin propagandasını yaptığı, ödüller verdiği, büyük tirajlarda basarak finanse ettiği kitaplara bakın, hepsinin ortak özelliği, sınıfları ve devrimci mücadeleyi yok saymasıdır. (Tıpkı TV dizileri gibi.) Sadece ülkemiz için değil, tüm dünyada böyledir. (Burada önemli bir sorun olarak, sol aydının yozlaşması, burjuvaziye boyun eğişi, burjuva düşüncesine karşı savaşı elden bırakması, hatta ona teslim olması gerçeği karşımıza çıkar. Ki, bu ayrı bir yazı konusudur.) Burjuvazi, işine gelecek bütün düşünceleri ve yoz kültürü eker bu yayınlarda. Doğrudan karşı-devrimci bir kitabın devrimci saflarda, demokrat ve ilerici gençler üzerinde çok etkili olmayacağını, kaba bir anti-propagandanın ötesine geçemeyeceğini bildiği için de, örgüt düşmanı, bireyciliğin, Avrupa Birlikçiliğin propagandisti küçük-burjuva aydınları seferber eder, yönlendirir. Bunu yaparken elbette, doğrudan "şunu yaz" demez, ödüllendirme, alan sunma ve ambargo uygulama gibi yöntemlere başvurur örneğin. Böylece neyi yazması, neyi yazmaması gerektiğini empoze eder. Bir biçimde devrime hizmet eden kitaplara ambargo koyarken, bireyi kutsayan, örgütlenmeyi yadsıyan kitapları ödüllendirir. Eğer ki, o aydın, yazar onuruna sahip çıkmıyorsa amacına ulaşır. Yayın dünya-sındaki tekelleşmenin boyutları düşü-

nüldüğünde, bu yöntemin nasıl etkili olabildiği daha açık görülecektir.

Son yıllarda özellikle Doğan Yayıncılık'ın öncülüğünü yaptığı bir başka uygulama da, yazar transferi, telif hakkı satın alma yoluyla bu alanı tekeline almıştır. Doğan Holding, bu şekilde onlarca yazarı satın almıştır. "Doğan Yayıncılık'ın yazarları" diye bir kavram dahi gelişmiştir. O yazar isterse "sosyalist" olsun, tekellerin dünyasını sorgulayabilir mi örneğin? Ya da doğrudan Doğan Holding'i hedef alan bir eleştiri yazabilir mi? Küçük-burjuvazinin sahte özgürlüğü işte böyle teslim alınıyor. Daha vahim ve çarpıcı olanı ise, Doğan Holding'in, Nazım Hikmet kitapları dahil olmak üzere ilerici kitapların yayın hakkını da tekeline alması. Yine edebiyat aşkı, komünist şairin düşüncelerinin yayılmasına hizmet olarak açıklamayacaksak, (ki saflık olur) o zaman burada da tekellerin halkın ne okuyacağına karar vermesinde bir yöntem göze çarpmaktadır. Bu tür ilerici yayınların bir süre sonra piyasadan tamamen yok olduğunu görmek kimseyi şaşırtmamalıdır.

Yeni Harman Dergisi'nin 40. sayısında röportajı yer alan yazar **Cezmi Ersöz**, yayın dünyasındaki tekelleşmede izlenen politikayı, burjuva düşüncesinin propagandasını yapan yazarların nasıl öne çıkarıldığını çok açık bir şekilde örnekleriyle anlatıyordu. Hangi kitabın, hangi yazarın reklamının yapılacağına, kimlere ve hangi kitaplara ambargo uygulanacağına karar veren, çoğu büyük medya gruplarında çalışan bir "Beyaz Lobi"den söz eden Ersöz, bu lobi çevresinin markalar yarattığını söylüyor ve şöyle diyordu: *"Birine taşralı diyor, öbürüne köylü diyor, öbürüne yoksul edebiyatı yapan diyor. Dolayısıyla okur gözünde onları bir yerlere sokuşturuyorlar. Birilerini markalayıp, paketleyip, bir şey üretmediği halde göklere çıkartıyorlar. Popüler kültür pompacılığı yapıyor."*

Peki kimdir bu markalar?

Örneğin; Orhan Pamuklar'dır, Perihan Mağdenler'dir, Selim İleriler'dir, Ah-

met Ümitler'dir, Ahmet Altanlar'dır... Aynı şekilde burjuva düşüncesinin yayıcısı yabancı yazarlardır.

Tekeller elbette her şeye kâr gözüyle bakarlar. Ancak ideolojik alanda uzun vadeli çıkarlar için hemen kâr getirmeyecek büyük harcamalar da yaparlar. Bir anlamda kâr odaklı yatırımdır. Burjuvazinin propagandasını yaptığı kitaplarda öncelikli olan ideolojik savaştır. Burjuvazi sosyalist düşünceye, devrimci mücadeleye zarar verebileceğini, burjuva bireyciliğini geliştirebileceğini düşündüğü kitaplarda (TV filmlerini de bu konuda örnek verebiliriz) hiçbir masraftan kaçınmaz. Ülkemizde ilk kez, yazarlar, kitaplar duvar afişleri olup kentlerin en yoğun yerlerinde boy gösterdiler. İlk kez kimi kitaplar (halkın kitap okuma alışkanlığında bir ilerlemeden söz edilemeyeceği koşullarda) klasik tirajlarının onlarca katı basıldı. Ve bu yazarların, bu kitapların hepsinin ortak özelliği burjuvaziye hizmet etmeleri, bireyciliğin propagandasını yapmalarıydı.

Elbette ülkede ve dünyada alabildiğine karşı-devrim rüzgarlarının estiği koşullarda, dünün solcularından, sol görüşümlü küçük-burjuva yazarlardan devşirmeleri zor olmamıştır. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından bütün umutlarını kaybetmiş, karamsarlaşmış çoğu yazarı, tekeller satın aldılar, beyinlerini kiraladılar. Bunlar, devrimci olan ne varsa ondan uzaklaştılar ve giderek düşmanlaştılar. Kimisi eski devrimci, hala sosyalist olduğunu söyleyen bu yazarların, devrimci örgütleri, kişilikleri karikatürize ettikleri romanlarının yasaklandığını hiç duyan var mı? Yoktur.

Bir yandan bu kesimler aracılığıyla devrimci mücadele karalanıp yok sayılırken, öte yandan **felsefi idealizm** de yine burjuvazi tarafından pompalanmaktadır. Burjuvazi bir takım saçmalıklar üzerine oturtulan kurgularla, fantazilerle, sanal bir dünya ile halk kitlelerinin beyinlerini uyuşturmak istiyor. Yoğun reklam kampanyası buna hizmet ediyor. Ve solcular, devrimciler bu saçmalıklara be-

vinlerini açabiliyor, alıp okuyabiliyor bunları. Lenin'in belirttiği gibi, gericilik yılları felsefi idealizmin güçlendiği yıllar-dır. Sosyalist sistemin yıkılmasından sonraki süreç dünya çapındaki gericilik yılları olmuştur. Ve tam bu ortamda dünyada ve ülkemizde doğaüstü güçlere, uh-revi ve dini güçlere dayanan romanlar, filmler piyasaya sürülmüştür ve halen yoğun olarak sürülmektedir. Harry Potter, Yüzüklerin Efendisi, Davinci'nin Şifresi, Matrix, Sırların Dünyası, Sır Kapısı... bu gericilik yıllarının ürünü olarak "popülerleştirilen" örneklerdir.

Amaçsız Okumak Bilgi Sahibi Yapmaz

Dikkat edin, devrimci bir kitabın reklamını burjuvazi asla yapmaz, aksine sansürler. Devrimcileri, onların direniş-lerini anlatan kitapların, gazetelerin ki-tap eklerinde, TV programlarında tanıtıldığını hiç gördünüz mü? Bu konuda, bırakalım doğrudan örgütlü devrimci güçler tarafından çıkarılan yayınları, yine Cezmi Ersöz'den bir örnek verelim. Ersöz'ün ölüm orucunu anlatan kitabı,

(Suçtur Umutsuzluğa Kapılmak) daha önceki kitaplarından çok daha fazla burjuvazinin ambargosu ve yasağına takılmıştır. Ambargo yayıncılık dünyası ile sınırlı kalmamış, Kocaeli Üniversitesi'nde olduğu gibi, kitabı tanıtan afişin asılması bile cezalandırma konusu olmuştur.

Burjuvazi gerçekte halk kitlelerinin, gençlerin okumasını, bilinçlenmesini istemez. Yasaklar, kitap yakmalar, yazarları hapsedmeler, faili meçhullerle katletmeler hep onların eseridir. Ülkemizde 12 Eylül Cuntası sonrası yaşananlar bilinir. Halkın okumaması, düşünmemesi için adeta her şey yapılmıştır. Özellikle de devrimci içerikteki her kitap, her yayın yasaklanmış, toplatılmıştır. Bunun yerine piyasalara devrimcileri karalayan, bunalmı, çaresiz, zavallı tiplerin kahraman yapıldığı kitaplar sürülmüştür. Hem yasaklayan hem de kitap propagandaları yapan aynı burjuvazidir. Propagandasını yaptığı kitaplar, halkın anlayamadığı, halka yabancı, insanı bencilleştiren, bireye övgüler düzen, ahlak-sızlığı, namussuzluğu, onursuzluğu büyük erdemmiş gibi gösteren kitap ve yayınlarıdır. Yabancılaşmayı, değersizleş-

Kişisel çalışma üzerine bazı notlar

Kişisel eğitim denilince, genellikle kişi-nin tercihlerine, hatta zevklerine göre belirlenmiş, ilginç gelen bir konuyu araştırmak, dikkatimizi çeken bir kita-bı okumak gibi bir al ma akla geliyorsa, bu yanlıştır. Bu, asıl olarak ge-lişi-güzel bir okumadır. Kişisel al -mamız yerli yerine oturtmak ve ondan azami verim almak açısından bu çalışmada neyi hedefleyeceğ iz, nasıl seçeceğ iz sorularına ilişkin bir kaç nokta üzerinde duralım.

- Kişisel çalışma da iradi ve kolektif bir çalışmadır. Örgütü bir insan için zaten daha farklı düşünülemez. Program, iradi ve kolektif olarak ka-rılmalıdır. Kişinin hangi bilgiyi, hangi kaynaklardan, hangi yöntemlerle, ne

kadar zaman içinde elde edeceği, bu sürecin sonunda nasıl bir formasyona ulaşmayı hedeflediğimiz bir programa tabii olmalıdır.

Ama programın yürütülüşü, denetimi olmakla birlikte, kişisel iç disipline bağlıdır. Bu yanıla, içdisiplinin ve inisiyatfin gelişip güçlenmesinin bir araçıdır. Her Cepheli zerinde bir denetim olsun veya olmasın, kendi programını uygulamaktan sorumludur. Ne zaman kaç sayfa okuyacağı -nı , çalışmasının nasıl daha verimli hale getirebileceğini, okuduklarını kimlerle, nasıl tartışıp paylaçaacağını , hareketin önerileri doğrultusunda kendisi somutlar, örgütlülüğün denetimiyle kişisel inisiyatif-disiplin birleşir

meyi sağlayacak ne varsa halka bunları sunarlar. Şaşırtıcı reklamlarla halka sunulan, beynini egemenlere satmış yazarların, "aydın"ların kitapları basında çokça yer alır. Bu tipte aydınlar, yazarlar öne çıkarılarak kitapları "en çok satan kitap" olarak gösterilir. Yönelindikleri en önemli kesim ise gençliktir. Özellikle de lise, üniversitede okuma şansına sahip olan gençliktir. Öğrenmeye, araştırmaya meraklı olan gençlik de böyle yönlendirilerek düşünmesi, gerçeklere ulaşması engellenmeye çalışılır.

Kısaca burjuvazi "okuyun" dedikten sonra ekliyor: Ama **benim istediklerimi**.

Ve ne yazık ki solcu, devrimci birçok insan bilinçsiz bir şekilde buna uymakta ve burjuvazinin empoze ettiğini alıp okumaktadır. Üstelik bununla da yetinmeyip, ne devrimci ne de sosyal bir içerik taşımayan kitapların "*ne kadar güzel kurgu olduğu, kişilik, olay çözümlemeleri yaptığı*" gibi, yine burjuvazinin öğrettikleriyle reklamını yapabilmektedir.

Devrimciler seçkin insanlardır. Biri-lerinin neyi okuyup okumayacağını söylemesine dahi gerek yoktur. Ön bilgi ol-

ve çalışmaya yön verir.

- Kişisel çalışma, kişiyi hazırcılıktan kurtarır. Hazır bilgilerden çıkarıp, araştırmaya, okumaya, yorumlamaya ve sonuçlar çıkarmaya yönelir. Gerekli gereksiz bilgileri ayıklamayı öğ-retir. Edilgenlikten, sadece alıcı konumda olmaktan çıkarıp, bilgiyi alıp işleyen, biçim veren, sonuçlar çıkaran bir düzeye getirir.
- Bu zenginlik, kişiye, kitlelere bir konuyu anlatırken, propaganda ve ajitasyon yaparken, genel kalıplardan çık-kıp, konuyu, olayı hayatın somut zenginlikleriyle anlatabilme yeteneğini kazandırır.
- Okumak, kişisel eğitimin de yine yalnızca bir parçasını oluşturur. Tartış-ma, gözlemleme, araştırma, soruları

masa bile, neyi okuyacağını sezgileriyle çok rahat görürler.

Burada, bir devrimci için sorulması gereken en basit soru şudur:

Bu kitap **hangi amaca hizmet etti?** Okuduktan sonra **ne kazanıldı?**

Düşünün ki, amaçsız okunan bir kitaba saatler, hatta günler harcanıyor, enerji veriliyor, beyinde yer ayrılıyor. Peki bir devrimcinin beyni çöplük müdür ki, eli-ne geçeni atacaksın içine?

Burjuvazinin propagandasına aldanarak okunan kitaplarda ortaya çıkan durum tam da böyledir. Beyinler burjuvazinin çöplüğüne dönüştürülmektedir. Ve o çöplük içinde karanfiller açmaz! O çöplüğün yaydığı hastalıklardan beyindeki sağlıklı hücreler de zehirlenmeye başlar. Orada aslında devrimcinin beyni-ne hakaret vardır. Bir küçük-burjuva, burjuva yazar bir devrimcinin beynini esir almaya çalışıyor, yönetmek istiyor-dur.

Şöyle düşünülebilir: "*her şeyi okusak ne olur, ne var bunda?*" Ya da "*düşmanın ideolojisini tanımak için okunamaz mı?*"

çıkarma, bunlardan çıkan sonuçları kağıda dökme, bunu tamamlayacak yöntemlerden bazılarıdır.

- Kişisel eğitimin diğer bir boyutunu, halktan öğrenilenler, hayatın içinde kazanılan bilgi, beceri ve deneyimler oluşturur. Bunlar önemsendiğinde, tecrübeye önem verildiğinde, tabiri caizse kulak ardı edilmediğinde, kişi-nin sorunları daha kolay çözmesini, işleri daha hızlı örgütlemesini sağlar.
- Kişisel çalışma, belirli alanlarda, konularda uzmanlaşmanın alt yapısını oluşturur. Askeri ve teknik alanda,ör-gütlenmede ya da işçi, memur, mahalleler gibi alanlarda uzmanlaşmak için, bu alanlara yönelik planlı, disiplinli bir eğitim çalışması zorunludur.

(Devrimci Sol, Temmuz 2000 Sayı: 15)

Burjuvazinin propagandasına aldanılarak okunan kitaplarla beyinler burjuvazinin çöplüğüne dönüştürülmektedir. Ve o çöplük içinde karanfiller açmaz! Sağlıklı hücreler de zehirlenmeye başlar. Aslında devrimcinin beynine hakaret vardır. Bir küçük-burjuva, burjuva yazar bir devrimcinin beynini yönetmek istiyordur.

Elbette, devrimci bir hareket düşman ideolojisini tanımalıdır, buna ilişkin yayınları da okur. Yani burada da bir amaç vardır. Asgari, burjuva ideolojisinin beyinleri nasıl etkilediğinin, hangi yöntemler kullandığının çözümlemesini yapmak için okur. Ancak yukarıda sözünü ettiğimiz durum, böyle bir amaçla okuma değildir. Eleştirel okunan bir kitaptan değil, propagandasının cazibesine kapılarak okunan ve propagandası yapılandırılmıştır. Kaldı ki, örgütlü bir devrimci için düşman ideolojisini tanıma faaliyeti de örgütlü olarak yürür.

Aslında yukarıda aktardığımız "*herşeyi okusak ne olur, ne var bunda?*" sözünde koyu bir bireycilik yatmaktadır. Örgüt iradesine, disiplinine karşı çıkış vardır, bunun teorisi yapılmaktadır. Küçük-burjuvazinin sahte "özgürlük" anlayışıyla bakılmaktadır.

Peki nasıl ortaya çıkar bu düşünceler?

Beynimiz Marksist-Leninist bilgi ile donatılmamışsa, devrimin ihtiyaçları ile yanıp tutuşmuyorsa beyin burjuva propagandasına açık hale gelir ve bu tür saçna sapan arayışlara girilir. Burjuvazinin propagandasını yaptığı şeyleri okumanın altında yatan tatmindir. O kişinin beğenileri artık burjuvazininindir. Üslubu, tarzı, yaşamı burjuvaziden esintiler alınmaya başlar. Öyle bir noktaya gelir ki, geride devrime ait bir şeyin kalmadığı fark edilir. Reformist, liberal burjuvaziye ait ne kadar düşünce varsa yavaş yavaş be-

yine hakim olur. Bu noktada artık devrimci olan sorgulanmaya başlanır. Devrimci düşünceler, devrimci direnişleri anlatan kitaplar, çalışma tarzı, sloganlar, yaşam biçimi, ahlak, duygular her şey kaba ve banal gelmeye başlar. "Sağlıklı hücrelerin ölümü"dür bu. Türkiye'den, Rus edebiyatından ve daha dünyanın başka yerlerinden devrimci, sosyalist romanları roman saymadığını söyleyen Oya Baydarlar böyle doğmuştur. Resmen yalanlar külliyatı olan ve 2000'in başlarında Hürriyet'in tam sayfa tanıttığı, birçok kitap dergisinde propagandası yapılan "Komünizmin Kara Kitabı"nın övecek duruma gelen Şahin Alpaylar böyle yaratılmıştır. Artık onun beyni burjuvazinin, ona hizmet etmeye başlar. Varacağı yer, devrimci olan her şeye düşmanlaşma ve küfürdür, düzendir. Bu tür küçük-burjuva unsurların, neyin romandan sayılacağı kıstası da kendi beynine ait değildir, burjuvazinin öğrettikleridir. Sol maskesi altına bürünen burjuva ideolojisinin ajanlarının örgütlü, devrimci edebiyata düşmanlıkları ülkemize özgü bir durum da değildir. Bütün küçük-burjuva bireycileri, her ülkede örgütlü sanata, edebiyata düşmandırlar. Tıpkı, örgütlü olan her şeye düşmanlaştıkları gibi...

Sorun İdeolojiktir

Devrimci saflarda burjuva reklamından etkilenmenin yaygınlığı ideolojik bir sorundur ve buna karşı mücadele de düşman ideolojisine, düzene karşı mücadeledir. Burjuva düşüncesinin devrimci saflarda boy vermesine izin verilmez. Buna izin vermek, devrimci saflara burjuvazinin gönüllü ajanlığını davettir. İnsanlar ya devrimcidir ya değildir. Beyni ya burjuvaziye ait olacaktır ya da devrime. Dergimizde yer verdiğimiz Lenin'in Parti Edebiyatı üzerine yazısı, "özgürlük" adına, devrime hizmet etmeyen düşünceler ortaya koyan yayınlara ve yazarlarına alınması gereken tavrın bir örneğidir. Burada sergilenen tutum yüzyıldır değişmemiştir. Çünkü burjuvazi yüzyıl önce de **bugün de** devrimi **engelle-**

me için her alanda elinden geleni yapmaktadır.

Yani sorun salt bir kitap okuma okumama sorunu değil, ideolojiktir.

Devrimci kitaplar okumayan, devrimci dergiyi okumayan tartışmayan, ama burjuvaziye ait ne varsa onları okumaya çalışan bir beynin nasıl bir beyin olduğunu düşünün. Soru şu; böyle bir beyin kimin beynidir? Ciddiyeti, sorumluluğu var mıdır? Nasıl düşünür, nasıl yaşar, nasıl konuşur, hatta nasıl giyinir?

Böyle bir kişilik; sözde devrimci, özde hemen her yönden küçük-burjuvadır. Solculuğu küçük-burjuva aydınlarının ve sanatçıların kavrıldığı gibi kavrar ve temelde de onları taklit etmeye çalışır, onlara özenir. Kelimenin gerçek anlamıyla entellektüel de değildir. Sadece öyle görünmek ister ve bunun için de abuk subuk ne varsa okur. Okuduklarını, kavgayı geliştirmek için değil, "satmak" için, tatmin için kullanır. Beyni burjuvazinin çöplüğüne dönüştükçe kişiliğiyle birlikte ilişkileri de devrimci olmaktan uzaklaşır. Kitle ilişkilerini devrimcileştiremez. Devrimci ilişkilerin yerini "ahbap çavuş" ilişkileri alır. Ve tesadüf değildir ki, örgütlü mücadeleyi terk etmiş unsurlarla "örgüte rağmen" ilişki kurar. "İyi insanlar" olarak görür bu tipleri, "örgüt anlayamamıştır" onları ve bu asalak tiplerin kendi vicdanlarını rahatlatmalarına hizmet edilir, devrimci safların dışına düşmüş olmanın ezikliğini yaşamalarına objektif olarak engel olunur. İlişkilerinde yüzeysellik, apolitiklik hakimdir. Tartışma yerine spekülasyon dedikodular geçer akçedir. Düşünceleri düzeysizdir, yüzeyseldir. Didişmecilik, kariyerizm, yoldaşlık ilişkilerinin dejenerasyonu, tayfacılık hep bu zeminde gelişir.

Oysa, bilgiyle, Marksizm-Leninizm'le donanmış bir devrimci sadedir, mütevazidir. Aynı zamanda bilgedir. Bilgi satmaz. Hava atmaz. Bilgiyi yaşamın, mücadelenin, halkın sorunlarını çözmek için kullanır. O her konuda net açık düşüncelere sahiptir. Karmaşıklık, bilimezcilik ondan uzaktır. En karmaşık so-

runları dahi hızla ayırıştırır basitleştirir herkesin anlayacağı bir hale getirir. Yaşamda, üslupta, çalışma tarzında her şeyde böyledir. Devrimci her olayda ve olguda ana halkayı yakalamasını bilir. Tali olanı esas almaz. Devrimci sınıf pusulasını asla kaybetmez. Bütün olaylara her şeye sınıf gözlüğü ile bakar. Burjuvazi bir kitabın propagandasını yapıyorsa, orada amacın ne olduğunu bilir ve bırakın kendi beynini bunlarla kirletmeyi, bulunduğu yerde kimsenin beyninin kirletilmesine izin vermez, ideolojik olarak devrimci düşüncüyü yayar.

Devrimcinin amaçsız, sırf "merak ettiği için" kitap okuması düşünülemez. Devrimci bir kitabı halk kitlelerinin sorunlarını çözmek, sosyalizmi kurmak için okur. Burjuvazi eskiyenin, çürüyüp gidenin ideolojisini dayatırken, onun karşısında geleceği temsil ediyor olmanın bilinciyle hareket eder ve buna uygun bilgi birikimini, donanımını sağlar.

Devrimci Yayınları Okumayan Bir Devrimci, İktidar Hedefiyle Yanıp Tutuşmuyor Demektir

Burada özel olarak, devrimci yayınların, dergilerimizin okunmamasına da değinmek istiyoruz. Çünkü, bu konuda da eksiklikler ve çeşitli çarpıklıklar yaşanabilmektedir.

Devrimci yayınları okumama konusunda gerekçeler hiçbir şekilde kabul edilemezdir. Bu yayınları okumayan bir devrimci, gözü kapalı ince bir patikadan yürüyen birine benzer ve yönünü bulması, uçuruma düşmemesi şansa kalmıştır. Gerekçelerin altına bakıldığında, en masum haliyle düşünersek tembellikle karşılaşırız. Bu da aşılabılır. Ama asıl olarak bununla bağlantılı şekilde, daha çok sorunun ideolojik boyutunu tam olarak kavrayamamayı, belki de önemsememeyi görürüz.

Oysa burjuvazinin kendi ideolojisini yaymak, halka kanıksatmak için bütün

araçlarını nasıl seferber ettiği bilinmektedir. Buna karşı, devrimci ideolojinin halka ulaştırılmasını bırakın, bir devrimcinin bu yayınları okumaması kabul edilemez bir durumdur ve burjuva ideolojisinin karşısında donanımsız olarak teslim alınmayı beklemekten farkı yoktur.

Sıkça karşılaşılan bir durum da, konu başlıklarına bakarak *"ben bu konuyu zaten biliyorum"* diyerek o yazıyı, konuyu okumamadır. Ki, böyle düşünenlerin bir çoğunun bilgileri yüzeyseldir, kulaktan dolmadır. Gerçekten bilen, bu şekilde düşünmez. Bilir ki, okuduğu her yazı, dergi ona devrimci faaliyette bir perspektif verecek, ajitasyon ve propaganda da güç katacak, konunun temel yanını, ana halkasını gösterecek, bunu halka nasıl anlatacağını kavratacaktır. Yani, bir kadro, devrimci yayınları okurken salt kendisinin bilip bilmemesini kıstas almaz, örgütlemeye birikimine katacağı hazine olarak ele alır. Üsluptan örneklerine, öne çıkarılması gerekenden tali olanına kadar birçok yönü görür orada.

Bir diğer eksiklik de hareketin bütününe ilgisizliktir. Devrimcinin çalıştığı alana ilişkin perspektif, haber yorum yazılarını öncelikli okuması doğaldır. Anlaşılabilir. Doğal olmayan, diğer alanlara, genel politikaya ilişkin yazıların bu önceliğin ardından okunmamasıdır. Burada bir yanıyla devrimciliği kavrayışta sakatlık vardır. İyi bir devrimci, diğer alanlarda, ülkenin tümünde hatta dünyada ne olup bittiğine vakıf olabilen dev-

rimcidir. Bunlara ne kadar çok vakıf olabilirsek ufkumuz da o denli genişler, emperyalizmi ve oligarşiyi daha iyi tanır, ne yapmaya çalıştığını anlar o denli daha doğru kararlar verebiliriz.

Yayın faaliyeti devrimci mücadelenin önemli araçlarından biridir. Kitlenin, kadroların eğitiminde bir araçtır. Sürecin politik olarak doğru değerlendirilmesinde yol gösterir, perspektif sunar, dünyada ve ülkemizde düşman ve halk cephesinde neler olduğunun haberlerini oradan öğreniriz. Ve elbette burjuvaziye, reformizme, oportünizme ve her türden sapmaya karşı ideolojik mücadele aracıdır. Tüm bu işlevlerin doğallığında ortaya çıkardığı bir şey de, yayınların, devrimciyi hareketle bütünleştiren bir işleve sahip olmasıdır.

Dolayısıyla okuduklarımızı eğitiminin bir aracı olarak, üzerinde düşünerek, vermek istediği sonuçları çıkarıp kavrayarak ve bunları yaşamımızla, pratiğimizle bütünleştirerek ele almalıyız.

Beyinlerimizi burjuva ideolojisine kapatmalı, devrimci düşünceye alabildiğine açmalıyız. Unutulmamalıdır ki, büyük iddialar yetkin, eğitilmiş kadrolarla gerçekleşir. Yeni bir kişilik yaratmak, beynimizi, yüreğimizi devrimcileştirmek, iktidar iddiamızı büyütme için okuma faaliyetimizi daha iradi hale getirmeliyiz.

*

Parti Örgütü ve Parti Edebiyatı

Vladimir İlyiç Lenin

- ◆ Sayın burjuva bireyciler, mutlak özgürlük üstüne çektiğiniz söylevlerin ikiyüzlülüğünden başka birşey olmadığını söyleyeceğiz sizlere. Siz, Bay Yazar, sizden allı pullu, romanlar içinde açık-saçıklık ve 'kutsal' sahne sanatı 'üstüne örtülü' bir kılıf içinde fuhuş isteyen burjuva yayıncıya karşı, burjuva kamuya karşı özgür müsünüz?

13 Kasım 1905 tarihinde Noveya Zhizn, Sayı: 12'de yayınlandı. (Marks-Engels-Lenin: Sanat ve Edebiyat Üzerine, s: 234-241, Ekim Yayınları)

Rusya'da Sosyal-Demokrat çalışma için Ekim Devrimi'nden[*] sonra ortaya çıkan yeni koşullar parti edebiyatı sorununu gündeme getirmiştir. Yasal basınla yasadışı basın arasındaki ayrım; feodal, otokratik Rusya döneminden kalan bu hazin miras, artık ortadan kalkmaya başlamıştır. Ancak henüz yitip gitmiş değildir, buna daha çok zaman var. Başbakanımızın ikiyüzlü hükümeti hâlâ öylesine azgın delilik halinde ki, Izvestia Soveta Rabochikh Deputatov, (İşçi Temsilcileri Sovyeti Bülteni) "yasadışı" basılıyor; ne var ki, hükümetin engelleyecek gücü olmadığı bir şeyi "yasaklamak" için başvurduğu budalaca girişimler, hükümeti rezil etmekten, daha çok manevi darbeler almasına yolaçmaktan başka sonuç vermiyor.

Yasal basınla yasadışı basın arasında bir ayrılık sürdüğü sıralarda, partili basın ile partili olmayan basın sorunu, çok basit ve çok yanlış, saçma bir biçimde çözülmüştü. Bütün yasadışı basın, örgütlerce yayınlanmakta ve şu ya da bu partili gruba bağlı gruplarca yürütülmekteydi. Bütün yasal basın partili olmayan basındı (çünkü partiler yasaklanmıştı) ama, şu ya da bu parti çevresinde "yoğunlaşmalar" vardı. Doğal olmayan yakınlıklar, garip "dostluklar", sahte dayanışmalar kaçınılmazdı. Parti görüşlerini dile getirmeye çalışan kimselerin zoraki sakinlikleri ile bu düzeyde görüşlere henüz ulaşmamış kimselerin fikir zayıflıkları ya da fikir korkaklıkları birbirine karışmıştı.

Ezopça bir dilin, edebi tutsaklığın, kölece nutukların ve ideolojik kulluğun sürdüğü, lanet olası bir dönem! Rusya'da taze ve canlı ne varsa hepsini kurutan bu pis havaya proletarya bir son verdi. Ama Rusya'ya bugüne kadar ancak yarı özgürlüğünü kazandırabilirdi proletarya.

Devrim henüz sona ermedi. Çarlık yönetimi devrimi yenecek güçte değil, ama devrim de çarlığı yenecek güçte değil daha. Kaldı ki, apaçık, düpedüz, dosdoğru ve tutarlı bir parti ruhu ile gizli, üstü örtülü, "diplomatik" ve sahte bir "yasallığın" her yerde ve herşeyde doğal olmayan bir birleşim içinde yer aldığı bir dönemde yaşıyoruz. Bu doğal olmayan birleşim bizim gazetede bile kendini gösteriyor; Bay Guçkov ılımlı liberal burjuva gazetelerin yayınlanmasını yasaklayan Sosyal-Demokrat zorbalıkla istediği kadar alay etsin, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin Merkez Organı Proletary'ye polisçe yönetilen, otokratik Rusya'nın kapılarının kapalı olduğu da bir gerçek.

Ne olursa olsun, yarı yolda ilerleyen devrim, işlerin yeni bir doğrultuda düzenlenebilmesi için hepimizin bir an önce çalışmaya koyulmasını zorunlu kılmaktadır. Bugünkü edebiyatın, "yasal" olarak yayınlanana da dahil, onda dokuza parti edebiyatı olabilir. Parti edebiyatı da olmak zorundadır. Burjuva törelerine; kazanç sağlayan, ticari burjuva basınına, burjuva edebi kariyerizme ve bireyciliğe, "aristokratik anarşizme" ve kâr peşinde koşmaya karşıt yönde, sosyalist proletarya, parti edebiyatı ilkesini öne sürmeli, bu ilkeyi geliştirmeli ve elden geldiğince onu tam ve eksiksiz olarak pratiğe geçirmelidir.

Bu parti edebiyatı ilkesi nedir? Sosyalist proletarya açısından edebiyat, bireyler ya da topluluklar için bir zenginleşme aracı olmamalıdır diyemeyiz sadece; edebiyat proletaryanın genel davasından bağımsız, bireysel bir girişim olamaz kesinlikle. Kahrolsun partisiz yazarlar! Kahrolsun edebiyatın üstün insanları! Edebiyat, proletaryanın genel davasının bir parçası haline gelmeli, bütün proletaryanın politik olarak bilinçli bütün öncüleri tarafından harekete geçirilen o tek ve büyük Sosyal-Demokrat mekanizmanın "küçük bir çarkı ve vidası" olmalıdır.

"Her benzetmede bir kusur vardır"

der bir Alman atasözü. Benim edebiyatı bir dişliye, canlı bir harekete, bir mekanizmaya benzetişim de öyle olabilir. Fikirlerin özgürce çarpışmasını, eleştiri özgürlüğünü, edebi yaratım özgürlüğünü, vs., vs., alçaltıyor, öldürüyor, "bürokratlaştırıyor" diye böyle bir benzetme karşısında çılgılığı basacak isterik aydınlar bulunacaktır belki de. Ancak bu gibi çılgınlıklar, burjuva aydın bireyciliğinin bir ifadesinden başka bir anlama gelmeyecektir. Edebiyatın, mekanik bir ayarlamaya ya da aynı bir düzen içine konmaya, çoğunluğun azınlık üzerinde baskı yaratmasına açık olmadığı, sugötürmez bir gerçektir. Bu alanda kişisel girişkenliğe, bireysel eğilimlere, düşünce ve hayalgücüne, biçim ve içeriğe kesinlikle daha geniş yer verilmesi gerektiği de kuşkuğötürmez. Bunların hiçbirisi yadsınamaz; ama bütün bunlar, proletarya partisi davasının edebi cephesinin, öbür cepheleriyle mekanik bir biçimde bir tutulamayacağını gösterir sadece. Ancak bu da, burjuvaziye ve burjuva demokrasisine yabancı ve garip gelen, edebiyatın mutlaka, ister istemez Sosyal-Demokrat Parti çalışmasının bir ögesi olması gerektiğini, bu çalışmanın bütün öbür öğelerine ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Gazeteler, çeşitli parti örgütlerinin organları haline gelmeli ve bu gazetelerin yazarları mutlaka bu örgütlerin üyesi olmalıdırlar. Yayın ve dağıtım merkezleri, kitapçılar ve kitaplıklar, kitabevleri ile benzer kuruluşlar, bütün bunlar, parti denetimi altında olmalıdır. Örgütlü sosyalist proletarya, bütün bu çalışmalarını kendi gözetiminde bulundurmali, baştan sona denetlemeli ve ayrımsız, bütün her yere, yaşayan proletarya davasının hayat dolu akışını götürmeli ve böylece, "yazarın işi yazmak, okuyucunun okumak" diyen o yarı Oblomovcu, yarı bezirgan, eski Rus ilkesinin ayaklarını yerden kesmelidir.

Asya'ya özgü sansürün ve Avrupa burjuvazisinin yozlaştırdığı edebi çalışmaların böyle bir anda dönüşüme uğratılabileceğini öne sürmüyoruz pek tabii. Öçüleri belirli herhangi bir sistemi sa-

vunmak, ya da sorununu bir takım buyrultularla çözmeye kalkmak aklimızın ucundan bile geçmez. Kupkuru şemaların uygulanması en az söz konusu olacak şeydir burada. Tüm partimiz ve Rusya'da siyasal bilinçli Sosyal-Demokrat proletaryanın tümü, bu yeni sorunun farkına varmalı,

onu yakından tanımalı ve her yerde çözmeye çalışmalıdır, aslında yapılması gereken şey budur. Feodal sansürün zincirlerinden kurtulan bizler, burjuva bezirgan edebi ilişkilerin tutsağı haline gelmek istemiyoruz, gelmeyeceğiz de. Yalnız polis baskısından değil, ama sermayenin de egemenliğinden, tüccarlıktan, dahası, burjuva-anarşist bireycilikten arınmış, özgür bir basın yaratmak istiyoruz, yaratacağız da.

Bu son sözler okuyucuya aykırı ya da hakaretmiş gibi gelebilir. Özgürlüğün coşkulu savunucusu birkaç aydın "ne!" diye bağıracaklardır belki de. Demek, siz yazı yazmak gibi alabildiğine ince, bireysel bir konuyu ortaklaşa denetim altına almak istiyorsunuz! Bilimin, felsefenin ya da estetiğin sorunlarını oy çoğunluğuyla işçiler çözsün istiyorsunuz! Bütünlükle bireysel olan fikirsel çalışmanın mutlak özgürlüğünü inkar ediyorsunuz demek!

Sakin olun, baylar! En önce, biz burada partili edebiyatı ve onun parti denetimine bağlılığını tartışıyoruz. Herkes hiçbir kısıtlama olmaksızın dilediğince söyleyip yazmakta özgürdür. Ama, (parti dahil) bütün özgür kuruluşlar da, parti düşmanı düşüncelere sahip çıkmak için partiden yararlanan üyeleri kovmakta özgürdür. Söz ve basın özgürlüğü tam olmalıdır. Ancak, örgütlenme özgürlüğü de tam olmalıdır. Ben söz özgürlüğü adına sana haykırma, yalan söyleme ve ca-

İşte biz sosyalistler, bu ikiye bölünmüşlüğü açığa seriyor, sahte etiketleri söküyoruz; bunu da, sınıfsız bir edebiyat ve sanata varmak için değil (çünkü böyle bir şey sınıfdışı, sosyalist bir toplumda olabilir ancak), ama, gerçekte burjuvaziye bağlı bu ikiye bölünmüş özgür edebiyatın karşısına, açıkça proletaryaya bağlı, gerçekten özgür bir edebiyat çıkarmak için yapıyoruz.

nın ne istiyorsa onu yazma hakkını tam olarak tanımak zorundayım. Ama sen de örgütlenme özgürlüğü adına bana şu ya da bu görüşlere sahip çıkan kimselerle biraraya gelme ya da ayrılma hakkını vermelisin. Parti, kendi düşmanı görüşlere sahip çıkan kimseleri kendinden arındırmadıkça önce ideolojik, sonra maddi açıdan çözülüp dağılması kaçınılmaz olan özgür bir kuruluştur. Partili görüşlerle parti düşmanı görüşler arasındaki sınırı belirleyebilmek için ortada parti programı, partinin taktik kararları ve tüzüğü, en sonunda da, proletaryanın uluslararası özgür kuruluşlarının, uluslararası Sosyal-Demokrasi'nin tüm deneyleri vardır; proletarya partileri içinde bütünlükle tutarlı, tastamam Marksist, tümüyle doğru olmayan bireysel öğe ve eğilimler varolagelmıştır hep, ama buna karşılık, bu partilerin kendi safları içinde hep dönem dönem "temizlikler" de olmuştur. Aynı şey, burjuva "eleştirel özgürlükçüsü" baylar, bizim partimiz içinde de olacaktır. Bir kitle partisi haline gelmek üzereyiz, açık bir örgüt olmaya doğru hızlı bir değişim geçiriyoruz; (Marksist açıdan) tutarsız birçok kimse, hatta bazı Hıristiyan unsurlar, belki mistik kişiler bile gelip aramıza katılacaktır, kaçınılmaz bir şey bu. Ama, midemiz sağlam ve taş gibi Marksistiz. Tutarsız unsurları kendi içimizde özümleyeceğiz. Parti içinde fikir ve eleştiri özgürlüğü, insanların parti adı verilen özgür kuruluşlarda örgütlenme özgürlüğünü bize unutturamayacaktır hiçbir zaman.

İkinci olarak da, sayın burjuva bireyciler, mutlak özgürlük üstüne çektiğiniz söylevlerin ikiye bölünmüşlükten başka bir şey olmadığını söyleyeceğiz sizlere. Para gücü üzerine kurulmuş bir toplumda, bir

avuç zengin insan asalak halinde yaşarken emekçi yığınların yoksulluk içinde süründükleri bir toplumda gerçek, fiili hiçbir "özgürlük" olamaz. Siz, Bay Yazar, sizden allı pullu, romanları içinde açık-saçıklık ve "kutsal" sahne sanatı "üstüne örtülü" bir kılıf içinde fuhuş isteyen burjuva yayıncıya karşı, burjuva kamuya karşı özgür müsünüz? O mutlak özgürlük denen şey ya bir burjuva palavrasıdır, ya da (bir dünya görüşü olarak anarşizm, tersine çevrilmiş burjuva düşüncesi olduğu için) anarşist bir palavradır. İnsan hem toplum içinde yaşayıp, hem de ondan özgür olamaz. Burjuva yazarın, sanatçının, oyuncunun özgürlüğü, para kesesine, çürümeye, satılık olmaya gizlice (ya da ikiyüzlü biçimde gizlice) bağımlılıktan başka bir şey değildir.

İşte biz sosyalistler, bu ikiyüzlülüğü açığa seriyor, sahte etiketleri söküyoruz; bunu da, sınıfsız bir edebiyat ve sanata varmak için değil (çünkü böyle bir şey sınıfsız, sosyalist bir toplumda olabilir ancak), ama, gerçekte burjuvaziye bağlı bu ikiyüzlü özgür edebiyatın karşısına, açıkça proletaryaya bağlı, gerçekten özgür bir edebiyat çıkarmak için yapıyoruz.

Bu edebiyat özgür bir edebiyat olacaktır, çünkü bu edebiyatın saflarına hep yeni güçler katacak olan şey, hırs ya da kariyerizm değil, sosyalizm fikri ve emekçilere duyulan yakınlık olacaktır. Bu edebiyat özgür olacaktır, çünkü bir takım içi geçmiş kadınlara, şişmanlamaktan yakından, canı sıkkın "üst tabaka"ya değil, ülkenin gözbebeği, gücü ve geleceği olan milyonlarca, yüz milyonlarca emekçiye hizmet edecektir. Bu özgür edebiyat insanoğlunun devrimci düşüncesindeki son sözü sosyalist proletar-

yanın deneyi ve canlı faaliyetiyle zenginleştirecek, geçmişin deneyi (ilkel, ütöpik biçimlerinden başlayarak gelişen sosyalizmin vardığı son aşama olan bilimsel sosyalizm) ile günümüzün deneyi (işçi yoldaşların bugünkü mücadelesi) arasında sürekli bir karşılıklı etki yaratacaktır.

O halde yoldaşlar, iş başına! Yeni ve güç bir görevle karşı karşıyayız. Ama, Sosyal-Demokrat işçi sınıfı hareketine kopmaz bir biçimde bağlı, geniş, zengin ve renkli bir edebiyatı örgütlemek gibi soylu ve gönendirici bir görev. Bütün Sosyal-Demokrat edebiyat parti edebiyatı haline gelmelidir. Bütün gazeteler, dergiler, yayınevleri, vs., çalışmalarına hemen yeniden çekidüzen vermeli, partinin şu yada bu örgütüyle şu ya da bu biçimde bütünleşecek bir şekle doğru gitmelidir. "Sosyal Demokrat" edebiyat ancak o zaman kendi adına gerçekten yaraşır bir hale gelecek, ancak o zaman görevini yerine getirecek ve burjuva toplum çerçevesi içinde bile, burjuvaziye kölelik etmekten kurtularak, gerçekten en ön saflarda yürüyen ve sonuna kadar devrimci olan sınıfın hareketi içinde yeralacaktır.

[*] *Burda sözkonusu, halka sivil haklar tanıyan 17 Ekim 1905 Manifestosu 'nu Çar'ın çıkarmasına yol açan 1905 Ekim 'indeki genel siyasi grevdir. Bolşevikler kendi gazetelerinin yasal yoldan çıkarılmasında bu yerel basın özgürlüğünden yararlandılar. Aralık ayından sonra 1905 silahlı ayaklanması bastırıldı. Otokrasi işçi örgütleri ile yayınlarına karşı saldırıya geçti.*

*

Komünist Manifesto

157 yıllık bir fener

- ◆ Komünist Manifesto'nun aydınlatdığı yol, halkların tek kurtuluş yolu olmaya devam ediyor.
- ◆ İhtilalimiz, Manifesto'nun çağrısına Anadolu'dan yükselen cevaptır.

*"Avrupa'da bir hayalet dolaşıyor
Komünizm hayaleti..."*

Komünist Manifesto bu sözlerle başlar ve *"bu hayaleti defetmek üzere"* Avrupa'nın bütün güçlerinin kutsal bir ittifak içine girdiklerini belirtir.

Bundan tam 157 yıl önce yükseldi proleter devrimlerin çağrısı. Lenin'in 1913 sonunda, "sanki dün yazılmışçasına gerçek ve güncel" olarak nitelediği bu yapıt, yine Lenin'in deyişiyle, *"Marks ve Engels'in adlarının, modern sosyalizmin kurucusu olarak yanyana geçmesinin ne kadar haklı olduğunu açıkça kanıtlar."*

Bu çağrı açlık, yoksulluk, ağır çalışma koşulları altında ezilen bir sınıfa, işçi sınıfınaydı. Ve hemen işçi sınıfının kabuslarla dolu yaşamını aydınlatan bir güneşin ferahlatıcı aydınlık ışıkları gibi yayıldı dünyanın dörtbir yanına. Ekim Devrimi'nde ete kemiğe büründü.

Şubat 1848'de yayınlanan Komünist Partisi Manifestosu, sınıfsız, sömürsüz

bir dünyanın kapılarını açan Karl Marks ve Friedrich Engels tarafından yazıldı. Marks ve Engels tarafından kurulan proletaryanın ilk uluslararası komünist örgütü olan Komünist Birliğin Programı olarak, İkinci Kongre'de (Londra, 29 Kasım-8 Aralık 1847) alınan kararla hazırlandı. Aralık 1847'de başlayan çalışma Şubat 1848'de sonuçlanarak 'Komünist Partisi Manifestosu' adıyla Londra'da basıldı. Ve basıldığı andan itibaren sömürüye karşı savaşın el kitabı haline geldi. Onlarca dile çevrildi. Proletaryanın mücadelesinin gelişmesine paralel olarak 1872 yılında yeniden basılması ihtiyacı duyuldu. Bu baskıya, Marks ve Engels 1871 Paris Komünü deneyiminden çıkardıkları sonuçları içeren bir ek yaptılar, ki bu ek, sonraki süreçte Marks ve Engels tarafından daha da geliştirildi. Devrimlerde temel bir öneme sahip olan tespit şuydu:

"Komün özellikle bir şeyi, 'işçi sınıfının mevcut devlet mekanizmasını salt elinde tutmakla onu kendi amaçları için

"Komünistler hedeflerine ancak tüm mevcut toplumsal koşulların zorla yıkılmasıyla ulaşılabileceğini açıkça lan ediyorlar. Varsın egemen sınıflar bir komünist devrimin korkusuyla titresinler"

kullanamayacağı'nı tanıtlamıştır."

Komünist Manifesto, devletin bir sınıf egemenliği organı olduğunu gösteren tarihten dersler çıkararak, proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirmeden, siyasal egemenliğini kurup "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya" devleti durumuna yükselmeden, burjuvaziyi alaşağı edemeyeceği sonucuna ulaştı. (Lenin) Ancak o günkü yaşanan deneylerden çıkarılan sonuçlar ışığında, henüz tarihsel gelişme bakımından, burjuva devlet yerine proleter devletin geçişinin neye dayanacağı sorunu yer almazdı. Ki, Marks ve Engels'in sonraki eserlerinin temel bir yanını oluşturarak geliştirildi.

Bu örnek bize şunu göstermiştir:

Marks ve Engels, Manifesto'nun taslağını hazırlarken, hareket noktalan o güne kadar bizzat içinde yer aldıkları sınıf mücadelesinin pratiği ve bu pratikten çıkarılan dersler, devrimci birikimlerdir. Marks ve Engels'de teoriyle pratiğin bu birliği hep sürer. Teorilerini sürekli olarak sınıf savaşının pratiğinde sınava tabi tutarlar.

Manifesto'nun Ortaya Çıktığı Tarihsel Koşullar

İşçilerin, burjuvaziye karşı mücadelesinin geçtiği aşamaları anlatan Manifesto, proletaryanın devrimci partisinin temel taktiklerini de ortaya koyar. Kölecî, feodal ve kapitalist toplumların gelişiminin yanısıra sosyalist ve komünist toplumun da nasıl şekilleneceğini anlatarak, komünizmin belli başlı özelliklerini ge-

nel hatlarıyla anlatır. Komünist Manifesto, bugüne kadar yazılmış sosyalist belgelerin en ünlüsü. Yazıldığı günden bugüne tam 157 yıl geçmesine rağmen hala aynı kalıcılığını, canlılığını koruyor. Manifestoyu yazarken Marks 28, Engels ise 26 yaşındadır.

Kitabın öneminin daha iyi kavranabilmesi için o günkü tarihsel sürece bakmak gerekir. 1830'larla birlikte Avrupa'nın çeşitli yerlerinde ayaklanmalar yaşanır. Ayaklanmaların temel nedeni kötü yaşam koşulları ve bunlarla birlikte bu yoğun çalışma koşullarına rağmen yaşam düzeyinin çok kötü olmasıdır. Bu yıllar burjuvazinin gelişim yıllarıdır. Burjuvazi gelişmesini tam anlamıyla işçileri ilihine kadar sömürerek sağlamaktadır, işçiler günde 16 saate kadar çalıştırılırlar. Özellikle çocuk işçi sömürüsü yoğundur. Bu kadar yoğun çalışma sonucu aldıkları ücret ise karınlarını doyurmak bir yana ancak yaşayabileceklerine yetecek kadardır. Hatta kimi zaman yaşamalarına da yeterli olmaz.

Burjuvazi aristokrasiye karşı mücadelesinde işçi sınıfını yanına alarak savaşmıştır. Ama iktidarı ele geçince bu sefer kendisi işçileri sömürmeye, onların sırtından geçinmeye başlar. Halk için, eskisine oranla, temelde bir fark vardır. O da beylerin, prenslerin köleliğinde toprakta çalışmak yerine, burjuvaların emrinde fabrikalarda çalışmaktır. Toprağa bağlılık yerini ücretli köleliğe bırakmaktadır. İşçi sınıfı da bu köleliğe karşı çıkarak çeşitli defalar ayaklanır. Fakat ayaklanmalar hep yenilgiyle sonuçlanır. Çünkü bu ayaklanmalar örgütsüz, kendiliğinden gelişen ayaklanmalardır, kurumsaldır. Aynı zamanda siyasal programlarının, iktidar hedeflerinin olmaması da yenilgilerinde belirleyici olur.

1800'li yılların ortalarına doğru Avrupa'da iki önemli düşünce öne çıkmıştır. Birisi burjuvazinin kendisine pazar yaratılma çabası olan milliyetçiliktir. Burjuvazi bu düşünceyle, ürettiği malı satabilecek bir pazar yaratmış olur. Diğerisi sosyalist düşüncelerdir. Fakat bu sosya-

list düşünceler henüz bilimsel temellere oturmamıştır. İşçi sınıfı adına yapılan siyaset yol aramaktadır. Kapitalizmin yarattığı kötü sonuçları gören kimi düşünürler bunun nasıl değiştirileceğini bilimsel temellere oturtamamışlardır henüz. İşte Marks ve Engels işçi sınıfının mücadelesi ve bu mücadelenin sonuçları konusunda bilimsel yöntemler geliştirdiler. Ve bunu Komünist Parti Manifestosu'nda yayınladılar. O güne kadar komünistlerin nasıl bir dünya görüşünü savundukları konusunda böylesine açık, sade, anlaşılır bir eser kaleme alınmamıştır.

Marks ve Engels'in birlikte yaptıkları çalışmalarda komünistlerin görevlerinin neler olması gerektiğini, "ütopik sosyalistlerde bilimsel sosyalistler arasındaki farkları açık olarak ortaya koyarlar. Tabii ki, bununla da yetinmezler. Komünistler Birliği'ni örgütlemek için kolları sıvarlar. Mevcut örgütlerin, o halleriyle devrimci savaşın ihtiyaçlarına cevap veremeyeceğini görürler. İşte, 1847'de yapılan kongre bu güçlü, devrimci birliğin adımlarıydı. 1836'da "Adalet Birliği" adıyla kurulan örgüt, yeni bir programla, yeni bir örgütlenmeyle "Komünistler Birliği" adını alır.

Manifesto, Proletaryanın Savaş Çağrısıdır

Kitap dört bölümden oluşur. Birinci bölüm; **"burjuvalar ve proleterler"**, ikinci bölüm; **"proleterler ve komünistler"**, üçüncü bölüm; **"sosyalist ve komünist yazın"**, son bölümde ise **"komünistlerin çeşitli muhalefet partileri karşısındaki konumları"** ele alınır.

Manifestoda **"günümüze dek bütün toplumların tarihi, sınıf savaşmaları tarihidir"** denilerek mücadeleye tarihsel bir bakış açısı getirilir. Bütün tarihin, sömürülenlerle sömürenler, egemen olanla olmayan sınıfların toplumsal gelişmesinin çeşitli aşamalarındaki savaşlarının tarihi olduğu açıklanır ve bugünkü temel karşıt sınıflar net olarak ortaya konulur:

"Feodal toplumun yıkıntılarından fiş-

"Bu küçük kitapçık ciltler değerindedir: Bugüne kadar onun ruhu uygar dünyanın örgütlenmiş ve mücadele vermekte olan tüm proletaryasına güç vermiştir ve ona yol göstermiştir." (Lenin)

kıran burjuva toplumu, sınıf çatışmalarını ortadan kaldıramamıştır. Yaptığı şey, yalnızca eski sınıfların yerine yeni sınıfları, yeni sömürü koşulları, yeni savaşım biçimleri koymak olmuştur. Bununla birlikte, çağımızın, burjuvazi çağının, ayırt edici özelliği gittikçe artan bir biçimde, iki büyük düşman kampa, birbirleriyle tam karşıt durumda iki büyük sınıfa bölünmektedir: Burjuvazi ve Proletarya."

Marks ve Engels, işçi sınıfına da aynı düşmana karşı mücadele çağrısında bulunurlar. Çağrı soyut değildir. Baştan sona bilimsel temellere oturtulan bir çağrıdır. Tarihsel haklılık ve zafere olan inanç yine aynı bilimsellikle ortaya konur:

*"Burjuva sınıfın varlığının ve egemenliğinin temel koşulu, zenginliğin özel kişiler elinde birikmesi, sermayenin oluşması ve çoğalmasındır; sermayenin varlık koşulu da, ücretli emektir. Ücretli emek, doğrudan doğruya emekçiler arasındaki rekabete dayanır. Sanayiinin, burjuvazinin elde olmayarak teşvik ettiği ilerleyişi, emekçilerin rekabetten ileri gelen yalıtılmışlıklarının yerine, örgütlenmeden ötürü devrimci birleşmelerini getirir. Demek ki, modern sanayiinin gelişmesi, burjuvazinin ayaklarının altından bizzat ürünleri ona dayanarak ürettiği ve mülk edindiği temeli çeker alır. Bu yüzdendir ki, burjuvazinin ürettiği, her şeyden önce, **kendi mezar kazıcılarıdır**. Onun devrilmesi ve proletaryanın zafer kazanması da aynı derece kaçınılmazdır."*

Evet, proletaryanın zaferi kaçınılmazdır. Bilimsel olarak ispatlanmıştır ki, burjuvazi tarihin çöplüğüne gömülecektir.

Marks ve Engels bu kesinliğe olan inançlarıyla Manifesto'nun sonunda dünya proletaryasını kavgaya çağırırlar:

"(Komünistler) *Hedeflerine ancak tüm mevcut toplumsal koşulların zorla yıkılmasıyla ulaşılabileceğini açıkça ilân ediyorlar. Varsın egemen sınıflar bir komünist devrimin korkusuyla titresinler. Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yoktur. Kazanacakları koskoca bir dünya vardır. BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİNİZ!*" (Kapitalizmin emperyalizm döneminde Lenin, bu sloganı şöyle formüle etmiştir: "Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları birleşin".)

Komünist Manifesto Yolumuzu Aydınlatıyor

157 yıl önce Avrupa'da bir hayalet dolaşıyordu. O hayalet Sovyet Devrimi'yle ete kemiğe büründü. Tüm dünya gördü ki, ezilen halklar kendi iktidarlarını kurabilirler. Bunun yetmiş yıllık yaşanan bir deneyi vardır. Sovyetler Birliği pratiği bütün ülkelerin proleterleri ve ezilen halkları tarafından da hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Ve nihayet emperyalistler arası İkinci Paylaşım Savaşı sonucunda dünya tablosu, üçte birinin sömürü zincirlerinden kurtulduğu bir görünüme bürünmüştür.

Sosyalizm 70 yıllık bir deney yaşadı. Burjuvalar "hayaleti" şimdilik kovduklarını düşünerek, 1980'lerin sonlarına doğru zafer çılgınlıkları attılar. Burjuva ideologları "tarihin bittiğini" ilan ederek, ezilenlere, Manifesto'nun aydınlığına yeniden yürümenin boş bir çaba olduğunu propagandasını yaptılar. Ezilen

halklar bugün yine dünyanın dörtbir yanında ayakta, ezenlere, emperyalizme karşı mücadeleyi yeniden yükseltiyorlar. Bugün konjonktürel olarak, halkların mücadelesinde farklı akımlar öne çıkmış olabilir. Ancak bu, bilimsel ve tarihsel gerçeğin akışına nihai bir etkide bulunmaz. Sömürsüz bir dünya yaratma kavgasında ezilenler Manifesto'nun gösterdiği aydınlık yolda tarihsel yürüyüşlerini sürdürecektir.

Şu açık ki, emperyalizmin zafer naralarının yerini "savaş naraları" almıştır. Bu savaş, bugün Avrupa metropol ülkelerinde bir arayışta kendini ifade etmektedir. Küreselleşmeye karşı gelişen anti-kapitalist, anti-emperyalist hareket henüz akacağı yatağı bulamamış olsa da, varolan sömürü düzeninin böyle gitmeyeceğini çok açık göstermektedir. Savaşın asıl cephelerini ise, yeni-sömürgeler, sömürgeler, işgal altındaki topraklar oluşturmaktadır.

Ortadoğu'da, Latin Amerika'da, Afrika'da, Asya'da halkların kölelik zincirlerinden kurtulmak için verdiği savaşlar, "komünizm hayaletini kovmak için bütün güçlerini birleştiren" burjuvazinin duyduğu o büyük korkuyu, bugün emperyalizme yaşatmaktadır. Durdurulamaz denilen orduların halkların direnişleri karşısında çaresiz kaldığı, önüne geçilemez denilen küreselleşme yalanlarının paramparça olduğu bir dünyada, Anadolu İhtilali de, bu kavgada onurlu bir yere sahiptir. Bölgesel olarak büyük bir etki gücünü bağrında taşıyan ihtilalimiz ve devrimci hareket, Marksizm-Leninizm'in 2000'lerin Türkiye'sinde hayata geçirilmesidir, Manifesto'nun çağrısına Anadolu'dan yükselen bir cevaptır.

*

Himalaya Dağları'nda yanan ateş

Nepal Devrimi

- ◆ Sosyo-ekonomik yapı, solun durumu ve Halk Savaşı'nı **ortaya** çıkaran koşullar
- ◆ Devrimin **gelişimi ve NKP(M)**
- ◆ Emperyalizmin devrim korkusu ve monarşiye desteği

Sosyalist Blok'taki çözülme ve karşı-devrimler, emperyalizm için sosyalizm umuduna, devrimlere karşı büyük bir anti-propaganda zemini yaratmıştı. Bu zemini alabildiğine yoğunlaştırılmış şekilde değerlendirdiler. Halkların alternati siz olduğu, tek hakim sistemin kapitaliz n olduğu propagandaları yoğun olarak yapılırken, dünyada silahlı devrim cephesinde yeralan birçok gerilla hareketi "barış anlaşmaları" yaptı, yani silah bıraktılar. *"Devrimler döneminin kapandığı"* propagandası dalga dalga yayıldı. Zaten devrimlere gerek de yoktu; burjuva den okrasisi bütün sorunları çözecek yegane yönetim biçimiydi. 1980'lerle birlikte gündeme sokulan "küreselleşme" ise, herkesin yararına bir sistem olarak dünya üzerine bir güneş gibi doğmuştu. Dünyada yoksulluk azalacak ve giderek yok olacak, baskıcı yönetimler demokratikleşirecek, nimetler herkes için olacaktı...

Tüm bu zırvalıklar "yenilgi" yıllarının ideolojik baskılanması ortamında küçük-burjuva sol aydınlardan, reformist soldan da destek bularak yayıldı, halklara benimsetilmeye çalışıldı. Örneğin; 1980'lerde finans çevrelerinde Marksizm-Leninizm'in emperyalizm tanımlamasına güya bir teorik alternatif olarak üretilen ve 'herkesin yararına' diye sunulan "küreselleşme"nin propagandası en çok bu kesimlerce yapıldı. Eski Sosyalist Blok ülkelerinin emperyalist batıya entegre olma sürecinde küreselleşmecî propagandalar bir üst boyuta çıkarılarak "kaçınılmazlığı" ilan edildi. "Eski komünist ülkelerin de Batı ile aynı yerde buluşması"nın altı sürekli olarak çizilerek, halklara bu "kaçınılmazlık" dayatıldı.

Küreselleşmenin emperyalizm olduğu; küreselleşmenin buyrukları olarak sunulan tüm siyasi, ekonomik, askeri dayatmaların emperyalist devletlerin ve tekel-

lerin talep ve programları olduğu; bu "buyrukların" halklara, emekçilere daha fazla yoksullaşmayı, tekellere daha büyük zenginlikleri getirdiği her geçen gün aleni hale geldi.

"Küreselleşme efsanesi" çökerken, dünya tablosunda daha büyük yoksulluklar, daha büyük baskı ve zulüm politikaları hakim oldu. Halklar yeniden bir arayış içine girdiler. Bu arayış henüz yaygın bir biçimde yatağını bulamamış olsa da, dünyanın değişik bölgelerinden gerillaların silah sesleri duyuluyor. Emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı halk kurtuluş savaşları yeniden dünyanın gündemine geliyor. İstedikleri kadar bu savaşları "terör" olarak ilan edip ezmeye çalışsınlar, halklar nezdindeki meşruiyetini yok edemiyorlar, ezemiyorlar.

Ezilen halkların kurtuluş marşlarının yükseldiği yerlerden biri de Nepal.

23 milyon nüfuslu Nepal'in dağların-da tutuşan ateş ülkeyi sarmış durumda. Halk Savaşı'na önderlik eden Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in (NKP(M)) 31 Ağustos 2004 tarihinde açıklanan Merkez Komitesi kararıyla, 'stratejik saldırı'⁽¹⁾ aşamasına geçen Halk Savaşı, devrime ilerliyor. Bu ilerleyişin somut örnekleri, özellikle geçtiğimiz yıl içinde çok daha belirgin hale gelmiştir. Nüfusun yüzde 85'inin yaşadığı kırsal alanda iktidar organlarını yaratan NKP(M)'nin genel grev çağrıları - Eylül 2004 sonunda olduğu gibi- monarşik iktidarın bütün tehditlerine rağmen kentlerde de yankısını buluyor, başkent Katmandu gerillalar tarafından günlerce kuşatma altında tutuluyor, emperyalist tekeller gerillanın uyarısı ile ülkeyi terk etmek zorunda kalıyor, Monarşi yükselen halk savaşının paniğiyle "görüşme" çağrıları yapıyor, başta ABD olmak üzere emperyalistler çürümüş Nepal devletini ayakta tutabilmek için büyük askeri, mali ve siyasi destek veriyorlar. Emperyalist ideologların "tarihin sonunu" ilan eden, kapitalist sistemin mutlak zaferini kutlayan teorileri, "devrimler döneminin kapandığı" saçmalıklı bir kez de devrime yürüyen Nepal halkı nezdinde yerle bir oluyor. Biz de bu yazımızda, mevcut bilgi

ve belgeler ışığında Nepal'i, Himalaya Dağları'ndan yükselen devrimin gelişimini okurlarımıza tanıtacağız.

Nepal'de Toplumsal Yapı

Güneyden kuzeye görkemli Himalayalar ve dünyanın göğe en yakın noktası olan Everest Dağı'nı topraklarında barındıran Nepal, bu yüzden "dünyanın tepesi" olarak anılıyor. Budizm'in yaygın olduğu ülke, bir yanıyla da tapınaklar ülkesi olarak biliniyor.

Nepal'in yüzölçümü 140.800 kilometre kare. 23 milyonluk nüfusun % 85'i kırsal alanda yaşıyor. 20 civarında milliyet var. Khas milliyeti başta olmak üzere, Limbular, Railar, Sunwarlar, Tharuslar, Yadavalar, Satalar, Rajvanshiler, Dhimallar, Moğollar, Tamanglar, Takhuriler, Chetiriler, Gurungler bunlardan başlıcaları.

Katı bir feodalizmin söz konusu olduğu Nepal yoksulluğun en boyutlu olduğu ülkelerden biri, dünyanın en yoksul üçüncü ülkesi. Halkın % 80'e yakını okuma yazma bilmiyor; okur yazarlık oranı erkeklerde % 33, kadınlarda ise % 10 civarında. Yalnızca başkent Katmandu'da 1959'da kurulan bir tane üniversite var. BM 1999 yılı verilerine göre; 13.777 kişiye 1 doktor ve 6.387 kişiye 1 hastane yatağı düşüyor. Doğanların yarısı 5 yaşına gelmeden ölüyor. Nüfusun sadece % 9'u temiz su içebiliyor, bu nedenle halkın % 90'a yakın bir kısmında guatr hastalığı var. Ortalama yaşam süresi hem kadınlarda hem de erkeklerde 58 yıl. Nüfusun % 81'i tarım, % 16'sı hizmet sektöründe çalışıyor. Ülke zenginliklerinin yarıya yakınına, % 10'luk azınlık sahip. % 80'e yakın bir kesim ise, günde yarım doların da altında bir gelirle yaşıyor. Toplumsal sınıflar, 'kastlar'⁽²⁾ şeklinde ayrılmış olan Nepal'de en alt tabakayı "Dokunulmayanlar" adı verilen kesim oluşturur. Onlar, her türlü haktan yoksundurlar. Kast sistemi 1963'te yasaklanmış olmasına karşın fiili olarak varlığını sürdürmektedir.

Halkın düzen değişikliği talebi, monarşik düzene isyan etmesi için gerektiğinden fazla neden olduğu açıktır. Feodal üretim tarzının katmerleş-

tirdiği büyük bir yoksulluk, emperyalizmin sömürüsü, baskı ve katliamlar, ulusal azınlıkların baskı altında tutulması; tüm bu koşullar hoşnutsuzluğu alabildiğine derinleştirmekte ve halk hareketinin gelişiminin objektif koşullarını oluşturmaktadır.

Ayaklanmalar ve Siyasi Yapı

Sülaleler arasında el değiştiren krallık-larla yönetilen Nepal'de bugün hala Nara-yan

Şah Sülalesi'nin kraliyet yönetimi bulunuyor. Öte yandan halk ayaklanmaları sayesinde çok partili yaşam da 1990'dan itibaren yürürlükte.

1990 halk hareketi, Nepal'de ilk ayaklanma değil, yüzyıla dayanan devrimci, demokratik muhalefetin baskı rejimine karşı mücadelesi söz konusu. Halkın ekonomik, demokratik talepler için her ayağa kalkışı, yüzyıl boyunca hep kanla bastırıldı. 1951'de yaşanan halk ayaklanması hareketin önemli bir aşamasıydı. Bu tarihe kadar, kralın sembolik olduğu asıl gücün Rana Sülalesi'nin elinde toplandığı "Rana Rejimi" hakimdi. Ayaklanma sonucunda parlamenter sisteme geçildi. Ancak güçler dengesi ilerici güçlerin lehine gelişmedi ve güçlenen kral oldu. Kral da demokratik güçlerle Rana'ya karşı birlik yapmıştı bu ayaklanmada. Güçlenen kral, "ittifaklarını" dağıttı ve 1960'da parlamentoyu kapattı, siyasi partileri yasakladı, liderleri tutuklandı, yüzlerce ilerici hapse atıldı ve "pançyat" adı verilen, tüm yetkilerin kralda olduğu sistem kuruldu. "Pançyat" sisteminin yıkılışı ise, 1990'daki ayaklanma ile mümkün oldu.

Katı bir feodalizmin olduğu Nepal, dünyanın en yoksul 3. ülkesi. Halkın % 80'e yakını okuma yazma bilmiyor ve günde yarım dolarla yaşıyor. 13.777 kişiye 1 doktor düşüyor. Doğanların yarısı 5 yaşına gelmeden ölüyor. Nüfusun sadece % 9'u temiz su içebiliyor.

sinde olan partilerin de yer aldığı "Yedi-Partili Sol İttifak" ile burjuva Kongre Partisi'ydi.

Geniş çaplı ayaklanmalara yüzbinlerce kişi katıldı. Başkentte ve diğer kentlerde sokak çatışmaları yaşandı. Bu çatışmalarda yüzlerce kişi öldü. Kökenleri 1970'lerin sonunda gelişen harekete dayanan 1990 ayaklanmasının burjuva demokratik talepleri olmasına karşın, bunun burjuva demokratik bir devrim olduğu söylenemez. Ayaklanma sonucunda Kral Birendra'nın diktatörlüğü yıkıldı ve yeniden parlamenter sisteme geçildi. Ancak krallık da tümünden ortadan kaldırılmadı. Yani mutlakiyetçi monarşiden meşruti monarşiye geçildi.

Ardından yapılan ilk genel seçimlerde ayaklanmaya öncülük edenlerden Kongre Partisi ile Nepal Komünist Partisi (NKP) en güçlü iki parti olarak çıktılar. NKP'den ayrılan bir başka grup olan Birleşik Halk Cephesi (UPF) de parlamentoya 9 milletvekili sokarak üçüncü güçlü parti oldu.

UPF'nin boykot edip cumhuriyet talebini dile getirdiği 1994 seçimlerinde ise revizyonist NKP daha da güçlendi.

Hükümeti kuran burjuva Kongre Partisi'nin ilk işi demokratik hakları için ayaklanan halk kitlelerine ihanet oldu. Kralla anlaşarak meşruti monarşiyi devam ettirme kararı aldı. "İstikrarı koruma" adına bu karar, revizyonist parlamenterist "komünistler" tarafından da desteklendi.

Krala karşı "ilerici" bir rol oynayan ve sol partilerle ittifak yapan burjuvazinin

Bu ayaklanmanın öncülüğünü yapan, içinde Sovyetler revizyonizminin klasik komünist partileri ve kapitalizme dönüş yapan Çin'in etkisi-

partisi tarihsel misyonuna geri dönerek muhalefeti susturmak, ezmek için baskısını artırdı. Sömürü düzeninde hiçbir değişim olmadığı gibi, burjuva demokratik haklardan da

sözedilemezdi. Örneğin, 6 Nisan 1992'de Nepal Komünist Partisi (Birlik Merkezi)'nin çağrısı ile yapılan grev ve kitle gösterilerine hükümetin özel polis güçleri katliamla, sokağa çıkma yasaklarıyla cevap verdi. Parlamente sistemin ne denli göstermelik olduğu ve gerçek demokrasiyi kuracak olan halkın iktidarı için silahlı mücadeleden başka hiçbir yolun olmadığı 2002'de yeniden görülecekti. 1990'da halk hareketi ile gücünü kaybeden Kral Birendra tekrar güçlendi ve 2002'de bir kez daha, bütün iktidarı ele geçirdi, başbakanı görevden alarak monarşi yanlısı küçük bir partinin başkanını başbakan atadı. Ne devletin yapısında ne de demokratik haklarda burjuva anlamda dahi ciddi bir reform dahi yapılmadı tüm bu süreç boyunca.

NKP(M) Başkanı Prachanda bu süreci ve devletin niteliğini şöyle özetlemekte:

"Nepal'de uzun bir süredir otokratik monarşiyle birlikte feodal bir devlet vardır. Tarihi 1990 halk hareketi sonrasında, demokrasi görüntüsü vermesine rağmen, devletin karakteri özünde feodal ve otokratik kaldı."

Nepal tarihindeki önemli olaylardan biri de 2001 yılında yaşanan ve "Saray Katliamı" olarak bilinen olaydır. Bu olayda Kral Birendra 5 kraliyet ailesi mensubu ile birlikte öldürülmüştü. Resmi açıklamaya göre; *"Veliat Prens Dipendra'nın sevgiliyle evlenmesine izin verilmemiş o da cinnet geçirip kralı, kraliçe ve diğer aile üyelerini öldürüp, son kurşunu kendine sıkmıştı."*

Sonuçtan bakıldığında ise, durumun bu kadar basit olmadığı görülecek-

Bugün egemen sınıflar ve emperyalizmin bütün politikaları solu, özellikle NKP(M) öncülüğündeki Halk Savaşı'nı yok etmeye endekslenmiş durumda. Aralarındaki çatışmalarda, ilişkilerde belirleyici unsur budur.

tir. Ölen kral ve oğlu, emperyalistler ve özellikle de ABD tarafından 'komünizme karşı kararlı mücadele etmemekle' suçlanıyordu. Halk kitlelerinin mücadele-sindeki gelişim,

tasfiyeyi tetikledi. Emperyalizm ve yerli işbirlikçileri açısından Nepal'in "istikrara kavuşturulması" yani, devrimin tasfiyesi gerekiyordu. Bunu; yoksulluğu, çürümeyi ve baskıyı ortadan kaldırarak yapamayacaklarına göre, daha fazla katliam, baskı politikalarını uygulayabilecek, emperyalizm ile sorunsuz bir işbirliği içine girecek bir yönetimle yapabileceklerini düşündüler. Kraliyet geleneklerine göre, kral ve varisleri ölmeden 'aranan adam'ın başa geçirilmesi mümkün değildi. "Saray Katliamı", İngiliz ve ABD emperyalizmi ile ilişkileri aleni olan Kral Gyanendra'nın önünü açtı böylece. Bu olay, bugün çok daha yakın bir korku haline gelen devrim korkusunun ne denli büyük olduğunu açıkça göstermektedir.

Bugün egemen sınıflar ve ileride örneklerini vereceğimiz gibi, emperyalizmin bütün politikaları solu, özellikle NKP(M) öncülüğündeki halk savaşını yok etmeye endekslenmiş durumdadır. Aralarındaki çatışmalarda, ilişkilerde belirleyici unsur budur. Yakın zamana kadar polis gücünün yürüttüğü gerillaya karşı savaşta doğrudan yeralmayan kraliyet ordusunun devreye sokulması, egemen güçlerin açısından durumun vehametini gösteren bir başka gelişmedir.

Muhalefetin Durumu

Sol cephe açısından bakıldığında ise; ülkede "sol" adına politika yapan çok sayıda parti ve gruptan söz edilebilir. Hatta "komünist" adını taşıyan ondan fazla parti/örgüt bulunuyor. Bunlardan kimisi "Sovyetik Tip" ayaklanmayı savunuyor, kimisi parlamenterist mücadeleyi esas

alıyor, kimisi silahlı mücadeleyi. Bu partiler içinde legal olanlar olduğu gibi, silahlı mücadele yürütmeyen ancak illegal örgütlenmelere sahip olanlar da mevcut. En temel olanları saymak gerekirse; Nepal Komünist Partisi (Maoist), Komünist Parti, Nepal Komünist Partisi (Birleşik Marksist-Leninist), Nepal İşçi-Köylü Partisi ve iki ayrı komünist partisinin birleşmesinden oluşan Nepal Komünist Partisi (Birlik Merkezi/Meşale) sayılabilir. Bugün devrimin önündeki en önemli sorunlardan birini 'birlik' oluşturmaktadır. Nepal Komünist Hareketi'nin birliği, köhnemiş rejimin tasfiyesini kaçınılmaz kılacak bir gücün de ortaya çıkması demektir.

Ülkede hızla gelişen gerilla savaşının yanı sıra özellikle kentlerde güçlü bir demokratik hareket de var. Komünist Partilerin etkin olduğu bu hareket içinde liberal burjuva partiler de yer alıyor ve krala karşı yer yer birlikte hareket ediyorlar.

Silahlı mücadelenin geliştiği birçok ülkede olduğu gibi, Nepal'de de revizyonist ve reformist partiler bu durumdan rahatsızlık duymaktadırlar. Burada, aralarındaki sorunların detaylarına teknik olarak girmemiz elbette mümkün değil, ancak açık olan şu ki, revizyonist reformist yapıların silahlı mücadeleye bakışlarındaki çarpıklıklar oldukça tanındıktır. Değişik yazılarda, röportajlarda dile getirilen bu görüşleri özetlersek;

"Kral, demokratik hareketi ezmek için kullanıyor, (Silahlı mücadele kraliyetin baskıyı artırmasına neden oluyor.) Güçlenmeleri Hindistan'ın ülkeye askeri müdahale etmesine yol açabilir. Zaten Hint gericiliği ile Maoist liderler arasında gizli birtakım işler döndüğünden şüpheleniyoruz. Marksist-Leninist ilkeleri reddediyorlar. Eylemleri, terörist nitelikte. Halk desteğine sahip değiller. Birçok bölgede halk, gerillalar ile devlet terörü karşısında arada kalmış bir halde."

Ülkenin % 80'e yakın bir bölümünü elinde tuttuğu artık emperyalist medya tarafından dahi yazılır hale gelen bir güç için "halk destekleri yok" subjektifliğini, şaibe yaratma yönlü spekülasyonları

açıklamak zor. Ama silahlı mücadelenin başarısını karalamak için tüm bunlar. "Aman savaş yükselmesin baskı olur" statükoculuğu ülkemizde de, 12 Eylül öncesinin TKP-TİP-TSİP gibi gruplarından, bugün ÖDP-TKP-EMEP gibi grupların silahlı mücadele karşısındaki yaklaşımlarından tanıdık ifadelerdir.

Gerilla Savaşının Başlaması ve Gelişimi

1990 ayaklanması sonrası aynı zamanda, çoğu kendine "maoist" diyen sol partiler içinde çeşitli siyasi çizgiler arasında yoğun tartışmaların yaşandığı dönemdir. NKP(M)'de bu tartışmaların ardından ortaya çıkmıştır. Yukarıda belirttiğimiz Birleşik Halk Cephesi içinden ayrılan NKP(M) yeraltına çekildi. Parti içerisinde, parlamenterizme karşı ideolojik mücadele başlatıldı ve Halk Savaşı tartışıldı. Bu tartışmaların, yaşanan hazırlık, ve örgütlenme faaliyetlerinin sonunda, Rolpa ve Rukum bölgelerinde 13 Şubat 1996'da Halk Savaşı başlatıldı. Batıda yeralan bu bölgelerin seçilmesinin nedeni, ülkenin en yoksul, en fazla ezilenlerin yer aldığı ve başkentten en uzak bölgesi olmasıydı. 1949'tan bu yana ülkede faaliyet gösteren revizyonist Nepal Komünist Partisi'nin etkisinin bu bölgelerde daha zayıf olması da, devrimin lehine bir başka etkendi.

Bu çıkış hem Nepal tarihinde önemli bir dönüm noktasına işaret edecek, hem de diğer sol güçler içinde de, özellikle kendini "Maocu" olarak niteleyen gruplarda kaçınılmaz olarak tartışmalara, ayrışmalara neden olacaktı.

İdeolojisini 'Marksizm-Leninizm-Maoizni, temel hedefini 'sosyalizm ve komünizm' olarak ifade eden NKP(M), yarı-feodal yarı-sömürge bir ülkede, Halk Savaşı'nı, Mao'nun belirlediği şekilde, ülke koşullarına uyarlayarak geliştirdi.

Savaşın başlamasından sonra kısa süre içinde ciddi bir güç haline gelen NKP (M), 26 Aralık 2000 tarihinde, aynı ideolojik zemindeki NKP (Maşal) ile birleşerek

daha da güçlendi. En genel hatlarıyla 2001 yılına kadar geline süreç, gerillanın düşman güçlerini vuruşları ile yıprattığı, üs alanları tutup tahkim ettiği, savaşın halk kitleleri içinde desteğinin büyüdüğü süreç oldu.

NKP(M) Başkanı Prachanda, halk savaşının bu süreçteki geldiği aşamayı, şu sözlerle özetlemektedir:

"Halk Savaşı altıncı stratejik planının tamamlanması ile merkezi plan kumandası altında, ademi merkezîyetçi eylemler, düşmana karşı saldırılarda, askeri ve siyasi eylemler arasında denge; askeri eylemlerin politik haklılığı ve politik eylemlerin askeri haklılığı ve baş düşmanı tecrit etmek için düşmanlar arasında çelişkilerden yararlanma, yoldaş Mao'nun teşvik ettiği gibi, en iyi ve en çabuk yolda, kitleleri örgütleyip harekete geçirmek vs. gibi politikalar temelinde mevcut yükselişe varmış durumdadır."

Prachanda Halk Ordusu'nun geliştirilmesine ilişkin de şunları söylemektedir:

"Parti politikaları, tüm ülke çapında üs alanları ve gerilla bölgelerini geliştirmekte ve asıl ana bir güç ile tüm silahlı güçleri, ikincil güç ve lokal güçleri inşa etmeye devam etmektedir. Eylemlerimizin şeklini tesis ederek, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü öncelikleri; pusu ve mayın, baskın ve komando saldırıları, değişik tipte sabotajlar ve seçilmiş hedeflerin imha edilmesi eylemleri birbirleriyle uyumludur."

Kitlelerin direk silahlı eylemlere katılmasını sağlamak için parti, askeri kampanyalar da dahil, silahlı propaganda ile kitlelerin silahlı eylemlerini ilerletmektedir. Bu tür eylemler, kitlelerin Halk Savaşı'na katılmasını sağlamada önemli bir rol oynamaktadır." (Kazanılacak Dünya Dergisi, 27. sayı)

2001 yılına gelindiğinde, Nepal devleti askeri operasyonlarla yok edemediği gerillayla "masaya oturmak" zorunda kaldı. Elbette bu, Halk Savaşı'nın geldiği aşamadaki bir dayatmaydı. Ancak rejimin asıl hedefi elbette ömrünü uzatmak, devrimi tasfiye etmekte. 2001 yılında yaşanan

dört aylık ateşkes ve görüşmelerin sonuçsuz kalmasının ardından, devrimin gelişimi sürdü. Halk iktidarının çekirdeğini oluşturacak olan Devrimci Halk Meclisleri bu yılın sonunda etkin olunan bölgelerde yaygınlaştı ve kurumsallaştırıldı. Halk Kurtuluş Ordusu'nun 1. Kongresi ile gerilla merkezi bir komutanlık tarafından yönetilmeye başlandı. 2001 sonu ve sonraki süreç askeri çatışmalar, gerilla eylemleri yoğunlaştı. Gerilla artık daha büyük birlikler halinde hareket ediyor ve askeri garnizonlar gibi büyük hedeflere yöneliyordu.

Gerillanın küçük zaferlerle ördüğü devrime karşı hükümet yoğun saldırıya geçti. Olağanüstü hal ilanını gerilla alanlarında yoğun bir terör izledi. Köylülerin desteğini kesmeye yönelik köy yakmalar, katliamlar, tecavüzler aralıksız uygulandı. Tüm bu terör kampanyası gerillayı zayıflatmak bir yana daha da güçlendiriyor, halkın gerillayı umut olarak görmesini sağlıyordu. Nepal Hükümeti 11 Eylül saldırılarını, dünyadaki bütün gerici, baskıcı iktidarlar gibi, kendi terörünü meşrulaştırmak için kullanırken, emperyalizmin desteğini de daha fazla arkasına alarak saldırıyordu.

Tüm bunlara rağmen gerilla savaşının gelişimi engellenemedi. Kırlarda bir kez ateş tutuşmuş ve milyonlarca yoksul, ezilen Nepal'li devrimin safına katılmıştı. Kral Gyanendra bir kez daha ateşkes çağrısı yapmak zorunda kaldı. Devrimi tasfiye etmek için askeri, siyasi her türlü yolu deniyordu egemen sınıflar. 2003 yılındaki bu barış ve ateşkes görüşmelerinde de demokratik talepler reddedilirken, üçüncü tur görüşmelerin yapıldığı sırada kraliyet ordusunun 21 silahsız NKP(M) kadrosunu katletmesi, görüşmelerin de bitişi anlamına geliyordu. NKP(M) ateşkesi bitirdiğini açıklayarak yeniden askeri eylemlerini yoğunlaştırdı.

2004 Ağustos başında başkent Katmandu'nun günlerce kuşatılması savaşta önemli bir aşamanın da işaretiydi. Başkente giden yollar gerillalar tarafından günlerce tutuldu, kente her türlü sevkiyat engellendi. Yine bu günlerde Nepal'deki

büyük tekellerin ülkeyi terk etmesi deklare edildi. İşçi sendikalarının da desteklediği bu çağrı sonucunda 40'tan fazla tekel ülkeyi terk etti. Gücünü ortaya koyan ve kralliyetin acizliğini çarpıcı bir şekilde kitlelere gösteren gerillanın kentlerde de ciddi bir etkisi mevcuttur. Sonuncusu geçen yıl olmak üzere yapılara genel grevlere büyük katılım sağlanması, gerillanın çağrısıyla yapılan kitle gösterilerinde onbinlerin, başkentte yüz-binden fazla insanın katılması örneklerinde görüldüğü gibi.

Mao'nun Halk Savaşı teorisine uygun olarak, Uzun Süreli Halk Savaşı'nı üç aşamada ele alan NKP(M), 31 Ağustos 2004 tarihinde yaptığı açıklama ile, savaşın yeni bir aşamaya girdiğini ilan etti. NKP(M) Başkanı Prachanda imzalı bildiride 'Stratejik Denge' aşamasının sona erdiği duyurulurken, askeri, siyasi örgütlenmelerdeki sıçramaya da yer verildi.

Binlerce gerillaya sahip olan Halk Kurtuluş Ordusu'nun, varolan Doğu ve Batı Tümenler'ine ek olarak Merkezi Tümen'in kuruluşuna karar verildiği duyurulurken, gerilla gücü 3 tümen, 9 tugay, 20 tabur olarak ifade ediliyor. Ayrıca sayıları 100 bini bulan milis örgütlenmelerinin de bölük düzenine göre örgütleneceği belirtiliyor. Halkın silahlandırılması, eğitimi ve tüm ülkenin savaş cephesi olarak ele alındığının kararları ilan edilirken, devrimin gelişmesine paralel yakın bir tehlike olarak ifade edilen dış müdahaleye karşı, *"Nepal'in yeni bir Vietnam'a dönüşeceği"* kararlılığı ilan ediliyor.

Emperyalizmin ve köhnemiş feodal devletin bütün komplolarına, katliamlarına karşı bugün Nepal'de Halk Savaşı, kesin zafere doğru hızla ilerlemektedir. Elbette daha alınacak çok yol, kazanılacak çok zafer var. Ancak şu kesin ki, bugün geline aşama, dünyanın ezilen halkları için umut vericidir. Emperyalist

Emperyalist gericiliğin hakim olduğu, devrimlerin halkların gündeminden çıkarılmak istendiği koşullarda yükselen bir devrim hareketinin, maddi yansımaları bir yana, moral değeri büyüktür.

gericiliğin hakim olduğu, devrimlerin halkların gündeminden çıkarılmak istendiği koşullarda yükselen bir devrim hareketinin, maddi yansımaları bir yana, moral değeri büyüktür.

Devrimci Halk Meclisleri

Gerilla güçlerinin ülkenin % 80'ini kontrol altında tuttuğu emperyalistler ve krallık tarafından da kabul edilmekte ve hesaplar buna göre yapılmaktadır. Ülkede bugün ikili bir iktidar yapısı mevcuttur. Bir yanda çürüyen ve yok olacak olan Krallık, öte yanda gelişen ve güçlenen halk iktidarı.

Halk Savaşı siyasi alanda, özellikle Batı bölgelerinde ağırlıklı olmak üzere, denetimi altında tuttuğu ve etkili olduğu bölgelerde, iktidar organı olarak Devrimci Halk Meclisleri'ni (Konseyleri'ni) yarattı. Birçok yerde, toprak dağıtımı yapıldı, halk mahkemeleri, kollektif üretim çiftlikleri faaliyete geçirildi. Öte yandan eski düzenin yoz kültürüne, çürümüşlüğüne karşı da büyük bir savaş verilmekte. Bu çerçevede; ideolojik kültürel eğitimin yanı sıra, alkol, kumar ve zorunlu evliliklerin yasaklanması gibi yöntemler de kullanılmaktadır.

Meclisler halen ülkedeki tüm ilçe düzeyindeki yerleşim birimlerinin yarısında oluşturulmuş durumda. Düşmanın sökülüp atıldığı bölgelerde geliştirilen bu örgütlenme bir anlamda yerel hükümetler durumundadır. 'Kurtarılmış bölgelerde' kanunları yapan, yöneten, sağlık, eğitim, sosyal yaşam, kültür, üretim, paylaşım, güvenlik; yani bir iktidarın bütün işlevlerini yerine getirmektedirler. Bunun için; Toprak Reformu Bakanlığı, İnşaat Bakanlığı, Kooperatif Bakanlığı, Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı gibi alt birimler yaratıldı. Halk iktidarına doğru bir geçiş hükümeti olarak işlev gören Birleşik De-

mokratik Hükümet'te; anti-feodal, anti-emperyalist güçler, demokratik kitle örgütleri temsilcileri, İlerici Cephe temsilcileri ve NKP(M) temsilcileri bulunuyor. Yerel hükümetler, şartların uygunluğunda doğrudan bölgede yaşayan kitleleri tarafından seçiliyor. Halk kitleleri, halk demokrasisinin vazgeçilmez ilkesi olarak, seçtiği temsilcisini, seçim süreçlerini beklemeden gerektiğinde feshedebiliyor, yerine yenisini seçebiliyor.

Hedef olarak konulan ve yerel hükümetlerin geliştirilmesi, koordine edilmesini sağlayacak olan birleşik cephenin geliştirilmesi karar altına alınmış durumda. Bunun, *"ezilen bölgelerin, ulusların kastların, değişik sınıfların cephesi türü bir birleşik cephe"* olacağı ifade edilmektedir.

Halk kitlelerinin örgütlenmesi ve sosyalist bir perspektifle her alanda eğitilmeleri görevini yerine getiren, kendi özel bütçeleri olan Devrimci Halk Meclisleri ve üst yapısı Merkezi Halk Hükümet Komitesi, tüm iktidarın alınması aşamasına hazırlığın ve topyekün bir ayaklanmanın örgütlenmesinin de organı olarak görülmektedir.

'Ateşkes ve Barış' Politikası

"Barış görüşmeleri" her zaman devrimci hareketler için önemli bir tartışma olagelmıştır. Her görüşme "teslimiyete giden yolun döşenmesi" olmayacağı gibi, kazanımların ve nihai hedefin bu görüşmelere endekslenmesi de diğer ucun ifadesidir. Devrimciler elbette belli koşullarda devletle görüşmeler de yapar. Ancak hangi koşullarda ve nasıl? Temel soru budur. Her ülkenin koşullarına göre bu sorunun cevabı değişebilir. Ama koşullar ne olursa olsun değişmeyecek olan, devrimin çıkarlarının esas alınmasıdır. Yani devrimin tasfiyesine yolaçacak görüşmeler değil, devrimi ilerletme hedefli görüşmelerdir sözünü ettiğimiz. Elbette şöyle düşünülebilir; düşman devrimin çıkarına olacak görüşmeleri neden yapsın, hareketin taleplerini

neden kabul etsin?

Görüşmelerin diyalektiği de buradadır zaten. Halk savaşının gelişimi öyle bir aşamaya gelir ki, düşman "masaya oturma" çağrısı yapmak zorunda kalır. Devrimciler de bu durumu devrimin çıkarlarına değerlendirmek, zaferin masabaşında kazanılamayacağını en geniş halk kitlelerine göstererek eğitmek perspektifiyle hareket eder.

NKP(M)'nin, biri 2001 diğeri 2003'te olmak üzere yaptığı iki görüşmede; -en azından yansıyan boyutuyla- devrimin çıkarlarını esas alarak, görüşmeleri bu yolda değerlendirme perspektifiyle hareket ettiği görülmektedir.

Yine, NKP(M)'nin bilincinde olduğu ve ifade ettiği bir gerçek de, görüşmeler politikasının egemen sınıflarca nasıl kullanıldığı, kullanılmak isteneceğidir.

2001 görüşmelerinde NKP(M)'nin üç temel talebi şu şekildeydi:

1) Ülkede cumhuriyetin kurulması, 2) Geçici bir hükümet kurmak, 3) Yeni bir anayasa taslağının, seçilmiş kişilerin oluşturduğu bir komisyon tarafından yapılması.

Bu üç temel isteğin yanısıra; tutuklanan ve "kayıp" olan NKP(M) kadrolarının açıklanıp serbest bırakılmaları istendi.

Hükümet temsilcileri bu temel talepleri yerine getirmeyi kabul etmezken, bazı NKP(M) kadroları görüşmeler sürecinde serbest bırakıldı. NKP(M) görüşmeler sürecinin sağladığı ortamda, yaygın ve kitlesel toplantılarla propaganda ve örgütlenme olanağı buldu. En geniş kitleler içinde toplantılar yapılması, parti örgütlenmelerine taraftarlar kazanılmasının yanısıra, revizyonist ve parlamenterist "komünist" partilerin orta düzey kadrolarından da ciddi bir kısmını kazandığı belirtilmektedir.

Savaşın gelişmesiyle birlikte hükümet 2003 başında bir kez daha "barış görüşmesi" çağrısı yapmak zorunda kaldı. Bu görüşmelerdeki talepler de benzer nitelikteydi.

1) Demokratik bir anayasa için Anayasa Komitesi'nin seçilmesi, 2) Yeni Anayasa oluşturulana kadar ve **"barış süreci"**nde ülkeyi yönetmek için geçici bir hükümetin kurulması, 3) Belirlenen sorunların çözümü için tüm partilerin katılacağı bir toplantı yapılması.

Görüşmelerin ön şartı olarak ise, Parti önderlerine yönelik tutuklama emirlerinin kaldırılması, NKP(M)'ye yönelik **"terörist olduğu"** tavrına son verilmesi, askeri güçlerin garnizonlarından 5 kilometrelik alanın dışına çıkmaması ve saldırılara son verilmesi talepleri yer almakta idi.

NKP(M)'nin başkentte bürosunu açarak propaganda yapma olanağı bulduğu, gerilla savaşının meşruluğunu düşmana dayattığı görüşmeler üç tur sürdü. Üçüncü turun sonunda, ordunun saldırılarının ardından görüşmeler NKP(M) tarafından sonlandırıldı. Hükümet üç temel talebe olumlu cevap vermedi. Ki, olumlu cevap vermesi, iktidar koltuğundan da vazgeçmesi anlamına geliyordu. Bu son görüşmelerin kesilmesinin sorumlusunun devlet olduğunu söyleyen Prachanda, asgari demokratik gündemleri olan bir seçmen meclisi aracılığıyla Nepal halkına egemenlik haklarının verilmesini reddetmesini temel etken olarak göstermektedir.

NKP(M) Başkanı Prachanda, barış görüşmeleri konusundaki politikayı ise, bir röportajında şöyle ifade etti:

"Gerici sınıfların, görüşmeler sorununun büyük kitle katliamlarının alt hazırlığı devrimci hareketi bölmenin çarkı ve kitleleri aldatmanın bir silahı olarak kullandıkları biliniyor. MLM bize, eski devlet ile görüşmelerin yapılması veya yapılmaması meselesinin, somut şartların somut analizine bağlı olduğunu öğretir. Bu sorunda kesin ilkesel sebeplerden biri, halkın ve devrimin temel çıkarlarının savunulmasıdır. Görüşme meselesinde bizim

"Biz, düşmanı imha etme hedefiyle halk savaşının hızla zafere yürüdüğü koşullarda inisiyatifin tamamen ellerimizde olduğu bir görüşmeden söz ediyoruz."

yol gösterici ilkemiz, Brest-Litovsk Antlaşması ve MAO önderliğinde yapılan Çanking görüşmeleri özet tecrübeleridir. Görüşmeler meselesini, devrimci hareketin **bazı şartlar** altında yüzleşmek zorunda olduğu bir muharebe cephesi olarak düşünüyoruz.

Kendi özel krizlerinden dolayı egemen sınıflar, ta başından itibaren görüşme taraftarı olduklarının yaygarasını yaparak, el birliği ile şehir orta sınıfını kendi saflarına çekmektedirler. Bu şartlarda baş düşmanı tecrit etmek ve şehir orta sınıfını eğitmek bakış açısıyla, görüşmelere karşı olmadığımızı açıklığa kavuşturmak ve eğer kesin şartlar yerine getirilecekse, görüşme masasında da savaşmaya hazırız. Nihayet görüşmelerin arkasındaki gizli sahtekarlık ve velvele maskesi düşürüldü ve kitlelerin büyük bir kesimi Halk Savaşı'na kazanıldı... Biz, düşmanı imha etme hedefiyle halk savaşının hızla zafere yürüdüğü koşullarda inisiyatifin tamamen ellerimizde olduğu bir görüşmeden söz ediyoruz." (Kazanılacak Dünya, Sayı: 27)

Emperyalizmin Kokuşmuş Kraliyet Rejimine Desteği

"ABD'nin Bush yönetimi para, silah ve eğitim sunmasaydı, halk arasında soykırım, yağmalama ve ırza tecavüzden kötü bir şöhrete sahip olan kraliyet ordusu, geçtiğimiz yıl Halkın Bağımsızlık Ordusu tarafından yenilgiye uğratılacaktı."

NKP(M) Başkanı Prachanda, Kasım 2003'te bir Amerikalı gazeteciye verdiği demeçte, emperyalist desteğin krallık rejimi ve devrim açısından anlamını bu sözlerle ifade ediyordu. Dünya halklarına karşı savaş ilan eden Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'nun yanısıra hedeflerinden birini de Asya oluşturuyor. Öte yandan; halklara sosyalist alternatifi varlığını unutturmak en büyük amaçlarından biri. Küba'da sosyalizm bunun

için onyıllardır yok edilmek isteniyor. Kuzey Kore bu yüzden "şer eksenini" ülkelerinden biri ilan ediliyor. ABD, yine bu nedenle dünyanın başka ülkelerinde devrimleri engellemek için faşist, gerici rejimlere her türlü desteği veriyor.

Tüm bu bilinen gerçekler Amerikan emperyalizminin Nepal'de Halk Savaşı'nı ezmek ve devasa bir yoksulluğun yaşandığı bölge ülkelerinin halklarını da doğrudan etkileyecek olan bir kıvılcımı söndürmek için elinden geleni yapacağını açıkça ortaya koymaktadır.

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'in 2002 Ocak ayında Pakistan ve Afganistan'ın ardından gittiği Nepal'de krala verdiği destek hatırlanacaktır. Powell bu ziyaretin nedenini, *"Nepal'e, saldırıya uğrayan demokrasisine destek verdiğimizizi göstermek için gidiyoruz. Maocular'a karşı ne tür bir işbirliği yapacağımızı görüşeceğiz, Çünkü biz gerillaları ve ayaklanmaları sevmeyiz..."* (Cumhuriyet 19.1.2002) sözleriyle açıklıyordu:

"Ayaklanma", varolan ilerici bir iktidarı devirmeyi hedefliyorsa, "sevmek" bir yana her türlü desteği verdiklerini herkes Balkanlar'dan, Venezüella'dan iyi biliyor. Söylemin bu demagojik boyutunu bir yana bırakırsak, tam 30 yıl sonra gerçekleşen bu en üst düzey ziyarette, Nepal Başbakanı'nın ayaklanmayı bastırmak için mali yardım istediği basına yansdı. Bu gezinin ardından Nepal Başbakanı, Amerika ve Avrupa turuna, gerillaya karşı yardım görüşmeleri yapmaya çıktı. Amerika ve İngiltere'nin 40 milyon dolarlık yardımının yanı sıra, çok sayıda askeri uzman gönderildi. (29 Mayıs 2003, The Guardian) ABD askeri uzmanlarının kontrgerillayı nasıl örgütledikleri, halklara karşı nasıl katliamların mimarları oldukları Latin Amerika'dan çok iyi bilinmektedir. Keza, bölgenin eski sömürgecisi İngiltere'nin de bu konularda uzmanlığı bilinir.

ABD ve Avrupa, devrimi engellemek için köhnemiş Nepal monarşisini "demokrasi" diye ilan ediyor ve askeri, siyasi, ekonomik her türlü desteği veriyor

Nepal'in katliamcı, feodal rejimini "demokrasi" diye adlandırıp, "demokrasiye yardıma koşan" sadece ABD değildir.

2002 yılında, Belçika'nın Nepal devlet güçlerine

yasadışı gizli silah satışı yaptığı ortaya çıktı. "Demokrat Avrupa"nın gerici kraliyete verdiği bu destek Belçika kamuoyunda tartışma konusu olduğunda, Belçika Dışişleri Bakanı Louis Michel ortaçağ rejimini şu sözlerle tanımlıyordu: *"gerillaya karşı mücadele etmek zorunda olan çoğulcu demokrasili bir ülke"*. Emperyalizmin işine geldiğinde en gerici, baskıcı iktidarları nasıl desteklediği açıkça görülüyor. Ülkemizde faşizmi demokrasi diye adlandırıp, her çıkarttırdıkları yasada 'devrimler olduğunu' ilan eden de bu ikiyüzlülük değil mi? Üstelik silah tekellerinin kârları sözkonusu. Louis Michel *'Nepal halkına yönelik yapılan katliamlara nasıl ortak oluyorsunuz'* diye itiraz eden demokratik kuruluşları ise, hiç kimsenin hiçbir Belçikalı şirketine zarar vermesine izin vermeyeceğini söyleyerek uyarıyordu. (Le Soir, 23.8. 2002)

Avrupa Birliği de, Nepal gericiğine siyasi desteğini NKP (M)'yi AB'nin kara listesine alarak açıkça gösterdi. Bu arada, Amerikan emperyalizminin "terör örgütleri listesine" barış görüşmeleri sırasında aldığını hatırlatalım. Zaten bilinir ki; Avrupa, halkların mücadelesini ezme konusunda terörizm demagojisini Amerika'nın sadık bir izleyicisi, kuyrukçusu olarak kullanmaktadır.

Devrimi ezmek için müdahale eden bir başka güç ise, Hindistan. Ki, Nepalli devrimciler bugün en sık olarak Hindistan müdahaleciliğini öne çıkarmakta ve uyarmaktadırlar. Zira, ABD ve Avrupa emperyalistlerinin, son çare olarak doğrudan bir askeri müdahale planlarında, Hindistan'ı kullanmaları olasılık dahilindedir. Bölgedeki yayılmacı siyaseti de emperyalist destekten bağımsız değildir.

Burada Hindistan salt emperyalistlerin kul andığı bir vurucu güç olarak görülme- me i elbette. Nepal'de gelişen devrim Hindistan'ın bölgesel çıkarlarını ve kendi iç durumunu da etkileyecek sonuçları bağrında taşımaktadır. Hindistan'ın hem Nepal'de hem de devrimden doğrudan etkilenebilecek bölge ülkelerinde ekonomik, siyasi çıkarları vardır. Ayrıca Hindistan'da yaşayan 7 milyona yakın Nepalli içinde NKP(M)'nin ciddi bir örgütlenme çalışması yaptığını da hatırlatalım. Hindistan, Nepal kralının baskı ve katliamlarını doğrudan desteklemekte, askeri ve siyasi yardımlarını aleni şekilde yapmaktadır. Son olarak Kraliyet, 30 bin ordu mensubunun gerillalara karşı kullanılmak üzere eğitilmesi için Hindistan'dan yardım istedi.

Görüldüğü gibi, emperyalist güçler ve işbirlikçileri devrimci gelişimi durdurmak için büyük bir "enternasyonalist" dayanışma göstermektedirler.

Ayrı bir yazı konusu olmakla birlikte, bu "dayanışma"dan alınacak en önemli dersin, halk güçlerinin çok daha güçlü bir dayanışmayı yaşama geçirmeleri gerekliliğidir.

Nepalli devrimciler ise, tüm bu tehditlere karşı kararlı bir duruş sergilerken, terör listelerinin, askeri, ekonomik yardımların Nepal halkının anti-emperyalist bilincini geliştirmekten, öfkesini büyütmekten başka hiçbir işe yaramayacağını dile getirmekteler.

Askeri, ekonomik yardımın çürüten devletin ömrünü bir süre uzatmakta etkisi yadsınamaz. Ama bir o kadar yadsınamayacak bir şey de; Nepal halkının devrim saflarındaki yerini almasının önüne geçebilecek, devrime yürüyüşünü durduracak hiçbir 'dış güç' yoktur. Devrime karşı olası bir askeri müdahalenin akıbeti konusunda ise, bugün Irak'a bakmak yeterlidir. Kaldı ki, Nepal halkı devrimci bir önderlik altında örgütlü bir şekilde emperyalistlere yeni bir bataklık yaratacaktır.

NKP(M)'den Belge:

Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in Başkanı Prachanda tarafından 12 Ocak 2004 tarihinde yazılan bir yazıya bu bölümde NKP(M)'nin politikalarını anlama açısından belge olarak yer veriyoruz: ('Dünyadan Çeviri' sitesi tarafından, NKP(M)'nin internet sitesi www.cpnm.org'dan çevrilmiştir.)

İdeoloji ve Nihai Hedef:

İyi bilinmektedir ki, Nepal proletaryasının politik temsilcisi NKP(Maoist)'nin temel ilkesi Marksizm-Leninizm-Maoizm'dir. Nihai hedefi de sosyalizm ve komünizmdir. Bu hedeflerine sıkı sıkıya bağlı kalırken Parti, somut koşulların somut tahlili temelinde politikalarını esnek bir şekilde yaşama geçirmektedir. Parti, özellikle, ilkelerinin yaratıcı bir şekilde uygulanması ve geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşırken ideolojik boyutta dogmatizm ve ampirizme karşı duraksız mücadele vermektedir. Bu bilimsel anlayışa göre, Parti, Nepal halkının anti-feodal ve anti-emperyalist demokratik devrimine liderlik ederken, kendine özgü fikirler bütünü olarak "Prachanda Yolu"nu sentezlemiştir...

Politik Strateji:

Nepal tarihinin ve ekonomik, politik, kültürel özelliklerinin incelenmesi temelinde Parti, feodal üretim ilişkilerinin ve emperyalist sömürü ve müdahaleciliğin Nepal'in gelişmesinin önünde temel engeller olduğu sonucuna varmıştır. Parti, üretici güçlerin gelişmesinin ve Nepal halkının ilerlemesinin ancak feodal üretim ilişkilerinden kurtulmakla mümkün olacağı düşüncesinden emindir. Bu nedenle, Parti'nin temel politik stratejisi Nepal halkını demokratik devrim yoluyla feodalizm ve emperyalizmden kurtarmaktır. Halk Savaşı'nın askeri stratejisi tam olarak bu politik stratejinin başarılmasına dayanmaktadır.

Politik Taktikler veya Acil Politikalar

Uluslararası durum ve ülke içinde ha-

kim güçler dengesi altında Parti oldukça esnek politik taktikler peşinde koşmaktadır. Bu bağlamda bir yuvarlak masa konferansı, geçici hükümet ve Kurucu Meclis seçimleri Parti tarafından önerilen minimum politik taktiklerdir. Kurucu Meclis tarafından yapılacak yeni bir anayasa bile gerçekte Nepal halkının mutlak haklarını kurumsallaştırabilecektir. Herhangi bir kimsenin, Nepal halkının kendi kaderini ve geleceğini tayin edebileceği bu azami demokrasi modeline karşı bir itirazı olmamalıdır....

Yeni anayasa oluşturmak için Kurucu Meclisi hedefleyen azami demokratik yöntemin eski rejim tarafından reddedilmesi rejimin halka değil, silahlara, orduya ve teröre dayandığını göstermektedir.

Nepal'deki 53 yıllık politik gelişmeler tekrar tekrar göstermektedir ki, monarşi halkın demokratik hakları için temel engel konumundadır. Sekiz yıllık Halk Savaşı, rezil Narayanhiti Saray Katliamı ve 4 Ekim 2002'deki gerici yöneliş krala ve monarşiye karşı Nepal halkının nefret ve öfkesini doruğa çıkarmıştır. Cumhuriyetçi taleplerin şimdi genel kitlenin talebi haline gelmesinden ürken saray katliamından sonra ortaya çıkmış sahte monarşi kesinlikle Kurucu Meclis önerisine karşı çıkmaktadır. Amerikan emperyalizmine taviz vererek, ona yaltaklanarak Nepal ve Nepal halkı üzerinde jenosit politikalarını sürdürmek boş bir çabadır.

Komplo olarak uluslararası toplumu aldatmak ve feodal askeri diktatöryasını sürdürmek için eski rejim Nepal halkının büyük ve tarihi demokratik hareketini "terörizm" olarak nitelendirmektedir. Parti, Amerikan emperyalizminin Güney Asya'daki hegemonyasını sürdürmede bir piyon haline gelen eski feodal Nepal rejiminin yanlış ve komplocu propagandala-

"Parti'nin temel politik stratejisi Nepal halkını demokratik devrim yoluyla feodalizm ve emperyalizmden kurtarmaktır. Halk Savaşı'nın askeri stratejisi tam olarak bu politik stratejinin başarılmasına dayanmaktadır."

rına karşı uluslararası toplumu dikkatli olmaya çağırılmaktadır. Bu bağlamda Parti bir kez daha aşağıdaki asgari politika ve programlara bağlılığını ifade eder:

- Parti, ülkedeki mevcut krize ilerici bir politik çözüm

yolu olarak hala yuvarlak masa konferansını, geçici bir hükümeti ve yeni bir anayasa için Kurucu Meclis seçimlerini asgari politik öneri olarak ileri sürmektedir.

- Parti Kurucu Meclis aracılığıyla cumhuriyetçi bir devleti kurumsallaştırmak istemekte, özgür ve adil bir seçimde Nepal halkının tercihinin cumhuriyetten yana olacağına inanmaktadır.

- İki ideoloji, iki ordu ve iki devletin olduğu koşullarda Parti, Birleşmiş Milletler Kurumları ve uluslararası insan hakları örgütlerinin denetimi altında Kurucu Meclis seçimlerini gerçekleştirmek için her iki ordunun da dağıtılmasına razıdır.

- Yeni anayasanın içeriği şöyle olacaktır:

(a) Politik açıdan

Halkın mutlak egemenliği; laik devlet; halkın en yüksek temsilci kurumu olarak temsilciler meclisi; birleşmiş ulusal ordunun yeniden örgütlenmesi; self-determinasyon hakkıyla birlikte ulusal ve bölgesel otonomi; halkın taleplerine uygun anayasal değişiklikler veya düzeltmeler; çok partili yarışın garanti edilmesi, periyodik seçimler, yetişkinlere oy hakkı, ifade ve basın özgürlüğü dahil olmak üzere hukuk düzeni, temel hakların sağlanması, kadınlar ve baskı altındaki gruplar için özel haklar (örn. baskı altında tutulan kastlar); vb.

(b) Ekonomik açıdan

"Toprak ekenin" ilkesi altında toprağın adil yeniden bölüşümü için devrimci top-

rak reformları; kendine yeten ulusal endüstri politikası; ulusal sermayenin geliştirilmesi; ulusal kaynakların düzgün kullanılması için entegre ulusal bir politika-nın oluşturulması; vb.

(c) Sosyal açıdan

Rüşvet, kaçakçılık ve vurgunculuğa karşı etkili bir cezalandırma mekanizma-sının geliştirilmesi; istihdam merkezli, **ulusal** ve bilimsel eğitim sisteminin geliştirilmesi; evrensel sağlık hizmeti; yoksul, muhtaç, çocuk ve yaşlılar için devlet ko-ruması; kadınlara ve ayrımcılık uygula-nan her türlü gruba karşı her türlü sömü-rünün, ayrımcılığın ve onursuz davranı-şın sona erdirilmesi; asgari ücretin ve en-düstriyel yönetimde işçilerin katılımının garanti altına alınması; entellektüel ve akademik özgürlükle, mesleki hakların sağlanması; feodal ve emperyalist gerici kültürün yerine demokratik ve bilimsel kültürün geliştirilmesi; entegre edilmiş ulusal altyapı gelişim planları; tam istih-dam sağlanması; sınıf ve kitle örgütlerinin taleplerinin sağlanması: vb.

(d) Dış politika açısından

- Bütün ülkelerle dostane ilişkiler sür-düren bağımsız dış politika (Panchashe-

el'in ilkeleri temelinde; örn. barış içinde bir arada bulunmanın beş ilkesi) ve bağ-lantısızlık.

- Geçmişten kalan eşitliği bozan bütün anlaşmaların feshi ve yeni bir temelde ye-ni anlaşma ve sözleşmelerin kabulü.

- Ekonomik, politik, kültürel, tarihi ve coğrafi ilişkilerdeki özgünlüğü dikkate alarak komşu Hindistan ve Çin'le doğal kaynakların kullanımı, ticaret ve ulaşım alanlarında karşılıklı işbirliği temelinde iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek.

Şurası kesindir ki, bu acil politikalar, ülkede devam eden iç savaşa barışçı ve ilerici bir çözüm için en esnek, en demok-ratik yöntemler durumundadır. Bununla birlikte halkın bütün güvenini ve desteği-ni kaybeden eski rejim emperyalizmin as-keri desteğini alarak halk üzerinde çıplak bir askeri terör uygulamaktadır. Bu bağ-lamda Parti, halkın Cumhuriyetçi müca-delesi için otokratik monarşiye karşı ülke içinde ve dışındaki bütün demokratik güçlerin dayanışmasına büyük önem ver-mektedir. Dolayısıyla Parti, bütün ilgili çevrelerden, Nepal halkının demokratik mücadelesine destek vermelerini talep etmektedir.

DİPNOTLAR

(1) Çin Devrimi'nin önderi MAO'nun Halk Savaşı teorisinde, savaş 3 aşamaya ayrı-lır.

Birinci aşama **stratejik savunmadır**. Bu aşamada, öncü gerilla gruplarının vur kaç eylemleri ve uzun ricatlar esastır. Bu taktikle düşman güçlerinin dağıtılması, yıpratılması sağlanır. Arazi elde tutmak belirleyici değildir, bu anlamda düşma-nın ilerlemesi de önem teşkil etmez. Temel olan bir bölgeyi, üssü koruma değil, düşmanı yıpratma ve küçük birliklerini yok etmedir.

İkinci aşama **stratejik denge aşamasıdır**.

Bu aşamada artık düşman elindeki tüm olanakları zorlar, buna karşın ilerleyebi-lecek bir yeri kalmamıştır. Halk ordusu açısından ise daha büyük birliklerle ör-gütlenildiği, toparlandığı bir aşamayı teşkil eder. Savaşın bu ilk iki döneminde, ülke koşullarına göre kimi farklılıklar ar-zetse de, farklı kavramlar kullanılıyor ol-sa da, gerilla eylemleri temel savaş takti-ğidir.

Üçüncü aşama ise **stratejik saldırı aşama-sıdır**. Stratejik saldırı; artık iktidarın alın-ması için kesin saldırı hazırlıklarının yo-ğunlaştığı, askeri örgütlenmenin düzenli birliklere dönüştüğü aşamadır. Gerilla taktikleri asıl olarak destekleyici hale gel-

miştir. Yani düzenli ordu temel, gerilla hareketleri ikincildir. Çünkü savaşın zaferi gerilla hareketi ile mümkün değildir.

En genel hatlarıyla yapılan bu tanımlama dogmatik olarak kavranmamalıdır elbette. Savaşın hangi aşamasının ne kadar süreceği önceden belirlenemez, savaşa öncülük eden partinin subjektif niyetlerine bağlıdır dolayısıyla. Bu safhaları belirleyen, iç ve dış koşullar, savaşan tarafların askeri gücü, liderliğinin niteliği, savaşan tarafların hataları gibi etkenlerdir.

(2) KAST: Soydangelimle sınırlı kapalı sınıf... En katı biçimde Hindistan'da görülen; halkın ayrılmış olduğu birbirlerine karşı kapalı sınıfları adlandırır. Bu sınıflar önemine göre; Din adamları sınıfı, asker sınıfı, tüccar sınıfı, sınıflar dışı olanların sınıfı... şeklinde temel sınıflara ayrı-

lır. Bunların arasında mesleklere göre düzenlenmiş ikincil kastlar pek çoktur. Bu kastlardan birbirine geçilemez, birbirinden kız alıp verilemez. Hatta birbiriyle oturup yemek bile yenilemez. Hinduizm bu toplumsal eşitsizliği, dini hurafeler temelinde açıklar.

Alman ideolojisi adlı yapıtında kast düzeninin Hintliler ve eski Mısırlılarda işbölümünden doğmuş olduğunu belirten Karl Marx, Felsefenin Sefaleti adlı yapıtında şöyle der: *"Ataerki düzen, kast düzeni ve feodal lonca düzeni altında, bir bütün olarak toplumda sabit kurallara göre oluşmuş bir işbölümü vardı. Bu kurallar bir yasa koyucu tarafından mı konmuştur? Hayır. Başlangıçta maddi üretim şartlarından doğmuş ve ancak çok sonraları yasalaşmışlardır. İşte böylece bu değişik işbölümü biçimleri toplumsal örgütlenmenin o kadar çok sayıdaki temelleri olmuştur"*.

*

Ölüm Orucu direnişinin talepleri üzerine görüşme tutanakları KİM NE DEDİ?

♦ 19-22 Aralık katliamı öncesinde
Aydınlar, Meclis İnsan Hakları
Komisyonu, Avrupa İşkenceyi
Önleme Komitesi, Meslek Örgütleri
ile Tutuklu temsilcileri arasında
yapılan görüşmelerin tutanakları

Ekmek ve Adalet Dergisi'nin ölüm orucunun 5. yılı nedeniyle çeşitli siyasi gruplar, sendikalar, DKÖ'lerle yaptığı röportajlarda, kimi sol yayınlardaki yazılarda, bir şekilde sorunla ilgili olmuş aydın ve yazarlarda dikkat çeken bir nokta var.

19 Aralık katliamı öncesi tutsak temsilcileriyle, heyetler arasında yapılan görüşmelere ilişkin, ya **bilgisizlikten**, ya da **bilinçli bir çarpıtmadan** dolayı, yalan yanlış şeyler yazılmakta, söylenmekte.

Yayınlayacağımız görüşme tutanakları katliam sonrasında Haklar ve Özgürlükler Platformu tarafından basına açıklanmıştı. Ancak görünen o ki, bugün yeniden hatırlatmak gerekmektedir. Böylesi büyük bir direnişe ilişkin tarihi gerçeklerin çarpıtılmasına izin verilemez.

19-22 Aralık katliamı sonrasında, tutsaklarla görüşmelere katılan heyetlerde yeralan, eski milletvekili Mehmet Beka-

roğlu "kullanıldık" demişti. Belgelerde, heyetlerde yeralan aydınların, DKÖ yöneticilerinin iktidar tarafından nasıl ve hangi amaçla "kullanıldıkları" da görülecektir. Oligarşik iktidarın bir yandan katliam hazırlıkları yaparken, öte yandan nasıl "çözümünden yana" olduğu havası yaratmaya çalıştığı, görüşmeleri tıkadıktan sonra da bir operasyonun gerekliliği konusunda kamuoyu oluşturmaya çalıştığı bilinmektedir. İşte bu tutanaklar, bilinen gerçeğin somut belgeleri niteliğindedir.

Ölüm orucu direnişçileri ne istediler, talepleri neydi? Görüşmeler neden tıkan-
dı? Kim ne dedi? Tüm bu sorulann cevapları olan bu belgeyi yeniden kamuoyunun dikkatine sunuyoruz. Ve ummak istiyoruz ki, bu görüşmelere katılan aydınlarımız, DKÖ yöneticileri sorumluluklarını yerine getirme noktasında yapabilecekleri neleri yapmadılar ve bugün ne yapıyorlar sorularını da yeniden düşünürler....

ÖLÜM ORUCU DİRENİŞİNİN TALEPLERİ:

1- Bugüne kadar yapmış ren,esas olarak devrimci tutuklular tecrit, yalnızlaştırma, işkence yöntemleriyle teslim alma, kişiliksizleştirme politikalar çerçevesinde gündeme getirilen F tipi hücre hapishaneleri kapatılmalıdır.

2- Bütün bir halk "terörizm" demagogisi ile suçlayarak "zanlı" haline getiren; işkence, katliam ve infazlar yasalılaştıran, bunlar gerçekleştiren işkenceci-katilleri koruyan 3713 sayılı Anti-Terör Yasası'nın sadece F tipi hücrelerin yasal dayanağını oluşturan 16. maddesi değil, tamamen anti-demokratik olan ve sonuçlar artık iyice görülen bu yasa bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılmalıdır.

3- Kamuoyunda "Üçlü Protokol" olarak tanınan, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığının ortak imzalarından oluşan, tutukluların savunma hakları ve tedavi hakları başta olmak üzere hak gasplarına yönelik, avukatlara onursuz arama dayatması - nı içeren protokol iptal edilmelidir.

4- Kurulu amaç ve 1984'ten beri uygulamalarıyla özel-olağanüstü mahkemeler olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmalı, verdiği cezalar bütün sonuçlarıyla kaldırılmalıdır.

5- Hapishaneler, belli periyotlarla ilgili kentin barosunun atayacağı avukatlar, Tabipler Odasının belirleyeceği hekimler, tutukluların belirleyeceği avukatlar, tutukluların belirleyeceği tutuklu aileleri. Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile insan hakları ihlalleri ile ilgili DKÖ'lerin atayacağı temsilciler ile Tüm Yargı-Sen'in atayacağı temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından belli periyotlarla denetlenmelidir. Bu denetim keyfiyete bırakılmamalı, yasal güvence altına alınmalıdır.

6- 21 Eylül 1995 tarihinde BUCA Hapishanesi'nde 3 arkadaşımızın katle-

dilmesinden;

4 Ocak 1996 tarihinde ÜMRANIYE Hapishanesi'nde dört arkadaşımızın katledilmesinden;

24 Eylül 1999 tarihinde DİYARBAKIR Hapishanesi'nde on arkadaşımızın katledilmesinden;

26 Eylül 1999 tarihinde ULUCANLAR Hapishanesi'nde on arkadaşımızın katledilmesinden ve tüm bu saldırılarda onlarca arkadaşımızın yaralanmasından sorumlu olanlar kamuoyuna açık bir ekinde hızla yargılanıp cezalandırılmalıdır.

5 Temmuz 2000 tarihinde BURDUR Hapishanesi'nde arkadaşlarımıza saldırı, kollar kopartan, yaralayan, tecavüz edenler ve bu operasyonun emrini verenler, kamuoyuna açık bir şekilde hızla yargılanıp cezalandırılmalıdır.

7-Çeşitli hastalıkları sabit olan, 1996 Ölüm Orucu sonrası rahatsızlıkları süren, çeşitli operasyonlarda yaralanan ve tedavileri yapılmayan arkadaşlarımız derhal salıverilmelidir.

8- Değişik tarihlerde ve yerlerde gözaltındayken bizlere işkence yapanlar açığa çıkarılmalı, kamuoyuna açık bir şekilde hızla yargılanıp cezalandırılmalıdır. Bu işkenceciler hakkında gerek savcılıklara gerekse de TBMM komisyonlarına başvurularımız vardır. "Takipsizlik kararları" ile işkencecilerin korunmasından vazgeçilmelidir.

9- Halkların demokrasi ve özgürlük mücadelesi önündeki tüm anti-demokratik yasalar iptal edilmeli, Kürt ulusu ve diğer ulusal azınlıklar üzerindeki baskılara son verilmelidir.

TUTUKLU TEMSİLCİLERİ İLE

HEYETLER ARASINDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

AYDINLARLA YAPILAN GÖRÜŞME

9 Aralık 2000

Öğle saatlerinde Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Oral Çalışlar, **Can Dündar**, Zülfü Livaneli, Enver Nalbant, Mehmet Bekaroğlu'ndan oluşan heyet Bayrampaşa'da direnişteki tutuklularla görüşmeye geldi. **Tutsaklar** adına görüşmeye Şadi Özbolat, Ercan Kartal ve Aydın Hanbayat katıldı.

Yaşar KEMAL: Şimdi siz konuşacaksınız biz dinleyeceğiz.

Oral ÇALIŞLAR: Prosedür ne olacak diye konuşacağız. (Bu arada tek tek gelenleri tanıttı. Enver Nalbant'ın avukat olduğunu söyledi.)

Tutuklu temsilcisi: Yani direnişimizle kuşakları bütünleştirdik... Nasılsınız?

Oral ÇALIŞLAR: Bu arada yanımızda Meclis İnsan Hakları Komisyonu üyesi Mehmet Bekaroğlu'nu da getirdik.

Yaşar KEMAL: Bakana, "Güvencemiz nedir?" diye sordum. Yani yarın hücrede ne olacak?.. 500 kişi içinde bu saldırılar yaşıyor, bunlar yapıyorsa, hücrede neler yapar. Evet Şadi...

Tutuklu temsilcisi: O zaman biz önce taleplerimizi bir kez daha sıralayalım...

F tiplerinden başlanarak madde madde direnişin talepleri sıralandı.)

Yaşar KEMAL: (Araya girip) soru sorabilir miyim? Somut olarak kaç kişilik, üç-beş on...

Orhan PAMUK; Ben Adalet Bakanıyla görüşmelerimizi anlatacağım.

Tutuklu temsilcisi: (Üçlü protokolü detaylandırıyor.)

Yaşar KEMAL: (araya girip, Üçlü protokol için) bu nedir? (Kendisine anlatılıyor. Ama bu yasalara aykırı.

(Talepler anlatılırken tüm heyet üyeleri not alıyor. Tutukluların talepleri arasında yeralan, Cezaevleri Denetleme Kurulu detaylandırılıp anlatılıyor. Başta '96 Ölüm Orucu'nda sakat kalanlar, hastalıklar genel olarak tutuklu ve hükümlülerin genel durumu anlatılıyor.)

Zülfü LİVANELİ: Somut cevap istediğiniz F Tipi değil mi?

Tutuklu temsilcisi: Öyle demeyelim. Hepsi birbirini tamamlayan taleplerdir. Dikkat ederseniz talepler içerisinde siyasi içerikli talepleri sıralamadık. Normalde direnişlerimizde bir konuyu tartıştırmak, bir gerçekliğe vurgu yapmak isteriz. Şu anda ortaya koyduğumuz talepler halkın, devletin herkesin gündeminde.

Yaşar KEMAL; Yani en önemlisi F tipi... Ne isteyebiliriz F tipi için? Can sen dikkatle dinle, not et bunları bakana **bil-dir**. Sonra da sizle konuşacağız.

Can DÜNDAR: Ben değil de bakan beyle asıl Bekaroğlu görüştü. Onun konuşması daha doğru olur.

Mehmet BEKAROĞLU: Aslında ortaya konulan isteklerden bazıları gerçekten gündemde. Örneğin DGM konusunda yapılacaklar var. Tabii yapılacaklar yanında yapılamayacaklar da var.

Tutuklu temsilcisi: DGM'ler konusunda isterseniz düşüncelerimizi anlatalım. (DGM'leri, yapısını, adalettteki çifte standartı, bunun geniş kesimlerin sorunu olduğunu vb genişçe anlattı.)

Mehmet BEKAROĞLU: DGM'ler kaldırılсын talebini kabul ediyoruz. Meclisin gündemine alacağız. Bu arada TMY 8. ve 16. maddeleri de gündemde.

Tutuklu temsilcisi: TMY'nin bunların dışında 2. ve 17. maddeleri de bizim için önemli.

Mehmet BEKAROĞLU: Yakın ve orta vadede 8. ve 16. maddeler gündeme alı-

nacak. (İzleme Komitesi, bunların Adalet Komisyonu tarafından atanacağı gibi detaylardan bahsetti.) Bakana bu tarz bir atamayla komisyon olmayacağını, kurulacak izleme komitesinin sivil olması gerektiğini ve bunun kanuna bağlanması gerektiğini söyledim. Oral ÇALIŞLAR:

Böyle bir taslak hazır-lanıyor. Örneğin sağlıkla ilgili yapılacaklar hızlandı, bakan mecliste de anlattı.

Mehmet BEKAROĞLU: '96'da ölüm orucuna katılanlar ve sağlık durumu kötü lanlar "özel af" durumundan yararlanacaklar. Elimize raporu ulaşanlar çok. Ama dışarı çıkabilecek olanlar daha az olacak, Hapishanelerde yaşanan sağlık sorunları konusunda bakana sürekli bilgi veriyorum. Özellikle Ulucanlar ve diğer hapishanelerde askerden kaynaklanan sorunları anlattık. Bakan da bunun karşısında protokolü düzenleyeceğiz dedi. Barolar devreye girip teknik olarak yardım etmeli. İşte TMY, üçlü protokol vb. hepsi iç içe protokol yasal olmayan her şeyi kurala bağladı.

İşte işkencecilerin yargılanması konusunda Ulucanlar katliamına katılan jandarmalar için suç duyurusunda bulunduk ve çıkardığımız kitaba da suç duyurularını ekledik. Yani Ulucanlar konusunda suç duyurusu savcının önünde. Diğerleri de *Talepler arasında yeralan diğer hapishane katliamlarının sorumlularının yargılanması...*) bunun gibi takip edilmeli.

Ama temel mesele F tipi. Bu ne olacak?

Yaşar KEMAL: Avukat Enver NALBANT'a bir ricam var, bakanla konuşmanın metni var elimizde. Onu versin.

Enver NALBANT: Tamam veriyoruz.

Orhan PAMUK: Uzun süredir bakana baskı yapıyoruz. Ölüm oruçlarının ciddi bir noktaya geldiğini, ölümlerin olacağını söyledik. Bakan özellikle kamuoyuna devlet pazarlık yapıyor yansımasını istiyor. Gerekirse gizli yaparız. Detaylarını kamuoyuna anlatmayız dedik. Bunun üzerine kabul etti. Bakan sizin talepleriniz konusunda "afaki" dedi. Hatta beni bu tür anlatımlarla etkilemeye çalıştı. Ba-

kan dün gece beni aradı. Heyetinizi kabullendim. Hatta yanınıza bir milletvekili vereyim mi diye sordu. Ben, sivil gitmek istiyoruz dedim ama yine de Bekaroğlu'nu kabul ettik. Bakana, gidip yalnız görüşmekle olmaz dedik. Sizin de bir şey vermeniz lazım diye vurgu yaptık. Bakanla konuşmamda, F tipinde odaklandı. Bakan önce "F tipinden vazgeçmeyiz" dedi. Ama bir anlamda pazarlığa açık olduğunu da ifade etti. Bakanla hücre üzerine de konuştuk. Bakan altı ay var, üç kanun çıkacak, F tipleri insan haklarına uygun hale getirilecek dedi. Ben de, bunun pazarlık yanı da vardır, ölüm orucu yapıyorlar, sonuç almaları lazım, bu iş böyle olur dedim kendine.

Oral ÇALIŞLAR: Biz bu heyeti kendi inisiyatifimizle oluşturduk. '96 Ölüm Orucu'nda bir taahhüt altına girdik, işin gerçeği yeterince gerekenleri yapamadık, bizlere eleştiriler getirdiniz, bunların tamamında haklıydınız. (Oral Çalışlar'ın bu sözlerine hepsi evet dedi.) F tipi konusunda haklı tepkiler var.

Yaşar KEMAL: Ama geçen sefer ('96'yı kastederek) bize söz vermişlerdi.

Oral ÇALIŞLAR: DGM, TMY gibi tüm bunlar ölüm orucuyla çözülecek şeyler değil. Bu talepler, bu mücadele elbette bizleri de ilgilendiriyor. Söylediğiniz İzleme Komitesi de doğru. (Devleti kastederek) F tiplerini danışmadınız, inşa ettiniz, şimdi de ortaya çıktınız İzleme Komitesi diyorsunuz.

Yaşar KEMAL: ('96'da kurulan İzleme Komitesinden bahsedilince) Bu komitede ben de vardım. Sonra İsveç'e gittim. Sorumluluğu Yağmurdereli aldı, sonra biliyorsunuz o da içeri girdi. Komitenin bağımsız olması haklı bir taleptir. Ya da yarı resmi olmalı.

Mehmet BEKAROĞLU: Komitenin yasal güvencesi mutlaka olmalıdır.

Yaşar KEMAL: Bakanlık Avrupa'dan heyetler getirecek. F tipini onlara kabul ettirecek.

Mehmet BEKAROĞLU: Avrupa, Türkiye hapishane geleneğini anlamaz. İtiraz-

ları anlamaz. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi gelecek, onları iyi bilgilendirmeliyiz, anlarlar ama...

Oral ÇALIŞLAR: "Araya girelim" dedik istemediler. Ama biz başından itibaren özel ısrarda bulunduk, devlet pazarlık yapıyor havası vermek istemiyorlar. Daha dün bakan bize "basın beni zor duruma düşürüyor" dedi. Aslında biz biraz da onlara rağmen gelmiş olduk. Hem Can, Hem Orhan bizzat temasta ısrar ettiler, ikincisi, izlenimim, ki, bunu ERCAN'la da konuşmuştuk, F tipine nakil ve sevk ne olacak? Siz "F tipinin önünü kesmek istiyoruz" demiştiniz.

(Tutuklular asıl meselenin elbette F tipi olduğunu ama bunun diğer taleplerin önemsiz olduğu anlamına gelmediğini söylediler.)

Yaşar KEMAL: Korkuyorum, hapishaneleri ölümevlerine, işkencehanelere dönüştürecekler. Hatırlayın Diyarbakır örneği var.

Oral ÇALIŞLAR: Somutlama niyeti ile hepsini, bütün talepleri bir protokol haline getirelim.

(Hasta olanların durumu konuşuldu.)

(Yaşar KEMAL tekrar İzleme Komitesine döndü. Kendilerinin Avrupa 'dan gelen-leri de izleyeceğini, Avrupa'ya tüm gelişmeleri duyuracağını, Can Dündar'ın, Livaneli'nin kendisinin olanakları olduğunu takip edeceklerini kendisinin sağlık sorunları olduğunu ama yine de kalkıp geleceğini söyledi. Oral Çalışlar araya girip somut adım atılmasını sağlayalım dedi.)

Tutuklu temsilcisi: "Ne düşünüyoruz" diye bakan bize soruyor da bakan ne düşünüyor onu anlatsın, bunu anlamış de-ğiliz, taleplerimizi çözecekler mi, ne diyorlar yani. Çözeceğiz ama koşullarımız şunlar şunlar demeliler. (DGM'ler konusu örnek verildi. Örneğin altı ay sürer desin er ama somut konuşunlar, somutlanmalıdır.) Koşulları neyse bakanlık tek tek ortaya koymalı, olabilir, değerlendirebiliriz laflarıyla olmaz. Yol bulsunlar biz de görüş oluşturalım.

Mehmet BEKAROĞLU: *(Görüşmeler-*

de bakanın kendilerini dinlediğini, ama neticede maddelerin tartışılabilirliğini, olayın gelip F tipine dayandığını söyledi. Meclis komisyonunun diğer üyelerini kas-tederek onlardan bağımsız ne konuştuysak anlatamam dedi.)

Tutuklu temsilcisi: *(Bunun üzerine tutuklular komisyondaki MHP'linin zaten görüşmeye gelmemesini, kavga etmek istemediklerini söyleyip, oturup yaptıkları icraatları konuşmayalım dediler.)*

Gebersinler diyen adamlarla ki, bu MHP adına söyleniyor, konuşmayız....

Zaman da önemli değil. Önemli olan F tipi nasıl bir sistem olacak. *(Uzun uzun Tredman anlatıldı, sistem vurgusu yapıldı. Bu değişmeli denildi.)*

Hepsinin garantisi olmak zorunda. 3 ya da 5 kişilik yerde kapılar açık kalsın demek bizi ikna etmez. Asker girer yine kapatır, ne yapacağız yeniden ölüm orucuna mı başlayacağız, mimari yapı kesinlikle değişmelidir.

Tutuklu temsilcisi: F tipi 16.madde mevzuatına göre kuruldu, dolayısıyla 16. madde kaldırıldığında F tipi zaten değiştirilmek zorunda.

Mehmet BEKAROĞLU: Hükümet için ciddiyetinin farkında. Liderler önce kendi aralarında sonra da bizimle görüştü. Liderler zirvesinde bize "biz çalışmalarını durdururuz ama projeden vazgeçtik diyemeyiz." dediler.

Oral ÇALIŞLAR: *(F tipi için)* Hükümet biz durduruyoruz sözünü veriyor mu?

Mehmet BEKAROĞLU: Evet.

Tutuklu temsilcisi: Bunun bizim için bir anlamı yok.

Mehmet BEKAROĞLU: *(Bakana ortak kullanım alanlarını anlattığını, insanla-rın her şeyi paylaşabildiği, yemekhane vb. şeylerin olması gerektiğini, Türkiye'deki mapushane geleneğini, dayanışmayı boz-mayacak bir sitem kurulmasını anlattığını söyledi.)* Tecriti siyasi irade de kabul-lenmiyor. Ama siyasi irade Türkiye'de her şeyi halletmiyor.

Tutuklu temsilcisi: Ne yapalım Genel Kurmay'la görüşelim mi?

Tutuklu temsilcisi: Üç ay sonra yeniden direnişe başlamak istemiyoruz, bu ülkede demokrasi yok, özgürlük yok. Can güvenliğimizi biz sağlıyoruz, bu anlamda koşullar önemli.

(Bu sözlere hepsi katıldıklarını ifade ettiler.)

Oda ya da koğuş fark etmez, bu tür söylemler sizin kafanızı karıştırıyor, elbette örgütleneceğiz, elbette eğitim yapacağız, bizler devrimciyiz, ülkeyi konuşuyoruz, ülkeyi tartışıyoruz. NATO kararı ortada, "ya düşünce değişikliği ya ölüm" diyor. Ulucanlar'ı hatırlayın Ulucanlar ortada.

Tutuklu temsilcisi: Devlet politikası uygulanırken kişiler belirleyici olmaz, bu nedenle bakanın iyimserliği vb anlamsız.

F tiplerinde mevcut haliyle can güvenliği yoktur. Sözlerin bir anlamı kalmı-yor, "tartıştırırız" diyor bakan ama ne çı-kacak tartışmadan belli değil. Hiçbir şe-yin garantisi yok.

Zülfü LİVANELİ: *(tartışmayı kast ederek)* Bu da bir kazanım değil mi?

Tutuklu temsilcisi: Tamam anlamlıdır ama biz sorunu çözmek istiyoruz. Örneğin bakan sık sık BM standartlarından söz ediyor, referanslar gösterip "F tipini onaylattık" diyebilirler. Hatta itirazlar da giderilebilir vs. bunlar aşılmalıdır. "Erteleyelim" demek kesinlikle çözüm demek değildir. Bu tür yaklaşımlarla *(erteleme gibi)* sizleri de rahatlatmayı amaçlıyorlar, bunun farkında olmalısınız.

Mehmet BEKAROĞLU: İç mimari ve alt yapısını oluşturan yasaları düzenleriz diyorlar bu somut değil mi?

Tutuklu temsilcisi: F tipini açarken niye üye kimseye sormadılar?

Mehmet BEKAROĞLU: Tamam sormadı ama şimdi bu noktaya geldi.

Tutuklu temsilcisi: Yetmez. '96'da da anlaşılmıştı ama sonra ne oldu, yaşananları unutmayın, Türkiye'de politika nasıl yürüyor biliyorsunuz.

Oral ÇALIŞLAR: Diyelim ki, bakan kaldırıyorum dedi o zaman ne olur?

Tutuklu temsilcisi: Hepiniz bizden daha deneyimli, daha birikimli insanlarsınız, şu tuzağa nasıl düşelim; F tipini inşa ederken herkesten saklıyor, dayatıyor, biz karşı çıkıyoruz ve o zaman bize "katlelerim" tehtidi yapıyor. Ertelemeci yaklaşımda altı ay-bir yıl sonra ne olacağının garantisi var mı, yok. Ölüm orucu sonrası (bitirirsek) tüm anlaşılan noktalar unutulur. Biz ölüme takıntılı insanlar değiliz. Somut sonuç almalıyız, altı ay sonra daha ağır bedel ödememiz gerekmemeli. Durduralım, erteleyelim tuzağına düşmeye-elim. (Hepsi haklısınız diyerek onayladılar. '96'da da öyle oldu, bitince rahatlayacaklar bu doğru dediler.)

Zülfü LİVANELİ: Peki ne yapalım?

Tutuklu temsilcisi: Hücreler yıkılsın, yeniden F tipi iç mimarisi düzenlensin, garantisi odur. '91'de Eskişehir'i kapattık ama '96'da yine Eskişehir için 12 şehit verdik. Bunlar gerçekler.

Tutuklu temsilcisi: TMY 16. madde zaten tartışılıyor, hapishaneler de tartışılıyor. Yasal güvenceler sağlanmalıdır. Siyasi tutukluların hakları yasal düzenlemeyle somutlanmalıdır.

Taleplerimiz garanti altına alınmalıdır. F tipleri yasal düzenlemeyle yeni bir şekle sokulmalı, mimarisi de bu hale getirilmeli. Baro, aydınlar, tabipler, tutuklular, tutuklu aileleri bunların hepsinden görüş de alsın bakanlık. Bir yılda mı somutluyor bu biçimi, hangi sürede somutluyorsa tartıştırsın, yani yasal dayanağı olsun, bu güvenceyi versinler.

Can Dündar: F tipi insanlık dışı bir projedir ama "koğuş" adını kullanmayalım, somutlar mısınız kaç kişiyi kastediyorsunuz?

Tutuklu temsilcisi: En az yirmi kişilik mekanlar olmalıdır. Birbirleriyle bağlantılı, sosyal-kültürel sportif ortak kullanım sağlanmalı, yeni düzenlemeye de böyle geçmeli.

(Ecevit'in CNN'de yaptığı açıklama ha-

tırlatıldı. Kararlılık gösterisi yapıyorlar dedi tutuklular. Aydınlar konuşmaları bakan ığa iletceklerini söyleyip ayrıldılar)

MECLİS İNSAN HAKLARI ALT KOMİSYONU İLE GÖRÜŞME

9 Aralık 2000

(Aydınların hemen arkasından saat: 15:00'da Meclis İnsan Hakları Komisyonu üyeleri, komisyon sekreteri ile birlikte geldiler. MHP'li üye toplantıdan tutukluların itirazı üzerine ayrıldı. Heyette Kamer Genç, Mehmet Bekaroğlu, Tunay Dikmen ve komisyonun sekreteri vardı. Tutukluların adına yine aynı temsilciler katıldılar.)

Kamer GENÇ: Dolamaya gerek yok. Akşam komisyon üyeleri olarak parti liderleriyle görüştük. Gelişmeleri anlatıp çare bulalım dedik. Liderler, affı çıkardık, cezaevleri boşalıyor, şimdi onların da sorunu kalmayacaktır dediler.

Mehmet BEKAROĞLU: Başbakan şu anda F tipi cezaevlerine sevk gereğinin kalmadığını söyledi. Mimari yapı ve hukuki düzenlemeler olmadan da geçilme-yeceğini belirtti. Ecevit uygulamaları durdurduk dedi.

Mimari yapı ve hukuki düzenleme üzerine konuşabiliriz. TMY 16. madde ve diğer detayları (üçlü protokol gibi) konuşalım, detaylandıralım. Önce biz liderlere anlattık. Sonra liderler kendi aralarında konuştular. Daha sonra yeniden bizimle konuştular.

Tunay DİKMEN: *(araya girerek)* Dün Tabipler Birliği ile bir konuşma yaptık. Ben, barolar, tabipler, mimarlar, bakanlık yetkililerinden oluşacak bir kurulla F tipinin mimari olarak nasıl değiştirileceğinin detaylandırılmasından yanayım. Sonra bunu size sunarız. Kafa yorarsak ortak nokta buluruz.

Tutuklu temsilcisi: *(Aydınlara sunulan talepleri yeniden anlattı. Mimari yapıdan başlanarak madde madde anlattı.)*

Kamer GENÇ: Dün akşam Ecevit F ti-

pi uygulamasından vazgeçiyoruz dedi.

Mehmet BEKAROĞLU: Ne diyorsun yoksa yıkılacak mı?

Tunay DİKMEN: Yapabilirim, edebilirimlerle bu iş olmaz.

Mehmet BEKAROĞLU: *(Kamer Genç'e)* Ya abi yanlış anladın, zaten şu an buna da ihtiyaç kalmadı. Bundan sonra mimariyi, hukuki düzenlemeyi tartışabiliriz. 1991 Eskişehir ve 1996 örnekleri ortada hükümet yanlış yaptık, yanlışlığımız kanaatına vardık deyip düzenleme yapılmalıdır.

Tutuklu temsilcisi: Tartışılın da ne olacak bir somutluk olmalı, "örneğin en az 20 kişi, 18 kişi, 16 kişi..." denmeli.

Tunay DİKMEN: Madde madde tartışma yapılmalı, üç aşağı beş yukarı yapmalı somut öneri çıkaralım.

Mehmet BEKAROĞLU: Talepleri ya-zın bize verin. *(Daktilo edilip verildi.)*

Tutuklu temsilcisi: Söz veriyoruz TMY'yi şuna dönüştüreceğiz demeliler. Örneğin bu maddeler kaldırılınca TMY'nin zaten bir anlamı kalmıyor *(bu maddeler dediği 2. 8. 16. 17. maddeler.)* Asıl olan bunlar. Bu noktada bize bir irade beyanında bulunmalılar. *(16. madde-ye yapılacak değişiklikte zorlanılabileceği üzerine konuşuldu.)* Dörtte üçü kaldırma konusunda üç parti rahatlıkla anlaşır bir irade oluşturabilir. TMY, üçlü protokol ve F tipi iç içe, hepsinin bir arada tartışılması gerekir.

Kamer GENÇ: Bakan vazgeçtim derse her şey bitmiş açlık grevini oluşturan nedenler ortadan kalkmış olacak mı?

Tutuklu temsilcisi: Somut önerilerimiz var. Bu öneriler üzerinden konuşul-sun.

(Bakanla görüşmek için ayrıldılar.)

AYDINLARLA GÖRÜŞME

Orhan PAMUK: *(Bakanla 45 dakika görüştüklerini, bakanın hemen Ecevit'e*

gittiğini-geldiğini Ecevit'in F tipinden vazgeçtik tek kişilik hücrelerden de vazgeçebiliriz sonuç olarak F tipini yıkmayacağız, tek kişilik ihtiyati tedbir olarak (disiplin suçları vb için) açık tutacağız. Dediğini söyledi. İşin bağlandığına dair ipucu verir gibiydi diye anlattı.)

Oral ÇALIŞLAR: Ecevit ve bakan bu işi çözmek istiyor. Ama Türkiye'de var olan statükoyu korumak isteyenler de var. Yüklendikçe alırsız duygusuna kapılınmaması gerekir. Rest de olabilir. Örneğin MGK'da da değerlendireceğiz de diyebilirler.

Tutuklu temsilcisi: Yüklendikçe alırsız şeklinde, bizim böyle hesabımız olmaz.

Zülfü LİVANELİ: '96'da da biz buradaydık. Daha fazla kararlılık var diye anlattım Bakan'a. Heyetler geliyor gidiyor kamuoyu tüm bunları izliyor, ölümler başlayınca hükümetiniz zor duruma düşer dedim. Bakan nakil yapılmayacak toplumsal mutabakat sağlanana kadar demiş. Mutabakat nedir bunda anlaşalım, ortaklaşalım. İzleme Komitesi oluşsa, yasası hazırlansa, kamuoyu önünde açıklansa olur mu?

Tutuklu temsilcisi: Hiç o tür biçimlere girmeyelim. *(Direniş ve somut olarak nedenleri bir kez daha anlatıldı.)* Mutabakat tek başına somutlamaz, yasal dayanakları olmalı, kişilikli davranmayacaklardır. Ulucanlar konusunda Bakan'ın tutumu ortadadır. Kişisiz davrandı. Yarın yine yapacaklardır. Geldiğimiz noktada işi kesinlikle belirsizliğe itmeden sonuç almalıyız. Bedel ödedik ama şu şu somut sonuçları aldık diyebilmeliyiz. Hayatımızı ortaya koyduğumuzu anlamalı bunu hesap etmelidirler.

(Heyettekilerin hepsi, biz de bunları bakana söyledik dediler. Talepler daktilo edilmiş haliyle hepsine verildi.)

Tutuklu temsilcisi: Bu işe başlarken uzun süre tartıştık. Nasıl, hangi biçimde yapalım, nasıl geri adım attırırız diye. F tipinin Eskişehir'den farklı olduğunu biliyorduk. Stratejikti, kolay vazgeçmeyeceğini düşündük, gerçekçiyiz, ne pahasına olursa olsun bu politikayı geri püskürt-

meliyiz. Cezaevlerinde örgütlü güç durumundayız. Devlet de bunu parçalamaya çalışıyor. Erteleme gibi tartışmalar bunun için yapılıyor. Yücel Sayman bizzat savcının yanında devlet için "bunlar F tipine geçmek için iki yüz kişinin ölümünü göze almış" dedi. Ölüm orucu ve tepkiler başlayınca şimdi zamana oynamaya başladılar. Şimdiki oyunlarının nedeni de budur. Afla yüzde 70 çıkacak, yüzde 30 kalacak. "Katliam büyük olmaz" deyip hesaplar yapılıyor. Nasılsa içeride idamlıklar kalacak. Anayasa Mahkemesi'ne gidiş-geliş de 2-3 ay sürer bu arada inşa tamamlanır, suça göre de tasnif yaparız diye düşünüyorlar.

(Tutuklular, iktidarın muhalefeti yok etmek, tasfiye etmek istediğini anlattı. Taleplerin öz olarak demokrasi mücadelesi olduğunu anlattı.)

(Oral Çalışlar'ın "kanatlar meselesi" sözleri üzerine, tutuklular; onlar halka saldırıda her zaman çıkar birliği yaparlar dedi. Ecevit'in istikrarı sağlamanın yolu cezaevi hakimiyetidir sözlerini hatırlattılar.)

Tutuklu temsilcisi: Biz devrimciyiz, tabii ki, örgütlü olacağız. Tabii ki, tartışacağız, halkımızı vatanımızı ilgilendiren her sorun bizim sorunumuzdur.

Orhan PAMUK: *(araya girerek)* Kararlılığınız biliniyor Ecevit 5 dakikada bir kişilik hücreden vazgeçti. Bence bu çok önemli. Şu anda da bakanla görüşüyor.

Tutuklu temsilcisi: Taleplerimiz ortada. Ayrıca bu direniş öyle bitmeli ki, yarın yeniden ölüm orucu yapmak zorunda kalınmamalıdır. Bu önemli. Bu görüşmeler tıkana da bilir. Tıkandığı yerde tıkayan biz olmayız, çözüm arayan da biz olmamalıyız. Çözüm arayan bakan olmalıdır.

Oral ÇALIŞLAR: Bir de diyelim ki, en iyi tavizler alındı. Üç gün sonra sıfır mertebesine inebilir. Diyelim ki, 20 kişilik koğuşları kabul ettiler, duvarları yıktılar. Tartışma koğuşu mu, hücre mi tartışması.

Tutuklu temsilcisi: İnsan ölmesin demek tek başına çözüm değil. Demokrasi mücadelesi haklan elde etmek, hele Tür-

ki) e koşullan düşünöldüğünde bedellerle kazanılır.

Oral ÇALIŞLAR: Diğerini kabul etmediler ne yapacağız?

Tutuklu temsilcisi: Böyle olmaz, **biz** asgari taleplerimizi size sunduk. Geri adım atılarak sonuç alınamaz. Şehitler çok olabilir. Bunu göze de alabilirler. **Ama** şunu anlamalısınız geri adım atılarak **sonuç alınmaz**. Siyasi hesaplarla Ulucanlar'da olduğu gibi defalarca katledildik. **Türkiye'de karşı** koyma dinamiği yok **edilmeye** çalışılıyor. Bunu ölüm tehditiyle yapıyorlar, korkutmaya çalışıyorlar.

Yaşar KEMAL: *(Araya girip)* Bu **demokrasi** sorunudur, hapishane sorununun Türkiye demokrasisi ile yoksullukla elbette bağlantısı **var**.

Can DÜNDAR: İzleme Komitesi'ni dile getiriyorsunuz. Aslında bu güzel bir şey bu sayede sorun da bu anlamda kitleselleşmiş oluyor. Bunu **öne** alsak ve **F tipi** meselesi bu sayede kitleselleşse **nasıl olur?** Adalet Bakanlığı **da** kuruluşlarla **arasında** mutabakat sağlanıncaya kadar **F tipi** açılmayacaktır dese?

Tutuklu temsilcisi: Devlet yarını bağlamak istemiyor. Örneğin koğuş dememesi bunun bir örneği. Erteledim diyor, örneğin vazgeçtim demiyor.

Can DÜNDAR: Tecritten vazgeçmeye, bu sayede herkes zorlamış olacak.

Tutuklu temsilcisi: Ölüm orucunu bırakarak Adalet Bakanı, tabiplere, barolara telefona bile çıkmaz, erteleme çözüm değildir, bakanlık dışında Ulucanlar'ı savunan biri yok. *(Veli Saçılık örneği anlatıldı; Haymana'da hücreye konulduğu, tedavisinin engellendiği anlatıldı.)* Ulucanlar'da Adalet Bakanı yine Hikmet Sami **idi**. Sordukları soruya bakın "teslim **mi** olacaksınız ölecek misiniz" diye soruyor, **yani** arada seçenek yok. Bu anlamda sizin dediğiniz önerilerin yaşama geçmesi garantisi var mı? Zaman kazanmaya çalışıyorlar. Biz yasal güvence istiyoruz ve ka-**muoyuna** deklare edilsin istiyoruz, iki yıl sonra yine ölüm orucu yapmamalıyız.

Orhan PAMUK: Devlete hem inanıyor hem de inanmıyorsunuz.

(Bu arada tutuklular, dışarı çıkınca açıklama yapacak mısınız diye sordu.)

Oral ÇALIŞLAR: Düşüncem şu, iki tarafı da zora sokmak istemiyorum.

Zülfü LİVANELİ: Bu görüşmenin devamını isteyelim, bunun bir baskı oluşturacağını düşünüyorum.

Mehmet BEKAROĞLU: Ecevit ne diyecek bir de ona bakalım, sonuç alalım.

Tutuklu temsilcisi: Heyetlerin gelmesi beklenti yarattı, hatta devlet tansiyonu düşürmek için bunu kullandı. Bu anlamda dışarıda yapacağınız açıklama önemli.

(Bunun üzerine Bekaroğlu toparlayıp, bakana kararlılığın devam ettiğini, en az 20 kişilik koğuş istendiğini anlattıklarını söyledi.)

Oral ÇALIŞLAR: Konuşmaya devam edeceğimizi anlatırız, erteleme değil somut çözüm istiyorlar deriz. Biz bu tartışmayı devam ettirelim mi?

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanla biz-zat görüşeceğim. Eğer olumsuz cevap alırsam yapacak bir şeyin kalmadığını söyleyeceğim, süreci anlatacağım, insanlar ölecek bu bir sorumluluk olayıdır diyeceğim. Sonuç alamayacağımız halde gereksiz beklenti yaratmamamız gerektiğini anlatacağım.

(Bu sözlerin ardından görüşme bitti ve aydınlar çıktılar. Aydınların çıkmasının ardından kısa bir süre sonra Meclis heyeti tekrar geldi. Bu arada TVde bakanın yaptığı basın toplantısı veriliyordu. Tutuklular dinlemişti bu açıklamayı.)

MECLİS İNSAN HAKLARI **ALT KOMİSYONU İLE YAPILAN** **GÖRÜŞME**

Kamer GENÇ: Düşüncenizi alalım istedik, bunun için geldik. Bakanın açıklamasına ne diyorsunuz?

Tutuklu temsilcisi: Açıklamayı dinledik. Sizin aktardığınız çerçevede şeyler. Yani yeni bir şey yok.

Mehmet BEKAROĞLU: Ama herkesi tatmin edecek ölçüde sistematikti bakanın anlatımı. Söylenen şeyleri şöyle özetleyeyim; 1- ihtiyaç kalmadı, ertelen - di diyor. 2- Mutabakat sağlanıncaya kadar uygulamaya geçilmeyeceğini söylüyor. 3- Uluslararası kurumların onayına sunulacağını söylüyor. 4- Özellikle mimari yapıya çok özel vurgu yapıyor. Baroları mimarları kast ederek kuruluşlarla ortaklık sağlanacak diyor. Bakan bu noktaya kolay gelmedi aslında. Bütün bunları açık deklare etmesi önemli. Bakan mimariden söz ediyor. Bence bu ileri bir adımdır.

Tutuklu temsilcisi: Eğer bu bir geri adımsa bunu netleştirin. Daha somut olsun bakan hızlı davransın, örneğin hemen barodan, tabiplerden görüş alsın nasıl bir düzenleme yapılacağı netleşsin. Garantiye alınsın, sonra daha fazla tartıştırmak istiyorlarsa, isterlerse bir sene tartıştırsınlar. Biz mimari yapı ve sayı konusunu kendi irademizle netleştirmek istiyoruz, diğer kuruluşlar mesleki olarak ortaya koysunlar düşüncelerini, bir sonuç çıkarsınlar.

(Bu arada komisyonun sekreteri diye tanıtılan kişi, F tipinin mimarisini anlattı. Kağıt üzerinde çizerek duvarlar kalktığında tek ve üç kişilik koşuhalardan 24 kişilik, çift ranzalı olursa 48 kişilik koşuhal elde edilebileceğini söyledi mimari olarak da kolonların vb şeylerin bunu engellemeyeceğini söyledi. Sorun ara kapıları kırıp, duvarları kırıp birleştirme sorunudur dedi. Ayrıca Bakan'ın mimari yapı diyerek politik bir üslup tercih ettiğini söyledi.)

Kamer GENÇ: Bu aşama iyidir, güven-sizlik iyi değildir.

(Komisyon sekreteri tekrar söze girerek, kurumsal olarak birine güvenmelisiniz. Mesela İnşaat Odası ya da Mimar Odası, ya da Meclis Komisyonu. O zaman biz gereğini yerine getiririz. Çünkü mimari düzenleme yapılması zor değil dedi.)

Tutuklu temsilcisi: Bakan bir-üç kişilik hücreleri yıkıp şu biçimde değiştiriyoruz derse o zaman bir adım olur. Sorun bu anlamda karmaşık değildir.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakana söyleyelim, yarın hemen harekete geçilsin, barodan Yücel Sayman, tabiplerden Metin Bakkala, mimarlardan da bir isim *(bunu Metin Bakkala da önerebilir)* belirlensin, bir kurul oluşturulsun.

Tutuklu temsilcisi: Ama biz onlarla ayrıntıları konuşmadık.

Mehmet BEKAROĞLU: Önce bakanla sonra da pazartesi günü onlarla konuşuruz.

Tutuklu temsilcisi: En son kamuoyuna açıklama yapmasa da olur. Örneğin ayrıntılarla uğraşıyoruz diyebilir. Ama bize somut şeyler söyleyip mimari yapıda şöyle değişiklik yapıyoruz vb derse yani somut konuşursa yerinde olur.

(Konuşma böylece sona erdi.)

AVRUPA İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYİ ÖNLEME KOMİTESİ (CPT) İLE GÖRÜŞME

11 Aralık 2000. SAAT 10:30

(Heyet saat 10:30 'da geldi. Trevor ve Slyvia isimli biri bayan biri erkek iki kişiden oluşan heyetin yanında iki de tercüman vardı. Görüşmeye tutuklulardan Er-can Kartal, Şadi Özbolat ve Aydın Hanbayat katıldı. Görüşme devam ederken daha sonra, saat: 12:00 gibi Avukat Behiç Aşçı da geldi ve görüşmeye katıldı.)

Heyet; Türkiye'ye bu hafta geldiklerini, amaçlarının ortak noktada buluşmak olduğunu, bu aşamada mevcut durumu anlamak istediklerini, dün akşam aydınlarla da görüştiklerini, bilgi aldıklarını söylediler. Dinlemek, anlamak, daha sonra da bir dizi görüşme yapmak istediklerini belirttiler.

Tutuklu temsilcisi: Öncelikle, örgütlerin ve ölüm orucundaki siyasi tutuklu ve

hükümlülerin temsilcisiyiz. Türkiye gerçeğini öncelikle anlatmalıyız ki, hapishane gerçeği de daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca Avrupa gerçeği ile düşünüldüğünde Türkiye'yi ve Türkiye hapishanelerini anlamamız mümkün olmaz. Bizi iyi anlamalısınız. *(Hapishaneler ve son yıllara ağırlık verilerek hapishane uygulamaları detaylarıyla anlatıldı. '91 yılı TMY'nin çıkarılışı ve arkasından devletin 'terörist' edebiyatıyla hem içeride hem de dışarıda nasıl terör estirdiği, Eskişehir'in açılışı ve buna karşı sürdürülen direnişte iki tutsağın kat-iledildiği anlatıldı. TMYnin, kapsamı detaylı anlatılarak, devrimciler ve devlete yönelik en küçük bir muhalefeti bastırmak amaçlı kullandığı anlatıldı. Her türlü hukuksuzluğun buna sığınarak yapıldığı belirtildi. Örneklerle somuttandı. TMY'nin aynı zamanda F tipi hapishaneleri ve hücre uygulamalarını kurala bağ-layan yasa olduğu söylendi. Uzun uzun F tipi hapishanelerin devrimciler için yapıldığı ve devletin amacının kişiliksizleştirmek, siyasi tutukluları siyasi kimliğinden soyundurmak ve teslim almak olduğu anlatıldı. İçeride 'terörizm' aldatmacasıyla yaptıkları katliamları Buca, Ümraniye, Diyarbakır, Ulucanlar ve Burdur örnekleri anlatıldı. Dışarıda da yazan, düşünen, devlete karşı en ufak muhalif bir içerik taşıyan kişilere, eylemlere saldırdığı, işkence ve katliamla bastırdığı örneklerle anlatıldı. F tiplerine dönülerek...)*

Şunu anlamalısınız, bu hücre hapishaneler biz devrimcileri teslim almak için inşa edilmiştir. Devlet adli blokları ve koğuşları, içinde bulundukları kötü koşulları, kalabalık oluşlarını ve zaman zaman da çete ve mafya olaylarını bahane ederek hücrelerin biz devrimciler için yapıldığı gerçeğini örtmeye çalışıyor. Biz devrimci insanlarız, düşüncelerimizi koruyacak, yaşatacak ortam istemek hakkımızdır.

Direnış içerisindeyiz, ölüm orucu eylemimizi ve taleplerimizi anlamak Türkiye gerçeğini anlamakla mümkündür. Heyet de belki bunları biliyordur ama bizzat yaşayanlar bizleriz. Bizler gibi hissedemezler. Bu ülkede biz yaşıyoruz. *(Siyasi iktidarın sisteme muhalif olan herkese*

yönelik uygulamaları anlatıldıktan sonra, aslında daha çok örneğin sıralanabileceği ama buna gerek olmadığı, hapishanelerde yaşananların ve bundan sonra yaşanacakların yeterli olduğu anlatıldı.)

Hapishanelerde hiçbir hak ve özgürlüğümüz yok, bunlar kurala bağlanmadı. Şu anda sahip olduklarımızı da can bedeli kazandık. F tipleri yalnızlaştırma ve tecrit ederek teslim alma hedeflidir. Can güvenliğimizi ancak bir arada yaşadığımızda sağlayabiliriz, birarada yaşıyor, düşünüyor, tartışıyoruz, bizler devrimci insanlarız ve koğuş sistemini de bu yüzden savunuyoruz. Koğuşlardayken, bizleri 4-5 saatte katledebil enler tecrit koşullarında bunu çok daha hızlı yapabileceklerdir.

Avrupalılar'ın birey yaşamını daha fazla önemseydiğini biliyoruz, ama burası Türkiye... Buradan çıkıp hükümetle görüşecektir delegasyonunuz, hükümet sizi yönlendirmeye, birey özgürlüğü gibi yalanlarla iknaya çalışacaktır ve daha sonra sizlerin söyleyeceğiniz sözleri referans olarak da gösterecektir. Katillerimizin ortağı olmayın. Demokrasiden, adaletten, insan hak ve özgürlüklerinden yanaysanız böyle davranmalısınız. Geleneklerimizi, dayanışma kültürümüzü anlamaya çalışın. Adaletin, demokrasinin olmadığı bu ülkede kimse, "can güvenliği sorunu yoktur" diyemez. Birarada oluşumuz direnme dinamiğimizdir, saldırıları en aza indirmenin de yoludur. Taleplerimizi sizlere aktaracağız. Bunlar demokratik taleplerdir ve ülkemizde geniş bir kesimin dünden bugüne dile getirdiği ve kavgasını verdiği taleplerdir.

Şu anda F tiplerine karşı geniş bir tepki var. Ama devlet bunun kararını MGK'da aldı. Geline aşamada da tepkilerimizin içeride ve dışarıda dikkate alınmaması sonucu ölüm orucuna başladık. Ölüm orucu taleplerimiz demokratik taleplerdir. Sadece F tipleri değildir mesele ve dolayısıyla bunların kabulü asgari düzeyde de olsa demokratik adımların atılması demektir.

(Ardından tek tek talepler ayrıntılandırıldı)

(Delegeler, "Bunlar çok önemli" deyip detaylarıyla notlarını aldılar. Ayrıca yazılı olarak kendilerine verildi.)

(F tipleriyle amaçlanan, TMY, üçlü protokol, DGM'ler, sağlık sorunları, katliam ve işkencecilerin yargılanması anlatıldı. Gerekçeleri ve nedenleri somut örneklerle dayanılarak anlatıldı. Sormak istedikleri varsa cevaplanabileceği söylendi.)

Siz F tipi konusunda ne düşünüyorsunuz.

Slyvia: ... Açıklamalardan tatmin olduk. Açık ve aydınlatıcı bulduk. Tarafsız bir kurum olarak önce anlamaya çalışıyoruz. Düşünecek ve anladıklarımız doğrultusunda bir görüş oluşturacağız.

Temsil ettiğimiz kurumun niteliği gereği gerçekleri biliyoruz. Genel prensiple-rimiz açısından biz buraya taraf olmak için gelmedik. Genel prensibimiz; insan-ların hakları vardır ve biz bunlara sahip çıkmak için varız.

Tutuklu temsilcisi: Ölüm orucu içindeyiz, belki yakında ölümler olacak, bu delegasyonun söyleyeceklerinin referans olacağını hiçbir zaman unutmamanız gerektiği için bunları anlatıyoruz. Sizleri ve görüşlerinizi devlet kendi lehine kamuoyu oluşturmak için kullanacaktır. Bunun aracı olmayın. Yeni deneylerin yaşanmasına gerek yoktur, Türkiye ve hapishaneleri gerçeği ortadadır.

Trevor:... Sizi temin etmek istiyorum, bizim için taraf olmak söz konusu değildir. Açıkça görüşlerinizi anlattınız, dinledik. F tipi konusunda gezdikten sonra düşüncelerimizi ifade edelim. Ama bakanla konuşurken biz; Türkiye cezaevi sisteminde izolasyon, yalıtma fikrine karşı olduğumuzu belirttik. Biz şimdi dinlemek, görüş oluşturmak istiyoruz ve söyleyeceklerimizin devlet tarafından mani-pülasyon malzemesi olarak kullanılabile-ceğinin de farkındayız.

Tutuklu temsilcisi: F tipi için devlet "çağdaş", "Avrupa standartlarında" diyor. Biçimden ziyade uygulamalara bakılmalıdır. (Treadman anlatıldı.) Bununla kaste-

dilen "teslim olun, pişman olun" demektir. (Gelişmeler ve geline aşama anlatılıp, bakanlığın "Tartışalım" dediği, zamana yaymak istediği, ertelemenin hiçbir anlamı olmadığı, belirsizliklerin hakim olduğu söylendi.) Temel nokta, hücre mi-koğuş mudur. Bu noktada biz hücre duvarlarının yıkılarak yapılacak bir düzenlemeden yanayız. Koğuşlar arası sportif, sosyal ve kültürel ilişkiler de olmalıdır.

(Bu noktada, araya girip "kastedilen, aynı koğuş içinde mi, yoksa koğuşlar arası mı" diye sordu delegasyon.) Elbette koğuşlar arasında. Talepleri de bitirdikten sonra delegasyonunuz bu taleplerin aşama geçmesi sürecini denetlemelidir.

Av. Behiç AŞÇI: Pratik en iyi öğreticidir. (Buca, Ümraniye ve en son Ulucanlar üzerinde durdu. Ulucanlar'ı, katliamın nasıl yapıldığını, devletin katliamın ardından katliamına nasıl gerekçeler yarattığını, mağdurların yargılandığını, katillerin serbest dolaştığını anlattı.)

Heyet: Ulucanları ve yaşananları detaylarıyla biliyoruz. Bu konuda müdahalelerimiz de oldu. Yaşanan son olaylarla ilgili kafamız açık.

(Bakanın son söylediği "mimari-hukuki düzenleme" üzerinde duruldu. Anlatıldı.)

Tutuklu temsilcisi: Bir kurul oluşturulsun ve bu bağımsız olsun. Baro, tabipler, mimarlar, aileler, avukatlarımız, sanatçı ve aydınlar vd. Hepsi biraraya gelsin ve öncelikle bizimle görüşsünler, bizler de bu çalışma içinde bizzat yerimizi alalım.

Heyet: Böyle bir sorunda temsilcileri "biraraya getirmek ve sorunu çözmek fevkalade ilginç.

Önerilerinizi not ettik, algıladık... Kurul geniş tabanlı olmalı elbette. Siz de katılmalısınız sorunun bir tarafı olarak buna da katılıyoruz. Bu istişare süreç hemen başlamalı. Ne kadar sürer?

Tutuklu temsilcisi: Ölüm orucunun 53. günündeyiz. İlk 100 kişi ölüm sınırında. Zaman çok önemli. Hızlı olunmalı.

Bize somut güvenceler verildiği durumda ona göre davranacağız. Devlet bu irade-den çıkacak karara saygılı olduğunu kabul ve beyan ederse, sonucuna uyacağını garanti ederse ek olarak hücre-tecrit politikasından vazgeçtiğini söylerse bu çalışma zamana da bırakılabilir. Netleşme sağlamalıyız, belirsiz hiçbir şey kalmamalı. Kurulun görevi işkence görüp görmeyeceğimizi denetlemek olmayacaktır. Görevleri yeni düzenlemenin nasıl yapılacağına karar vermek, proje oluşturmaktır. Yani yeni düzenlemeyi devlet yalnız başına yapmamalıdır. Zamanla yarıştığımızı unutmamalıyız. "Erteleme" "bırakın, biz de görüş alalım" gibi oyalamaların anlamı yok.

Heyet: En son açıklamalarınız için te-şekkür ederiz. Özümsemek, üzerinde düşünmek istiyoruz. İtirazınız yoksa yeni-den geleceğiz.

Tutuklu temsilcisi: Örgüt baskısıyla ölüm orucu yaptırılıyor deniliyor, zaman ayırabilirseniz ölüm orucu yapan arkadaşlarımızla görüşün, konuşun. (Başka bir koğuşa geçip direniştekilerle konuştular. Bayan ölüm orucu savaşçıları da oradaydılar. Hepsi ile selamlaşıp, neden geldiklerini, amaçlarını anlattılar. Direnişçiler ie neden ölüm orucu yaptıklarını, örgüt baskısı söyleminin devletin bilinçli yalanı olduğunu anlattılar.)

(En son yeniden, tepkilerle hükümetin attığı geri adımların olduğu ama belirsizliklerle dolu olduğu. Somut adımlar, somut çözümler istendiği söylendi ve görüşme bitti....)

BAKANLIĞIN
YETKİLENDİRDİĞİ TTB
TEMSİLCİSİ VE MEHMET
BEKAROĞLU İLE YAPILAN
GÖRÜŞME

12 Aralık 2000. Saat 16:20

Adalet Bakanı'nın bizzat yetkilendirdiği Tabipler Birliğinden Metin Bakkala

ve FP'li milletvekili Mehmet Bekaroğlu görüşmeye geldi. Görüşmeye tutuklular adına Ercan Kartal, Şadi Özbolat ve Aydın Hanbayat katıldı.

Tutuklular, önce Avrupa Komitesi ile gündüz yapılan görüşmeyi özetleyerek anlattılar... Daha sonra, "bağımsızlığına güven duyacakları bir heyetin oluşturulması" önerilerini anlattılar.

Metin BAKKALCI: Bakan benimle ve Bekaroğlu ile bizzat görüşmek istediğini-zi söyledi doğru mu?

Tutuklu temsilcisi: Doğru ama eksik, oluşturulacak heyete dair bazı isimleri telaffuz ettik, ama isimler elbette asıl olarak kurumların kendileri tarafından belirlenebilir... "Erteleyelim" ya da "tartışıl-sın" tavrı, oyalamacadır, somut değildir, belirsizliğe tahammülümüz yoktur. Bu nedenle kurumlar biraraya gelmeli ve önce bizimle görüşmelidir, daha sonra ortaklaşa görüş oluşturulacaktır ve bir proje halinde protokole bağlanacaktır.

"Mekan"lar nasıl olacak meselesinde, adı "koğuş" olmuş ya da olmamış, önemli olanın, mekan meselesinde nasıl bir düzenlemede netleşileceği sorundur. Tüm bunlar garantiye alınır ve güvence oluşturulursa ve bu protokol devlete onaylatılır, basına açıklanırsa, ancak bu durumda zamana yayılan bir tartışma anlaşılır olabilir. Yapılacak bu protokolün kurumları da bağlayıcı niteliği olur, onların tanıklığında ve ortaklaşa altına imza atılan protokolün daha sonra takipçisi de olurlar. Bu koşulda kurumlar "devletin verdiği sözlerin bizler takipçisi olacağız" derse ve protokol devlete kabul ettirilirse direnişi bitirebiliriz.

Metin BAKKALCI: Sizler için bu kurumlar arasında olmazsa olmaz olanları hangisi? (Tutuklu temsilcileri, düşündükleri kurumları ve isimlen yeniden söylediler) Bir araya gelinip fikir birliği sağlanır ve kamuoyuna açıklamayla duyurulur.

Mehmet BEKAROĞLU: (Bakanlığın ve tutukluların ne dediğini yeniden özetleyerek...) Bu durumda, siz güvenlik endişenizi dile getiriyorsunuz, ayrıca toplum-

sal varlığımızı ve siyasi kimliğimizi devam ettirmemiz için bir arada olmalıyız diyorsunuz. Kurumlar bir araya gelir ve bu işin takipçisi olacağız derler ve son güvenceyi bakanlık verirse "tamam" diyorsunuz... Olmaz ama peki bu kurumlar "hücreler, F tipi iyidir" derse ne olacak?

Tutuklu temsilcisi: Bu kurumlar bizim hücrelerde kalıp kalmayacağımıza karar verecek durumda değiller, onların sorumluluğu mimari ve hukuki düzenlemeleri somut hale getirmek ve bunun kefil ve takipçisi olmaktır. Eğer yerine getirilmezse yeniden direnişe başlayacağımı-zı da açıklarız.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanlık şu kadar genişlemez derse ne olur?

Tutuklu temsilcisi: "Mutabakat" isteniyorsa bu kurul ve onun belirleyeceği görüş kabul edilmelidir. Mutabakatın gereği yerine getirilmeden nakil yapılmayacak garantisi de verilmeli. Bu talepler sadece bizlerin talepleri değildir, burada ortaklaşıldığı noktadan itibaren birlikte savunulması gereken talepler durumdadır. Ancak oluşturulacak heyette Barolar Birliği Başkanı gibi isimleri kabul etmeyiz, Eralp Özgen gibi isimler olmaz. Yücel Sayman olabilir.

Metin BAKKALCI: Somutlama ve güvence altına almak çok önemli. Cumartesi günü bakanın yaptığı açıklamada Türkiye'de ilk defa iktidar, toplumsal muhalefeti dikkate alarak buna karşı geri adım atıyoruz diyor. Açıklama bence önemli ama, yine de kritik bir noktadayız. Yönetim olarak iki gündür tartışıyoruz, bu meselenin kefilî olmak bizim için hayati önemdedir, hatta bunu deftere kayıt edip, tabiplerde yönetim değişse bile bağlayıcı kılmak istiyoruz. Bu toplumsal bir tanıklıktır ve bunu önemsiyoruz. Ama bu kefaletin gereklerini yapmak için bakanlığın 1-3 kişi sınırını aşması gerek. Daha siz ölüm orucuna başlamadan biz raporlarımızda, sosyal izolasyonun minimum alt sınırı 10-15 kişidir diye açıklamıştık...

Hafta sonu bakanlıkta Mimarlar Odası, Tabipler Birliği, Türkiye Barolar Birliği biraraya getirildi. Daha kimler olsun tar-

tışmasında işçi konfederasyonları da olsun diyenler oldu. Sayın Bekaroğlu, Türk-İş vb. kesinlikle olmasın diye itiraz ettiler. Toplantıya TBB adına Eralp Özgen değil, Barolar Birliği Sekreteri katıldı. ... TTB ve Mimarlar Odası'nın temsilcilerinin söylediğini kabul ettiler. Bugün de saat 14:00'da Füsün Sayek, Mimarlar Odası ve TBB Bakanlık'ta biraraya geldiler...

Mehmet BEKAROĞLU: Oluşturulacak heyetten zaten F tipi çıkmaz. Ama dikkat ederseniz bazı yayınlar (*Hürriyet gibi*) bu işi kaşıyor, gerginlik yaratmaya çalışıyor. Ama bence mutabakattan iyi bir sonuç çıkacak...

Tutuklu temsilcisi: Devlet ileri gideceğim diyorsa, Türkiye ileri gitmek istiyorsa taleplerimiz asgari demokratik adımların atılmasından başka bir şey değildir. Katılımcılık sağlanacak, demokratik adımlar atılacaksa kırılması gereken irade, devletin iradesidir.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanın açıklamasından sonra şunu mu diyorsunuz şimdi; "madem mutabakata varalım diyorsunuz, işte, heyeti oluştur ve mutabakata var"... Liderler zirvesinde parti başkanlarına yanlış yaptıklarını söyledim, "ideolojik diyorsunuz, Stalinist diyorsunuz ama, siz de '80'lerden kalma bir projeye trilyonlar harcıyorsunuz" dedim.

Metin BAKKALCI: Dışarıda, sizin şunlar gelsin şunlar gelmesin dediğiniz söyleniyor, mesela Yücel Sayman. Bir sürü yanlış bilgi yansıtılıyor.

Tutuklu temsilcisi: Yok, bu doğru değil. Ayrıca daha önce konuştuklarımız için başa dönülmesin, başkaca heyete ya da heyetlere gerek yoktur. Mimarlar Odası çünkü -bakanlıkta yapılan toplantıda- bir proje sunmuş, duvarların yıkılarak yapılacak bir mimari düzenlemenin mümkün olduğunu belirtiyor. Bakan söz veriyor, belki açıklama yapıyor, adım atmış görünüyor... ama belirsizlik var. Muğlaktır, dolayısıyla bu sözler belli kurumlar aracılığıyla garanti altına alınmalı.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakana bunu ileteceğiz, tutukluların ifade ettiği kurum

ve isimler şunlar şunlardır diyeceğiz, taleplerini bu heyetle görüşmek ve mutabakata varmak istiyorlar diyeceğiz.

Tutuklu temsilcisi: Tamam. Heyete dayatma yapılacak kaygısını da gidermeliyiz. Tartışılacak, görüşler sunulacak ve ortaklaşma sağlanacaktır. "En az 20" diye de konuşmaya oturmayaabiliriz. F tipine **ilişkin ortak** bir formül bulmaktır önemli olan. Diğer talepler için de (TMY, DGM, üçlü protokol vd.) ne olması gerektiği konusunda ortaklaşılır ve bakanlığa sunulur Talepler kabul ettirilirse, hayata geçirilmesi zamana da yayılabilir.

Metin BAKKALCI: Önce kamuoyuna biz açıklama mı yapalım çıktığımızda, yoksa önce bakanlığa mı bildirelim, **sizce hangisi** uygun? Bence açıklamayı önce yapmamızda yarar var.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanla anlaşmada da bunun etkisi olacaktır. Somut ve güvenilir hale böyle getirilmiş **olur**. Hem meşru olacak hem de zemini biz oluşturmuş olacağız.

Metin BAKKALCI: İki şık var; Kötümser olunursa, bakan bu bağlayıcı olur diye reddetti diyelim, ama o zaman da sizlerin haklılığı ortaya çıkar, kabul edilirse sorunu aşmış olacağız.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanlığın bürokrasisi de F tipi konusunda şüphe içinde sanıyorum, ANAP'lı Yılmaz Sağlam'ın -ki F tipinin en katı savunucusuydu- yaptığı açıklama da bunu gösteriyor. Yani toplumsal tepkiyi algılamış durumdalar. Açıklamanın net olması gerekir.

(Bu aşamada birlikte yapacakları açıklamanın detayları konuşuldu.)

Buna göre; dışarı çıktıklarında yapacakları açıklama şöyle oldu; "Ölüm orucunun 53.

gününde cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin talebi ve sayın Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'ün ricası ile Bayrampaşa Cezaevi'ne geldik. Adalet Bakanı sayın Türk'ün, 09 Aralık Cumartesi günündeki basın açıklaması ölüm orucu sebeplerinin çözümü konusunda kamuoyunda bir beklenti ya-

*ratmıştır. Bilindiği gibi, açıklamada F tipi cezaevlerine nakillerin ertelendiği, ilgili kuruluşlar ile bir toplumsal mutabakat sağlanıncaya kadar uygulamaya başlanmayacağı ifade edilmişti. Ölüm orucundakiler bu tutumu güvence altına alacak somut bir formülün oluşturulmasını istemektedirler. Bu sebeple F tipi cezaevlerinde makul sayıda insanın birlikte yaşayabileceği mimari ve **hukuki** yapılanmayı da içeren bir tartışmanın ilgili kurumlarla başlatılması **önem** arz etmektedir. Bu görüşleri bakana iletmeye Ankara'ya gidiyoruz."*

Heyeti oluşturacak isimler yeniden konuşuldu. Yücel Sayman, Metin Bakkalci, **Mimarlar Odası**'ndan bir kişi, TA-YAD'dan Tekin Tangün, Yargı-Sen'den Tekin Yıldız, Mehmet Bekaroğlu, sanatçı Suavi ya da Bilgesu Erenus, aydınlardan kendilerinin belirleyecekleri bir isim.

Mehmet BEKAROĞLU: Zaman kaybını önlemek için, heyetin F tipini teftişine gerek yok. Mimarlar Odası'nın hazırladığı teknik detaylar zaten var, onlar üzerinden tartışma yapılır.

Metin BAKKALCI: Heyet bu haliyle diyelim kabul edilmedi ne olacak?

Tutuklu temsilcisi: O zaman çözümü tıkamışlar demektir. O zaman mimari yapıyı da değiştirmiyorsunuz, bizde tamamen F tiplerinin yıkılmasını istiyoruz, bu yapılmadığı sürece çözüm olmayacaktır, der ve görüşmeleri keseriz, taleplerimizin tamamı kabul edilinceye kadar sürdürürüz. Çözüm noktasında önümüz tıkanır sa, bakar değerlendiririz. Heyeti kabul etmesi zaten taleplerimizden birini kabul etmektir.

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanlık, **hastatutukluların** listesinin çıkarılıp, savcılıklara gönderildiğini belirtiyor, işkence olayları konusunda bakanlık tutumunu devam ettireceğini söylüyor, Ulucanlar'daki, Burdur'daki sorumluların yargılanması konusunda yaptıkları suç duyurularının savcılar önünde olduğunu, bunun hızlandırılacağını, üçlü protokolün **bakanlığın** zaten **gündeminde oldu-**

ğunu, TMY 8 ve 17. maddeler konusunda da hazırlık yapıldığını, TMY 17. Madde-
nin tümünden kaldırılacağını söyledi. Bun-
lar Adalet Bakanı tarafından belirtildi.

(Mehmet Bekaroğlu' dışarıda milletve-
killeri Kamer Genç, Miraç Akdoğan ve Tu-
nay Dikmen'in olduğunu belirtti)

MECLİS İNSAN HAKLARI **ALT KOMİSYONU İLE** **YAPILAN GÖRÜŞME**

12 Aralık 2000. Saat: 20:00

(Metin Bakkala ve Mehmet Bekaroğlu
ile görüşme devam ederken, Ara verildiği
sırada saat 20:00'de MECLİS HEYETİ gel-
di. Kamer Genç, **Tunay Dikmen**, ANAP'lı
Alt Komisyon Üyesi Miraç Akdoğan'dan
oluşuyordu heyet. Onlarla Ercan Kartal,
Şadi Özbolat ve Aydın Hanbayat görüştü.)

Kamer GENÇ: Bakanla dün görüştük.
Bakan "duvarlar yıkılabilir, havalandırma
duvarları kaldırılırsa 100 metrekarelik ha-
valandırma olur. Müşterek alanlarda bel-
ki 100 kişi biraraya gelebilecek düzenle-
me yapılır, zaten halihazırda da uygulan-
mayan bir proje" dedi.

Tutuklu temsilcisi: Taleplerimize ba-
kanın somut cevabı var mı?

Kamer GENÇ: Karşınızda devlet var,
ayrıca bakan da iyi niyetli bir insandır.
Eğer bakan söz verdiği halde bir-iki se-
neye kadar F tipine geçerse o zaman ben de
sizinle ölüm orucu yapacağım. Bakan,
"iki tane üçer kişilik hücrenin duvarlarını
yıkarak altı kişilik yapabiliriz" dedi

Tutuklu temsilcisi: Niye iki üç kişilik
birleşebiliyor da, üç tanesi birleşemiyor?
Niye sınır koyuyor, tartışma yaptıracağım
diyor ama, daha şimdiden tartışmayı ipo-
tek altına alıyor. Bakanın kafasında böyle
kesin şeyler varsa o zaman heyet nedir,
heyetten ne görüşü alınacak, mutabakat
nasıl sağlanacak?

(Kamer Genç ve Miraç Akdoğan "yani
bakan tartışmaya açık" demek istiyoruz

dediler.)

(Metin Bakkala ve Bekaroğlu, "tartış-
maya açıyoruz diyorsa, bakan sınır koy-
mamalıdır" dediler.)

Tutuklu temsilcisi: Şunu tam anlaya-
lım; eğer en az altı diyor ve üstü de tartı-
şılabilir diyorsa bunu netleştirin o za-
man.

Metin BAKKALCI: MİMARLAR ODA-
SI'nın çalışmasını gördü. F tipi bloklar-
dan oluşuyor ve bu bloklarda yapılacak
düzenlemelerle bazı bloklarda 12, bazı
bloklarda 18, bazı bloklarda da 24 kişilik
"mekanlar" oluşturulabilir.

Tutuklu temsilcisi: (Kamer Genç ve
Meclis Heyetine hitaben) Gidin ve net so-
nuç getirin.

Saat 20:45'te görüşme sona erdi.

(Meclis Heyeti gittikten sonra Ferzan
Çitici görüşmek istedi. Şadi Özbolat ve
Aydın Hanbayat görüştüler. Çitici geliş-
meleri öğrenmek istedi. Yeni bir gelişme
olmadığı, bakanın hem tartışalım dediği
hem de koğuş sistemine kesin dönüşmeye-
cek dediği, bu söylemden kesin olarak
vazgeçmeleri gerektiği söylendi. Koğuş sis-
temi olmayacak demenin, hücre uygula-
ması sürece anlamına geleceği söylendi.
Bunun çözümsüzlük olduğu, bakanın
Mimarlar Odasının ve diğer kurum tem-
silcilerinin projelerini alıp bakması ve ce-
vap vermesi, bu projelerde 12,18 ve 24 ki-
şilik koğuşlar olacağını yazılı olduğu,
bunlara dayanarak yeni düzenlemenin
yapılması söylendi.

Ferzan Çitici, ileteceğini söyledi. Bu-
nun yanında Çitici mevcut direnişteki bi-
rinci ve ikinci ekip ölüm oruçcularını he-
men Adli Tıp'a sevk ederek rapor alıp çı-
karalım dedi. Direnişi bitirmek için böyle
şeyler düşünerek önermelerinin yararsız
olduğu söylendi. Çitici, '96 için ise tümü-
nün ADLİ TIP raporları ile birlikte bırakı-
lacağı, ADLİ TIP'ı ayarlayacaklarını söy-
ledi. Ferzan Çitici, bakanla görüşeceğini
söyledi. Görüşme bu şekilde bitti.)

İSTANBUL CUMHURİYET
BASSAVCISI FERZAN ÇİTİCİ
VE İSTANBUL BAROSU
BAŞKANI YÜCEL SAYMAN
İLE YAPILAN GÖRÜŞME

2 Aralık 2000

Yücel Sayman'a Mehmet Bekaroğlu ile yapılan görüşme anlatıldı. Kendisinin de oluşturulması düşünülen komisyon içinde önerildiği söylendi. Mehmet Bekaroğlu'nun bakanla görüşeceği söylendi. Yücel Sayman telefonla Bekaroğlu'nu aradı. Bekaroğlu, bakanla görüştüğünü, bakanın sadece dört kurum ve kişiyi kabul ettiğini, bunların TTB adına Metin Bakkalcı, Mimarlar Odası adına bir kişi, Türkiye Barolar Birliğinden Eralp Özgen'in sekreteri Özdemir..... ve Mehmet Bekaroğlu. Tutuklular, diğer kurumların, aydın sanatçıların TAYAD ve avukatlarının kesinlikle olması gerektiğini, Barolar Birliği'nin kendilerini temsil edemeyeceğini, Yücel Sayman'ın olması gerektiğini söylediler.

Ferzan Çitici bakanla görüşti. Bakan TBB'den başka bir kişinin olabileceğini ancak Barolar Birliği varken başka baronun olamayacağını söylediğini belirtti.

Yücel Sayman, bu itirazın mantıksız olduğunu, Barolar Birliğinin baroların üst kuruluşu olmadığını, baroları bağlayıcı bir kurum olmadığını söyledi.

Tutuklular, komisyonu bakanın belirleyemeyeceğini, kendilerinin söylediği isimleri onaylamak durumunda olduğunu hakem oluşturulmadığını, oluşturulan kurumun tutuklulara güvence verecek bir kurum olduğunu, bakanın iradesini teslim edeceği bir kurum oluşturulmadığını, onun söylediği isimlerle olamayacağını söyledi. Görüşme bu şekilde bitti.)

BAKANLIĞIN YETKİLENDİRDİĞİ
TTB TEMSİLCİSİ VE MEHMET
BEKAROĞLU İLE GÖRÜŞME

13 Aralık 2000. Saat 16:00

(Ankara'da Kızılay'da tutuklu ailelerine saldırılması sonrasında yapılan görüşme.)

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanla görüştük, Ankara'da gözaltında olanlar hakim karşısına çıkarıldılar, 56 kişi hakim karşısına çıkarıldı, ama 7 kişi de Terörle Mücadele Şubesi'nde...

Tutuklu temsilcisi: Bu bizim söylediklerimizle ilgili değil. Zaten normal bir prosedür işletiyorlar. Hakim karşısına çıkarmalarının bir özelliği yok, tabii çıkarmaklar zaten. Polisler için soruşturma açılmış olmasının da bizim talebimizle bir alakası yok; bizler için önemli olan, saldırılara son verilmesi, son verileceğinin açıklanması ve bu gösteri nedeniyle içeride tutulanların serbest bırakılmasının sağlanmasıdır.

Mehmet BEKAROĞLU: Sayın bakan "şundan dolayı açıklama yaptık diyemem" diyor, akşam zaten liderler zirvesinin yapılacağını zirve sonrasında sağduyu çağrısı yapılabileceğini belirtti.

Tutuklu temsilcisi: Burada sorunu çözmeye çalışıyoruz. Biz de çalışıyoruz deniliyor. Ama öte yandan normal, barışçı kitle gösterilerine vahşice saldırıyorlar. Çözümde yana olan böyle mi yapar? Samimi değil, adım atılmıyor. Tamamen yasadışı biçimde saldırıya maruz bırakılan ve keyfi gözaltına alınan aileler serbest bırakılmalı.

(Tutuklular, orada -Ankara Kızılay'da ve diğer yerlerde- saldırıya uğrayan insanların kendilerini desteklemek için bir şeyler yaptıklarını, onlara karşı kendilerinin sorumluluk duyduğunu, böyle saldırılar olurken, görüşmeleri sürdürmenin bir anlamı olmadığını... belirterek, kendi aralarında görüşmek üzere, içeriye geçtiler...)

Tutuklular değerlendirmelerini yapıp, döndükten sonra, heyetten, kamuoyuna, "Tutukluların şu an için talepleri var ve biz şu ana kadar bu nedenle herhangi bir görüşme yapmış değiliz. Gözaltılar bırakılıncaya kadar görüşmeleri sürdürmek istemiyorlar." şeklinde bir açıklama yapmalarını istediler.

Bunun üzerine, önce Mehmet Bekaroğlu, ardından da Metin Bakkala bakanla görüştiler. Saat 16:30'da bakanla görüşmeyi tamamlayıp döndüler. Bakanla görüşmeleri sonucu hakime gerek kalmadan gözaltındakilerin serbest bırakılacağını belirttiler... Yalnız Terörle Mücadele'ye götürülenlerden altısından üçünün aranır durumda olduklarını, yardım yataklık suçuyla gıyabileri olduğunu söylediler.

Tutuklular bunun üzerine, heyetten "Gözaltılar ve saldırılar nedeniyle biz içeriye girdikten sonra şöyle gelişmeler oldu" şeklinde bu gelişmeleri açıklamalarını, bu sağlandıktan sonra görüşmelerin süreceğini belirttiler.

Heyetin gözaltıların bırakılmasının ardından yeniden gelip, görüşmelere devam edilmesi konuşularak, görüşme sona erdi.)

Bakanlık, GARANTÖR heyet olarak BAROLAR BİRLİĞİ, TMMOB, TTB ve FP'li Bekaroğlu'nu kabul ederek, bu heyetin İTİRAZ ETTİĞİ hiçbir uygulamayı yaşama geçirmeyeceğini taahhüt etti.

Bu heyetin söylediklerini uygulama konusunda tam garanti vermiyor... bu yan belirsiz bırakılıyor.

Tutukluların GARANTÖR HEYETİNDE olsun diye talep ettiği İstanbul Barosu (Yücel Sayman), TAYAD temsilcisi, tutukluların avukatlarının temsilcisi, aydın ve sanatçılardan bir temsilciyi, KABUL ETMİYOR.

İtiraz gerekçesi "biz bakanlık olarak bu heyete irademizi teslim edeceğiz, sizin önerdiğiniz kurumların ise tüzel kişilikleri yok" şeklinde oluyor.

(Yani sonuç olarak; Barolar Birliği tutuklular istemediği için bu heyetten çıkarılıyor, ama tutukluların istedikleri alınmıyor. Bunun yerine bakanlık TMMOB, TTB ve Bekaroğlu'na diyor ki, siz bizi bağlamayacak ama kendinizi bağlayacak kurumlarla birlikte tutuklularla görüşebilirsiniz ama bizimle olan resmi görüşmelere sadece TMMOB, TTB ve Bekaroğlu gelir...

Yani kısaca; bakanlığın önerisine göre TMMOB, TTB ve Bekaroğlu resmi garantör heyeti oluyor.)

BAKANLIĞIN **YETKİLENDİRDİĞİ TTB VE** **MEHMET BEKAROĞLU İLE** **YAPILAN GÖRÜŞME**

13 Aralık 2000

Heyet ve tutuklular görüşmelere devam ediyor:

Tutuklu temsilcisi: Konuyu gözden geçirip bir karara vardık. Yargı-Sen olmayabilir, heyette yer alacak aile örgütlenmemiz de teke indirilebilir, ama, bakanın bağlayıcı olarak kabul ettiği üç kuruma ek olarak TAYAD'ın da bakanla yapılacak görüşmelerde yer almasını istiyoruz. Bakanın tüzel kişilik ve kendisini bağlama meselesine ilişkin söyleyeceğimiz şu; mesele, bakanın kendini hangi kurumlara bağlayacağı meselesi değil, biz bakanla bizim adımıza yapılacak görüşmelerde özellikle TAYAD ve İstanbul Barosu'nun da olmasını istiyoruz. Mesele devletin TAYAD'a yönelik özel yaklaşımıdır, bizim ise bunu kabul etmemiz sözkonusu değildir. Yasal bir kurum öneriyoruz nihayetinde. Hapishane konusunda tutuklu yakınlarından daha meşru ve doğal bir muhatap olabilir mi? Doğaldır ki, bizi en iyi ailelerimiz temsil edebilir...

(Sonuç olarak değişik formüller üzerinde tartışıldı.

Bu biçim kabul edilirse, ortaya şöyle bir işleyiş çıkacaktı: Bakanla yapılan görüşmeleri TMMOB, TTB, Mehmet Bekaroğlu, Yücel Sayman ve TAYAD yapacak. Bakanın kendisini "bu kurumların iradesi dışında bir şey yapmayacağım" diyerek bağlayacağı kurumlar TMMOB, TTB ve Mehmet Bekaroğlu olacak. Bu üçü ise kendi iradelerini ek olarak TAYAD, Yücel Sayman, aydın-sanatçılardan bir kişi, tutukluların avukatlar temsilcisine bağlayacak. Yani üçü, bu kurumların ortak ka-

rarı dışında hareket etmeyecek.)

Heyet, bakanlıkla bu konuyu görüşmek üzere ayrıldı.

Bekaroğlu, bakanla bu konuyu görüşmenin sonuçlarını tutuklulara aktardı:

Buna göre: Bakanla görüşmeye Garantör Heyet olarak TTB, TMMOB, BEKAROĞLU, TAYAD, YÜCEL SAYMAN katılacak. Ancak bakan iradesini bağlayıcı kurumlar olarak TTB, TMMOB, BEKAROĞLU'nu görecektir. "İradesini bağlama"nın özü ise şöyle: Bakanlık bu üç kurumun itiraz edeceği hiçbir şeyi YAPMAYACAK.

Bu heyet tutuklular ile görüşürken yanına tutukluların avukatını, aydın-sanatçılar adına bir kişiyi alacak. (Aydın sanatçılar adına daha sonra Oral Çalışlar ismi üzerinde hemfikir olundu.)

MEHMET BEKAROĞLU, YÜCEL SAYMAN, METİN BAKKALCI, ORAL ÇALIŞLAR, KAYA GÜVENÇ, NAİME KARA, BEHİÇ AŞÇI İLE YAPILAN GÖRÜŞME

14 Aralık 2000. Saat: 00:50

Görüşmeye FP Milletvekili Mehmet Bekaroğlu, İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman, Türk Tabipler Birliği'nden Metin Bakkalcı, Gazeteci Oral Çalışlar, TMMOB'dan Kaya Güvenç, TAYAD adına Naime Kara, tutuklu avukatlarından Behiç Aşçı ve tutuklu temsilcileri katıldılar.

(Tutuklular görüşmeye, komisyonun oluşturulma sürecini özetleyerek başladılar; Bu komisyonun tutukluların talebi üzerine oluşturulmuş ve tutukluların taleplerini tartışıp hemfikir olduktan sonra bu talepleri bakanlıkla tutuklular adına görüşecek bir fonksiyonunun olacağı; bakanlık nezdinde Mehmet Bekaroğlu, TTB ve TMMOB temsilcilerinin resmi olarak bakanlığın "bunların görüşlerini aşmayacağı" kurumlar olacağı, bunun ya-

nında bakanlıkla görüşmeleri tutuklular adına bu kurumların yanında TAYAD temsilcisi ve İstanbul Barosu'nun yürüteceği, Oral Çalışlar ve Behiç Aşçı'nın ise tutuklularla yapılan görüşmelerde bu kurumlarla birlikte bulunacağı...

Bakanlığın kendi iradesini ilk üç kurumun onaylamadığı bir projeyi hayata geçirmeyeceğini söyleyerek bağladığını, bu üç kurumun ise iradesini burada bulunan tüm kurumlara ve tutuklulara bağlayarak, ortaklaşmayan konularda hiçbir kesimin kendi başına hareket etmeyeceği netleştirildi.)

Tutuklu temsilcisi: Şu anda yapmamız gereken, talepler üzerinde gelinen noktayı değerlendirerek tek tek ele alıp detaylandırmak ve son biçimini vererek bakanlıkla görüşüp onaylatmaktır, onaylandıktan sonra da direnişimiz bitirilecektir.

Talepleri biliyorsunuz; ancak ben yine de tekrar sıralayım. (Talepler tek tek tekrar okundu. Ve taleplerin tartışılmasına geçildi.

Birinci maddeye ilişkin, TMMOB'un F tipinin yapısını anlatması dinlendi.

Kaya GÜVENÇ: Buranın yapısına göre hapislinenin en dış ve diğer blokların dışındaki kısmında 59 tane tek kişilik hücre bulunmaktadır. Bunun yanında 18 adet ünite vardır ve bu ünitelerin her biri, ara güvenlik koridorları ve duvarları ile birbirinden ayrılıyor, her bir üniteye beşe on metre toplam elli metre karelik avlular bulunmaktadır. Beşe beşlik yirmi beş metrekarelik yanyana iki tane üç kişilik hücre, iki tane beş metreye on metrelik ayrı avlulara çıkıyor. Bu tarz toplam üç kişilik altı tane hücre vardır ve bunlardan ikisi sırt sırtıdır, diğer sırt sırta olan ikişerli hücrelerle aralarında ikişer tane avlu vardır.

Bunların birleştirilmesinin en mümkün biçimi, ikişer tane üçer kişilik olanların üst katlarının ortasındaki duvarın kaldırılarak altı kişilik hale getirilebilir, alt katların birleştirilmesi gereksizdir, ama birleştirilsin diye düşünülürse bir kapı

açılarak birleştirilebilir ve diğer sırt sırta olan üçer kişiliklerin de bu şekilde yapılması ile her bir ünite de 18 kişilik mekanlar olur, bunların aralarındaki havalandırma duvarları yıkılarak tümü de birbirine bağlanabilir, bu hücrelere giren tüm kapılar iptal edilerek, 18 kişilik mekanın tek bir giriş kapısı olabilir. Ancak bakanlık bunu böyle açıklamayabilir. Bunun yerine tecriti, izolasyonu ortadan kaldıracak bir mimari düzenleme yapılmasını kabul ediyoruz diyebilir. Siz buna tamam deyin, bunun somutlanmasını ise bize bırakın, eğer bizim dediklerimizi yapmazlarsa onları biz kamuoyu önünde pişman ederiz.

Tutuklu temsilcisi: Bunu şöyle tamamlayalım. Her ünitenin diğer ünite ile aralarındaki güvenlik duvarlarının kaldırılması gerekir.

Heyet üyeleri: Bunu gerekçelendirmek gerekir.

Tutuklu temsilcisi: (*Ümraniye katliamı örneğini anlatarak...*) Bu uygulamadan ve örnekten anlaşılacağı gibi, duvarlar daha rahat katliam yapabilmek, operasyon çekebilmek içindir.

Heyet üyeleri: Tamam, bu da projede b elirtilebilir.

Tutuklu temsilcisi: Bunlar daha sonra yapılacak çalışmaya bırakılmamalı. Bakanlıkla yapılacak görüşmede, bunun da belirtilerek onaylatılması gerekir. Değilse bunlar hep belirsiz kalır, daha sonra gerçekleştirileceğinin de hiçbir güvencesi, garantisi olmaz.

Heyet üyeleri: Bu işin sorumluluğu bizde olacak. Bakanlıkla şu aşamada F tiplerinin tecrit, izolasyon kaldırılacak biçimde, yeniden hukuki ve mimarı olarak düzenleneceği ve bu kurumların iradesi dışında bir şey olmayacağını netleştirdikten sonra ayrıntıları biz zaman içinde halledebiliriz.

Tutuklu temsilcisi: Biz de bu çerçeveden söz ediyoruz; hücrelerin yıkılması ile yapılacak düzenleme ve koridorlardaki güvenlik duvarlarının kaldırılması bakanlıkla bu nedenle görüşülmeli, bu bi-

çimler netleştirildikten sonra, ayrıntılar sonraya bırakılabilir.

Daha sonra üçlü protokol konusu tartışıldı.

Heyet üyeleri; üçlü protokole ilişkin 'SAVUNMA VE SAĞLIKLA İLGİLİ DÜZENLEMELER ULUSLARARASI STANDARTLARA UYGUN OLARAK DÜZENLENMESİ' şeklinde bir öneride bulundular.

Tutuklular, bunun yerine 'ÜÇLÜ PROTOKOL İPTAL EDİLEREK SAVUNMA VE SAĞLIKLA İLGİLİ DÜZENLEMELER ULUSLARARASI STANDARTLARA UYGUN OLARAK TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN TEDAVİ HAKLARINI GÜVENCE ALTINA ALACAK BİR DÜZENLEME YAPILACAKTIR' şeklinde yazılmasını istediler.

Bu noktada yine, heyetin işlevi üzerine bir tartışma yapıldı:

Heyet üyeleri: Kendilerinin bakanlık nezdinde bağlayıcılığının temel alınarak bir kısım talepleri genel ifadelerle bakanlığa kabul ettirdikten sonra ayrıntılarını sonra bakanlığa kendileri netleştirerek kabul ettirebileceklerini belirttiler.

Tutuklu temsilcileri: Bakanlıkla, tutukluların taleplerinin somutluğu üzerinden bir anlaşma yapılması gerektiğini, bunun süreç içinde gerçekleşecek bölümleri için elbette heyetin tutukluların haklarına garantör olacağını, özellikle belli temel noktalar, direnişin içinde bakanlıkla tartışılıp netleşmelidir. Heyetin görüş ve önerilerini dikkate alıyoruz, ancak sonuç olarak, tutukluların uygun görmediği noktalarda, bunun bakanlığa iletilip savunulması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu görüşme, sabah saat 08.00'e kadar sürdü. Hem mevcut gelişmeleri değerlendirmek, hem de katılanların dinlenebilmesi için görüşmelere saat 15.00'e kadar ara verildi.

14 Aralık 2000. Saat 15:00

Heyet Üyeleri: Bakana buradaki sonucu ilettik. Bakan, 18 kişi gibi bir sayı ya da

şu duvar yıkılır gibi şu anda söyleyecek bir şeyim yok, yarın bize sunulacak projede ortak mutabakat sağlanmadan adım atmayacağımızı yeniden söylüyorum diyor. **Ben** verdiğim sözün arkasındayım, dünyaya da bunu ilan ettim dedi.

Sizlerin, izolasyon, güvenlik ve tecrit kaygılarınızın olduğunu bakana detaylı olarak ilettik, proje safhasında neler teklif edeceğimizi de söyledik.

Tutuklu temsilcisi: Biz, netlik istiyoruz. Sözümün arkasındayım demek tek başına bir şey ifade etmez. Bakan değişirse, biz bir daha mı ölüm orucu yapacağız? Bakanın söylediği açık değil, hala belirsiz.

Bizim bu platforma güven duygumuzu yeniden ifade etmemize gerek yok, taleplerimizin hayatımızı ortaya koyduğumuz talepler olduğunu anlamak zorundasınız. Sizlerin de iradesine bağlıyoruz bunu. Geline aşamada bakanın taleplerimize net cevap vermesi bizim için şundan dolayı da önemli, biz burada sadece Ercan, Şadi ve Aydın olarak konuşmuyoruz. Binlerce insanın taleplerini konuşuyoruz, bu talepler için ölüme yatmış yüzlerce insan için konuşuyoruz. Bir şehit dahi vermeden direnişi bitirmemiz bizim için çok önemli. Şehitler pahasına ısrar ettiğimiz taleplerimizi anlamalısınız. Bakanın, "mimari düzenleme konusunda proje geldiği de önüme, ya onaylayacak ve buna uygun düzenleme yapacağım, ya da onaylamayacağım bir şeyse bu hapishaneleri açmayacağız" dediğini, oysa diyelim bakan açmadı ve yarın hükümet değişti, bu durumda buraların açılmayacağını garantisi olmadığını söyledik. 'Açmayacağım' lafına gerek yok, bakan net olarak desin ki "TMMOB'nin tartışarak önüme koyduğu projenin gereklerini yerine getireceğim". Gerekirse açmayacağım diyen bakan, bunu bu açıklıkla neden söylemiyor? Söz vermelidir, bu kesindir. Söz verir de, bunu kamuoyuna böyle açıklar açıklamaz ama, biz direnişimizi sonuçlandırırken açık bir biçimde kamuoyuna bu durumu açıklarız, bunu kabul etmelidir Bakanın çözüm niyeti varsa bunu ya-

par. Net mi? Mesele bu. "Mimarların yaptığı proje doğrultusunda düzenleme yapacağım" desin, bu kadar.

(Tutuklular ve heyet durumu değerlendirmek için görüşmelere bir süre ara verdiler.)

Saat 23.05'te yeniden heyetle tutuklu temsilcileri bir araya geldi.

Tutuklu temsilcisi: Anladığımız kadarıyla bakanla telefonla yapılan konuşmalarda sayı ve proje gibi meseleler aşılmadı, bu nedenle heyetin Ankara'ya giderek bakanla yüzyüze bir görüşme yapmasının daha yerinde olacağını düşünüyoruz. Projeyi bakanın önüne koyalım, temel noktalarını bakanla netleştirelim ve onaylansın, bunu açık ve net bir biçimde belirtsin. Biz de buna göre direnişi bitirelim ya da bitirmeyelim. Belirsizlik içeren hiçbir yaklaşımı kabul etmeyeceğimiz bilinmelidir.

Bir taraftan görüşmeler devam ediyor, diğer taraftan ise devletin saldırıları, tehditleri, sansür vb. de devam ettiriliyor. Tüm bunları yok sayamaz, görmezden gelemeyiz. Direnişimiz yüzlerce insanın canını ortaya koyduğu bir direniştir, binlerce tutuklunun yarını buna bağlı. Böyle **bir** direnişin, belirsizlik ifade eden bir sonla bitirilmesinin sorumluluğunu kabul edemeyiz. Devletin, iktidardakilerin gerçek niyetleri neyse, ona uygun net bir yaklaşım içerisinde olsunlar. Güven veren bir yaklaşım içinde değillerdir. Devlet eğer kendini bir taahhüt altına sokmayı kabul ediyorsa o zaman somut-net cevap vermelidir. Proje bakanın önüne konulsun, evet ya da hayır desin, biz de ona göre tavrımızı belirleyelim.

Sizden istediğimiz; direnişi pazarlık noktasında tıkayanın biz olmadığımızı anlamamız ve kamuoyuna anlatmanızdır; tüm kaygılarımızı talileştirerek hiçbir belirsizlik içermeyen bir sonuç elde etmek zorundayız. Bu noktada düşüncelerimizi ortaklaştıralım. Esas nokta bu olmalıdır ve bu, hemen yaşama geçirilebilir. Eğer bakanlık derse ki "şu anda projeler netleşmiş değildir, sonra bakıp yapacağız ya

da yapmayacağız", o zaman bu, direnişin süreceği anlamına gelir. Somut cevap ortaya koyarsa direniş biter. Ya da devletin kafasında ne varsa onu yaşama geçirebilirler. Geline aşamada, yüz yüze bakanla görüşülür, bizlerin ortaklaştığı proje bakanın önüne konulur, cevap alınır ve yarın yeniden biraraya geliriz ve sonuç neyse ona göre tavır alırız.

Mehmet BEKAROĞLU: Ben telefonla önce bakana durumu anlatayım "Gel görüşelim projeyi" derse gidelim ve netleştirelim. Ama "anlaşılmaz bir şey yok, benim için belirsizlik yok" derse çıkar bir açıklama yapar ve görüşmeyi bırakıyoruz, çekiliyoruz deriz.

Tutuklu temsilcisi: Eğer devletin farklı bir hesabı yoksa gelin Ankara'ya görüşelim der.

Yücel SAYMAN: Sizin belirsizlik dediğiniz noktada benim için belirsizlik yok. Eğer bakanlık önüne şimdiden bir proje konulup onay alınacaksa, o zaman bizim mutabakatımızın-irademizin bir anlamı yok. Ben bunu kurumuma açıklayamam.

Tutuklu temsilcisi: Eğer böyle düşünüyorsanız ve sizin için temel olan buyusa, ne yapacağınıza kendiniz karar verebilirsiniz, bizim için temel mesele, kimin iradesinin belirleyici olduğu meselesi değildir, temel olan, direnişin en iyi sonuç olarak bitirilmesidir.

(Bu aşamada heyet üyeleri, tutukluların dışında kendi aralarında bir değerlendirme yaparak, bakanlığa sonucu iletip, projeyle bakanlığa gitmeyi önerme kararı alarak, bakan kabul ederse, proje ile gidip görüşeceklerini, kabul etmezse çekileceklerini belirttiler...)

Sonuç olarak garantör heyetle görüşmeler, heyetin bakanlığı arayıp görüşmeye gelmek istediklerini belirtmeleri için gece 24.00 sıralarında kesilmiş oldu.

Daha sonra bilindiği gibi, Adalet Bakanı, heyetin görüşme önerisini reddetti ve görüşme süreci bakanlık tarafından bitirilmiş oldu.

Saat 00.30'da Mehmet Bekaroğlu ve

Yücel Sayman yeniden geldi.)

Mehmet BEKAROĞLU: Bakanla görüştük. Söylediklerinizi aktardık. Bakan "Ankara'ya getireceğiniz proje, demin telefonda konuştuğumuz ile aynı mı?" diye sordu. Aynı olduğunu öğrenince de "Bu konuda yeni olarak söyleyeceğim bir şey yok" dedi. Ayrıca, "Dışarıda ambulansların beklediğini, tedavi olacak tutuklu varsa çıkabileceğini vs." söyledi.

Tutuklu temsilcisi: Bakan ambulans, tedavi olacak tutuklu varsa... diyerek bize küfür mü ediyor, terbiyesizlik yapıyor. Biz söyleyeceğimizi söyledik, kuşkularımız haklıymış... Şimdi sizin buradan çıkınca yapacağınız açıklama önemlidir, yaşanan süreci bütün olarak biliyorsunuz, çözüm konusunda başından itibaren esnek bir tavır içerisinde olduğumuzu ve burada mutabakat sağladığımızı biliyorsunuz. Bu açıdan, kamuoyuna yapacağınız açıklamada söyleyecekleriniz önemli. İkna olmayanın içerdekiler olmadığını kamuoyu anlamalı. Biz elbette açıklama yapacak, durumu açıklayacağız.

AVRUPA İŞKENCEYİ VE KÖTÜ MUAMELEYİ ÖNLEME KOMİTESİ İLE YAPILAN 2. GÖRÜŞME

15 Aralık 2000. Saat: 16:00

(Komite yeniden görüşmeye geldi. Tutuklulardan görüşmeye Ercan Kartal, Şadi Özbolat ve Aydın Hanbayat katıldı.)

HEYET: Neden geldik açıklamak isteriz. Öncelikle gazetelerde adımıza çıkan haberlerle ilgili söyleyeceklerimiz var. Pazartesi sizinle görüştükten sonra Ankara'ya gittik ve BEKAROĞLU ve daha sonra Adalet Bakanı ile görüştük. Adalet Bakanı'na yeni bir grup oluşturun ve müzakerelere katılsın dedik. Nitekim bu heyet çarşamba günü oluştu ve görüşmeler başladı. Biz bu noktadan sonra geri çekildik ki, kafa karıştırmayalım. Geçen akşam geç vakitlerde görüşmenin kesildiğini öğrendikten sonra yeniden gidelim diye düşündük.

Bu arada komitemizin '96 tarihli raporuna ilişkin gazetelerde çıkan haberler yanlış, yönlendirme içeriyor. Rapordan özel olarak seçilmiş pasajlar kullanılmış. Bundan rahatsız olduk. Normalde bu tür raporlar gizli olur. Sadece komitede ve ilgili hükümette bulunur. Bu raporu biz vermedik. Dolayısıyla hükümetten sızmış. Üstelik gazeteler bunu tam da burada müzakereler devam ettiği günlerde yaptılar. '96 raporunda "tek kişilik hücre iyidir" diye kesinlikle demedik. '96 tarihli bu rapor zamanında F tipi diye bir şey de zaten ortada yoktu. O zaman Eskişehir Cezaevi'ni ziyaret ederek bu raporu hazırladık. Raporda sadece, "hiçbir zaman 60-70 kişi bir arada olmamalıdır" tarzında bir ifademiz vardı. İdeal sayı diye bir şey de belirtmemiştik. Ayrıca bu bize de düşmez.

Bütün bunları sizde yanlış bir intiba varsa düzelsin diye anlatıyoruz. Son bir haftadır birçok tarafla görüştük, son bir iki günde ise Ankara'dan çıkmadık. En son gelişme nedeniyle geldik. Sizce müzakerelerde ilerleme kaydedilememesinin nedenlerini anlatırsanız seviniriz.

Tutuklu temsilcisi: *(Komisyonun nasıl oluştuğundan başlanarak, önce tutukluların iradesi dışında bu heyette kimler vardı, nelere neden itiraz ettiler, TBB'nin durumu ve benzeri anlatıldı.)* Bakanın dediği "toplumsal mutabakat" bakanlığın iradesiyle belirlenmiş kurumlarla sağlanamaz. "Mutabakat"tan ziyade görüşmelere katılmakla sınırlı avukat, aileler, Oral Çalışlar, Yücel Sayman eklendi. Öncelikle F tipini tartıştık. Mimari açıdan nasıl düzenleneceğine ilişkin görüş oluşturuldu. Somut olarak TMMOB'nin projesi üzerinden 18'lik üniteler ön görüldü. Ve biz bu projeyi kabul ettiğimizi söyledik. Bunun yanında koşullararası sosyal-kültürel-sportif ilişkiler ve diğer taleplerimiz konusunda da ortaklaşma oluşmuştu. Bütün bu gelişmeler telefonla bakana iletiliyordu. Son noktada yüz yüze görüşülerek bakanın ortaklaştığımız düşünceleri onaylamasını istedik. Bakan, "hayır da evet de demiyorum, direniş sonrası değerlendiririz" anlamına gelecek şeyler söyledi.

Bu bir aldatmacadır. Somut bir proje var ortada. Ayrıntıları elbette sonra da netleşebilir. Güvenlik duvarı kaldırılmalıdır çünkü bu can güvenliğimiz ile ilgili bir sorundur.

(Tutuklular orada hazır bulunan TMMOB tarafından çizilen projeyi göstererek, proje üzerinden açıkladılar)

(TRAVER isimli komite üyesi üç kişilik hücreleri anlamaya çalıştı. Güvenlik duvarı anlatılarak her bir ünitenin nasıl ayrı ayrı hapishanelere dönüştürüldüğü ve devletin amacının rahat operasyon yapabilmesini sağlamak olduğu anlatıldı.)

Tutuklu temsilcisi: İdare denetiminden çıkarılıp, ortak mekana götürülmedikçe bir araya gelip sosyal-kültürel ilişkiler sağlanamıyor bu durumda. Sözü edilen iş yurtlarının da hangi amaçla kullanılacağı belli değil. Bütün bu anlattığımız konularda mimarlar, Tabipler Birliği bilimsel verilerden hareketle ortaklaştılar. Ayrıca minimum sayı olarak da zaten 15 telaffuz edildi. Tüm bunlarda ortaklaşıldı. Ama bakan buna "hayır" dedi. Bakanlığın aldatmaca ve oyalamaları bugün saat 15.15'te yaptığı açıklamada da net olarak ifade edildi; bakan 18 kişinin koğuş anlamına geleceğini ve kabul etmeyeceğini söyledi. Yani bakan açıkça toplumsal mutabakatı hiçe saydığını ilan etti. Görüşmeler yürüttüğümüz heyet ortaklaşılan görüşleri bakanlığın hiçe sayamayacağını düşünüyor. Ama son durum bir kez daha bakanın sözlerinin güvenilir olmadığını ortaya çıkardı.

(Bu arada Hollanda'da açlık grevi'nde olan CAFER DERELİ'nin bıçaklanarak MHP'liler tarafından öldürüldüğü, aynı günlerde TSİP, ÖDP gibi yasal parti binalarında açlık grevi yapan ailelere saldırıldığı, binaların talan edildiği, 66 insanın gözaltına alındığı, hatta linç girişiminde bulunulduğu anlatıldı.)

Bunların tamamı MGK'da karar altına alındı ve organize edildi. Saldırıları üzerine de görüşmeleri kestik. Ailelerimizin serbest bırakılmasını istedik. Bakanlığın dava açılmayacak demesine rağmen gö-

zaltına alınanlara iki ay sonra dava açılacağı söylendi.

Heyetten Silvia Scala: Hala gözaltın dalar mı?

Tutuklu temsilcisi: Hayır. Bugün de Boğaziçi'nde saat 12.00'de oturma eylemi yapan ailelerimiz gözaltına alındı.

Heyetten Traver: Mimarlar size düşündükleri, planladıkları öneriyi sundular değil mi?

(Tututlular ellerindeki TMMOB'un projesinin örneğini heyete verdiler)

Heyetten Traver: Bir ân düşünelim, Üst kat duvarı kaldırıldı, bunun anlamı Koridora açılan kapılar gündüz kapanıyor, ama 18 kişi gün içinde bir araya gelip görüşebiliyorlar öyle mi?

Tutuklu temsilcisi: Evet.

Heyetten Traver: Yani 6 artı 6 artı 6 toplam 18 kişi uyuyacaklar. Gece de aynı sistem mi olacak? Bunları kafamdakileri netleştirmek için soruyorum. Gündüz 18 kişi için dolaşım olacak ama gece daha ufak üniteler mi olacak?

(Yanlış anladığı söylenip bu konu bir kez daha anlatıldı: Bu kez anladı.)

Tutuklu temsilcisi: Önünüzdeki proje mevcut durumdân hareketle üzerinde uzlaşılan projedir. Bunun üzerinden tartışıldı. Ayrıca yeni yapılanların da durdu-rulması gerekir, mimarların projesi zaten var. İsteklerimiz dikkate alındı, ortaklaşıldı sonuç da aldık. Ama bakan reddetti.

Bunlar ayrı odalar olsun da kapılar açık dursun gibi, önerileri kabul etmemiz düşünülemez. Ama mevcut yapı 18 kişiliğe dönüştürülebilir diye ekledik. Bakan bizimle görüşen heyetle yüz yüze görüşmeyi reddetti. Buradaki amacı; görüşmelerin bizlerin olduğu mekanda bitmiş olduğunun, tıkandığının havasını yaratmak amacıyla yaptı. Bekaroğlu'ndan açıklama yapmasını da istedik. Gelişmeleri kamuoyuna açıklayın dedik. Ama herhalde çekindiler, yapmadılar.

Sonuç olarak hükümetin anlayışı ortaya çıkmıştır. Ortak tartışmanın da ortak karar almanın da bir anlamının olmadığı

hükümet nezdinde bir anlamı olmadığı ortaya çıkmıştır..

HEYET: Bize verdiğimiz kroki bakan da yar mı? Ya da isterse kolaylıkla elde edebilir değil mi? Müzakereyi yürüten grubun elinde de bu proje var, değil mi?

(Şu andaki durum tekrar özetlendi.)

Tutuklu temsilcisi: Görüşmeleri tika dılar, TV ve basından aleyhimize propaganda yapıyorlar. Bizlerin sorunu çözme istemediğimiz propagandasını yapıyorlar sansür kararları alıyorlar, basını," televizyonu ölüm orucu konusunda susturmaya çalışıyorlar. Ayrıca bir taraftan da operasyon tehditleri yapıyorlar. Operasyonun anlamının katliam demek olduğu ortadadır. Bir kez daha can güvenliği sorunu âcil bir sorun durumuna gelmiştir.

HEYET: Peki bu müzakere grubu sizi tatmin etti mi? Yani şu anda da bu heyete güveniniz devam ediyor mu?

Tutuklu temsilcisi: Farkındalar ya da değil ama heyetin devletin yönlendir¹melerinin etkisinde kaldığını düşünüyoruz. Ama yine de onlar durumlarını değerlendirceklerdir, özellikle bakanın bugünkü açıklamalarını dikkate alarak herhalde konumlarını sorgulayacaklardır.

HEYET: Verdiğiniz bilgiler net açık bilgiler. Görüşlerinizi anladık. Planı verdiğiniz için de teşekkür ederiz. Peki şimdi sizce bundan sonra bakanın durumu değişebilir mi, hala heyet devreye girebilir mi?

Tutuklu temsilcisi: Bakanın ne düşüneceğini bilemeyiz ama direniş öncesi bakan F tipini tartışmayı bile düşünmüyordu.. Eğer çözüm isteniyorsa taleplerimiz kabul edilmelidir. Bakanlığın kafasında ne varsa onu yaşama geçirebilir. Son gelişme üzerine de 100'e yakın arkadaşımız daha ölüm orucuna başladı,

HEYET: Önemli olan bu noktadan nereye gideceğiniz. İnancınızı saygıyla karşılıyoruz, tarafsız, objektif bakmaya çalışıyoruz, bu direnişin nedenlerini de anlıyoruz. Ayrıca bugün itibarıyla direnişini, hepsini olmasa da bir şeyler elde etti.

Tutuklu temsilcisi: Avrupa İşkenceyi

Önleme Komitesi'ni bakanlığın kendisi çağırdı. Buradaki amaç; "Bakın Avrupa' da bu projenin arkasındadır" tablosunu yaratmaktır. Esas olarak bu direnişin sonuçlanması bizim kendi irademizle olacak. Sizinle görüşmelerimizden anladığımız, F tipinin anlamını önemini ve bir politika olarak neden uygulanmak isterdiğini... Anlatmak istediğimiz de, -bakanlığın çağırma amacını düşünerek- delegasyon bu oyunun bir parçası olmasın, onaylayanı olmasındır. Bugüne kadar Türkiye'de uygulanan işkence; baskı ve benzeriye karşı Avrupa'nın çıkışı hep biçimsel olmuştur. Nitekim '96'da yazdığınız rapor da şimdi öyle kullanılıyor. Siz ne dersiniz deyin sonuç olarak raporunu "Avrupa koğu, sistemine karşıdır" ya da tersinden "Avrupa hücre sistemini savunuyor" diye kullanılıyor. Ayrıca hücreler Avrupa'da da var.

Sonuç olarak bilinçli ya da bilinçsiz Türkiye'deki baskıların parçası olmayın. "Eyleminiz amacına ulaştı" sözlerinden üstü örtülü "bitirmeniz gerekmez mi" diye sorduğunuzu anladık. Somut bir sonuç ortada yok. Ne kadar ölü çıkacağı bize bağlı değil, bunu anlamalısınız.

Heyetten Silvia Scala: Anladık. Türkiye hükümeti bizi davet etti. Bu doğru. Daveti kabul ettik geldik. Ama hükümetin kafasındaki niyeti kabul etmedik. Uluslararası bir kuruluşuz. 41 ülkenin imzaladığı sözleşme bizi bağlar. Raporlarımız başında kullanıldı. Ama şu ana kadar yapmadığımız bir şeyi yapacağız; raporun tamamını gazetelerde yayınlatacağız!

Tutuklu temsilcisi: Seçme pasajlar olsa da sizin için "koğu sistemini reddediyorlar" diyor. Dolayısıyla kamuoyuna açıkça F tiplerini kabul etmediğinizi açıklarsanız ancak yönlendirmelerin Önüne geçebilirsiniz. Bunu net olarak kamuoyuna açıklamamız gerekir. Yayınlatsanız da sınırlı sayıda insan okuyacaktır. Ama bir açıklamayla tekzip ederseniz kendi adınıza yansıtılan görüşlerin doğru olmadığını be irtirseniz çok daha yerinde olacaktır.

HEYET: Pazartesi geldiğimizde neden koğu sisteminin devamını istiyoruz diye

anlatırken iki şey söylemiştiniz. Bir; düşüncelerimizin devamını ve benzen. İki; can güvenliği idi. Varsayalım ki, gündüz bölümler arası: akışkanlıklar, birlikte yaşama endişesi ortadan kalkıyor. Ama akşam altışar kişi yatınca can güvenliği endişesi ortadan kalkmıyor. Sizce bunu ortadan kaldıracak bir garanti var mı?

Tutuklu temsilcisi: Önerimizde 18 kişilik ünite de bir kapı var. Sadece gündüz değil gece de akışkanlık olacak. Sonuç olarak 18 kişide de can güvenliği garantisi yoktur. Sorunun mevcut devlet sistemi ve Onun hapisaneler politikasıdır. Ulucanlar'da 70 kişi bir aradaydı ama katliam yaşandı. Asıl anlamamız gereken; devlet neden hücre sistemi istiyor. Kağıt üzerinde anlaşmalar yapılabilir ama bunların hiçbir anlamı yok. Yapılanların yasal dayanağı olmayacaktır. Örneğin Türkiye işkencelere karşı sözleşmelere imza attı, ama yıllardır da işkence Türkiye'de devam ediyor; Elbette daha güzel de projeler çizebiliriz ama mevcut sistemi nasıl en uygun hale getiririz buna bakalım.

Heyetten Traver: Son iki gündür ceza evi izleme komitesi kurulması hiç tartışıldı mı?

Tutuklu temsilcisi: İlettik ama somut cevap verilmedi.

Heyetten Traver: Doktorlar muayeneye devam ediyor mu?

Tutuklu temsilcisi: Bu konu ölüm orucundaki insanların iradesine bağlı. İsterlerse muayeneyi devam ettirirler ya da kesebilirler, Örneğin bugün geldiler arkadaşlar son gelişmelerden dolayı muayeneyi reddettiklerini söylediler.

"Heyetten Traver: Muayene istense de istenmese de yine de her gün gelebilirler mi? Böyle mi anlaşılmalı?

Tutuklu temsilcisi: Elbette ama savcılık izin verirse içeri girebilirler. Şimdi bu sizinle ikinci görüşmemiz, sorularınıza cevap verdik, bu görüşmeleri sürdürmek açısından bir hukukunuz olmalıdır. Yani karşılıklı sorumluluğun ve güvenin olması gerekir. Mevcut tabloda bu güven zedelendi. Yeni bir görüşme öncesi bu

tablonun değişmesi gerekir, yoksa görüşmeye devam etmenin bir anlamı olmaz.

HEYET: Net olarak mesajınızı aldık. güven zedelenmesini düzeltmenin yollarını arayacağız. Önerilerinizi aldık ama bugün içinde bulunduğunuz durumdan en az sizin kadar hayal kırıklığına uğradık. Konuşma şansı bulduğumuz için teşekkür ederiz.

(görüşme bu şekilde noktalandı.)

YÜCEL SAYMAN İLE **YAPILAN GÖRÜŞME**

17 Aralık 2000

(Yücel Sayman ve Ferzan Çitici görüşmeye geldiler. Ancak Ferzan Çitici görüşmeye katılmadı. Görüşme Yücel Sayman ile yapıldı.)

Yücel Sayman gelme amacının kendilerine ilişkin kapıda yaptıkları açıklamadan tutukluların bir rahatsızlığının olduğunu duyduğunu söyledi. Tutuklular da rahatsızlıklarını anlattılar.

Yücel SAYMAN: Ben dışarıdaki açıklamada yoktum, basından gizli çıktım özellikle.

Tutuklu temsilcisi: Gördük siz kapıda yapılan açıklamada yoktunuz.

Yücel SAYMAN: Bu konuda bir yanlış anlama varsa düzeltmeye geldim.

Tutuklu temsilcisi: Bir yanlış anlama yok ancak basına çıkmamak daha iyi değil. Devlet, kamuoyuna sanki görüşmeleri biz tıkamışız gibi göstererek saldırı zemini hazırlıyor, sizin sorumluluğunuz, böyle olmadığını kamuoyuna açıklamaktır. Bu süreci bilen, yaşayanlardan birisiniz.

Bakanın, biliyorsunuz, görüşmelerin bittiğı günden bir gün sonrasında basında yaptığı açıklamada kesinlikle 18 de olmaz, 6 da olmaz, bu koğuş sistemi demektir, F tiplerinden vazgeçmeyeceğiz... tarzındaki açıklaması, bizim kaygılarımızda haklı olduğumuzu gösteriyor, artık bakanın niyetini anlamış olmanız gerektiğini düşünüyoruz.

Yücel SAYMAN: Sanırım, basın sorduğı için böyle demek zorunda kaldı.

Tutuklu temsilcisi: Bu kadar basit bir şey olarak bakamayız. Bakan illa da bunu mu demek zorundaydı? Neden ben sayı tartışmıyorum, toplumsal mutabakat dedim, bu sözüm geçerli, sayı bu mutabakatla belirlenir diyor mu bakan?

Sizler, hem bize garantör olarak bir rol üstlendiniz, hem de devletle ilişkilerinizin gerginleşmemesi kaygısıyla hareket ediyorsunuz, böyle bir durumda Baro-nun, TTB'nin, TMMOB'nin garantörlüğü konusunda tamamen irademizi bağlamamız ne kadar mümkün olabilir? İyiniyetli olduğunu biliyoruz, ancak bir üçlü protokol konusuna bakalım mesala, doğrudan kendi kurumlarınızın sorunu olduğu halde bir şey yapmadınız, devletin uyarısı ile yürüyüşlerinizi bile iptal ettiniz, tabii kurum olarak mücadele dinamikleriniz oldukça zayıftır.

Yücel SAYMAN: Verilen sözler üzerine direniş bıraktığınız noktada bu sorumluluğun altına gireceğiz, sözlerin yerine getirilmemesi durumunda güçlerimizi kullanacağız, gerekirse kendimiz de süresiz açlık grevi yaparız.

Bakanın 18 rakamına ikna olmuş durumda olduğunu biliyorum, bakan bana, işte siz bir yıl erteleme istiyordunuz ben daha uzun süre erteledim dedi. Bakan, bugün rakam konusunun kamuoyunun gündeminde olduğunu, rakam telafuz edemediğini, ancak zaman geçince TMMOB'nin çizdiği proje çerçevesinde rakam sınırı yapılmaksızın düzenleme yapmayı kabul ettiğini, bunu yapamazsa F tiplerini açmamayı taahhüt ettiğini söylüyor...

Tutuklu temsilcisi: Bakan, eğer görüşmeleri sürdürmek istiyorsa son yaptığı açıklamayı yalanlaması gerekir. Bunu artık kendimizi bir taahhüt altına sokmadan söylüyoruz, eğer bakanın görüşmelerin sürdürülmesi niyeti varsa bunu yapması gerekir, yoksa kendi çözümleri neyse bunu devreye sokabilir... insanlarımız suyu kesmeye hazır olduklarını söylüyor, bir operasyon durumunda. Bakan tehdit-

lerle sonuç almaya çalışmasın, işin ciddiyetiyle davranmalıdır, yok şunu basına açıklayamam gibi şeyler mevcut durumun ciddiyetiyle alakası olmayan yaklaşımlar ve aldatmacadır, bundan vazgeçmelidirler, biz "devlet içindeki kanatlar" üzerine politika yapmıyoruz, eğer ciddi davranmayı düşünüyorlarsa taleplerimiz açıktır, ancak şehitler vermeye başladığımız noktada bu sorunu çözmelerinin çok daha zor olacağını da bilmelidirler.

Yücel Sayman, bu görüşmenin ardından bakanla görüşerek, yeniden tutuklu temsilcileriyle görüşmeye geldi.)

Yücel SAYMAN: Bakana televizyonda yaptığı açıklamanın (yani 18 kişi de olmaz, altı kişi de olmaz, koğuş sistemi olmaz, F tiplerinde kararlıyız çerçevesindeki açıklamanın) talihsiz bir açıklama olduğunu, bu açıklamanın çözümsüzlük getirdiğini belirttim. Bu açıklamayı uygun biçimde tekzip edemez miyiz dedim. Ve şöyle bir şey önerdim; yarın bütçe görüşmeleri var, bir milletvekili bakana soru soracak, bakan da bu soruya cevap olarak kendisinin 18 rakamına karşı çıkmasının nedeninin koğuş sistemi olarak algılaması olduğunu, koğuş sistemine karşı çıktığı için bunu söylediğini, asıl olarak toplumsal mutabakat konusunda kendisinin koyduğu bir sayı sınırı olmadığını, bir arada sürekli birlikte olunabilecek şekilde ancak koğuş sistemi olmayacak şekilde sayısının koymadan bir toplumsal mutabakat sağlama konusunda 25 kişinin de olabileceği, daha fazla kişinin de olabileceği, daha az kişinin de olabileceği, bunu toplumsal mutabakat içinde çözebileceklerini söyleyecek... Yani açıklamasının içeriği bu olacak... Bu soruyu bakana ayrıca bir gazeteci aracılığıyla da sordurabiliriz. Bunu bildirmek için sizi çağırdım. Bunun üzerinden bir yol alınabilir mi?

Tutuklu temsilcisi: Görüşmeler olabilir tabii. Tabii bizimle görüşmeleri yürüten komisyonun gelmesi yerinde olur.

Yücel SAYMAN: Bakanın görüşmelerde kendilerinin çizdiği altı altı altı tarzında .8 kişinin 24 saat birarada olabileceği ve dışarıdan tek bir kapıdan girilip çıkıla-

bilen bir tasarımı kabul edebileceğini düşünüyorum, hatta daha fazlası bu tarz yirmi beş kişilik bir tasarımı da kabul ettirebilirim. Bakanın kafasında koğuş sistemi deyince farklı bir şey şekilleniyor, daha doğrusu koğuş sistemi konusunda kamuoyu önünde bir geri adım atma durumuna düşmek istemiyorlar. Koğuş sistemi olarak anlaşılabilecek bir sistemi ya da koğuş sistemine dönüldü denilecek bir şeyi bakanlık onaylamak istemiyor.

Tutuklu temsilcisi: Bu belirsizlikler ancak bir çizim üzerinden netleştirilebilir, bir çizim yapılması gerekir, bizim onayladığımız bir çizim de var zaten biliyorsunuz, bu çizimin bakana onaylatılması gerekir, o zaman zaten bu konuda mesele kalmaz.

Yücel SAYMAN: Bakan bunu kamuoyu önünde onaylamaz, çünkü kamuoyu önünde kendisini 18 kişilik koğuş sistemini kabul etti denilecek bir mekana bağlamak istemez.

Tutuklu temsilcisi: Bunu kamuoyuna da açıklamasında bir sakınca yok, tersine açıklamaları yapabiliyor, bunu da açıklayabilir sanırız. Bu sorunu aşmak gerekir. Bunlar hep klasik, alışılmış alavere dalavere yönetim tarzları. Neyse, kamuoyuna da onu söylesinler. Yine daha önce konuştuğumuz aradaki güvenlik duvarlarının kaldırılması meselesini de halledip onaylaması gerekir.

Yücel SAYMAN: Bu pratikte en kolay aşılabilir, en kolay kaldırılabilir yer, ancak bakana onaylatıp açıklama yaptırmada ise en zor açıklama yapılacağı konu. Ama... sonuç olarak bakan bunu da kaldırmayı onaylar. Bunları bakana onaylatırsak ölüm oruçları biter mi?

Tutuklu temsilcisi: Temel sorunlardan birini çözmüş oluruz. Taleplerimizin diğerlerini de görüşmemiz gerekir, üçlü protokol konusu da bakanlık tarafından tıkanmış bir konudur.

Yücel SAYMAN: Bunu biz tüm dünyadaki barolarla yazıştık, kaldırmaya uğraşıyoruz, bunu da bize bırakın...

Tutuklu temsilcisi: Bir yıldır zaten size bırâkmıştık, ancak kaldıramadınız. Bu konuda ciddi bir zorlama, bir tartışma noktasına bile getirilemedi. Bu konu da önemli, önemini sizler bizzat biliyor, yaşıyorsunuz.

Biz sonuç olarak size bir cevap veriyor, bunun üzerinden bizimle görüşmeleri yürüten komisyonu çağırırsınız, onlarla birlikte konuşuyoruz, bir protokol haline getiririz, bu bakanlıkla yüzyüze görüşme- de iletilir. Vereceği cevap üzerinden de değerlendirme yapılır. Bu cevapla da bitirip bitirmeme meselesi netleşir.

FERZAN ÇİTİCİ İLE **YAPILAN GÖRÜŞME**

18 Aralık 2000

Ferzan ÇİTİCİ: Gelişmeler hakkında bilgi almak istiyorum, sizlerle görüşenler bana bilgi vermiyor, bunun için görüşmek istedim... Tabii belirteyim, beni görüşmeye Adalet Bakanı gönderdi.

(Görüşme sırasında Ferzan Çitici'yi Adalet Bakanı aradı, telefon konuşmasının ardından görüşme devam etti... Tutuklu temsilcileri, gelişmeleri kısaca özetledikten sonra...)

Tutuklu temsilcisi: Esas olan şudur; bakanlığın oyalama, belirsizlik üzerinden sonuç alma gibi hesaplarından vazgeçmesi lazım. Direnişin kapsamına uygun, bu ciddiyetle yaklaşması gerekir, bu direniş can bedeli, tüm halkın direnişi, biz bunun sorumluluğuyla davranıyoruz, bakanın da bu ciddiyetle davranması gerekir, direnişte içeride üç yüze yakın insanımız ölüm orucunda, dışarıda onlarca insanımız ölüm orucunda, yüzlerce insanımız açlık grevinde, onbinlerce insan bu direnişin talepleri için harekete geçti, hemen her gün eylemler, bu iradenin ciddiyetiyle yaklaşmadıklarında sorunun çözümünü istemedikleri anlaşılacaktır, oyalama tavrından vazgeçerek ciddiyete davet ediyoruz. Bize farklı, kamuoyuna farklı açıklamalar yapmaktan, gücüm

yetmiyor, devlet içindeki farklı güçler edebiyatından vazgeçilmesi gerekir, esas güç kimse o zaman bizimle de o muhatap olsun, bugün taleplerimize evet deme gücünü bile bulamayan bir bakan, yarın bu talepleri hayata geçirme gücünü zaten bulamaz, onun için bu tarz söylemler bırakılarak, ya ciddiyetle taleplerimize cevap verilmeli, ya da ne biliyorlarsa onu yapsınlar...

Ferzan ÇİTİCİ: Bakan biraz yanlış yönlendirilmiş olabilir, açıklamalar yaptığında direnişin bitirilebileceği gibi beklentiler içinde olabilir...

Tutuklu temsilcisi: Öyle olduğunu sanmıyoruz, bakan da bizim ne düşündüğümüzü iyi biliyor, biz de bakanın düşüncelerini biliyoruz. Ortada bir yanlış anlaşılma yoktur, olmaz da. Bizimle görüşen heyetin bizim görüşmelerimizi bakanına olduğu gibi ilettiğini düşünüyoruz, bakanın görüşlerini, en azından açıklamalarını da biz biliyoruz, bu noktada farklı söyleyecek bir şeyimiz yok.

Bakan bize bir heyet gönderdi, bunların mutabakatına uyacağını söyledi, bu heyet de bize bir proje getirdi, biz de bu projenin üzerinde tartışarak bir hemfikirlik yakaladık, sonuçta **ise bakan** bunu onaylamadı... Gelinek noktada bizim farklı söyleyecek bir şeyimiz yok, ne söyleyecekse bakan söyleyecek, kendilerinin kabul ettiği beş kişilik görüşme heyetini çağırır, taleplerimiz elindedir, cevap verir, biz de verdiği cevap üzerinden değerlendirir, söyleyeceğimizi söyleriz.

Ayrıca şunu ekleyelim; operasyon tehditlerinden vazgeçsinler, böyle bir operasyona karşılık arkadaşlarımız kendini yakacaklarını açıkladılar, buna ilişkin açıklamayı okumuşsunuzdur, operasyon girişiminde bulunduklarında bunu da hesaba katsınlar, arkadaşlarımız, yine böyle bir durumda su almayı da kesme düşüncesindeler.

Ferzan ÇİTİCİ: Şunu da belirteyim, sayın bakan 18 kişinin birarada olacağı bir biçimi kabul etmemektedir, Yücel Sayman yanlış anlamış olabilir, bakanın kas-

tett ği **ortak** mekanlarda bir araya gelme tir.

Tutuklu temsilcisi: Bunun üzerine **bir** şey söylemek bile gereksizdir, herkes bir şey söylüyor, mesele de burada... netlik yok çözmeye çalışma yok, oyalama var...

EK BELGE:

*Görüşmelerin kesilmesi üzerine, **tu-tuklular** adına görüşmeyi yürüten temsilciler, görüşmelere katılanlara geline aşamayı değerlendiren bir mektup yazarak düşüncelerini anlattılar. Ek olarak **bu** mektubu da yayınlıyoruz.*

**SAYIN MEHMET BEKAROĞLU,
SAYIN METİN BAKKALCI, SAYIN
KAYA GÜVENÇ, SAYIN YÜCEL
SAYMAN, SAYIN ORAL ÇALIŞLAR,
SAYIN TEKİN TANGÜN, SAYIN
BEHİÇ AŞÇI**

MERHABA,

Ölüm orucu direnişimizin talepleri üzerine Bakanlıkla yaptığımız görüşmelerin önemli bir bölümünü sizlerle birlikte yürüttük. Bu sürecin ayrıntılarını bizzat yaşayan tanık olan kişiler olduğunuz için ayrıntılarına girerek yazıyı uzatmak istemiyoruz.

Temel nokta sizinle yaptığımız görüşmelerin **bir** aşamasında bakanlığın "sizlerle mutabakat sağlamadan F tiplerini **aç**mayacağım, F tiplerini sizlerin görüşleri doğrultusunda ya da **deği**ştireceğim, ya da F tiplerini **aç**mayacağım" sözlerine ikna **ol**manız ve bizleri bu doğrultuda ikna **et**meye çalışmanızdı. Bu noktada bizlerin, sizlere yersiz gelen nedenlerle **diren**işimizin somut taleplerine somut cevaplar ala-

rak bitirilmesi isteğimiz oldu. Bu noktada iktidarın bir aldatmaca peşinde olduğunu, amaçlarının direnişimizi belirsizlikler içinde bizleri 'kandırarak' bitirmek olduğunu, 'sürece bırakalım' anlamındaki sözlerinin bir aldatmaca olduğunu, sizlere verdikleri sözlerin belirsizlikler içerdiği ve bu belirsizliklerin amacının yarın daha rahat manevra yapmak olduğunu defalarca anlattık. Kuşkusuz bunlar o aşamada bizlerin geçmiş süreçlerden edindiğimiz deneylerimizle çıkardığımız sonuçlardı ve bizler açısından belirsizlik içeriyordu. Sizler ise bakanlığın bu sözlerine 'güven' duydunuz ve bu süreçteki genel havanın da etkisiyle yarın çok rahatlıkla bunları yok sayabileceklerini ve bugünden bunların hesabı içinde olduklarını öngöremediniz. Bunun yanında direnişimiz içerisinde 'ölümler olmasın' düşüncesi de sizleri devletin verdiği sözlerle hızla ikna olmaya yöneltti. Bir yerde inanmak istediniz denilebilir.

Gelinen aşamada artık sizler açısından da bir belirsizlik kalmadığını düşünüyoruz. Aradan bir gün bile geçmeden bakanlık sizlere verdiği sözleri, kamuoyuna yaptığı açıklamaları, sizlerle arasındaki ilişkiyi yok sayarak gerçek düşüncelerini açıklamıştır. Hücrelerden vazgeçmeyeceklerini, Mimarlar Odası'nın projesinin kendileri için bir anlam ifade etmediğini açıklamıştır. İktidarın toplumsal mutabakattan anladığının, kendi politikalarının onaylanması olduğu açığa çıkmıştır. Kendi politikalarını onaylamayan bir toplumsal mutabakatın kendileri nezdinde bir anlam ifade etmediğini herkesin gözleri önünde söylemektedirler. Dolayısıyla toplumsal mutabakat dedikleri de bir aldatmaca idi.

Adalet Bakanı'nın 15 Aralık günü yaptığı açıklamanın özü şudur:

- Oda sisteminden yani hücre sisteminden vazgeçilmeyecektir.

- bakan'ın 'toplumsal mutabakat' dediği tam bir oyalama ve demagojidir. Bakan 'Hücre sistemi geçerli olacak, herkes bunu kabul edecek, ancak bu çerçevede içinde bir öneri olursa kabul ederim' de-

nektedir.

- Bakanlık 'her şey yapılmıştır' diyerek, içbir şey yapılmadığı gibi bundan sonra Ja yapmaya niyetli olmadığını, üstüne istlük 'hücre sistemini kabul edin' dayatnasında bulunduğunu itiraf etmiştir.

- 'Erteledik' sözünün de direnişi kırnak için yapılan bir manevra olduğu oraya çıkmıştır, yani 'F tipleri kapatılma yacak, mimari olarak değişmeyecek, ama erteliyoruz' sözü tam biraldatmacadır. Madem değiştirmeyeceksin neden erteliyorsun?.. Bunu sağlayan içerideki ve dışarıdaki direniştir.

- Adalet Bakanı diyordu ki; 'değişiklik hemen ayak üstü olmaz, ilgili uzman kamu kuruluşlarıyla görüşüp toplumsal mutabakata varacağız.' Biz doğru söylemediğini anlatmaya çalışmıştık. Doğru söylemediği görüşmelerin kesilmesi ile birlikte yaptığı açıklamalarla, zaman bile geçmeden, kendiliğinden açığa çıkmıştır.

Sizler bir mimari proje getirerek bizlere önerdiniz ve üzerinde yapılan tartışmalarla bu projeyi bizler de onayladık. Biliyorsunuz, bir dayatma, herhangi bir saplantı ve tıkama tavrı içerisinde olmadık. Bizim için temel önemdeki sorunları giderecek bir mimari projenin biçimi üzerinde sizlerin önerisine tamam dedik. Yani temel taleplerimizin kabul edileceği biçimde bir çözüm arayışı içinde olduk, gerekli gördüğümüz noktada esneklik gösterdik. Sizlerle hemfikirliği bu yaklaşımlarımız üzerinden yakaladık. Sorun bu noktada, **bizlerin sizlerle hemfikir** olduğu projenin bakanlık tarafından onaylanması idi. Ki bu projenin ayrıntıları bir yana bırakılırsa, temel noktalan netti. Yani **ortada bir** proje vardı ve bu bizim de onayladığımız bir proje idi. Sorun bu projenin bakanlık tarafından onaylanmamasında çıktı. Bakanlık ısrarla direnişin bitirilmesi üzerinden cevap vereceğini, hemen cevap verilebilecek bir konu olmadığını söyledi. Ancak aradan birgün bile geçmeden televizyonlardan bu projeye cevabını **verdi**. Bu cevap bu projeyi kabuletmeyeceği cevabıdır. Bakan, bırakalım 18 rakamını 6, 9 gibi rakamların dahi koğu sistemi anla-

mına geleceğini, zaten sorunlarının da bu sistemi ortadan kaldırmak olduğunu söylemektedir.

Bu cevap yeni ortaya çıkmış bir cevap değil, direnişimizi belirsizlikler içinde boğma çabasında, aslında görüşmeler sırasında verilmiş bir cevaptı. Ancak bunu sizler anlamak istemediniz. Bizler ise bunu net olarak gördüğümüz halde sizlere anlatamadık. Sizler hep bakanın psikolojisini anlamak gerektiğinden, bakanın iyi niyetinden, üzerindeki baskılardan sözettiniz. Oysa bunlar için sizlere yansıtılan görüntü boyutları idi. Bizler ise temel olanın bakanın nasıl bir kişi olduğu değil, devletin politikası olduğunu, aşmamız gereken iradenin de bu irade olduğunu anlatmaya çalıştık. Bakanın kişiliğinin de sonuç olarak her türlü politikayı hayata geçirebilecek bir kişilik olduğunu şimdi görmüş, anlamış olmalısınız. Sizlere verdiği sözlerini, 'sizlerin iradesine kendimi bağlıyorum' tarzındaki ifadelerini hiçe sayarak televizyonlarda yaptığı açıklamalara bakın...

Bugün görülmüştür ki;

Bakanlığın amacı esas olarak direnişi kırmak ve arkasından hızla F tiplerini katliamları da göze alarak hayata geçirmekti. Bakanlığın politikaları önündeki esas engel ölüm orucu direnişi idi. Ve temelde yapmaya çalıştığı da her türlü yöntemi kullanarak direnişi bitirmektir. Bu oyun bugün tutmamıştır.

Adalet Bakanı "artık bu olay cezaevleri sorununun ötesine geçmiş, düzeni bozmaya yönelik eylem niteliği kazanmıştır" demektedir. Bu sözlerin anlamı gayet açıktır; Adalet Bakanı doğrudan evrensel bir insan hakkı olan DİRENME HAKKI'ni ortadan kaldırmakta, yok saymaktadır. Bu aynı zamanda bakanlığın, 'toplumsal mutabakat' dediği olayı gerçekte savunmadığının, sadece direnişi kırmak için başvurduğu bir yalan olduğunun da göstergesidir. Bu durumun bir başka anlamı da şudur; bakanlık nezdinde Ecevit Hükümeti, hücre politikasına karşı çıkan ve direnişimizin taleplerini demokrasi mücadelesinin talepleri -kendi talepleri- ola-

rak savunan halkı hiçe saymaktadır.

Hücre politikası ve diğer talepler yalnız tutukluların sorunu değil, tüm halkın sorunudur. Tüm bu gerçeklere rağmen, Adalet Bakanı ve Ecevit Hükümeti; "Hayır, hiç kimse bu konuya karışmasın, direnmesin, tepkilerini göstermesin... Ben iktidarım, benim dediğim olacak" demektedir. Buna göre, toplumsal güçler de iktidarın dediği çerçevede hareket ederse toplumsal mutabakat sağlanmış olacaktır! Aksi halde, gelişmeler düzeni bozucu bir nitelik kazanmaktadır!...

Bu anlayışın ne olduğu açıktır. Bu anlayış açıkça despotik bir yönetim anlayışının dışı vurmasıdır. Ki bu anlayış sansür kararları, yasaklar, haklı taleplerle yapılan meşru tüm gösterilerin kana bulanması ve hiçbir talebin kabul edilmemesi ile de açığa çıkmıştır. Adalet Bakanı'na açıklaması sırasında bir gazeteci soruyor; "Toplumsal mutabakat dediğiniz şeyde tutuklular da var mı?" Bakan'ın bu soruya cevabı, 'Hayır!..'dir. Aynı bakan bir yandan bu soruya 'hayır' cevabı verirken, diğer yandan da bizlerle bir haftadır görüşüldüğünü, ellerinden geleni yaptıklarını söylüyor. Bakanlığın bizlerle görüşmesini, sizleri muhatap kabul etmesini sağlayan bütün ülkedeki direniş güçleridir. Toplum budur. Ama Adalet Bakanı toplumun karşısındadır. Tutuklular ise sorunun doğrudan muhatabıdır. Bakan bizleri dışlamak istiyor, bir oyun oynuyor. Orada bir ömür boyu yatacak olan tutukluları yok sayıyor bu yok saymayı güçlendirmek için tutukluların destek güçlerini yanlarına çekmek için ilgili kurumlarla toplumsal mutabakatı sağlayacağız diyor. Düpedüz kaba bir politika yapıyor. Ve bu kurumlara da önce benim oda sistemini kabul edeceksiniz ondan sonra sizin önerilerinizi dinlerim demek istiyor. Bu tablo herkesin görebileceği netliktedir. Özeti 'Ancak F tiplerini kabul eden öneri sunabilir. Aksi halde her türlü talep ve bu konudaki direniş dayatmadır düzeni bozucu terörist hareketlerdir.'

- Adalet Bakanı sadece F tipleri kaldırılsın talebi yok başka talepleri de var bu

bir siyasi programdır diyor. Siyasi program değil ama ülkedeki herkesin demokratik talepleri olduğu sizlerin de bildiği bir gerçektir. Bu konuda da Adalet Bakanı halka doğruları söylememektedir. Bir hafta boyunca F tiplerinin mimarisi tartışmasından öte hemen hiçbir şey tartışılmamıştır. F tipleri tartışılmış mimarisi tartışılmış öneriler bakana sunulmuş ama bakan her seferinde bunları reddetmiştir. Bu sorun aşılamadığı için diğer taleplerin hiçbirisi esas olarak bakanlıkla tartışılmamıştır. Tartışılmasına geçilememiştir.

Açık ki, bu noktada bütün görüşmeleri tıkayan hiçbir talebi kabul etmeyen Adalet Bakanı'dır. Bunlar tartışmaya katılan sizlerin önünde yapılmış gizli saklı hiçbir kelime yoktur. Tek dayatan, mutlaka benim dediğim olacak diyen ve üçyüze yakın ölüme yatmış insanın, dışarıdaki onbinlerce insanın direnişini yok sayan Adalet Bakanı'dır. iktidardır. İşte direnişin özü de, bu despot, "dediğim dedik", zorba iktidara karşı demokrasi mücadelesidir. Adalet Bakanı'nın düzeni bozucu dediği olay bu demokratik taleplerde ısrar ve demokrasi mücadelesidir.

- Adalet Bakanı der ki; "hapishaneler de katliam yapanların yargılanması talebi var. Bununla ilgili gerekenler yapılmıştır. Soruşturmalar açılmıştır."

Bu konuyu artık bütün Türkiye biliyor. Ulucanlar'da nasıl bir soruşturma açıldığı, kime açıldığı, Diyarbakır, Buca, Ümraniye'de neler olduğunu bütün Türkiye ve dünya biliyor artık. Özetle Adalet Bakanı'nın cephesinde bilinen klasik gereken soruşturma açıldı demagojisi devam ediyor. Onlarca tutuklu öldürülmüş tek bir kişi tutuklanmamıştır. Çıplak gerçek budur. Adalet bakanı hala halkı aptal yerine koyarak alay etmektedir.

- Adalet Bakanı der ki: "96 Ölüm Orucu'nda sağlığını yitirenlerin tedavisi ile uğraşmaktadır hatta mümkün olanların serbest bırakılmasına çalışılmaktadır."

Doğru söylemiyor onlarca insan yaralı ve sakat kalmıştır. Bu insanların hangi koşullarda yaşadıkları nasıl yaşadıkları

defalarca kamuoyunun bilgisine sunulmuştur hiçbir adım atmamıştır, iktidarda 'gebersinler' anlayışı hakim düşünce olmuştur.

- Adalet Bakanı kamuoyuna çaresizliğini sergilemektedir her fırsatta. Bayrampaşa'da 30, Aydın'da 24 PKK'lı'nın açlık grevini bıraktığını söylemektedir. Bunların genel direnişle hiçbir ilgisinin olmadığı bütün halkımız bilmektedir. Ölüm orucuna yatan bizler onlara bizi destekleyin de demedik, onlar kendi basit dün-yalarında basit hesaplarıyla aklınca dev-lete yaranmak için politika yapmaktadır-lar. Devlet, Adalet Bakanlığı bu demagoji-lerle bizlere destek veren, demokrasi mü-cadelesinin parçası olan güçleri kendi yarına çekmeyi amaçlamıştır ve bunu kıs-men başardığını da görüyoruz. Bizlere ölüm orucu direnişini bitirin çağrıları yapanların bu politikanın açık destekçisi durumuna düştükleri ortadadır.

Bunun bir nedeni de, devletin elimizden geleni yaptık açıklamalarının, görüşmelerin ayrıntısından bilgisi olmayan kesimleri ikna etmesidir. Ölümün olmasının söylemlerine sarılmaktadır. Bu söylemlerin Türkiye koşullarında bir anlam ifade etmediği açıktır. Ölümün olmasının diyenler açık olarak daha fazla ölümler olmasının sorumluluğunu taşımaktadırlar.

Bugün tüm gerçekler sizlerin de göreceği açıktır. Ve sizler bu görüşmelerin gelişmelerin ayrıntısına vakıfsınız. Alacağınız tavır önemlidir. Bu sürecin parçası ve tanığı durumundasınız. Bir ke-nara çekilmeniz devletin demagojilerini rahatlıkla sürdürmesine olanak tanımaktadır. "TARAFSIZ" durumdayız diyemezsi-

niz. Gerçekte 'TARAFSIZLIK' doğruları gerçekleri açıklamakla mümkün olur. Doğruları, gerçekleri saklamak haksız olandan yana 'TARAF' olmak anlamına gelir. Haksız olanın istediği gibi halkı şekillendirmesine izin vermek, buna müsaade etmek demektir. GERÇEKLERİ AÇIKLAYARAK, HALKI BİLGİLENDİREREK "TARAFSIZ" KONUMUNUZU SÜRDÜRMEİNİZİ BEKLİYORUZ.

Unutmamanızı istiyoruz, demokrasi mücadelesinin yenilmesi mümkün değildir. Buna izin vermeyeceğiz.

NOT: KUŞKUSUZ İFADE ETTİĞİMİZ DÜŞÜNCELERİMİZ, YAZIMIZDA BELİRTTİKLERİMİZ SİZLERİN HEPİNİZİN ORTAK DÜŞÜNCELERİNİ İFADE ETMEKTEDİR. ANCAK AMACIMIZ ZATEN SİZ HAKSIZ ÇIKTINIZ BİZ HAKLI ÇIKTIK DEMEK DEĞİLDİR. BUNUN BİZLERE, SİZLERE BİR ŞEY KAZANDIRMAYACAĞINI BİLEN İNSANLARIZ. AMACIMIZ HAKLI MÜCADELEMİZİN ZULME KARŞI KAZANMASIDIR. ESASTA GELİNE AŞAMADA DÜŞÜNCELERİMİZİ SİZLERLE PAYLAŞMAK İSTEĞİNDEYİZ. BU DOĞRULTUDA SİZLERDEN BEKLENTİLERİMİZİ İFADE ETMEK İSTEMEKTEYİZ. SİZLERE ORTAK OLARAK YAZMAMIZIN NEDENİ BUDUR...

Selam ve sevgilerimizle... 16

Aralık 2000

TÜM DİRENİŞÇİLER ADINA:

Aydın Hanbayat, Ercan Kartal,
Şadi Özbolat

*

Serg  l Albayrak

11. Ölüm Orucu Ekibi (Sevgi Erdoğan  l m Orucu Ekibi) direni  cisiydi. Tahliye olduktan sonra, 26 Aralık 2004 günü Taksim Meydanı'nda bedenini ateşe vererek "TECR TE HAYIR" dedi. Alev topuna çevirdiği bedeniyle devrimcilerin teslim alınamayacağını haykırdı.

"Bütün dünyada Serg  ller var. Serg  ller konuşuyor, artık onlarsız bir dünya olmayacak. Onlara rağmen emperyalistler ya ayamayacaklar. Her yerde her zaman Serg  ller karşılarına çıkacak... 2005 yılında Serg  llerimizin inancı ve kararlılığını daha da büyüterek güçlendireceğiz..."

Kasım 2000'de,
Ölüm Orucuna başlarken söylediler:

**"Bir kefen giymek gerekirse
eğer, bu asla düşmanın bize
biçtiği kefen olmayacak..."**

**Sözlerini namus bilip,
Marksizm-Leninizmin gücü,
devrimci hareketin direniş
geleneğiyle büyük destanı
yazmaya devam ediyorlar**

*Lulme başeğmeyen devrimci tutsaklar
2005'i de Büyük Direnişle selamladılar*